

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΕΝΑΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ

Μαρομπούλο - Πιανία - Κορωπί

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΝΤΟΡΑ ΚΟΝΣΟΛΑ

ΜΕΛΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:
ΚΑΘ. ΠΑΥΛΟΣ ΛΟΥΚΑΚΗΣ
ΕΠΙΚ. ΚΑΘ. ΛΥΔΙΑ ΔΡΑΚΑΚΗ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
ANNA ΜΠΑΚΑΝΔΡΙΤΣΟΥ

*Στους γονείς μου,
Εμμανουήλ και Αναστασία
και στην αδελφή μου Σοφία.*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.	1
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
↑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.	
1.1 ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	10
1.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.	13
1.3 ΚΥΡΙΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.	15
1.4 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.	17
1.4.1 Παραδείγματα με βάση την ελληνική εμπειρία.	20
1.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.	22
1.5.1 Το Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων. (ΕΠΑΔΠ)	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ.	
2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.	29
2.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	33
2.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ.	35
2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	36
2.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	37
2.6 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	39
2.7 ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ.	39
2.7.1 Οριοθέτηση.	39
2.7.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά.	40
2.7.3 Οικονομικά χαρακτηριστικά.	43
2.7.4 Πολεοδομική οργάνωση και χρήσεις γης .	45
2.7.5 Κοινωνική υποδομή.	46
2.8 ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΔΗΜΟΥ ΚΟΡΩΠΙΟΥ.	48

2.8.1 Οριοθέτηση.	48
2.8.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά.	48
2.8.3 Οικονομικά χαρακτηριστικά.	51
2.8.4 Πολεοδομική οργάνωση και χρήσεις γης.	52
2.8.5 Κοινωνική υποδομή.	53
2.9 ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΔΗΜΟΥ ΠΑΙΑΝΙΑΣ.	55
2.9.1 Οριοθέτηση.	55
2.9.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά.	55
2.9.3 Οικονομικά χαρακτηριστικά.	58
2.9.4 Πολεοδομική οργάνωση και χρήσεις γης.	59
2.9.5 Κοινωνική υποδομή.	60
2.10 ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ.	60
2.10.1. Αναμενόμενες ελκτικές επιδράσεις στην ευρύτερη περιοχή.	62
2.10.2. Επιπτώσεις του αεροδρομίου στην περιοχή μελέτης.	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ.	
3.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑ.	65
3.1.1 Τμήμα Πολιτισμού της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής.	65
3.2 ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ	67
3.2.1 Ιστορική εξέλιξη της πόλης –Πολιτιστικά στοιχεία.	67
3.2.2 Πολιτιστική υποδομή.	68
3.2.3 Τοπικοί Φορείς Πολιτιστικής δράσης.	69
3.2.3.1 Δημοτικοί φορείς.	69
3.2.3.2 Δημοτικές επιχειρήσεις.	73
3.2.3.3 Ιδιωτικοί φορείς – Σύλλογοι.	74
3.2.4 Πολιτιστικές δραστηριότητες.	75
3.3 ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΩΠΙΟΥ	76
3.3.1 Ιστορική εξέλιξη της πόλης –Πολιτιστικά στοιχεία.	76
3.3.2 Πολιτιστική υποδομή.	77
3.3.3 Τοπικοί Φορείς Πολιτιστικής δράσης.	77
3.3.3.1 Δημοτικοί φορείς.	77
3.3.3.2 Ιδιωτικοί φορείς – Σύλλογοι.	81
3.3.4 Πολιτιστικές δραστηριότητες.	86
3.4 ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ	87
3.4.1 Ιστορική εξέλιξη της πόλης –Πολιτιστικά στοιχεία.	87
3.4.2 Τοπικοί Φορείς Πολιτιστικής δράσης.	88
3.4.2.1 Δημοτικοί φορείς.	88
3.4.2.2 Ιδιωτικοί φορείς – Σύλλογοι.	89
3.4.3 Δημόσιος φορέας : Σπήλαιο Παιανίας “Κουτούκι”.	93

3.4.4 Πολιτιστικές δραστηριότητες.	93
------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ.

4.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ.	94
4.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΥ ΚΟΡΩΠΙΟΥ.	98
4.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΥ ΠΑΙΑΝΙΑΣ.	103
4.4. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ.	106

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ.

5.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	108
5.1.ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ.	109
5.2. ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ.	110
5.3.ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ.	114
5.31 Κύριοι τομείς παρέμβασης.	114
5.3.2. Προτάσεις για την οργάνωση πολιτιστικού δικτύου στους Δήμους Μαρκόπουλο-Κορωπί-Παιανία.	118
5.3.2.1 Μαρκόπουλο.	118
5.3.2.2 Κορωπί.	121
5.3.2.3 Παιανία	123

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	127
---------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Ε.Τ.Α.Α:	Ελληνική Εταιρία Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Ανάπτυξης.
Ε.Ο.Τ:	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού.
Ε.Π.Δ.Π:	Εθνικό Πολιτιστικό δίκτυο Πόλεων.
Ε.Σ.Π:	Επιμορφωτικός Σύλλογος Παιανίας.
Ε.Σ.Υ.Ε:	Εθνική Στατική Υπηρεσία Ελλάδος.
Ι.Π.Α:	Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
Κ.ΕΔ.Κ.Ε:	Κεντρική Ένωση Δήμων Και Κοινοτήτων.
Ν.Α:	Νοτιοανατολική Αττική.
Τ.Α.Π:	Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα.
Υ.Π.Π.Ο:	Υπουργείο Πολιτισμού.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Η διπλωματική εργασία που εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μ.Π.Σ του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης έχει ως σκοπό αφενός να παρουσιάσει την υφιστάμενη στην περιοχή μελέτης κατάσταση στον τομέα της σύγχρονης πολιτιστικής υποδομής και δράσης καθώς και την πολιτιστική πολιτική που εφαρμόστηκε ως σήμερα κυρίως από τους τοπικούς φορείς και αφετέρου να διατυπώσει προτάσεις για την προσαρμογή της πολιτικής αυτής στα νέα πληθυσμιακά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα, που θα προκύψουν με την λειτουργία του νέου αεροδρομίου των Σπάτων.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ειλικρινά την καθηγήτρια κ. Ντόρα Κόνσολα για τη ουσιαστική και εποικοδομητική παρακολούθηση της συγκεκριμένης μελέτης, αλλά και για τις πολύτιμες παρατηρήσεις της κατά τη διάρκεια εκπόνησής της καθώς και τους καθηγητές κ. Παύλο Λουκάκη και κ. Λυδία Δρακάκη, που ως μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής, με τις εύστοχες υποδείξεις τους συνέβαλαν καθοριστικά στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

Θα ήταν σημαντική παράλειψη αν δεν εξέφραζα τις ολόψυχες ευχαριστίες μου προς τα μέλη του διοικητικού προσωπικού των υπό εξέταση δήμων, αφού χωρίς την υποστήριξή τους με το κατάλληλο υλικό θα ήταν αδύνατη η ολοκλήρωση ενός θέματος που έχει την ιδιαιτερότητα να στηρίζεται σε δεδομένα που αρκετές φορές διαφοροποιούνται ταχύτατα. Απαιτείται έτσι συνεχής διασταύρωση και ανατροφοδότησή τους σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες τροποποιήσεις και εισροές. Επίσης εκφράζω τις ευχαριστίες μου προς την κ Άννα Βαγιωνά, στέλεχος της ΕΕΤΑΑ για την ουσιαστική βοήθεια που μου πρόσφερε ώστε να ολοκληρωθεί αυτή η εργασία.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά το καθηγητή κ. Παναγιώτη Γετίμη διευθυντή του Ινστιτούτου Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού για την αμέριστη βοήθεια που μου πρόσφερε, παραχωρώντας το γραφείο του για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας σε ηλεκτρονική μορφή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για την ανάπτυξη των κοινωνιών σε όλα τα επίπεδα(τοπικό, περιφερειακό, κρατικό) αλλά και των πολιτισμών είναι αναγκαία η καλλιέργεια και προώθηση της επικοινωνίας. Γι' αυτό και τα τελευταία χρόνια ο θεσμός των πολιτιστικών δικτύων εισβάλλει στις κοινωνίες ολοένα και περισσότερο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων το οποίο στοχεύει στην πολιτιστική τόνωση της περιφέρειας.

Η μέσω του πολιτισμού συνένωση ανθρώπων που ζουν στο ίδιο τόπο αλλά συχνά βιώνουν διαφορετικό παρόν, είναι ικανή να επηρεάσει την αναπτυξιακή δυναμική με τρόπο εκπαιδευτικό και ουσιαστικό έτσι ώστε να επέλθει πραγματική ανάπτυξη στην περιοχή. Για την υλοποίηση μιας τέτοιας πολιτικής είναι απαραίτητη η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία μπορεί να παίξει ουσιαστικό ρόλο ως γνώστης των προβλημάτων της περιοχής καθώς και του Υπουργείου Πολιτισμού το οποίο αποτελεί το σημαντικότερο πολιτιστικό φορέα.

Η παρούσα μελέτη έχει ως σκοπό να εξετάσει την πολιτιστική πολιτική που εφαρμόστηκε στην περιοχή των Μεσογείων . Λόγω του μεγάλου αριθμού Δήμων της περιοχής όμως θεωρήθηκε ανέφικτο να εξεταστούν όλοι. Έτσι περιοριστήκαμε στην εξέταση τριών Δήμων, που σύμφωνα με το Ρυθμιστικό σχέδιο της Αθήνας (Ν1515/85), υπάγονται στην χωροταξική υποπεριφέρεια της Ανατολικής Αττικής και πιο συγκεκριμένα στις γεωγραφικές ενότητες των Μεσογείων. Πρόκειται για τους Δήμους Μαρκόπουλου Μεσογαίας, Παιανίας και Κρωπίας.

Στην μελέτη προτείνεται ένα εσωτερικό δίκτυο στο οποίο θα μετέχουν αρχικά οι τρεις υπό εξέταση δήμοι ενώ αργότερα προβλέπεται η μελλοντική επέκταση του σ' όλους τους δήμους των Μεσογείων. Αυτό το σχήμα της διαμόρφωσης και δικτύωσης του πολιτισμού είναι σημαντικό, αφού επιτρέπει στους κατοίκους των Μεσογείων να συμμετέχουν στο πολιτιστικό γίνεσθαι γεγονός που θα συμβάλλει στην πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.

Συγκεκριμένα προτείνεται η οργάνωση ενός δικτύου πολιτιστικών δραστηριοτήτων με σκοπό να επιτευχθούν:

- Νέες προτάσεις για πολιτιστική αναβάθμιση.
- Σχεδιασμός κοινής πολιτιστικής δράσης και καθιέρωση μόνιμων πολιτιστικών θεσμών .
- Ενίσχυση των ήδη υπαρχόντων .
- Συντήρηση και ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της περιοχής.
- Διαμόρφωση νέων πρωτοποριακών θεσμών.
- Σύζευξη ψυχαγωγικών , πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων .
- Θεσμοθέτηση επαφής των πολιτιστικών φορέων .
- Εξεύρεση και διαμόρφωση χώρων που θα στεγάζουν τις πολιτιστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις .
- Δημιουργία υποδομών.

Η παρούσα εργασία βασίστηκε κυρίως στη μελέτη της υπάρχουσας βιβλιογραφίας. Βασικό βοήθημα αποτέλεσε η Μελέτη Χωροταξικού Σχεδιασμού Περιοχών Επιρροής Αεροδρομίου Σπάτων, που εκπονήθηκε από το ΙΠΑ για τον Οργανισμό Αθήνας. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε συστηματική διερεύνηση της σχετικής με το αντικείμενο βιβλιογραφίας(μονογραφίες, άρθρα, Πρακτικά Συνεδρίων, οδηγοί κ.α) και άλλου σχετικού πληροφοριακού υλικού (φυλλάδια, Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα, καταστατικά λειτουργίας πολιτιστικών συλλόγων κ.α). Εκτός από τις γραπτές πηγές η εργασία βασίστηκε:

- i. σε επιτόπια έρευνα για τη συλλογή στοιχείων.
- ii. στη πραγματοποίηση, μετά από συνεννόηση, συναντήσεων και συζητήσεων με εκπροσώπους τοπικών φορέων,
- iii. σε φωτογραφήσεις των αξιολογότερων και σχετιζόμενων με το θέμα της εργασίας κτιρίων και μνημείων,
- iv. σε δημοσιεύματα στον τοπικό περιοδικό τύπο.

Ειδικότερα, όμως σε ότι αφορά τα δημογραφικά, οικονομικά κλπ στοιχεία που συνθέτουν τη φυσιογνωμία των δήμων αυτά αντλήθηκαν από:

- i. την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος,
- ii. την μελέτη του ΙΠΑ.

Η ανάλυση και η παρουσίαση της διπλωματικής εργασίας υλοποιείται με ένα εισαγωγικό και σε πέντε βασικά μέρη ανάλυσης. Συγκεκριμένα, στην *εισαγωγή* διατυπώνεται το αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας, ο βασικός άξονας ανάλυσης της, καθώς και η αναφορά σε γενικές γραμμές στη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και στα περιεχόμενά της.

Το **πρώτο κεφάλαιο (Πολιτισμός και ανάπτυξη)** θα αποτελέσει το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας. Για την κατανόηση των θεμάτων που σχετίζονται με την τοπική πολιτιστική ανάπτυξη θα γίνει αναφορά στις βασικές θεωρητικές απόψεις, οι οποίες επικρατούν στον διεθνή χώρο και θα παρατεθούν παραδείγματα από την ευρωπαϊκή εμπειρία. Επίσης θα γίνει σύντομη επισκόπηση των παρεμβάσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον πολιτιστικό χώρο στην Ελλάδα. Τέλος γίνεται μια σύντομη αναφορά στο θεσμό των δικτύων αναφέροντας ως χαρακτηριστικό παράδειγμα το Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο (Η φυσιογνωμία της περιοχής των Μεσογείων)** θα παρουσιαστεί η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της περιοχής μελέτης. Θα επιχειρηθεί κατ' αρχάς μια ιστορική αναδρομή από την αρχαιότητα ως σήμερα με ιδιαίτερη αναφορά στα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Κατόπιν θα παρατεθούν βασικά δημογραφικά και οικονομικά στοιχεία, όπως και στοιχεία σχετικά με την πολεοδομική

οργάνωση και τις χρήσεις γης. Το κεφάλαιο αυτό θα κλείσει με παρουσίαση του αναμενόμενου νέου αναπτυξιακού προτύπου της περιοχής, όπως προκύπτει από την προαναφερόμενη μελέτη του Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Στο **τρίτο κεφάλαιο (Σύγχρονη πολιτιστική υποδομή και δράση)** γίνεται καταγραφή των κύριων φορέων πολιτιστικής ανάπτυξης της περιοχής (Δήμοι πολιτιστικοί σύλλογοι, ιδιωτικοί φορείς), της υπάρχουσας κτιριακής υποδομής και των θεσμοθετημένων πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Το **τέταρτο κεφάλαιο (Διαπιστώσεις)** περιλαμβάνει τις διαπιστώσεις που προκύπτουν από τα στοιχεία του προηγούμενου κεφαλαίου. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην ασκηθείσα πολιτιστική πολιτική από τους διάφορους εμπλεκόμενους φορείς, κυρίως από τις δημοτικές αρχές και τους συλλόγους.

Το **πέμπτο κεφάλαιο (Προτάσεις)** είναι το τελευταίο της εργασίας. Σ' αυτό παρουσιάζονται σε συνδυασμό με τα θεωρητικά ζητήματα που αναφέρθηκαν στο πρώτο κεφάλαιο, προτάσεις για την αντιμετώπιση των αναμενόμενων επιπτώσεων και στον πολιτιστικό τομέα από την λειτουργία του νέου αεροδρομίου και την αξιοποίηση των ευκαιριών που παρουσιάζονται. Οι προτάσεις επικεντρώνονται στην **οργάνωση ενός δικτύου πολιτιστικής δράσης**, με την ενεργοποίηση δυνατοτήτων διαδημοτικών και διατοπικών συνεργασιών, την πληρέστερη αξιοποίηση της υπάρχουσας κτιριακής υποδομής, την ομαδοποίηση εκδηλώσεων και τη δημιουργία νέων καινοτομικών πολιτιστικών θεσμών και δράσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στο εισαγωγικό αυτό κεφάλαιο εξετάζονται θέματα που αφορούν το πολιτισμό και την ανάπτυξη και αποτελούν το αναγκαίο υπόβαθρο γνώσεων για την ανάπτυξη του τελευταίου κεφαλαίου της παρούσας εργασίας. Τα θέματα αυτά αναφέρονται : α)στη σημασία της πολιτιστικής ανάπτυξης και τη σχέση της με τη συνολική αναπτυξιακή διαδικασία στο διεθνή χώρο με την παρουσίαση παραδειγμάτων από την εμπειρία των ευρωπαϊκών πόλεων που χρησιμοποίησαν την πολιτιστική πολιτική ως μέσον ανάπτυξης όχι μόνο πολιτιστικής αλλά και κοινωνικο-οικονομικής β)το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο πολιτιστικό χώρο στην Ελλάδα.

1.1 ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Τα τελευταία 20 χρόνια η πολιτιστική πολιτική αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία στο διεθνή και ιδιαίτερα στον ευρωπαϊκό χώρο. Δεκάδες ευρωπαϊκές πόλεις, κυρίως μεσαίου μεγέθους, εφάρμοσαν συγκροτημένη και ολοκληρωμένη παρέμβαση στον πολιτιστικό χώρο, έχοντας πλέον συνειδητοποιήσει ότι η πολιτιστική πολιτική μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που σχετίζονταν με την οικονομική παρακμή και υποβάθμιση της ποιότητας ζωής και του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος. Όπως είναι φυσικό, οι πολιτικές που υιοθετήθηκαν από τις τοπικές αρχές διέφεραν σημαντικά από πόλη σε πόλη. Αυτό οφειλόταν στη διαφορά που υπάρχει στο ιδεολογικό τους υπόβαθρο, στο επίπεδο των οικονομικών πόρων και εξουσιών, καθώς και στη φύση των σχέσεων ανάμεσα στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα των χωρών αυτών¹.

Παρά όμως τις διαφορές αυτές υπάρχουν κάποιες κοινές τάσεις που καθορίζουν την πολιτιστική πολιτική των πόλεων αυτών²:

Πρώτον, η μείωση του χρόνου εργασίας και η αύξηση του ποσοστού του εισοδήματος που δαπανάται σε δραστηριότητες αναψυχής. Αυτό οδήγησε τις δημοτικές αρχές να αυξήσουν τις δαπάνες και για τον πολιτισμό και να δημιουργήσουν εξειδικευμένες διοικητικές υπηρεσίες και όργανα χάραξης πολιτικής, ώστε να προωθήσουν την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών που να ανταποκρίνονται στην αυξανόμενη πιο εξειδικευμένη και πολυειδή δημόσια ζήτηση.

Δεύτερον, η εθνική πολιτική των ευρωπαϊκών πόλεων ενθάρρυνε την αποκέντρωση εξουσιών από την κεντρική κυβέρνηση προς την περιφερειακή και την τοπική Αυτοδιοίκηση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πολιτιστικών αιτημάτων, με την εμφάνιση τοπικών και κοινωνικών κινημάτων και την ανάγκη για προσαρμογή αυτών στους νέους κοινωνικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς τους οποίους

¹ Μπιανκίνι και Πάρκινσον, 1994: 18

² ό.π:18-19

είχαν προκαλέσει οι διαδικασίες οικονομικής ανασυγκρότησης της δεκαετίας του 70 και της δεκαετίας του 80. Πολλοί υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων για τις πόλεις συνειδητοποίησαν ότι η ανάπτυξη πολιτιστικών πολιτικών αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για την ποικιλομορφία της τοπικής οικονομικής βάσης και την επίτευξη μεγαλύτερης κοινωνικής συνοχής.

Τρίτον, οι δημοτικές αρχές έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στους αναπτυσσόμενους οικονομικούς τομείς όπως η αναψυχή, ο τουρισμός, τα μέσα επικοινωνίας και άλλες πολιτιστικές βιομηχανίες όπως η μόδα και το ντιζάιν σε μια προσπάθεια να αντισταθμίσουν την απώλεια θέσεων εργασίας σε παραδοσιακούς βιομηχανικούς τομείς.

Τέταρτον, προωθήθηκε η συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες ως τρόπος ένταξης στην τοπική κοινότητα άνεργων νέων, νέων κατοίκων -μεταναστών και κοινωνικών ομάδων που έκαναν έντονη την παρουσία τους εξαιτίας της οικονομικής αναδιάρθρωσης.

Πέμπτον, η μεταστροφή από το ενδιαφέρον για τα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, που επικρατούσε στη δεκαετία του 70 προς τις προτεραιότητες της οικονομικής ανάπτυξης και της αναζωογόνησης των πόλεων στη δεκαετία του 80.

Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτιστικού σχεδιασμού στο Πανεπιστήμιο του Λέστερ, Φράνκο Μπιανκίνι η δημοτική αρχή κάθε χώρας όταν πρόκειται να εφαρμόσει πολιτιστική πολιτική λαμβάνει υπόψη της τους εξής παράγοντες³:

- Τις εθνικές στάσεις απέναντι στον πολιτισμό και την πολιτιστική πολιτική.
- Τις ιδεολογίες των πολιτικών κομμάτων που βρίσκονται στην τοπική ή την εθνική εξουσία.
- Τα επίπεδα της τοπικής αυτονομίας.
- Τη δέσμευση της επενδυτικής τάξης σε επαρχιακές πόλεις.
- Το μέγεθος και τη φύση της τοπικής αγοράς για πολιτιστικές δραστηριότητες ή την επίδραση ξένων μοντέλων χάραξης πολιτικής.
- Την επίδραση ξένων μοντέλων χάραξης πολιτικής ιδιαίτερα των αμερικανικών.

Επίσης ο ίδιος καθηγητής παρατηρεί ότι κάθε χώρα αντιλαμβάνεται με το δικό της τρόπο την έννοια του πολιτισμού. Για παράδειγμα οι Άγγλοι ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι με τους όρους “οι τέχνες” (The Arts) και πολιτική για τις τέχνες (Arts Policy). Από την άλλη οι δυτικοευρωπαίοι περιέκλειαν μια ποικιλία στοιχείων περιλαμβάνοντας όχι μόνο τις προηλεκτρονικές εικαστικές και σκηνικές τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, θέατρο και μουσική) αλλά επίσης και τις σύγχρονες πολιτιστικές βιομηχανίες (ο κινηματογράφος, το βίντεο, η ραδιοφωνία, η διαφήμιση ή ηλεκτρονική μουσική, οι εκδόσεις, το ντιζάιν και η μόδα).

Από τους παράγοντες αυτούς ιδιαίτερη σημασία έχουν: α) το επίπεδο οικονομίας, οι οικονομικοί πόροι, οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες των δημοτικών αρχών και β) το μέγεθος της τοπικής αγοράς, το οποίο συνδέεται με την κοινωνική και μορφωτική φυσιογνωμία του τοπικού πληθυσμού. Μπορεί επομένως να διαπιστώσει κανείς ότι ο

³ Μπιανκίνι και Πάρκινσον, 1994 :19-22.

πολιτισμός συνδέεται με τις τοπικές προτεραιότητες, με τις τοπικές αναπτυξιακές ανάγκες και με τα τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα που μπορούν και πρέπει να αξιοποιηθούν γιατί η ανάπτυξη τους είναι προϋπόθεση οικονομικής και κοινωνικής επιβίωσης. Έτσι η πολιτιστική πολιτική αποκτά όλο και μεγαλύτερη σπουδαιότητα ως συστατικό των στρατηγικών για το μάρκετινγκ πολλών δυτικοευρωπαϊκών πόλεων, την οικονομική ανάπτυξη και τη φυσική αναζωογόνηση ανεξαρτήτως του μεγέθους. Η αναζωογόνηση των πόλεων απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, που περιλαμβάνει την οικονομική, περιβαλλοντική, κοινωνική, πολιτιστική, συμβολική και πολιτική διάσταση αφού οι πόλεις αποτελούν τον τόπο όπου οι άνθρωποι κατοικούν, εργάζονται, εκπαιδεύονται, ψυχαγωγούνται, αθλούνται, συναντώνται, και διαμορφώνουν ανάγκες και τρόπους ζωής.

Παρακάτω θα γίνει συνοπτική αναφορά σε παραδείγματα συγκεκριμένων ευρωπαϊκών πόλεων, που εφάρμοσαν συγκροτημένη πολιτιστική πολιτική με κύριο σκοπό την «αναζωογόνησή» τους, τόσο την πολιτιστική, όσο και την κοινωνική και οικονομική.

1. Στη Φρανκφούρτη της Γερμανίας η Τοπική Αυτοδιοίκηση ευαισθητοποιήθηκε ιδιαίτερα στα πολιτιστικά θέματα στη δεκαετία του 80. Οι δημοτικές αρχές ανέπτυξαν μια στρατηγική για τη βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου της πόλης⁴. Αύξησαν τις δαπάνες για πολιτιστική πολιτική από 6% των συνολικών δημοτικών δαπανών το 1970 σε 11% το 1990. Συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1980 επενδύθηκε περίπου 1 δισεκατομμύριο μάρκα σε υψηλής ποιότητας πολιτιστικά κτίρια: μετατράπηκε ένα εγκαταλελειμμένο κτίριο όπερας σε αίθουσα συναυλιών και δημιουργήθηκαν δεκατρία νέα μουσεία στις όχθες του ποταμού Μαϊν.

Η Φρανκφούρτη κατάφερε μέσω πολιτιστικής πολιτικής να βελτιώσει τη διεθνή εικόνα της. Παλιά η πόλη αυτή παρουσίαζε μια πολύ φτωχή εικόνα και η πολιτιστική ζωή ήταν ανύπαρκτη. Τα τελευταία χρόνια όμως έχει μια δυναμική παρουσία στο πολιτιστικό χώρο.

2. Στην Ολλανδία, το Ρόττερνταμ, βελτίωσε επίσης την εικόνα του, η οποία κατά παράδοση ήταν εικόνα ενός πληκτικού βιομηχανικού κέντρου στο οποίο δέσποζαν τα πετροχημικά εργοστάσια και το λιμάνι, μέσω πολιτιστικών δραστηριοτήτων στις οποίες περιλαμβάνονταν η δημιουργία ενός νέου Μουσείου αρχιτεκτονικής και η διοργάνωση νέων Φεστιβάλ κινηματογράφου και τζαζ⁵.

3. Άλλες πόλεις οι οποίες κατόρθωσαν με την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής να βελτιώσουν την εικόνα τους είναι η Γλασκώβη, το Μπέρμιγχαμ και το Sundsvall. Οι πόλεις αυτές είχαν σοβαρά πληγεί από τη βιομηχανική παρακμή στη διάρκεια των οικονομικών κρίσεων της δεκαετίας του 70 και των αρχών της δεκαετίας του 1980.

α) Η Γλασκώβη⁶ ήταν μια πόλη γνωστή για τη βία των συμμοριών του δρόμου και την πολυεδομική αποσύνθεση. Η πόλη επωφελήθηκε σημαντικά από μια στρατηγική πολιτιστικής αναβάθμισης η οποία περιλάμβανε πρωτοβουλίες περιβαλλοντικής αναβάθμισης, τα εγκαίνια της περίφημης συλλογής Μπάρνελ το

⁴ Φρίντριχς και Ντάνγκσας, 1994:124-125.

⁵ Χάγιερ, 1994:64-66.

⁶ Μπουθ και Μπόυλ, 1994:33-44, 47.

1983, το λανσάρισμα της επιτυχημένης εκστρατείας «Γλασκοού'ς Μαίλς Μπέτερ», και την οργάνωση ενός συνεπούς ετήσιου προγράμματος πολιτιστικών εκδηλώσεων. Οι προσπάθειες της Γλασκώβης αποκορυφώθηκαν με την ανάδειξη της σε ευρωπαϊκή πολιτιστική πρωτεύουσα για το 1990. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να βελτιωθεί η εθνική και η διεθνής σημασία της πόλης και να αυξηθεί η τουριστική κίνηση.

- b) Στην περίπτωση του Μπέρμινγκχαμ, το κέντρο της πόλης, εξαιτίας μιας σειράς από πολεοδομικές καταστροφές, θεωρήθηκε από τους τοπικούς υπεύθυνους χάραξης πολιτικής ως το κύριο πρόβλημα που έπρεπε άμεσα να αντιμετωπιστεί έτσι ώστε να βελτιωθεί η εικόνα της πόλης στους διεθνείς επιχειρηματικούς κύκλους. Το δημοτικό συμβούλιο έκτισε ένα καινούργιο διεθνές Συνεδριακό Κέντρο που περιείχε μια θαυμάσια αίθουσα συναυλιών για τη συμφωνική ορχήστρα του Δήμου του Μπέρμινγκχαμ, διοργάνωσε μια σειρά από ετήσια πολιτιστικά φεστιβάλ, ενθάρρυνε πολιτιστικές οργανώσεις που εδρεύουν στο Λονδίνο να μετεγκατασταθούν στην πόλη και πρόβαλε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών του κέντρου της πόλης. Οι πρωτοβουλίες αυτές ακολούθησαν μια συνολική στρατηγική πολεοδομικού σχεδιασμού και συντονίστηκαν με πολιτικές για τη λαϊκή τέχνη και την επαναχρησιμοποίηση του συστήματος των φυσικών καναλιών της πόλης.
- c) Ένα ακόμη παράδειγμα από τον ευρωπαϊκό χώρο, που ενδιαφέρει ιδιαίτερα γιατί πλησιάζει περισσότερο στην περίπτωση της δικής μας περιοχής μελέτης, είναι η μικρή πόλη Sundsvall στο βόρειο τμήμα της Σουηδίας⁷. Οι δημοτικές αρχές της πόλης αυτής, κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, πέτυχαν να βελτιώσουν αισθητά την «εικόνα» της πόλης και να συνεισφέρουν στην κοινωνική και πολιτιστική αναβάθμιση της δίνοντας ξεχωριστή σημασία στη δημιουργία ή την ενεργοποίηση πολιτιστικών θεσμών και ιδρυμάτων, όπως το περιφερειακό Θέατρο και η ορχήστρα Δωματίου, που συνδέεται στενά με το εξαιρετικά δραστήριο Δημοτικό Ωδείο. Αυτό ακριβώς το ωδείο μεταβλήθηκε σε πόλο πολιτιστικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής γύρω από το Sundsvall.

Σύμφωνα με τα παραπάνω παραδείγματα οι δημοτικές αρχές των πόλεων αυτών στήριξαν την τοπική ανάπτυξη τους όσο και τη διεθνή προβολή τους στην πολιτιστική πολιτική.

1.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.

Για τη διαμόρφωση της τοπικής πολιτιστικής πολιτικής είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη ορισμένες βασικές αρχές. Οι αρχές αυτές δεν μένουν βέβαια αμετάβλητες, αλλά προσαρμόζονται στη σύγχρονη κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα και στις νέες αντιλήψεις για το ρόλο του πολιτισμού στην τοπική κοινωνία, τα πολιτιστικά δικαιώματα των πολιτών κ.ά. Επιχειρώντας μια σύνθεση των απόψεων που έχουν εκφραστεί τα τελευταία χρόνια, παραθέτουμε πιο κάτω ορισμένες από τις βασικές

⁷ Johansson, 1996.

αρχες που διέπουν την πολιτιστική πολιτική, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι αρχές αυτές είναι:

1. Όλοι οι πολίτες έχουν δικαίωμα στην πολιτιστική ζωή .

Ο κάθε ένας μπορεί να εμπλακεί στην πολιτιστική ζωή. Δεν πρέπει να θεωρείται ο τομέας των λίγων προνομιούχων ή μιας ελίτ, αλλά μέσο προώθησης της δημιουργικότητας και της φαντασίας όλων των κοινωνικών ομάδων .

2. Η πολιτιστική ανάπτυξη των πόλεων συνεισφέρει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη .

Ο πολιτισμός δημιουργεί θέσεις απασχόλησης και οικονομική ανάπτυξη με τρεις τρόπους: είτε δημιουργώντας θέσεις απασχόλησης στην πολιτιστική βιομηχανία ή στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, είτε ενισχύοντας την έλξη που ασκεί μια περιοχή σε τουρίστες ή δυνάμει επενδυτές, είτε ακόμα συμβάλλοντας στην κοινωνική ένταξη περιθωριοποιημένων ομάδων.

Αποτελεί κατά συνέπεια, στοιχείο κλειδί στο πλαίσιο της πιο ευρείας αστικής πολιτικής, είναι μέρος μιας γενικής πολιτικής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις και την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

3. Οι πολιτιστικές ανταλλαγές αποτελούν ισχυρό δεσμό μεταξύ των λαών διαφορετικών εθνοκοινοτήτων , περιοχών και κρατών .

Οι τοπικές αρχές οφείλουν να αναγνωρίσουν ότι η ανταλλαγή πολιτιστικών εμπειριών μεταξύ των πόλεων παίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία αμοιβαίας κατανόησης και σεβασμού .

4. Η πολιτιστική ανάπτυξη και η αληθινή πολιτιστική δημοκρατία προϋποθέτουν εκτενή συνεργασία μεταξύ των τοπικών αρχών και των κοινοτικών ομάδων του εθελοντικού τομέα και του ιδιωτικού τομέα.

Βασικό προαπαιτούμενο για μια ουσιαστική πολιτιστική πολιτική σε τοπική κλίμακα είναι η διαμόρφωση συστηματικών συνεργασιών και στέρεων εταιρικών σχέσεων με τις τρεις παραγωγικές δυνάμεις : ο Δημόσιος , ο ιδιωτικός και ο Εθελοντικός τομέας. Στόχος και των τριών πρέπει να είναι: η ανακάλυψη κοινών πεδίων και η διεκδίκηση ποιοτικών , αποδοτικών και αποτελεσματικών συνεργασιών γιατί κανείς από τους τρεις αυτούς τομείς δεν μπορεί από μόνος του να σχεδιάσει και να ασκήσει πολιτιστική πολιτική.

5. Ο πολιτιστικός πλουραλισμός προϋποθέτει πειραματισμούς και προώθηση της καινοτομίας.

Όταν οι πολιτιστικές δυνάμεις ανακαλύψουν τη συνέργια στη πολιτιστική διαδικασία το επόμενο βήμα είναι η δημιουργία πλουραλιστικών δράσεων. Οι μικτές δημοτικές επιχειρήσεις, οι προγραμματικές συμβάσεις, τα δίκτυα και άλλα αποτελούν μερικές μόνο από τις δυνατές μορφές συνεργασιών. Ο πολιτισμός δεν αναπτύσσεται σε κλειστό χώρο αλλά το αποτέλεσμα συλλογικών μορφών δράσης βασιζόμενα πάντα σε καινούργια συστήματα κινήτρων.

6. Η ισορροπημένη προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού από τις τοπικές αρχές μπορεί να έχει ευεργετικά αποτελέσματα για την κοινότητα .

Ο πολιτιστικός τουρισμός εξελίσσεται σημαντικά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι ιστορικές πόλεις, τα πολιτιστικά και καλλιτεχνικά γεγονότα προσελκύουν ένα συνεχώς αυξανόμενο αριθμό επισκεπτών.

Τα οφέλη για τις τοπικές αρχές είναι εμφανή :

- Αυξημένη ευδαιμονία,
- Βελτιωμένες προοπτικές δημιουργίας θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο,
- Ανάπτυξη των διευκολύνσεων που παρέχονται στους κατοίκους
- Ευεργετικές συνέπειες για την οικοδομική βιομηχανία και τις εξειδικευμένες τέχνες.
- Προώθηση της ανταλλαγής γνώσεων και του αλληλοσεβασμού διαφορετικών πολιτισμών και κοινοτήτων.
- Αμοιβαία γνώση μεταξύ των λαών.
- Πλεονεκτήματα στους εντόπιους πληθυσμούς εφόσον προϋποθέτει ένα δίκτυο επιχειρήσεων που εξασφαλίζουν την παροχή καταλυμάτων και τροφής, τις μεταφορές τις υπηρεσίες και τις δραστηριότητες αναψυχής.

Η διασφάλιση, όμως τέτοιων ωφελημάτων καθώς και η αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την εκπόνηση ενός σχεδίου τουριστικής και πολιτιστικής διαχείρισης, το οποίο προϋποθέτει τη συμμετοχή των κατοίκων της κοινότητας, του ιδιωτικού τομέα, των εκπροσώπων της τουριστικής βιομηχανίας και των τοπικών αρχών.

1.3 ΚΥΡΙΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Η ελληνική πολιτιστική πολιτική σε εθνικό επίπεδο ασκείται από το Υπουργείο Πολιτισμού το οποίο ιδρύθηκε με το ΝΔ 957/1971. Ο ρόλος του για την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός γιατί α) καθορίζει τα εθνικά πλαίσια της εθνικής πολιτιστικής πολιτικής β) ενισχύει τους ΟΤΑ για θέματα πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Οι αρμοδιότητες του αναφέρονται σε θέματα που αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά (αρχαιότητες, μνημεία κτίρια) τις καλές τέχνες (θέατρο χορό κινηματογράφο εικαστικές τέχνες και ανέγερση μνημείων) το λαϊκό πολιτισμό (λαογραφικές εκδηλώσεις λαϊκή τέχνη) τις πολιτιστικές εκδηλώσεις (Μουσείο πινακοθήκες, εκθέσεις, Φεστιβάλ και προγράμματα ανάπτυξης), την πολιτιστική κίνηση (πολιτιστικά σωματεία και ιδρύματα Πνευματικά κέντρα συνέδρια) καθώς και θέματα που αφορούν τη νέα γενιά τον αθλητισμό και τη λαϊκή επιμόρφωση⁸. Σύμφωνα με τα παραπάνω το ΥΠΠΟ ασχολείται με ποικίλες πολιτιστικές δραστηριότητες γεγονός που αποδεικνύει τον ενεργητικό του ρόλο στα πολιτιστικά δρώμενα της χώρας.

Το ΥΠΠΟ συνεργάζεται με την τοπική αυτοδιοίκηση για την επίτευξη των εξής σκοπών⁹:

⁸ Κόνσολα, 1998: 69.

⁹ ΥΠΠΟ, 1994: 1-2

- για την προστασία των μνημείων και τη συντήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- ενίσχυση εκδηλώσεων λαογραφικού περιεχομένου,
- ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων (περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα τομέων,

Σε περιφερειακό επίπεδο η άσκηση πολιτιστικής πολιτικής πραγματοποιείται από το περιφερειακό συμβούλιο. Η χώρα μας είναι διαιρεμένη σε 13 περιφέρειες για τον καλύτερο σχεδιασμό και προγραμματισμό της περιφερειακής ανάπτυξης.

Το περιφερειακό Συμβούλιο έχει πολλές και ποικίλες αρμοδιότητες για την ανάπτυξη μιας περιφέρειας. Ένας βασικός στόχος του είναι η πολιτιστική ανάπτυξη της περιφέρειας με την κατάρτιση αναπτυξιακών προγραμμάτων μέσα στα οποία εντάσσονται τα πολιτιστικά θέματα.

Τέλος σε επίπεδο νομαρχίας υπάρχουν τα Μεσοχρόνια Νομαρχιακά Αναπτυξιακά Προγράμματα, τα οποία συντάσσονται στα διαμορφούμενα από το οικείο περιφερειακό συμβούλιο πλαίσια από το οποίο τελικώς εγκρίνονται. Επίσης υπάρχουν τα ετήσια νομαρχιακά αναπτυξιακά προγράμματα τα οποία εκπονούνται στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 73 του Ν.1622/86.

Όμως τόσο τα Μεσοχρόνια όσο και τα Ετήσια Νομαρχιακά Αναπτυξιακά Προγράμματα περιλαμβάνουν συνήθως θετικές μορφές δράσεων προς άλλους πλην καθαρών πολιτιστικών κατευθύνσεων τομείς όπως κατασκευή έργων εγγείων βελτιώσεων οδών γεφυρών δημόσιων κτιρίων λόγω του κατεπείγοντος των σχετικών αναγκών.

Όσον αφορά την εκχώρηση αρμοδιοτήτων του λογιστικού τομέα τόσο στο νομαρχιακό επίπεδο όσο και στο περιφερειακό, ισχύουν τα εξής: (ΠΔ410/95)

επιχορηγήσεις πολιτιστικών σωματείων για την οργάνωση λαογραφικών εκδηλώσεων χορευτικών συγκροτημάτων, λογοτεχνικών σωματείων και την ίδρυση και λειτουργία των ερασιτεχνικών σχολών καλλιτεχνικής εκπαίδευσης.

Σε τοπικό επίπεδο η πολιτιστική πολιτική χαράσσεται από τους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οι οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης σύμφωνα με το Π.Δ 410/95 ασκούν αρμοδιότητες κοινωνικές, πολιτιστικές, πνευματικές και οικονομικές οι οποίες προάγουν την τοπική ανάπτυξη του τόπου τους.

Όσον αφορά τον πολιτιστικό τομέα οι δήμοι (ΠΔ410/95) μπορούν¹⁰:

- Να ιδρύσουν, κατασκευάσουν και να λειτουργήσουν πολιτιστικά και πνευματικά κέντρα σχολές διδασκαλίας μουσικής χορού ζωγραφικής και κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.
- Να προστατεύουν το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον η προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και η κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων πρόληψης, άμεσης βοήθειας και θεραπείας.
- Να ιδρύσουν και να λειτουργήσουν πολιτιστικά και πνευματικά κέντρα όπως βιβλιοθήκες φιλαρμονικές θέατρα, την επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών

¹⁰ Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, άρθρο 24: 29-32.

ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς την συντήρηση και λειτουργία αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής.

- Να χορηγήσουν άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας θεάτρων κινηματογράφων και παρεμφερών επιχειρήσεων που προβλέπονται από τους 445/1937 και 446/1937.
- Να χορηγήσουν άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και δεν υπάρχουν στις διατάξεις του Ν. 2000/91.

Με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της κυβέρνησης Εσωτερικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, είναι δυνατόν να μεταβιβαστούν αρμοδιότητες με παράλληλη μεταφορά οικονομικών πόρων στους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τους Υπουργούς, τους Νομάρχες, τους προϊστάμενους κεντρικών υπηρεσιών των Υπουργείων και τους προϊσταμένους των Περιφερειακών αρχών Νομαρχιακού και Διανομαρχιακού επιπέδου των Υπουργείων εφόσον οι αρμοδιότητες αυτές αφορούν υποθέσεις τοπικού χαρακτήρα.

Επίσης έχει προβλεφθεί η παραχώρηση σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης χρήσεως αρχαιολογικών χώρων ακινήτων και κάθε ακίνητου και χώρου του Ελληνικού δημοσίου που τελεί υπό την αρμοδιότητα των αρχαιολογικών υπηρεσιών του κράτους.

Επιπλέον η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να ασκήσει οποιαδήποτε αρμοδιότητα της ανατεθεί κατά τις διατάξεις του άρθρου 28 του ΠΔ410/95.

Οι δήμοι ασκούν αρμοδιότητες, είτε μέσα από τις υπηρεσίες τους και είτε με την εκχώρηση σε κρατικά ή άλλα νομικά πρόσωπα ή με τη σύσταση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τα οποία υπάγονται στην εποπτεία τους¹¹.

Τέλος με την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να ασκήσει νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ή να συνεργαστεί με άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου με τη μορφή των επιχειρήσεων, της ανάθεσης έργου ή εργασίας ή της συμμετοχής σε προγραμματική σύμβαση ή κοινοπραξία.

1.4 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μετά τη Μεταπολίτευση και ιδιαίτερα μετά τα μέσα της δεκαετίας του 80' οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης -Δήμοι και κοινότητες από τους μεγαλύτερους ως τους μικρότερους και πιο απομακρυσμένους, έκαναν αισθητή την παρουσία τους στο χώρο του πολιτισμού και της πολιτιστικής δημιουργίας.

¹¹ Τσακίριδη, 1998: 68.

Παρόλο που ξεκίνησαν οι περισσότεροι με ελάχιστα μέσα, χωρίς στοιχειώδεις υποδομές και με μικρές οικονομικές δυνατότητες μακριά από τα δύο-τρία κέντρα (Αθήνα Θεσσαλονίκη, Πάτρα) που συγκέντρωναν την οικονομική και πολιτιστική δημιουργία και δραστηριότητα, πέτυχαν πραγματικά αποτελέσματα¹².

Αυτή η δραστηριοποίηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ήρθε να καλύψει ένα πραγματικό κενό, να ικανοποιήσει τις πολιτιστικές μορφωτικές και ψυχαγωγικές ανάγκες των πολιτών και να κινητοποιήσει την τοπική κοινωνία.

Αν και η παρέμβαση αυτή είχε βέβαια και αρνητικά στοιχεία, ανάμεσα στα οποία ο λαϊκισμός, η προχειρότητα, η έλλειψη στοιχειώδους κτιριακής υποδομής και εξειδικευμένων στελεχών κλπ. όμως η αξιολόγηση της συνεισφοράς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι αναμφισβήτη θετική. Όπως παρατηρεί και ο Γ. Κλάδος σε άρθρο του όπου επιχειρεί αποτίμηση της συνεισφοράς αυτής(σελ 53): «Η Τοπική Αυτοδιοίκηση,¹³ αφού κατόρθωσε να απεγκλωβιστεί σε σημαντικό τουλάχιστον βαθμό και να υπερβεί τα αρχικά αυτά στάδια, προσπαθεί με ένα κριτικό και δημιουργικό ταυτόχρονα τρόπο να ενσωματώσει και να κάνει τον πολιτισμό αναπόσπαστο στοιχείο στον αναπτυξιακό ρόλο που έχει και που ακόμα διεκδικεί για να συμβάλει στην καθιέρωση ενός άλλου μοντέλου ανάπτυξης που θα βάζει στο κέντρο τον άνθρωπο και τις ανάγκες του στον οικονομικό, τον κοινωνικό τον πολιτιστικό, τον μορφωτικό και τον ψυχαγωγικό τομέα.

Η Αυτοδιοίκηση εντάσσει στους βραχυχρόνιους και μακροχρόνιους σχεδιασμούς της στα προγράμματα και στους προϋπολογισμούς της τον πολιτισμό και τους δημιουργούς του.

Έχει δημιουργηθεί και δημιουργείται μια αξιολογη υποδομή, που φαίνεται στη σημαντική συμμετοχή στην πολιτιστική δραστηριότητα, κυρίως νέων ανθρώπων, αν και όχι στο βαθμό που να μπορεί να την αξιοποιεί πλήρως.

Η πολιτιστική δραστηριότητα και δράση δεν περιορίζεται πλέον μόνο σε επετειακές εκδηλώσεις, αλλά αποκτά μονιμότερο χαρακτήρα και αρχίζει από την παιδική ηλικία: στη μουσική, το χορό, τη ζωγραφική, το θέατρο, την ποίηση, στη στήριξη πρωτοβουλιών που προέρχονται από ατομικές ή ομαδικές ενέργειες.».

Οι κύριοι πολιτιστικοί τομείς στους οποίους η Τοπική Αυτοδιοίκηση ανέπτυξε δραστηριότητα είναι¹⁴ : θέατρο, κινηματογράφος, μουσική, χορός, εικαστικά, βιβλιοθήκες, μουσεία, λαϊκή τέχνη. Για την οργάνωση όμως αυτών των δραστηριοτήτων οι ΟΤΑ ιδρύουν τους εξής πολιτιστικούς φορείς.:

Πνευματικά κέντρα, δημοτικές επιχειρήσεις πολιτιστικής ανάπτυξης δημοτικά θέατρα, δημοτικοί κινηματογράφοι, βιβλιοθήκες, πινακοθήκες, σχολές εικαστικών, μουσεία, φιλαρμονικές, χορωδίες, μουσικές σχολές χορού, σχολές λαϊκής τέχνης, ιδρύματα με σκοπό πολιτιστικό.

Ανέπτυξε μια πληθωρική κατά γενική ομολογία πολιτιστική δράση. Οι παρεχόμενες όμως από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πολιτιστικές υπηρεσίες χαρακτηρίζονται από αποσπασματικότητα και παραδοσιακότητα και εξαντλούνται συνήθως σε κάποιες ενέργειες άμεσης απόδοσης χωρίς να ανταποκρίνεται στην

¹² Κόνσολα, 1998: 82

¹³ Κλάδος, 1994: 53.

¹⁴ Τσακιρίδη, 1998: 61.

ανάγκη δημιουργίας υποδομής που να εξασφαλίζει τη συνεχή πολιτιστική ανανέωση και ανάπτυξη.

Σύμφωνα με μελέτες, ένας μικρός μόνον αριθμός φορέων της Τ.Α έχει να παρουσιάσει ολοκληρωμένα προγράμματα τοπικής πολιτιστικής ανάπτυξης που στηρίζονται στο μακροπρόθεσμο σχεδιασμό προγραμματισμό και στη σωστή οργάνωση της υλοποίησής τους.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΟΤΑ στη χώρα μας είναι οικονομικό-θεσμικά, προβλήματα μεγέθους δημογραφικά στελέχωσης των υπηρεσιών. Επιπροσθέτως το πρόβλημα της μη αξιοποίησης από τους ΟΤΑ των υπάρχουσών θεσμικών δυνατοτήτων για τη μεταξύ τους συνεργασία εντείνει τα προβλήματα των ΟΤΑ. Πέρα όμως από τα θεσμικά και οικονομικά ζητήματα που αφορούν την πολιτιστική ανάπτυξη ανακύπτουν βασικά προβλήματα που αφορούν το είδος των πολιτιστικών παρεμβάσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Βέβαια η ανάληψη προτάσεων για πολιτιστική ανάπτυξη αποτελεί απόφαση πρωταρχικής σημασίας. Παρατηρείται όμως συχνά το φαινόμενο ότι τα γραφεία πολιτισμού των δήμων να λειτουργούν απλώς ως ενδιάμεσοι μετακαλώντας τις γνώστες και πολυδάπανες φίρμες του κέντρου στις πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνουν. Οι μετακλήσεις αυτές και η οργάνωση των πανομοιότυπων σχεδόν περιφερόμενων ανά τους δήμους φεστιβάλ με εκδηλώσεις κατά κανόνα χωρίς συνοχή και χωρίς φυσιογνωμία εκτός του τεράστιου κόστους που συνεπάγονται, προωθούν μια λαϊκίστικη προσέγγιση στο πολιτισμό, αφού το γνωστό επιχείρημα να μαζεύεται κόσμος και μάλιστα δωρεάν κυριαρχεί καταστροφικά.

Τελειώνοντας θα αναφέρω τα κυριότερα προβλήματα -περιορισμούς¹⁵ που αντιμετωπίζουν οι φορείς της ΤΑ κατά την άσκηση των πολιτιστικών τους δραστηριοτήτων, όπως ακριβώς διαπιστώνονται από τη εξέταση της υπάρχουσας κατάστασης.

- Περιορισμοί που συνδέονται με το γενικότερο επίπεδο ανάπτυξης του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Ένα σημαντικό πρόβλημα έχει να κάνει με το γενικότερο επίπεδο ανάπτυξης του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Για παράδειγμα ο χαμηλός βαθμός διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας.
- Απουσία πολιτιστικού προτύπου.
- Περιορισμένη οικονομική δυνατότητα.
- Τεχνικές δυσκολίες όπως έλλειψη πολιτιστικής υποδομής (π.χ.κτίρια εξοπλισμός).
- Λειτουργικές δυσκολίες ως προς τη μορφή άσκησης πολιτιστικής δραστηριότητας και ως προς το είδος πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

¹⁵ ΚΕΔΚΕ- ΕΕΤΑΑ, 1995: 161-163.

- Προβλήματα όσον αφορά τη δυνατότητα πληροφόρησης και επικοινωνίας με τους κεντρικούς δημόσιους φορείς, με την Ευρωπαϊκή κοινότητα και με άλλους διεθνείς οργανισμούς, με τις τοπικές αρχές άλλων ευρωπαϊκών χωρών και τέλος μεταξύ των ΟΤΑ και με άλλους πολιτιστικούς φορείς.
- Κοινωνικά προβλήματα όπως έλλειψη καλλιτεχνικής παιδείας, μικρή συμμετοχή του κοινού.

Τέλος δεν πρέπει να λησμονείται ο ρόλος του κράτους και η κρατική πολιτική σε θέματα πολιτιστικής δραστηριότητας στη χώρα μας τόσο στα χρόνια που πέρασαν όσο και σήμερα.

1.4.1 Παραδείγματα με βάση την ελληνική εμπειρία.

Αξιόλογες είναι οι προσπάθειες ορισμένων Δήμων να συστήνουν Πνευματικά Κέντρα προκειμένου να δραστηριοποιήσουν τους δημότες, καθώς και οι ενέργειες των διαφόρων φορέων να συνεργαστούν μεταξύ τους προς όφελος της πολιτιστικής παραγωγής.

Τα πολιτιστικά κέντρα στην Ελλάδα υπήρξαν ένας θεσμός που υποστηρίχθηκε θερμά από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Περιλαμβάνουν τμήματα μουσικής, χορού, εικαστικών, λαϊκής τέχνης, βιβλιοθήκης, φωτογραφίας. Ως δημοτικοί φορείς είναι ΝΠΔΔ εποπτευόμενοι από το ΥΠΠΟ. Αναφερόμε για παράδειγμα το Αετοπούλειο πολιτιστικό κέντρο του Δήμου Χαλανδρίου το Βαφοπούλειο Πνευματικό κέντρο Δήμου Θεσ/νίκης και το Ομήρειο πνευματικό κέντρο Δήμου Χίου κ.α.

Οι δήμοι μπορεί να αποτελέσουν μικρές εστίες πολιτισμού και δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου το έχουν κατορθώσει. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις εξής περιπτώσεις:

1. Σε μια περιοχή που μπορεί να χαρακτηριστεί ιδιαίτερα δύσκολη από πολιτιστική άποψη το Αετοπούλειο¹⁶ Πολιτιστικό Κέντρο στο Δ Χαλανδρίου προσπαθεί να δώσει το δικό του στίγμα στην υπόθεση του Πολιτισμού όχι μόνο σε τοπικό επίπεδο αλλά και στην ευρύτερη περιοχή. Οι στόχοι του είναι:

- Η μοναδικότητα των εκδηλώσεων που πραγματοποιεί
- Η ποιότητα των δραστηριοτήτων του σε όλα τα είδη της τέχνης και του πολιτισμού.
- Θεματικές οροθετήσεις και κύκλους, ώστε οι εκδηλώσεις να αποκτούν φυσιογνωμία και να αρθρώνουν πολιτιστική άποψη και πρόταση.
- Προσέγγιση του πολιτισμού από πολλές πλευρές και ποικίλες εκφράσεις.

Τα μέσα που χρησιμοποιεί προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι του είναι:

- Δημιουργία μαθητικής δανειστικής βιβλιοθήκης.
- Οργάνωση μικρού Φεστιβάλ.

¹⁶ Κασμάτη, 1994: 251-254.

- Ευαισθητοποιεί το κοινό και τους μαθητές της περιοχής στο εικαστικό χώρο με την διοργάνωση μιας σειράς εκθέσεων για την εξέλιξη της ελληνικής χαρακτικής από τους πρωτοπόρους δημιουργούς μέχρι τους νεότερους.
- Φέρνει σε επαφή το κοινό με τους δημιουργούς του λόγου και δίνει την ευκαιρία να αναπτυχθεί γόνιμος διάλογος και να εκτεθούν σύγχρονοι προβληματισμοί, οράματα και ανησυχίες μέσα από εκδηλώσεις.
- Αναπτύσσει ερευνητική και εκδοτική δραστηριότητα για θέματα που έχουν σχέση με την πλούσια ιστορία της περιοχής και με κοινωνικά σύγχρονα προβλήματα όπως είναι η διάθεση ελεύθερου χρόνου των μαθητών.

Μέσα από αυτές τις δραστηριότητες το Αετοπούλειο αγωνίζεται να αποκτήσει την ιδιαίτερη ξεχωριστή φυσιογνωμία του στο πολιτιστικό χάρτη της περιοχής. Βέβαια το έργο του είναι δύσκολο και τα εμπόδια πολλά σε μια περιοχή με περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες .

2.Το *Βαφοπούλειο*¹⁷ Πνευματικό Κέντρο λειτουργεί από το 1983 στη Θεσσαλονίκη με τη μορφή Δημοτικού Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Είναι ένα σύγχρονο κτίριο συνολικού εμβαδού 4000τ.μ . Αποτελείται από 6 ορόφους όπου κάθε ένας έχει να παρουσιάσει κάτι διαφορετικό. Έχει πλούσια πολιτιστική δραστηριότητα που η ακτινοβολία της ξεπερνάει τα τοπικά όρια της πόλης. Το Βαφοπούλειο Πνευματικό κέντρο οργανώνει κάθε χρόνο πλήθος πνευματικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Οργανώνει λογοτεχνικές και επιστημονικές ομιλίες, εκθέσεις ζωγραφικής διακεκριμένων καλλιτεχνών, θεατρικές παραστάσεις, εκτέλεση μουσικών συναυλιών κ.ά. Επίσης προσκαλεί ξένες προσωπικότητες από το πνευματικό και καλλιτεχνικό χώρο και προπάντων στοχεύει στον ευρύτατο δανεισμό βιβλίων. Η δημιουργία αυτή του πνευματικού κέντρου συμβάλλει όχι μόνο στη πνευματική και πολιτιστική αναβάθμιση του τόπου αλλά και στη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξή του.

Το Βαφοπούλειο είναι γνωστό σε ολόκληρη την Ελλάδα και κάθε χρόνο το επισκέπτονται τουρίστες με σκοπό να παρακολουθήσουν τις πολιτιστικές οργανώσεις που διοργανώνει.

3.Το *Ομήρειο*¹⁸ Πνευματικό Κέντρο στο Δ Χίου λειτουργεί από το 1989 με τη μορφή Δημοτικού Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Οι στόχοι του Ομήρειου Πνευματικού κέντρου Δήμου Χίου διαθέτοντας άριστη υλικοτεχνική υποδομή, προσφέρει αξιόλογο θέαμα στους Χιώτες, τοπικών και πανελλαδικών θεσμών αλλά ταυτόχρονα προσπαθεί να αγκαλιάσει και να δραστηριοποιήσει τη χιώτικη κοινωνία με τη βοήθεια των εργαστηρίων του που παρέχουν ποιοτική παιδεία, την οργάνωση διεθνών συνεδρίων, τις άψογες εκδόσεις και άλλα.

¹⁷ Βαφόπουλος, 1994: 247-250.

¹⁸ Σκούτα, 1998: 58-59

1.5 ΔΙΚΤΥΑ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Τα τελευταία χρόνια είναι αναγκαία η πολιτιστική ανάπτυξη των κοινωνιών σε όλα τα επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό και άλλα) μια και οι άνθρωποι είναι εθισμένοι στους νέους ρυθμούς που επιβάλλει η καταναλωτική κοινωνία. Η άνθηση της τεχνολογίας αλλά και των νέων μορφών της επέτρεψε την παγκοσμιοποίηση της επικοινωνίας επηρεάζοντας έτσι θετικά ή αρνητικά όλους τους τομείς της ανθρώπινης ζωής δίνοντας ώθηση σε μια διαφορετική σύλληψη του κόσμου. Η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων είναι ιδιαίτερα σημαντική στις μέρες μας μια και τα τελευταία χρόνια συνεχώς εκλείπει λόγω του έντονου ρυθμού ζωής. Έτσι το ΥΠΠΟ θεωρεί σημαντικό μέσο για την καλλιέργεια και προώθηση της επικοινωνίας τα πολιτιστικά δίκτυα. Ο σκοπός των δικτύων είναι να διασφαλιστεί ο πολιτιστικός πλουραλισμός και η ποικιλομορφία. Τα δίκτυα αποτελούν μια μέθοδο σύγχρονης πολιτιστικής πολιτικής. Τα δίκτυα είναι μια έννοια αρκετά γνωστή και χρησιμοποιείται στο πολιτικό λόγο. Υπάρχουν δίκτυα μεταφορών, επικοινωνιών, πληροφόρησης και πληροφορικής.¹⁹ Στον τομέα του πολιτισμού, η έννοια αυτή έχει σκοπό να θέσει σε κίνηση όλα τα απομονωμένα και μη επικοινωνούντα μεταξύ τους σημεία πολιτιστικής δημιουργίας έτσι ώστε να δημιουργηθεί μια καθολική ανάπτυξη.

Πάντα όμως το δίκτυο σέβεται τις τοπικές ιδιομορφίες και τοπικές δυνατότητες την προσωπικότητα του κάθε οργανισμού ή κάθε ατόμου και ταυτόχρονα προσπαθεί να διασφαλιστεί η συνεργασία να πολλαπλασιαστεί το αποτέλεσμα να εξασφαλιστεί μια κρίσιμη μάζα μέσα από την οποία μπορούν να προκύψουν ιδέες, αντιλήψεις, τάσεις. Τα τελευταία χρόνια λειτουργούν μια σειρά από δίκτυα υπό την εποπτεία του ΥΠΠΟ. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα εξής: Το δίκτυο των δεκατριών εικαστικών εργαστηρίων που συνδέονται με προγραμματικές συμβάσεις με το Υπουργείο Πολιτισμού, το Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων για το οποίο θα γίνει ιδιαίτερη μνεία παρακάτω, το δίκτυο των δημοτικών κινηματογράφων, θερινών και χειμερινών, το δίκτυο Περιφερειακών Θεάτρων και άλλα.

Η χρηματοδότηση των δικτύων γίνεται από το ΥΠΠΟ καθώς και από διάφορα κοινοτικά προγράμματα. Βασικός στόχος των δικτύων είναι η περαιτέρω διακλάδωση τους έτσι ώστε να επιτευχθεί διάχυση και διάδοση του πολιτιστικού αγαθού.

1.5.1 Εθνικό πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων . (ΕΠΑΠ)

Το ΕΠΑΠ ξεκίνησε το Νοέμβριο του 1993 και η ολοκλήρωσή του προβλέπονταν το 1999²⁰. Το κόστος του προγράμματος αυτού υπολογίστηκε στα 30 δισ δραχ η χρηματοδότηση του οποίου εξασφαλίστηκε από το Β΄ ΚΠΣ. Πρόκειται για ένα αποφασιστικό μοχλό ανάπτυξης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην περιφέρεια εφόσον έχει εξαιρεθεί η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη για τις οποίες υπάρχουν ειδικά προγράμματα.

¹⁹ Βανιζέλος, 1998: 208-209.

²⁰ Συνοδινός, 1994: 43.

Το ΕΠΑΠ είναι ένα καινοτόμο πρόγραμμα με αποκλειστικό αντικείμενο την περιφερειακή ανάπτυξη, ενισχύοντας τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία και στηρίζοντας με μια δέσμη μέτρων την πολιτιστική ζωή στις ελληνικές πόλεις²¹.

Η παρέμβαση του ΕΠΑΠ εστιάζεται κυρίως στους εξής τομείς : θεσμοί, κτίρια και γενικά χώροι πολιτισμού, δημιουργία αξιολογικών κριτηρίων για το κρίσιμο ζήτημα των χρηματοδοτήσεων, δημιουργία των απαραίτητων στελεχών πολιτιστικών δραστηριοτήτων, ενημέρωση , επικοινωνία για τις πολιτιστικές δραστηριότητες²².

Αναλυτικότερα:

Θεσμοί: Μέσα από τη λειτουργία του ΕΠΑΠ θα δημιουργηθούν πολιτιστικοί θεσμοί κύρους που θα καλύπτουν το σύνολο της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Επίσης θα επιδιωχθεί η δημιουργία ενός ευέλικτου θεσμικού πλαισίου για την υποστήριξη των νέων θεσμών που θα δημιουργηθούν ή την ενίσχυση των ήδη υπαρχόντων. Τέλος το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του ΕΠΑΠ προϋποθέτει την ενίσχυση οποιουδήποτε θεσμού, την ύπαρξη υπεύθυνου αρμόδιου οργάνου καλλιτεχνικής διεύθυνσης, θέτοντας τέρμα στην προχειρότητα και τον ερασιτεχνισμό στην παραγωγή πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην περιφέρεια .

Κτιριακή υποδομή: Σύμφωνα με έρευνα, διαπιστώθηκε τραγική έλλειψη κτιριακής πολιτιστικής υποδομής σ' ολόκληρη την ελληνική περιφέρεια γεγονός που καθιστά αδύνατη τη λειτουργία οποιουδήποτε πολιτιστικού θεσμού αν προηγουμένως δεν ενισχυθεί η πολιτιστική υποδομή.

Επιμορφωτικό: Το ΥΠΠΟ οργανώνει σεμινάρια επιμορφωτικού περιεχομένου για τη δημιουργία πολιτιστικών εμπνευστών- διαχειριστών και πολιτιστικών μάνατζερ για τη στελέχωση αυτών των θεσμών μια και υπάρχει παντελής απουσία τέτοιων επαγγελματιών στην Ελλάδα. Πρωταρχικός στόχος είναι η εξειδίκευση των ανθρώπων σε πολιτιστικά θέματα για να στελεχώσουν επάξια τους θεσμούς που θα δημιουργηθούν .

Επικοινωνιακό-Πληροφοριακό: Για πρώτη φορά στην Ελλάδα προβλέπεται η δημιουργία ενός ηλεκτρονικού δικτύου με στόχο τη διάχυση του πολιτιστικού αγαθού. Έτσι θα καθίστανται εφικτή η ενημέρωση των πολιτών σχετικά με την πολιτιστική ζωή της χώρας ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιφέρειες.

Οι κυριότεροι σκοποί της παρέμβασης που επιχειρούνται μέσω του ΕΠΑΠ είναι οι εξής²³:

⇒ διάχυση του πολιτιστικού αγαθού σε ολόκληρη την περιφέρεια.

⇒ αποκέντρωση τόσο στην παραγωγή, όσο και στη διακίνηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

⇒ Δημιουργία βιώσιμων πολιτιστικών θεσμών ευρωπαϊκού κύρους.

²¹ Γουλή, 1996:15.

²² Συνοδινός, 1994:43-44.

²³ ό.π: 45.

- ⇒ παραγωγή πρωτότυπης πολιτιστικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας και διάδοση της στον ελληνικό χώρο.
- ⇒ ενίσχυση και προστασία των ήδη υπαρχόντων πολιτιστικών θεσμών και εκδηλώσεων.
- ⇒ αξιοποίηση και καλλιέργεια της ιδιαίτερης πολιτισμικής κληρονομιάς του κάθε τόπου.
- ⇒ υποστήριξη των ενεργών πολιτιστικών δυνάμεων στις διάφορες πόλεις, ώστε να δραστηριοποιηθούν για τη μελλοντική τους ένταξη στο δίκτυο.
- ⇒ ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της επαρχίας, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτιστικών φορέων για μια εθνική πολιτιστική εξόρμηση.
- ⇒ δημιουργία της κατάλληλης υποδομής για την πραγματοποίηση των εκδηλώσεων.
- ⇒ εκπαίδευση και επιμόρφωση ειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού που θα αποτελέσει τον πυρήνα των μελλοντικών εμψυχωτών και διαχειριστών.
- ⇒ δημιουργία προϋποθέσεων για την ανάπτυξη του πολιτιστικού προγραμματισμού.

Όσον αφορά τις πόλεις που συμμετέχουν στο ΕΠΔΠ σύμφωνα με το κατάλογο του 1999 είναι οι εξής:

Αλεξανδρούπολη: Στην πόλη αυτή λειτουργεί “κέντρο μελέτης μουσικής παράδοσης Θράκης - Μ. Ασίας Εύξεινου Πόντου”. Η δραστηριότητα του εν λόγω κέντρου επικεντρώνεται : γύρω από το πρόγραμμα η γη του Ορφέα γενική καταγραφή του θρακικού πολιτισμού σε CD-ROM και σχετικές εκδόσεις, και β) την καταγραφή της παραδοσιακής μουσικής και των πανηγυριών του Έβρου.

Αργοστόλι-Ληξούρι: “Το κέντρο χορωδιακής πράξης του Αργοστολίου” στηρίζει την δραστηριότητα του κυρίως στην ερευνητική συλλογή και καταγραφή ελληνικών χορωδιακών έργων, ίδρυση σχετικής βιβλιοθήκης και καλλιτεχνική οργάνωση φεστιβάλ , ανάθεση έργων.

Βέροια: Ο θεσμός “Κέντρο Πολιτιστικών Πρωτοβουλιών και Επικοινωνίας ΟΤΑ” διοργανώνει συναντήσεις με δημάρχους καλλιτεχνικούς διευθυντές των θεσμών του ΕΠΔΠ, συναντήσεις με το ΔΗΠΕΘΕ, εκδίδει έντυπο με τους θεσμούς στην επικράτεια και προσπαθεί να δημιουργήσει ηλεκτρονικό κέντρο πολιτιστικών πληροφοριών.

Βόλος: “Το κέντρο μουσικού θεάτρου Βόλου” το οποίο προήλθε ύστερα από πρόταση δύο δραστήριων φορέων της πόλης του ΔΗΠΕΘΕ Βόλου και του Δημοτικού Ωδείου διανύει ήδη το πέμπτο χρόνο λειτουργίας του με αρκετή επιτυχία. Το κέντρο αυτό διοργανώνει ετήσια διεθνή συνέδρια και φεστιβάλ για το μουσικό

θέατρο. Ως προς το καλλιτεχνικό σκέλος επεκτείνεται σε συμπαραγωγές με ελληνικούς και ξένους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και διεθνείς καλλιτέχνες, Μέγαρο Μουσικής, εθνική Λυρική σκηνή, διάφορα θέατρα, μετακλήσεις ξένων καλλιτεχνών και συγκροτημάτων²⁴.

Διδυμότειχο: Το “κέντρο διεθνών συναντήσεων εικαστικών καλλιτεχνών” διοργανώνει από το Σεπτέμβριο του 1996 και έκτοτε κάθε φθινόπωρο μια συνάντηση νέων καλλιτεχνών από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης σύμφωνα με τη σύμβαση. Η συνάντηση περιλαμβάνει εκθέσεις έργων, επιτόπια δημιουργία έργων από τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες και δημιουργία παιδικών εργαστηρίων.

Δράμα: “Το Φεστιβάλ μικρού μήκους” εντάχθηκε στο ΕΠΔΠ τον Αύγουστο του 1996. Η ετήσια διοργάνωσή του συνεχίζεται επιτυχώς καθώς και οι παράλληλες εκδηλώσεις του ανά την Ελλάδα όπως το Φεστιβάλ Δράμας ταξιδεύει.

Ιωάννινα: “Το κέντρο μελέτης Ηπειρωτικής και Βαλκανικής Μουσικής Παράδοσης” άρχισε να λειτουργεί ουσιαστικά τέλος του 1997 και διοργανώνει μουσικές εκδηλώσεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Στόχοι του κέντρου είναι η καταγραφή μελέτη και διάσωση της Ηπειρωτικής και Βαλκανικής μουσικής παράδοσης. Στις δραστηριότητες του προβλέπονται η δημιουργία σύγχρονης μονάδας τεκμηρίωσης και πληροφορικής, η δημιουργία studio για ηχογραφήσεις και άλλες καταγραφές, οι εκδόσεις, η διοργάνωση βαλκανικού φεστιβάλ, συνεδρίων εκθέσεων κοκ.

Καλάβρυτα: “Το μουσικό κέντρο” εντάχθηκε στο ΕΠΔΠ στις 19-5-97. Λειτουργεί τμήμα ελληνικής μουσικής, φιλαρμονικής και χορού. Το 1998 διοργάνωσε διεθνές σεμινάριο πνευστών οργάνων.

Καλαμάτα: “Το διεθνές κέντρο χορού” κλείνει τον τέταρτο χρόνο λειτουργίας του. Στόχος του είναι η ενίσχυση προβολή και διάσωση της ελληνικής χορευτικής δημιουργίας. Τρεις είναι οι κύριοι άξονες ανάπτυξης: η έρευνα, η εκπαίδευση και η καλλιτεχνική παραγωγή. Η δράση του περιλαμβάνει φεστιβάλ χορευτικές παραγωγές, εργαστήρια, συνέδρια δημιουργία αρχείου, ειδικής βιβλιοθήκης, ανάπτυξη συνεργασιών με ομόλογα κέντρα του εξωτερικού²⁵.

Καστοριά: “Το κέντρο βυζαντινών τεχνών” ξεκίνησε την λειτουργία του το 1997. Στόχος του κέντρου είναι να προάγει τον επιστημονικό διάλογο και την ανταλλαγή εμπειριών για τη βυζαντινή δημιουργία, τη συντήρηση και ανάδειξη της²⁶. Στις δραστηριότητες του προβλέπονται εκθέσεις, συμπόσια, σεμινάρια βυζαντινής μουσικής και εικονογραφίας, δημιουργία βιβλιοθήκης, κ.α. Για την άνοιξη του 2000 προβλέπεται η διοργάνωση διεθνούς συνεδρίου.

Κοζάνη: “Το Ινστιτούτο βιβλίου και ανάγνωσης” λειτουργεί με άξονα την Κοβαντάρειο βιβλιοθήκη, προβαίνει σε σχετικές εκδόσεις και συγκέντρωση υλικού και σε συνεργασία με το Εθνικό κέντρο βιβλίου διοργανώνει λογοτεχνικές

²⁴ Πρόγραμμα ΥΠΠΟ, ΕΠΔΠ, 1994:8.

²⁵ Γουλή, 1996: 16.

²⁶ ό. π: 19.

εκδηλώσεις τοπικής περισσότερο εμβέλειας. Στόχοι του Ινστιτούτου είναι η ανάδειξη της ιστορικής βιβλιοθήκης της πόλης, η σύσταση μονάδας συντήρησης παλιών εντύπων χειρόγραφων και βιβλίων, η δημιουργία οπτικοακουστικού αρχείου λογοτεχνών, η διεξαγωγή ερευνών για την αναγνωστική συμπεριφορά του κοινού, η δημιουργία μουσείου τύπου.

Κομοτηνή: “Το κέντρο λαϊκών δρωμένων” έχει διττό χαρακτήρα: α) ερευνητικό με στόχους την καταγραφή μελέτη και έρευνα των λαϊκών δρωμένων τη δημιουργία του σχετικού αρχείου τη χρηματοδότηση εκδόσεων τη διοργάνωση συνεδρίων και β) καλλιτεχνικό με στόχους την ανάπτυξη της καλλιτεχνικής δημιουργίας που εμπνέεται από τα δρώμενα, με τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων φεστιβαλικού χαρακτήρα²⁷.

Λαμία: “Το κέντρο Μεσογειακής Μουσικής” εντάχθηκε στο ΕΠΔΠ τον Αύγουστο του 1996. Το κέντρο όμως αυτό δεν έχει λειτουργήσει ακόμη.

Λάρισα: “Το Εικαστικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης” διανύει επιτυχώς τον τέταρτο χρόνο λειτουργίας του και τα τελευταία δύο χρόνια, εκτός των εκθέσεων που διοργάνωσε καθ όλη την διάρκεια του έτους με την συμμετοχή ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών λειτουργεί και εκπαιδευτικά τμήματα. Στόχοι του είναι η προώθηση της σύγχρονης ελληνικής εικαστικής δημιουργίας, η επικοινωνία με τις ευρωπαϊκές εικαστικές αναζητήσεις, η αξιοποίηση του ντόπιου εικαστικού δυναμικού κ.κ.

Ρέθυμνο: “Το Κέντρο Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας” ξεκίνησε την λειτουργία του τον Οκτώβριο του 1996. Στόχοι του κέντρου είναι η ενίσχυση της σύγχρονης εικαστικής δημιουργίας με ιδιαίτερη έμφαση στη σύνδεση της τέχνης με την εκπαίδευση μέσω της λειτουργίας προτύπων εικαστικών παιδότοπων. Εκτός των διεθνών εκθέσεων, εκδηλώσεων και συνεδρίων που διοργάνωσε, λειτούργησε εκπαιδευτικά προγράμματα στα εικαστικά εργαστήρια και συμμετείχε σε ευρωπαϊκά προγράμματα.

Σκόπελος: Το Φωτογραφικό κέντρο Σκοπέλου διανύει τον πέμπτο χρόνο λειτουργίας του και οργανώνει κάθε χρόνο ένα φεστιβάλ Φωτογραφίας²⁸. Εκτός αυτού, συνεργάζεται με ξένους φορείς στη λειτουργία φωτογραφικών εργαστηρίων. Στόχος του κέντρου είναι η δραστηριοποίηση του για την ανάπτυξη της καλλιτεχνικής φωτογραφίας.

Τρίπολη: “Το κέντρο καλλιτεχνικής πράξης” του οποίου η σύμβαση υπεγράφη τον Αύγουστο του 1996 άρχισε να λειτουργεί μόλις τον Οκτώβριο του 1999, με στόχο το ερευνητικό πειραματικό θέατρο.

Χανιά: “Το κέντρο αρχιτεκτονικής της Μεσογείου” η σύμβαση του οποίου υπεγράφη στις 21-8-96 έχει ενεργοποιηθεί τόσο στον τομέα των εκθέσεων όσο και στην έρευνα με την διοργάνωση πανευρωπαϊκών συνεδρίων και την συνεργασία του με αρχιτεκτονικές σχολές.

²⁷ Πρόγραμμα ΥΠΠΟ, ΕΠΔΠ, 1994:8.

²⁸ ό.π.: 8.

Χώρα Τριφυλίας: Από το 1996 και έκτοτε πραγματοποιούνται κάθε καλοκαίρι πολυθεματικές εκδηλώσεις με τίτλο “Νεστάρια” σύμφωνα με το σχετικό όρο της σύμβασης.

Άγιοι Ανάργυροι: Ο θεσμός “Εργαστήριο Οπτικοακουστικού Αλφαριθμητισμού” λειτούργησε σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό κέντρο Παιδικής τηλεόρασης-ιδιωτικός φορέας το οποίο είχε αναλάβει την ευθύνη υλοποίησης του όλου προγράμματος παρέχοντας την ανάλογη τεχνογνωσία ως προς την χρήση της οπτικοακουστικής τεχνολογίας σε παιδιά σχολικής ηλικίας. Η σύμβαση αυτή υπεγράφη στις 24-7-96.

Πάτρα: Ο θεσμός “Διαδρομές Τραγουδιού στην Πάτρα” ήταν ο φορέας διοργάνωσης του “διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας”, το οποίο από το 1995 οργανώνεται κάθε καλοκαίρι.²⁹ Η προγραμματική σύμβαση του ήταν τριετούς διάρκειας και έληξε τον Σεπτέμβριο του 98. Το ΥΠΠΟ Εξετάζει το αίτημα του Δήμου Πατρών για υπογραφή νέας σύμβασης για τον θεσμό “Καρναβάλι-Τέχνες”.

Φλώρινα: “Το εθνογραφικό Ινστιτούτο της Ν. Ευρώπης”, η σύμβαση του οποίου υπεγράφη τον Αύγουστο του 1996, δεν έχει ξεκινήσει να λειτουργεί.

²⁹ Πρόγραμμα ΥΠΠΟ, ΕΠΑΠ, 1994:9.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ

Το δεύτερο κεφάλαιο, στο οποίο θα παρουσιασθεί η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της περιοχής μελέτης, θεωρείται βασικό για την παρούσα εργασία, αφενός γιατί μας δίνεται η δυνατότητα να γνωρίσουμε την περιοχή, αφετέρου γιατί μέσα από την παρουσίαση των δημογραφικών και οικονομικών χαρακτηριστικών του κάθε Δήμου θα βγάλουμε κάποια συμπεράσματα για τις δυνατότητες και τις ανάγκες για την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής των Μεσογείων εν όψει της λειτουργίας του Νέου Αεροδρομίου “Ελευθέριος Βενιζέλος 2000”.

Στην αρχή θα γίνει μια σύντομη ιστορική επισκόπηση της περιοχής με αναφορά στους κυριότερους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία ξεκινώντας από την προϊστορική εποχή ως την περίοδο της τουρκοκρατίας.

Στην συνέχεια παρατίθενται ορισμένα βασικά δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής.

Για την καλύτερη όμως παρουσίαση της περιοχής μελέτης θα περιοριστούμε στην ανάλυση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας των 3 Δήμων από την περιοχή μελέτης (Μαρκόπουλο Παιανία, Κορωπί). Στο τμήμα αυτό της παρούσας εργασίας θα αναφερθούν αναλυτικά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά για κάθε περιοχή χωριστά (πίνακες-διαγράμματα).Θα ακολουθήσει η παρουσίαση των οικονομικών χαρακτηριστικών κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας καθώς και στοιχεία που αφορούν την πολεοδομική οργάνωση και τις βασικές χρήσεις γης της κάθε περιοχής.

Το κεφάλαιο αυτό θα κλείσει με την παρουσίαση του αναμενόμενου αναπτυξιακού προτύπου (θετικών και αρνητικών επιπτώσεων από την λειτουργία του νέου αεροδρομίου) όπως προκύπτει από τη μελέτη του ΙΠΑ.

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ³⁰

Το κύριο χαρακτηριστικό της περιοχής των Μεσογείων από αρχαιολογική άποψη, είναι ο μεγάλος αριθμός αρχαιολογικών χώρων και μνημείων που βρίσκονται διάσπαρτα σε ολόκληρη την έκταση της, φανερώνοντας την σημασία του πολιτισμού που αναπτύχθηκε.

Ξεκινώντας από την *Προϊστορική εποχή*, την μακραίωνη εποχή του λίθου υπάρχουν λίγα αλλά σημαντικά ευρήματα. Στα τέλη της παλαιολιθικής εποχής πριν 40.000 χρόνια περίπου χρονολογούνται λίγα λείψανα από την σπηλιά του Κίτσου στο Λαύριο. Την περίοδο που ακολουθεί την *Νεολιθική*³¹ (6 έως και 4 χιλετία) έχουν εντοπισθεί ευρήματα από τους προϊστορικούς οικισμούς στη Νέα Μάκρη, το Πούσι Καλογέρι (Μαρκόπουλο), το Κίτσι Κορωπίου, τον Θορικό και την Μακρόνησο, καθώς και τα σπήλαια του Πανός στο Μαραθώνα.

Ο σημαντικότερος οικισμός της Νέας Μάκρης ανάγεται κυρίως στην αρχαιότερη Νεολιθική περίοδο και τα ευρήματά του (κεραμική εργαλεία, αρχιτεκτονική) μαρτυρούν τις υψηλές τεχνολογικές επιδόσεις της εποχής εκείνης. Στα τέλη της αρχαιότερης Νεολιθικής ή στις αρχές της Μέσης χρονολογείται ο οικισμός στη θέση Πούσι καλογέρι ο οποίος βρίσκεται ανάμεσα στη Βραυρώνα και το Πόρτο Ράφτη και διαρκεί μέχρι και τη νεότερη Νεολιθική περίοδο. Η σπηλιά του Κίτσου (Κορωπί) ανάγεται στη μέση Νεολιθική αλλά η άποψη αυτή δεν φαίνεται να τεκμηριώνεται αρκετά. Όσον αφορά τη Νεώτερη Νεολιθική έχουν εντοπισθεί ευρήματα σε αρκετές θέσεις όπως: στη Μακρόνησο, την κορυφή του Θορικού, στη σπηλιά του Κίτσου (ένα σημαντικό εύρημα από καθαρό σχεδόν χαλκό) στο Πούσι καλογέρι και στη σπηλιά Βλάχτι στην ίδια περιοχή, στην Ραφήνα στη Νέα Μάκρη. Ευρήματα της ίδιας περιόδου τα οποία όμως δεν έχουν δημοσιευθεί έχουν βρεθεί στις θέσεις Μαυρολιθάρι Αναβύσσου, Χριστός Κορωπίου, παραλία Λυκούριζας.

Το κύριο χαρακτηριστικό της τελικής Νεολιθικής Περιόδου είναι η εποχιακή ή μόνιμη κατοίκηση των σπηλαίων που εξυπηρετούσε την άσκηση της κτηνοτροφίας. Σχετικά λοιπόν με την κατοίκηση κατά την Νεολιθική εποχή παρατηρούνται τα εξής: Η πλειονότητα των θέσεων βρίσκονται στη παραλιακή ζώνη, δείγμα του προσανατολισμού των κατοίκων προς δραστηριότητες σχετικές με τη θάλασσα. Αντίθετα, στο εσωτερικό της περιοχής, δεν υπάρχουν νεολιθικοί οικισμοί. Αυτό οφείλεται, σύμφωνα με μελέτες στο γεγονός ότι οι υδροφόροι ορίζοντες είναι σχετικά βαθιά και τα εδάφη δεν ήταν ευνοϊκά για τις πρώτες καλλιέργειες οι οποίες γίνονταν με λίθινα ή ξύλινα εργαλεία και χωρίς την βοήθεια του αρότρου.

Ακολουθεί η *Εποχή των Χαλκού*,³² η οποία θεωρείται περίοδος ακμής για την Αττική και αυτό οφείλεται σε τρεις κυρίως λόγους: α) τη τεχνολογική πρόοδο που προέκυψε με την χρήση των μετάλλων γενικότερα β) τη γεωγραφική της θέση γ) την ύπαρξη μεταλλευμάτων στην Λαυρεωτική. Χαρακτηριστικά ευρήματα της εποχής αυτής έχουν εντοπισθεί στο Μαραθώνα, την Νέα Μάκρη την Ραφήνα, το Ασκηταριό, το

³⁰ Βασικό βοήθημα αποτέλεσε το τμήμα της μελέτης του ΠΙΑ (1997:305-306) στο οποίο δίνεται το ιστορικό περίγραμμα. (συγγραφέας: Ντ. Κόνσολα).

³¹ Κακαβογιάννη, 1995: 47.

³² Κακαβογιάννη, 1993: 94.

Μαρκόπουλο, το Κίτσι. Επιπλέον την περίοδο αυτή παρατηρείται μια αύξηση του αριθμού των οικισμών (φθάνει τους 30) σε σχέση με την προηγούμενη, οι περισσότεροι από τους οποίους βρίσκονται στην παραλιακή ζώνη, κατά την φάση αυτή όμως έχουν εντοπισθεί και οικισμοί στο εσωτερικό της περιοχής σε αντίθεση με την νεολιθική. Σημαντικό εύρημα της πρώιμης εποχής του χαλκού έχει εντοπισθεί στο Κορωπί το 1985 κατά την ανέγερση του κέντρου υγείας συνθέτοντας μια πλήρη εικόνα της ζωής και του πολιτισμού στην περιοχή κατά την Πρωτοελλαδική Περίοδο.

Αντίθετα με την Πρώιμη, *η Μέση Εποχή του Χαλκού ή η Μεσοελλαδική* (2000-1600 πΧ) δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη ανάπτυξη στην περιοχή των μεσογείων καθώς ο αριθμός των οικισμών ανέρχεται μόλις τους έξι (6) . Τα σημαντικότερα ευρήματα προέρχονται από τους ταφικούς τύμβους του Μαραθώνα καθώς επίσης και από τους Μεσοελλαδικούς οικισμούς της Βραώνας και του Θορικού, κυρίως κεραμική. Ενδιαφέρον όμως παρουσιάζουν και οι μικροί οικισμοί στο Βελατούρι Κερατέας τον Άγιο Νικόλαο-Αναβύσσου και το Κίτσι Κορωπίου.

Στην τελευταία φάση της προϊστορικής εποχής, *την Ύστερη Εποχή του Χαλκού ή Μυκηναϊκή* (1600-1100 π.Χ) η οποία χαρακτηρίζεται από μεγάλη ακμή παρουσιάζεται και πάλι δημογραφική οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Από την εποχή αυτή έχουν βρεθεί θολωτοί τάφοι στο Θορικό και τον Μαραθώνα μεγάλα η μικρότερα νεκροταφεία θαλαμοειδών τάφων στην Περαιτή , στο Λαπούτσι Βραώνας το Λιγόρι Μαρκόπουλου , το Βούρβατσι και το Χριστό Κορωπίου τα Σπάτα και σε άλλες θέσεις. Μεγάλοι οικισμοί είναι του Θορικού και της Βραώνας που χρονολογούνται ήδη από τις πρώιμες φάσεις της μυκηναϊκής εποχής ενώ μικρότεροι υπάρχουν στην Ραφήνα στο Κίτσι και τον Χριστό Κορωπίου.

Στην συνέχεια ακολουθεί *η Εποχή των Ιστορικών χρόνων* με πλήθος από ευρήματα πολλά από τα οποία είναι μεγάλα έργα , μοναδικά αριστουργήματα της παγκόσμιας Ιστορίας της τέχνης. Την εποχή αυτή η περιοχή των Μεσογείων πλημμυρίζει πάλι από οικισμούς. Αγγεία κοσμήματα, όπλα και πλήθος άλλων ευρημάτων καταδεικνύουν την υψηλή ποιότητα και προχωρημένη τεχνολογία της εποχής.

Η πρώτη φάση η λεγόμενη *Γεωμετρική Περίοδος* (1.100-700 πΧ) θεωρείται σημαντική και είναι γνωστή κυρίως από τάφους. Στην περιοχή των Σπών και της Αναβύσσου έχουν βρεθεί ταφικοί τύμβοι. Στο Θορικό, την Μερέντα, τον Άγιο Παντελεήμονα Αναβύσσου και του Μαραθώνα υπήρχαν οργανωμένα νεκροταφεία το υλικό των οποίων εκτίθεται σήμερα στο Μουσείο της Βραυρώνας. Χαρακτηριστικό της εποχής είναι το ξεκίνημα της λατρείας στα ιερά τα οποία εξελίχθηκαν αργότερα σε μεγάλα κρατικά ιερά. Τέτοια έχουν βρεθεί στο Σούνιο , την Βραώνα την Λούτσα , τις Πρασίδες. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν λείψανα λατρείας που έχουν βρεθεί στις κορυφές βουνών της περιοχής και χρονολογούνται στη τελευταία φάση αυτής της περιόδου: στον Υμηττό, το Πανί ,την Μερέντα , την Χάβωση (πάνω από τον κόλπο του Πόρτο Ράφτη).

Η αρχαϊκή περίοδος (7^{ος}-6^{ος} αιώνας πΧ) παρουσιάζεται ως εποχή δυναμικής ανάπτυξης της Αττικής και του Αθηναϊκού κράτους γενικότερα. Η περιοχή κατοικείται και καλλιεργείται από άκρη σε άκρη. Οικισμοί, αγροικίες, νεκροταφεία τύμβοι και ιερά (Βραυρωνίας Αρτέμιδος, Ταυροπόλου Αρτέμιδος, Δηλίου Απόλλωνος κα.) έχουν βρεθεί σε ανασκαφές σε δεκάδες θέσεις από τις οποίες προέρχονται υψηλής τέχνης

αγάλματα επιτύμβιες στήλες καθώς και κεραμεικά ειδώλια , μικροτεχνήματα , επιγραφικά μνημεία κτλ. Ενδιαφέρον όμως παρουσιάζουν και τα ευρήματα (θαυμαστά αγάλματα - κούροι και κόρες- επιτάφιος στήλες, επιγραφές , αγγεία κ.α) που έχουν εντοπισθεί στο Θορικό, σε τύμβους και νεκροταφεία της Αναβύσσου της Μερέντας και των Σπάτων. Το τέλος αυτής της εποχής και η αρχή της κλασσικής σηματοδοτείται από τους νικηφόρους περσικούς πολέμους.

Η κλασσική εποχή θεωρείται η λαμπρότερη περίοδος του Αθηναϊκού κράτους (480-323 πΧ). Τα ευρήματα της περιόδου αυτής είναι αναρίθμητα: οικισμοί νεκροταφεία, οχυρά, αγροτικά ιερά, δρόμοι, υδραγωγεία και υδρευτικά φρεάτια, λιμενικές εγκαταστάσεις και μεταλλεία, δίνουν μαρτυρίες μιας καλά οργανωμένης και δραστήριας κοινωνίας που η τέχνη έφτασε στη ύψιστη τελειότητά της. Σημαντικό ρόλο , την εποχή αυτή έπαιξε και εγκαθίδρυση της Αθηναϊκής δημοκρατίας με την συμμετοχή και δραστηριοποίηση κάθε Αθηναίου πολίτη στα κοινά της πόλης. Δεκάδες αρχαίοι δήμοι της Μεσογαίας εκπροσωπούνται ισάξια στη βουλή και την εκκλησία του δήμου μετέχοντας εξίσου με τους εκπροσώπους του Άστεως στη διακυβέρνηση του Αθηναϊκού κράτους, γεγονός που τεκμηριώνεται από τις δεκάδες επιγραφές που έχουν βρεθεί. Επίσης, τα πολυάριθμα ευρήματα της εποχής αυτής μας πληροφορούν για το πολιτικό και διοικητικό σύστημα του Αθηναϊκού κράτους, τους κοινωνικούς θεσμούς τις θρησκευτικές δοξασίες την οικονομία και την τεχνολογία αλλά και την πνευματική ζωή και την τέχνη.

Με την αρχή της **ελληνιστικής περιόδου** (323-146 πΧ) αρχίζει η κάμψη στο εσωτερικό του ελληνικού κράτους. Σε αντίθεση με τα κλασσικά χρόνια οι θεσμοί (κοινωνικοί και πολιτικοί)χαλαρώνουν και η ποιότητα του πολιτισμού και της τέχνης φθίνει. Αυτό τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι τα ευρήματα είναι σαφώς λιγότερα και η αρχαία θρησκεία αρχίζει να χάνει τους πιστούς οι οποίοι στρέφονται στις ανατολικές θρησκείες. Το κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι ότι η οικονομία ακολουθεί μια καθοδική πορεία και ο πληθυσμός της υπαίθρου είναι φανερά εξασθενημένος.

Με την **έλευση των Ρωμαίων** , στα μέσα του 2^{ου} αιώνα πΧ η ελληνική κοινωνία και τα ελληνικά κράτη βρίσκονται σε παρακμή. Ουσιαστικό ρόλο έπαιξε η αλλαγή της πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης της Αθήνας έχοντας επίπτωση στην οικονομική και κοινωνική οργάνωση και τον πολιτισμό της Αττικής. Κυριαρχούν τα μεγάλα αγροκτήματα (latifundia) των Ρωμαίων αρχόντων ή των φίλων τους. Ο πληθυσμός της υπαίθρου συνεχίζει να αραιώνει. Τα αρχαία ιερά έχουν χάσει την αίγλη τους και ο χριστιανισμός έχει αρχίσει να εδραιώνεται στην περιοχή, Δημιουργούνται χριστιανικές κοινότητες, και οι ιεροί ναοί εμφανίζονται δίπλα σε αρχαία ιερά. Στα τέλη της εποχής αυτής, στην περιοχή των Μεσογείων, ιδρύονται πολλές παλαιοχριστιανικές εκκλησίες που είναι οι εξής : η βασιλική της Αμυγδαλέζας των Σπάτων , του Αγίου Αθανασίου της Παιανίας της Αγίας τριάδας στο Μαρκόπουλο, των Ταξιαρχών στα καλύβια κα. Με το τέλος της ρωμαϊκής περιόδου κλείνει το κεφάλαιο του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

Με την αυγή της **Βυζαντινής περιόδου**³³, ξεκινάει μια νέα εποχή για την χριστιανική Ελλάδα και τον πολιτισμό. Στην περιοχή της Ν.Α Αττικής σώζονται αρκετά βυζαντινά

³³ Γκίνη -Τσοφοπούλου 1988: 432.

μνημεία όπως η Αγία Τριάδα και ο Άγιος Νικόλαος της Παιανίας η Μεταμόρφωση ο Άγιος Λουκάς της Μερέντας η Παναγία του Βαραμπά η Παναγία η Μεσοσπορίτισσα, ο Άγιος Πέτρος οι Ταξιάρχες των Καλυβίων , ο Άγιος Γεώργιος του Κουβαρά και η Αγία Κυριακή της Κερατέας. Λείψανα οικισμών την περίοδο αυτή δεν έχουν εντοπισθεί καθόλου. Μια εκδοχή είναι γιατί υπήρχαν στον ίδιο χώρο με τους σημερινούς οικισμούς.

Από το μικρό αυτό ενδιάμεσο διάστημα της *Φραγκοκρατίας* που ακολουθεί, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι διατηρούνται μέχρι σήμερα τα ονόματα γαιοκτημόνων (κυρίως στη περιοχή της Αναβύσσου) που είχαν εγκατασταθεί κατά την εποχή της φραγκικής κυριαρχίας όπως Φρατζέσκος Μαλτέζος , Μαρκέλλος . Τα θρησκευτικά μνημεία που έχουν σωθεί στην περιοχή των Μεσογείων είναι: ο πύργος της Βραώνας που είναι και ο διατηρούμενος καλύτερα , της Ντάγλας στο Μαρκόπουλο , το Πυργάκι της Αναβύσσου.

Από την περίοδο της *Τουρκοκρατίας*, στα Μεσόγεια Αττικής έχουν βρεθεί λείψανα μεταβυζαντινών οικισμών σε μέρη απόμερα , σε πτυχώσεις των πρόποδων των βουνών και των λόφων στη Χαλιδού Παιανίας τον Κουρσαλά τα λαμπρικά Κορωπίου, την Μεγάλη αυλή της Κερατέας, τον Όλυμπο Αναβύσσου. Τα κεραμικά ευρήματα καθώς και η ύπαρξη πολλών ξωκλησιών μας δίνουν πληροφορίες για τους οικισμούς αυτούς. Κατά την προχωρημένη Μεταβυζαντινή περίοδο παρατηρείται μετακίνηση πληθυσμού προς την πεδιάδα. Οι περισσότεροι από τους σημερινούς οικισμούς υπάρχουν στην σημερινή τους θέση και σε μερικούς από αυτούς μπορεί να δει κανείς μνημεία λαϊκής αρχιτεκτονικής και μερικά σπίτια αποτελούν δείγματα παλαιών νοικοκυριών

2.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ³⁴

Σύμφωνα με στοιχεία των απογραφών της ΕΣΥΕ η κατανομή και η εξέλιξη του πληθυσμού στην περιοχή των Μεσογείων δίνεται από τον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.

ΕΤΗ	1951	1961	1971	1981	1991
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	27.180	34.079	43905	68.065	101.448

Πηγή : Στοιχεία απογραφής ΕΣΥΕ

Από τον πίνακα 1 παρατηρείται μια αυξητική πορεία του πληθυσμού των Μεσογείων και ιδιαίτερα την δεκαετία 81-91. Οι λόγοι στους οποίους οφείλεται αυτή η εξελικτική πορεία του πληθυσμού είναι οι εξής: *πρώτον*, στην τάση προαστιοποίησης, *δεύτερον*, στην ανάπτυξη της παραθεριστικής κατοικίας, *τρίτον* στην μόνιμη εγκατάσταση στις περιοχές παραθεριστικής κατοικίας και *τέταρτον* στον μετασχηματισμό του συνολικού παραγωγικού προτύπου.

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 1 προκύπτει η ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού ανά δεκαετία που δίνεται από τον πίνακα 2.

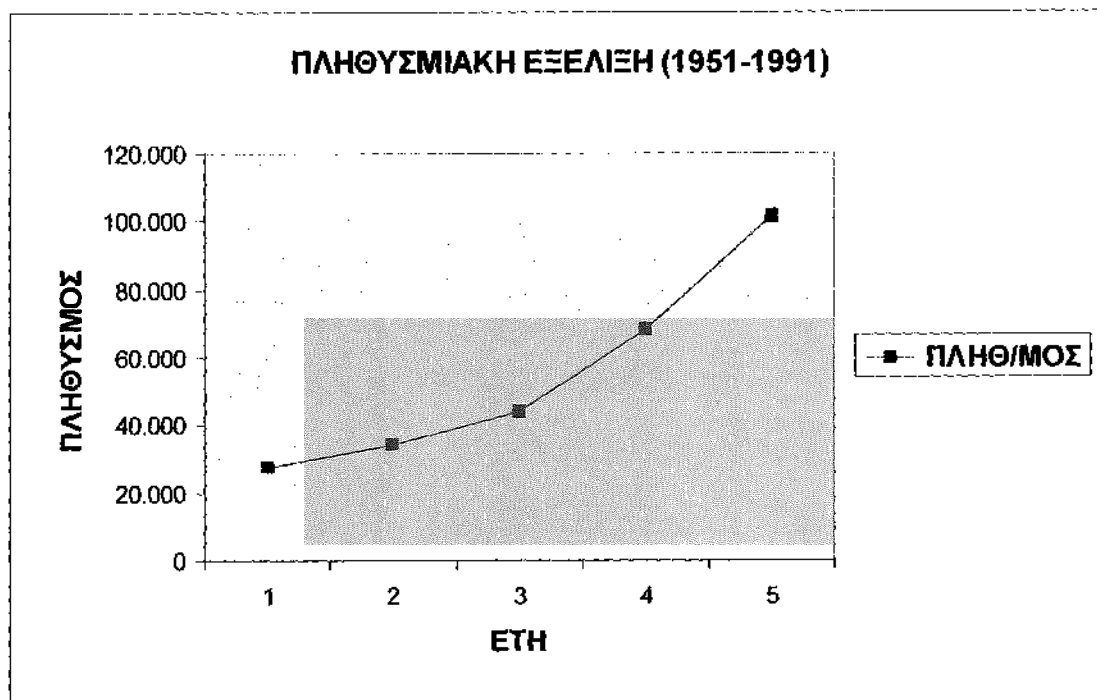
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (1951-1991)

ΕΤΗ	1951-1961	1961-1971	1971-1981	1981-1991
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	25,38	28,33	52,31	49,04

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ΕΣΥΕ

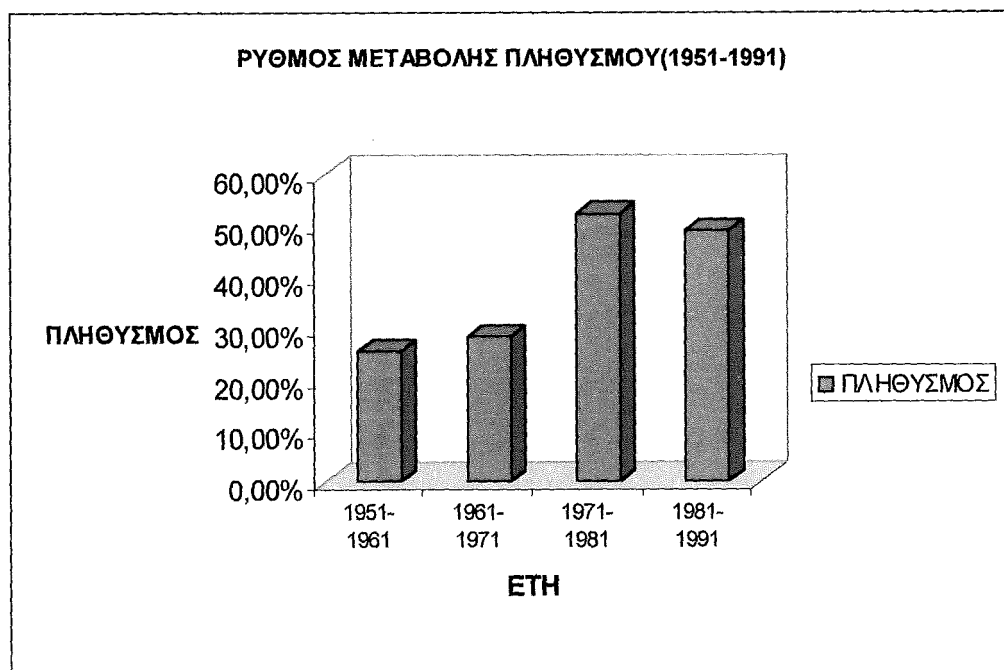
³⁴ Μελέτη ΙΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο 1997, : 30.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πηγή : Απογραφή στοιχείων, ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Πηγή: Απογραφή στοιχείων, ΕΣΥΕ

2.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Η περιοχή των Μεσογείων στηρίζεται στην ανάπτυξη των ακόλουθων δραστηριοτήτων³⁵:

- στην γεωργία (κύρια στην πεδιάδα των Μεσογείων)
- στην παραθεριστική κατοικία και στον εσωτερικό τουρισμό
- στην δημιουργία ζωνών μόνιμης κατοικίας στα βόρεια και στα δυτικά
- στην εγκατάσταση μεταποιητικής δραστηριότητας, καθώς και υπηρεσιών προς τους κατοίκους της Περιφέρειας Πρωτεύουσας, ιδιωτική εκπαίδευση, εμπόριο και αναψυχή.

Η περιοχή των Μεσογείων εξαρτάται από την Περιφέρεια Πρωτεύουσας. Η γειτνίαση της με την Αθήνα εμποδίζει την προώθηση μιας αυτόνομης ανάπτυξης. Μέχρι τώρα δεν έχει αναπτυχθεί κάποιο κέντρο ανάπτυξης οι λειτουργίες και οι δραστηριότητες του οποίου να επηρεάζουν αναπτυξιακά την ευρύτερη περιοχή.

Οι βασικοί οδικοί άξονες στην περιοχή μελέτης είναι δύο: η λεωφόρος Μαραθώνος και η λεωφόρος Λαυρίου, οι οποίοι λειτουργούν ως άξονες συγκέντρωσης δραστηριοτήτων, λόγω των προσφερόμενων πλεονεκτημάτων πρόσβασης προς την Αθήνα. Σαν αποτέλεσμα αυτής της συγκέντρωσης δημιουργούνται κυκλοφοριακά περιβαλλοντικά και αισθητικά προβλήματα στην περιοχή.

Όσον αφορά την κλαδική διάρθρωση³⁶ της περιοχής μελέτης αναμένεται να εξελιχθεί υπό την επίδραση της περιφέρειας πρωτεύουσας όπου προβλέπεται η ανάπτυξη του τριτογενή τομέα παραγωγής και η ενίσχυση του δευτερογενή τομέα με προσπάθεια βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και την ενσωμάτωση υψηλής τεχνολογίας. Σ' αυτή την αλλαγή θα συμβάλλει και η λειτουργία του νέου αεροδρομίου "Ελευθέριος Βενιζέλος" σε τοπικό επίπεδο.

Η κλαδική διάρθρωση της Αττικής κατά τομέα παραγωγής για το έτος 1981 (απογραφή της ΕΣΥΕ) ήταν η εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

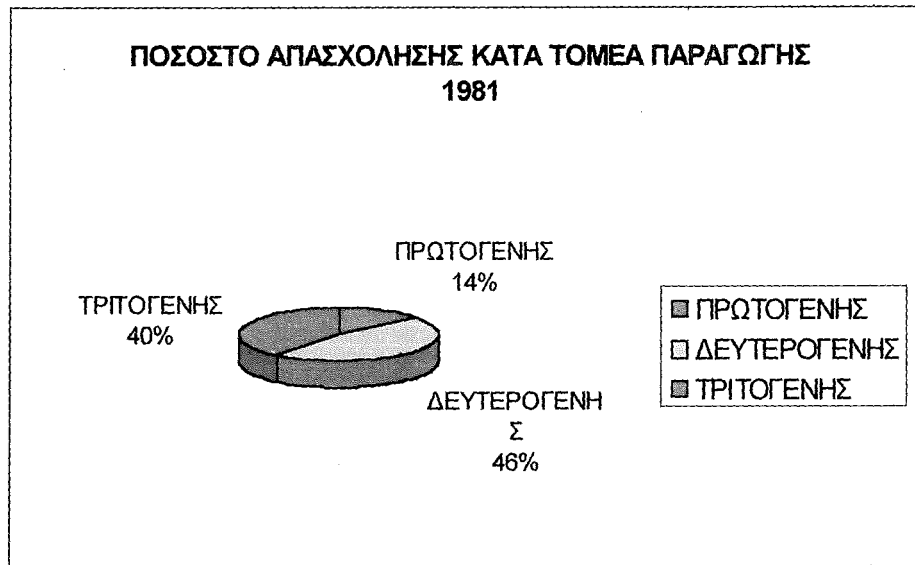
Κλάδοι Παραγωγής	
Πρωτογενής	14%
Δευτερογενής	46,5%
Τριτογενής	39,5%

Πηγή: *Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ*

³⁵ Μελέτη ΙΠΑ, για το Νέο Αεροδρόμιο 1997:45

³⁶ Χατζησωτηρίου, 1995: 25

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Πηγή: *Απογραφή στοιχείων*, ΕΣΥΕ

2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η περιοχή των Μεσογείων έχει διατηρήσει τον αγροτικό της χαρακτήρα, με την πάροδο όμως του χρόνου η σημασία του αγροτικού τομέα στην οικονομία της περιοχής έχει αρχίσει να μειώνεται και να αναπτύσσεται με γρήγορο ρυθμό ο τριτογενής τομέας (υπηρεσίες και εμπόριο).

Αυτό συνέβει γιατί μεγάλο μέρος των αγροτών στράφηκαν στα τουριστικά επαγγέλματα³⁷, με αποτέλεσμα η έκταση της καλλιεργήσιμης γης να μειώνεται συνεχώς και να μένει ακαλλιέργητη, λόγω έλλειψης εργατικών χεριών. Παρόλα αυτά η γεωργία εξακολουθεί να παραμένει μια από τις κύριες απασχολήσεις των κατοίκων. Στην περιοχή το 1991 καταγράφηκαν 5.786 γεωργικές εκμεταλλεύσεις στις οποίες απασχολούνται 8.080 άτομα από τα οποία 5.185 (64,175%) ασκούν το γεωργοκτηνοτροφικό επάγγελμα ως κύριο και αποκλειστικό. Η συνολική καλλιεργούμενη έκταση ανέρχεται σε 195 χιλιάδες στρέμματα περίπου.

Στην υπό εξέταση περιοχή, την μεγαλύτερη έκταση γεωργικής γης διαθέτει το Μαρκόπουλο και ακολουθούν τα Σπάτα, το Κορωπί, η Παιανία, τα Καλύβια, το Πικέρμι, η Παλλήνη και η Ραφήνα.

Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα παραγωγής στην περιοχή μελέτης παρατηρήθηκε μια τάση εγκατάστασης μεταποιητικών δραστηριοτήτων η οποία δεν κράτησε για πολύ. Το 1984 άρχισε η αποβιομηχάνιση στην Αθήνα και δόθηκαν κίνητρα για εγκατάσταση των βιομηχανικών μονάδων στην Αττική. Παρόλα αυτά η ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα στην περιοχή είναι πολύ μικρή. Αντίθετα τα ποσοστά απασχόλησης των κατοίκων στον δευτερογενή τομέα είναι πολύ υψηλά παρά την

³⁷ Μελέτη ΠΙΑ για Νέο Αεροδρόμιο 1997: 47.

μικρή ανάπτυξη. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι η βιομηχανία και η βιοτεχνία εξυπηρετούν την ευρύτερη περιοχή Αττικής και θεωρούνται υπερτοπικού χαρακτήρα. Οι δήμοι οι οποίοι παρουσιάζουν την μεγαλύτερη ανάπτυξη κυρίως στον κλάδο της μεταποίησης είναι η Παλλήνη η Παιανία και το Κορωπί.

Οι βιομηχανίες οι οποίες παρουσιάζουν γεωγραφική συγκέντρωση στην περιοχή των Μεσογείων είναι κυρίως γεωργικών προϊόντων, τροφίμων και ποτών. Επίσης εμφανίζεται ειδικευση και στις ηλεκτρικές μηχανές, τα χημικά, τα ελαστικά-πλαστικά προϊόντα και τα μη μεταλλικά προϊόντα καθώς και την υφαντουργία την ένδυση και τα έπιπλα.

Το μεγαλύτερο μέρος των βιομηχανιών είναι εγκατεστημένο κατά μήκος των βασικών οδικών αρτηριών της περιοχής π.χ λεωφόροι Μαραθώνα και Μαρκόπουλου, Αθηνών Λαυρίου παραβλέποντας τα προβλήματα που μπορεί να δημιουργούνται στο περιβάλλον και στους κατοίκους, όπως είναι η όχληση και η κυκλοφοριακή φόρτιση. Τέλος ο τριτογενής τομέας παραγωγής παρουσιάζει μια δυναμική ανάπτυξη ειδικά τα τελευταία χρόνια. Οι εμπορικές δραστηριότητες της περιοχής (κυρίως το λιανικό εμπόριο) έχουν συγκεντρωθεί σε μεγάλο βαθμό κατά μήκος των οδικών αξόνων (Λεωφόρος Λαυρίου και Λεωφόρος Μαραθώνος). Τα εμπορικά καταστήματα που είναι εγκατεστημένα κατά μήκος των λεωφόρων είναι υπερτοπικής σημασίας και εξυπηρετούν και κατοίκους της περιφέρειας Πρωτεύουσας. Πρόκειται κυρίως για καταστήματα υλικών οικοδομών κηκλιδοματών, εξαρτημάτων κήπου και άλλα.

2.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

1. Εκπαίδευση

Στην περιοχή των Μεσογείων λειτουργούν:

- 32 δημόσια και 15 ιδιωτικά νηπιαγωγεία
- 35 δημόσια και ιδιωτικά δημοτικά σχολεία
- 13 δημόσια και 6 ιδιωτικά Γυμνάσια
- 11 δημόσια (εκ των οποίων ένα τεχνικό επαγγελματικό) και 5 ιδιωτικά Λύκεια.

Στην περιοχή δεν υπάρχει ΤΕΙ, ΑΕΙ ή τμήμα τους.

2. Υγεία

Όλοι οι δήμοι και οι κοινότητες (πλην των Δήμων Παιανίας Παλλήνης, Ραφήνας και Σπάτων) διαθέτουν δημοτικό ή κοινοτικό Ιατρείο ενώ τα κέντρα υγείας υπάρχουν στο Κορωπί, στο Μαρκόπουλο και στα Σπάτα.

Στην περιοχή δεν υπάρχει νοσοκομείο. Οι κάτοικοι εξυπηρετούνται από τα νοσοκομεία εντός του λεκανοπεδίου Αττικής.

3. Αθλητισμός

Στην περιοχή υπάρχουν συνολικά:

- 5 γήπεδα με στίβο 400 μέτρων , που ωστόσο όλα στερούνται του κατάλληλου εξοπλισμού.
- 5 κλειστά γυμναστήρια.
- 15 γήπεδα ποδοσφαίρου.

Δεν υπάρχει κολυμβητήριο.

4. Πολιτισμός

Η περιοχή διαθέτει:

- 3 μουσεία εκ των οποίων τα πιο αξιόλογα, είναι το αρχαιολογικό μουσείο της Βραυρώνας
- 5 δημοτικές βιβλιοθήκες
- 2 αίθουσες κλειστού κινηματογράφου ή θεάτρου
- 4 υπαίθριοι χώροι εκδηλώσεων
- 5 χώροι πολλαπλών χρήσεων
- 7 πνευματικά κέντρα
- 10 υπαίθριου, κινηματογράφους(λειτουργούν τους καλοκαιρινούς μήνες).

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία συμπεραίνει κανείς ότι η πολιτιστική υποδομή είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη σε σχέση με το μέγεθος της περιοχής.

5. Υπηρεσίες, διοίκηση.

Το Κορωπί που είναι και ο μεγαλύτερος δήμος της περιοχής προβλέπεται από το ρυθμιστικό σχέδιο της Αθήνας ως κέντρο υπερτοπικής σημασίας. Επίσης κέντρο υπερτοπικής σημασίας έχει ορισθεί το Μαρκόπουλο Μεσογαίας και η Ραφήνα. Το Κορωπί όμως είναι το μόνο που διαθέτει τέτοια χαρακτηριστικά.

Εκεί υπάρχει το μοναδικό ειρηνοδικείο της περιοχής , μια εκ των δύο Δ.Ο.Υ(η άλλη στην Παλλήνη) ένα εκ των δύο γραφείων της ΔΕΗ (το άλλο στα Σπάτα) Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, Γραφείο Υπουργείου Γεωργίας, Δασονομείο ένα εκ των δύο γραφείων του ΟΤΕ στην περιοχή το άλλο στο Μαρκόπουλο) ένα εκ των δύο σταθμών πυροσβεστικής (ο άλλος στη ν Παιανία) και σειρά άλλων υπηρεσιών,. Υπάρχουν επίσης έξι τράπεζες.

Στην Παλλήνη έχει εγκατασταθεί η Νομαρχία Ανατολικής Αττικής .

Στην περιοχή υπάρχουν διασκορπισμένα υπηρεσίες ΙΚΑ ΟΓΑ της ΕΥΔΑΠ, ΕΛΤΑ και τράπεζες.

2.6 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η περιοχή μελέτης κείται νοτιοανατολικά της πεδιάδας των Αθηνών, και ορίζεται βόρεια ως από την Πεντέλη. Δυτικά από τον Υμηττό, ανατολικά από την ευβοϊκή θάλασσα και νότια από τους λόφους της παραλίας η Παραλού. Είναι μια πεδινή έκταση με ελαφρά κυματοειδές ανάγλυφο που δημιουργείται από διάσπαρτες εδαφικές εξάρσεις και μικρούς λόφους.

Η υπό μελέτη περιοχή περιλαμβάνει τους εξής δήμους:

Δήμοι: Παιανίας, Κρωπίας, Μαρκοπούλου Μεσογαίας.

2.7 ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

2.7.1 Οριοθέτηση

Η περιοχή του Δήμου Μαρκοπούλου³⁸ υπάγεται στην χωροταξική υποενότητα Ανατολικής Αττικής σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 1515/85 για το ρυθμιστικό σχέδιο και την προστασία του περιβάλλοντος της Αθήνας με έδρα το Λαύριο. Βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Δήμου της Αθήνας σε απόσταση 30χιλμ. Περίπου.

Ο Δήμος υπάγεται διοικητικά στο υπόλοιπο του Ν Αττικής και στην νομαρχία Διαμερίσματος Ανατολικής Αττικής και οριοθετείται :

- * Βόρεια με το Δήμο Σπάτων και το Δήμο Παιανίας.
- * Νότια με το δήμο Κερατέας και τις κοινότητες Καλυβιών και Κουβαρά.
- * Ανατολικά βρέχεται από το νότιο ευβοϊκό κόλπο
- * Δυτικά με το δήμο Παιανίας και το Δήμο Κορωπίου .

Η συνολική έκταση του δήμου είναι 81.844 στρέμματα (ΕΣΥΕ).

Σύμφωνα με την διοικητική διαίρεση που εμφανίζει η ΕΣΥΕ³⁹ ο Δήμος Μαρκοπούλου περιλαμβάνει 8 οικισμούς οι οποίοι είναι :

- Το Μαρκόπουλο
- Η Αγία τριάδα
- Η Βραυρώνα
- Ο Κουλίδας
- Λιμήν Μεσογαίας
- Η Αχλαδιά
- Ποριά
- Χαμολιά.

³⁸ Τσένες και Τσαγκαράτος, 1992: 43.

³⁹ ΕΣΥΕ : Διοικητική διαίρεση της Ελλάδας κατά Νομούς, Επαρχίες, Δήμους, Κοινότητες και Οικισμούς που κυρώθηκε με την 7903/Δ'554/12-4-1982 κοινή απόφαση των Υπουργών Συντονισμού και Εσωτερικών.

2.7.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά Πληθυσμιακή εξέλιξη 1951-1991

Όσον αφορά την πληθυσμιακή εξέλιξη που παρουσιάζει ο Δήμος, ανά δεκαετία από το 1951 -1991(βλέπε πίνακα 4), παρατηρούνται συνεχείς αυξητικές τάσεις, με ιδιαίτερη έξαρση τη δεκαετία 1971-1981 κατά την οποία σημειώθηκε αύξηση κατά 57,9% περίπου ενώ την περίοδο 1951-1991 παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού κατά 103.8 % περίπου.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 4, ο Δήμος Μαρκοπούλου δεν αποτέλεσε από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια στόχο τόπου εγκατάστασης εσωτερικών μεταναστών. Το εντυπωσιακό άλμα αύξησης του πληθυσμού κατά τη δεκαετία 1971-1981(βλέπε διάγραμμα 5) οφείλεται κυρίως στην μεγάλη ανάπτυξη της περιοχής του Πόρτο Ράφτη. Ο πληθυσμός αυτού του παραθεριστικού οικισμού, από 182 κατοίκους που ήταν το 1951 και 1961 ανήλθε στους 433 το 1971, στους 2.984 το 1981 και στους 3293 το 1991⁴⁰. Ο οικισμός Μαρκόπουλου τα έτη 1961, 1971, 1981, 1991 είχε αντίστοιχα 5.112, 5.341, 5.945, 9.388 και 10.420 στη δεκαετία 71-81, ενώ στον οικισμό Μαρκόπουλου σημειώθηκε αύξηση 13,3% στον πληθυσμό του οικισμού Πόρτο Ράφτη αυξήθηκε εντυπωσιακά κατά 589,1%⁴¹.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι κατά την περίοδο 1951-1991 η συνολική αύξηση του πληθυσμού του Δήμου κατά 75,8% συμμετείχαν : κατά 20% ο οικισμός Μαρκόπουλου, κατά 52,5% ο οικισμός Πόρτο Ράφτη και κατά 3,3 % οι λοιποί οικισμοί.

Σύμφωνα με στοιχεία του πίνακα 6 πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών το έτος 1991 προκύπτει η υπέρσχυση του γυναικείου πληθυσμού κατά τις ηλικίες 20-24, 30-34 και 40-54 έναντι του ανδρικού φύλου. Όσον αφορά τους άρρενες παρατηρείται κυριαρχία αυτών κατά την παιδική ηλικία.

Με βάση τα στατιστικά δεδομένα 1971-1981, το επίπεδο εκπαίδευσης στο δήμο παρουσιάζει σαφή άνοδο. Οι απόφοιτοι των ανωτέρων σχολών αυξήθηκαν από 2,8 το 1971 σε 7,4% το 1981. Σημαντική μεταβολή παρουσιάζει το ποσοστό των απόφοιτων μέσης εκπαίδευσης από 15,7% το 1971 σε 32,2% το 1981. Τέλος παρατηρείται σημαντική μείωση των αγραμμάτων από 40,2 το 1971 σε 22,1% το 1981.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 4 : ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ
(1951-1991)**

ΕΤΟΣ	ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ
1951	5.112
1961	5.341
1971	5.954
1981	9.388
1991	10.420

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

⁴⁰ Στατιστικά στοιχεία από την ΕΣΥΕ.

⁴¹ Τσένες και Τσαγκαράτος, 1992: 94.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

ΕΤΟΣ	1951-1961	1961-1971	1971-1981	1981-1991
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	4,48	11,47	57,67	10,99

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 : ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ
0-4	479	247	232
5-9	624	339	285
10-14	775	406	369
15-19	679	347	332
20-24	719	334	385
25-29	708	360	348
30-34	703	326	377
35-39	627	336	291
40-44	684	307	377
45-49	626	309	317
50-54	793	347	392
55-59	831	421	410
60-64	749	401	348
65-69	538	294	244
70-74	377	189	188
75-79	314	142	172
80-84	200	104	96
>=85	127	54	73
ΣΥΝΟΛΟ	10.499	5.263	5.236

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

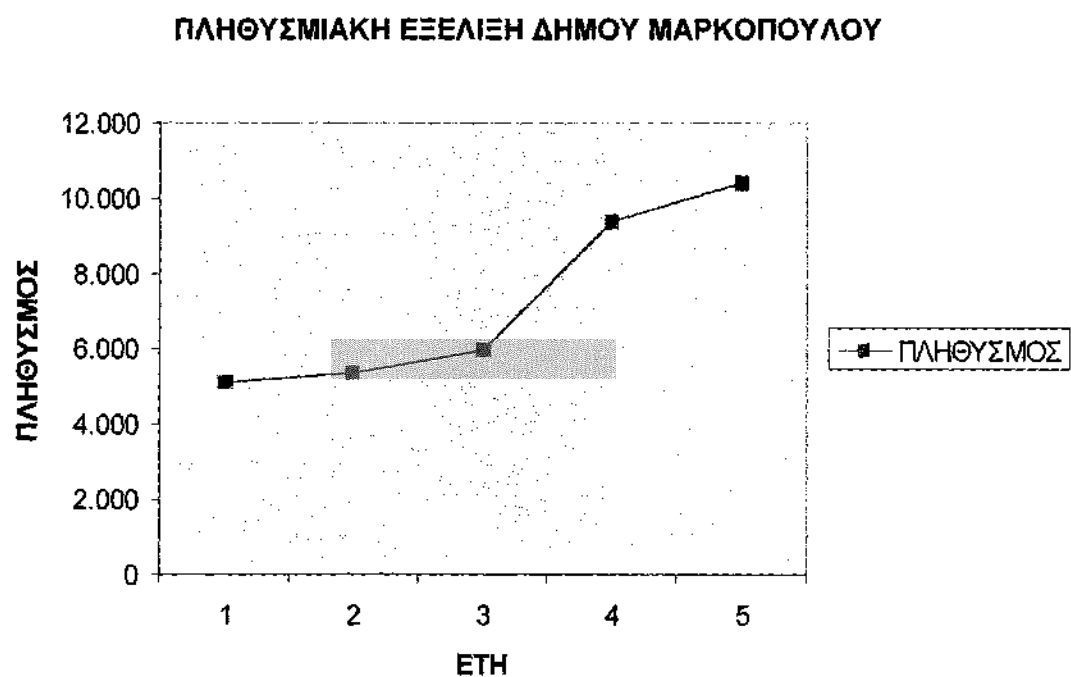
	ΕΤΟΣ 1971	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
Δ . ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ		
ΠΤΥΧ. ΑΝ . ΣΧΟΛ	2,8	3,5
ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	15,7	28,9
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	41,3	33,9
ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΙ	40,2	23,9

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

	ΕΤΟΣ 1981	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
Δ. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ		
ΠΤΥΧ. ΑΝ. ΣΧΟΛ	7,4	12,9
ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	32,2	34,5
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	38,3	37,4
ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΙ	22,1	15,2

Πηγή: Απογραφή στοιχείων, ΕΣΥΕ

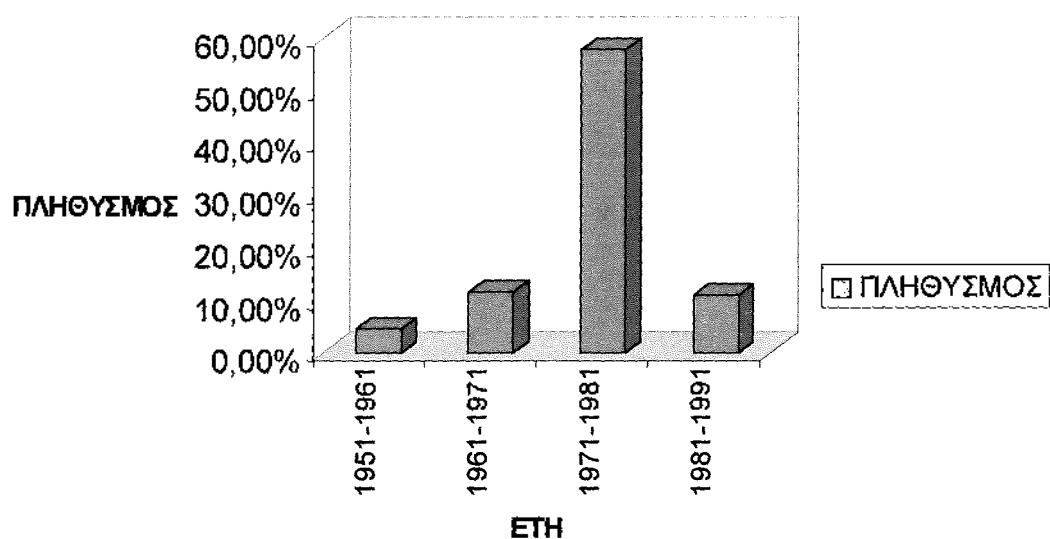
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Πηγή: Απογραφή στοιχείων, ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

Πηγή: Απογραφή στοιχείων , ΕΣΥΕ

2.7.3Οικονομικά χαρακτηριστικά

Απασχόληση του πληθυσμού κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας.

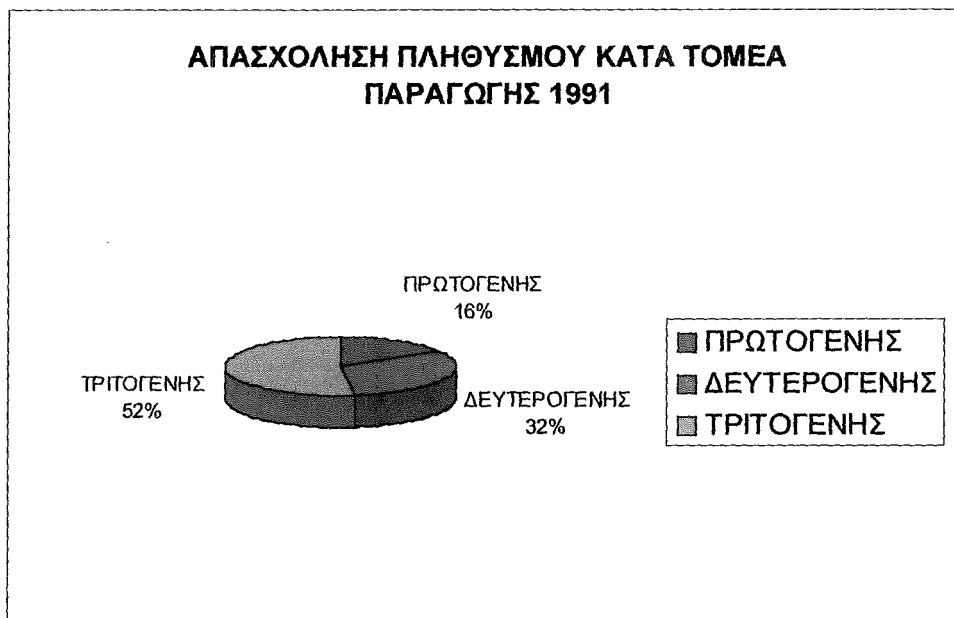
Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας τα έτη 1971-1991 κατανέμεται ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 : ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ.

ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ	1971	1981	1991
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	37,7%	18,4%	16,3%
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	33,0%	33,7%	31,7%
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	29,3%	47,9%	52%

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

Πηγή: Απογραφή στοιχείων, ΕΣΥΕ

Όπως προκύπτει από τον σχετικό πίνακα, η κυρίαρχη απασχόληση του πληθυσμού είναι στον τριτογενή τομέα, όπου για το έτος 1991 εκτιμήθηκε ότι απασχολείται περίπου το 52% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Με βάση τον πίνακα 9 προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα⁴²:

Ο πρωτογενής τομέας παραγωγής παρουσίασε μια πολύ σημαντική πτώση μεταξύ 1971-1981 της τάξεως του 51,2%, η οποία συνεχίστηκε στην περίοδο 1980-1991 με αποτέλεσμα σήμερα ο τομέας να απορροφά περίπου το 16,3% του οικονομικού ενεργού πληθυσμού.

Στο δευτερογενή τομέα αντίθετα έχουμε ελάχιστη αύξηση στην περίοδο 1971-1981(0,8%). Χαρακτηριστικό του δήμου Μαρκόπουλου είναι ότι το 1971, το ποσοστό απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα ξεπερνά αυτό του τριτογενή τομέα κατά 4 περίπου εκατοστιαίες μονάδες, σε αντίθεση με το 1981 όπου η απασχόληση στο τριτογενή τομέα γίνεται μεγαλύτερη από αυτή του δευτερογενή κατά 14 περίπου εκατοστιαίες μονάδες. Το 1991 εκτιμήθηκε ότι απασχολούσε το 31,7% περίπου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Ο τριτογενής τομέας συγκέντρωνε το 1981 το 47,9 του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, γεγονός που αποδεικνύει τη δυναμικότητα του τομέα. Επιπλέον το γεγονός ότι ο τριτογενής τομέας στο δήμο αυξήθηκε το 1981 κατά 63,5% σε αντίθεση με το δευτερογενή ο οποίος αυξήθηκε μόνο κατά 2,1%, αποδεικνύει τον ταχύτερο ρυθμό συγκέντρωσης των δραστηριοτήτων στον τριτογενή τομέα σε σχέση με το δευτερογενή.

⁴² Τσένες και Τσαγκαράτος, 1992: 293

2.7.4 Πολεοδομική οργάνωση και χρήσεις γης.

Μέχρι την εκπόνηση του ΓΠΣ ο οικισμός Μαρκόπουλου αποτελείτο από 3 πολεοδομικές ενότητες -Γειτονίες⁴³ :

- * την πολεοδομική ενότητα ένα, στο ανατολικό τμήμα του οικισμού
- * την " " δύο, στο βόρειο τμήμα του οικισμού
- * την " " τρία στο δυτικό τμήμα του οικισμού .

Οι τρεις αυτές πολεοδομικές ενότητες - γειτονίες χώριζαν τον οικισμό σε ίσα περίπου τμήματα και είχαν κοινό κέντρο του οικισμού , ενώ τα εσωτερικά τους όρια καθορίζονται από τους κυκλοφοριακούς άξονες Αθηνών- Λαυρίου και Λαυρίου - Πόρτο Ράφτη.

Το ΓΠΣ στην συνέχεια διατήρησε τον αριθμό των 3 πολεοδομικών ενοτήτων αλλά διαφοροποίησε τα όρια τους.

Έτσι οι πολεοδομικές ενότητες με βάση το ΓΠΣ, έχουν ως εξής:

1^η πολεοδομική ενότητα: καλύπτει το βορειοανατολικό τμήμα του οικισμού και τα εσωτερικά του όρια ορίζονται από τους δρόμους που πηγαίνουν στο Πόρτο Ράφτη και τα Σπάτα.

2^η πολεοδομική ενότητα: καλύπτει το βορειοδυτικό τμήμα του οικισμού και τα εσωτερικά της όρια ορίζονται από τους δρόμους που πηγαίνουν στα Σπάτα και στο Κορωπί .

3^η πολεοδομική ενότητα: καλύπτει όλο το νότιο τμήμα του οικισμού, είναι η μεγαλύτερη πολεοδομική ενότητα και τα εσωτερικά της όρια ορίζονται από τους δρόμους που πηγαίνουν στο Πόρτο Ράφτη και το Κορωπί.

Επιπλέον το ΓΠΣ για την για την περιοχή Μαρκόπουλου κατ εφαρμογή του Ν1337/83 και του 1221/81 υπό την εποπτεία και ευθύνη του οργανισμού Αθήνας (Ν1515/85) προβλέπει τα εξής⁴⁴ :

- Πληθυσμιακό μέγεθος 10.400 κάτοικοι (1991)
- Επέκταση του σχεδίου πόλεως κατά 500 στρέμματα και δημιουργία 3 πολεοδομικών ενοτήτων με μέσο συντελεστή δόμησης από 0,85 έως 1,3 και μέση πυκνότητα από 36-54 κατ/ha.
- Κυρίαρχη χρήση ορίζεται η κατοικία.
- Καθορισμός τουριστικής ζώνης στην περιοχή του Πόρτο Ράφτη
- Χωροθέτηση βιοτεχνικού και βιομηχανικού πάρκου συνολικής έκτασης 90 περίπου εκταρίων.
- Δημιουργία λατομικής ζώνης ανατολικά της Μερέντας
- Κατασκευή ελεύθερης λεωφόρου, Σταυρού-Λαυρίου και κατασκευή παρακαμπτήριας αρτηρίας βόρεια του οικισμού, εξωτερικής συλλεκτήριας οδού και δακτυλίου εντός του οικισμού.
- Επαναλειτουργία της παλαιάς σιδηροδρομικής γραμμής Λαυρίου
- Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης όμβριων και ακαθάρτων στην περιοχή του δήμου.

⁴³ Τσάνες και Τσαγκαράτος, 1992:306-307.

⁴⁴ Μελέτη ΙΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997 :118.

- Προτάσεις για κηρύξεις ζωνών προστασίας στην Βραυρώνα, την Μερέντα, το Μαυροβούνι και ζωνών αρχαιολογικού και μνημειακού περιεχομένου
- Η περιοχή του Πόρτο -Ράφτη ανήκει σε περιοχή β' κατοικίας (ΦΕΚ456Δ/85).

Η ανάπτυξη του Δ Μαρκόπουλου⁴⁵ ακολούθησε το απρογραμματίστο και άναρχο πρότυπο που χαρακτηρίζει τους υπόλοιπους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Έτσι η όποια ανάπτυξη , γίνεται χωρίς κάποιο καθορισμό ή ιεράρχηση των χρήσεων γης, ενώ ο οικιστικός ιστός δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενιαίο λειτουργικό και αρμονικό σύνολο.

Ειδικότερα παρατηρείται ανάμειξη χρήσεων κατοικίας διασκέδασης , βιομηχανίας βιοτεχνίας και εμπορίου, ενώ από την άλλη μεριά οι ελεύθεροι-κοινόχρηστοι χώροι που βρίσκονται μέσα στον ιστό είναι ανεπαρκείς.

Σύμφωνα με τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ έτους 1991 η κατανομή των εκτάσεων και οι βασικές κατηγορίες χρήσεων της γης στην περιοχή Μαρκόπουλου δίνεται από τον ακόλουθο πίνακα.

2.7.5 Κοινωνική υποδομή ⁴⁶

1. Εκπαίδευση.

Όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης, που αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους κοινωνικούς θεσμούς, στο δήμο Μαρκόπουλου Μεσογαίας λειτουργούν:

- 1ο Λύκειο στην οδό Κ. Σωτηρίου
- 1ο Γυμνάσιο στην οδό Παπαβασιλείου
- 1ο Δημοτικό σχολείο ”
- 2ο Δημοτικό σχολείο στην οδό Μυρινούντος
- 3ο Δημοτικό σχολείο στην οδό Κ Σωτηρίου
- 1ο Δημοτικό σχολείο Πόρτο Ράφτη
- Νηπιαγωγείο ”
- 1ο και 2ο Νηπιαγωγείο Μαρκοπούλου στην οδό Γ. Πίνη.

2. Αθλητισμός

Στον τομέα του αθλητισμού υπάρχει σημαντική έλλειψη οργανωμένων χώρων άθλησης . Η εξυπηρέτηση των αναγκών γίνεται σε μεγάλο βαθμό από τους χώρους των ακάλυπτων οικοπέδων και τους δρόμους του δήμου.

Η υποδομή σε οργανωμένους χώρους άθλησης είναι η ακόλουθη :

Ένα **εθνικό γυμναστήριο**, το οποίο ανήκει στην γενική γραμματεία αθλητισμού και βρίσκεται στο νότιο τμήμα του οικισμού, ακριβώς πάνω από τον οικισμό “Αγνούσαι” σε χώρο παραχωρημένο από το δήμο. Αυτό περιλαμβάνει ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και γύρω από αυτό υπάρχει χώρος για δημιουργία 8 κουλουάρ.

Σημειώνεται ότι στην περιοχή μελέτης υπάρχουν τα εξής αθλητικά σωματεία:

- Ποδοσφαιρικός σύλλογος “Μαρκό”

⁴⁵ Τσένες και Τσαγκαράτος, 1992:265.

⁴⁶ Τα στοιχεία του υφιστάμενου κοινωνικού εξοπλισμού δόθηκαν από τον Δήμο με την βοήθεια ερωτηματολογίου που τους υποβλήθηκε.

- Αθλητικός όμιλος Μαρκοπούλου
- Ναυτικός Όμιλος Νηρεύς
- Ναυτικός Όμιλος Πόρτο Ράφτη.

3. Υγεία

Η υγειονομική εξυπηρέτηση γίνεται κυρίως από το Κέντρο Υγείας το οποίο βρίσκεται στο τέλος της οδού ευαγγελιστρίας, από ιδιωτικά ιατρεία και φαρμακεία που είναι εγκατεστημένα στην περιοχή . Επιπλέον , το κέντρο Υγείας Μαρκόπουλου εξυπηρετεί τις ανάγκες όχι μόνο του Δήμου αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

2.8 ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΔΗΜΟΥ ΚΡΩΠΙΟΥ

2.8.1 Οριοθέτηση⁴⁷

Η περιοχή του Δ. Κρωπίας υπάγεται στην χωροταξική υποενότητα Ανατολικής Αττικής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν1515/85 για το ρυθμιστικό σχέδιο και την προστασία του περιβάλλοντος της Αθήνας. Ο δήμος Κρωπίας απέχει 25 χιλιόμετρα από το κέντρο της Αθήνας και αποτελεί το μεγαλύτερο σε μέγεθος δήμο της περιοχής των Μεσογείων με σημαντική οικονομική ανάπτυξη.

Ο Δήμος υπάγεται διοικητικά στο υπόλοιπο του Ν Αττικής και στη Νομαρχία Διαμερίσματος Ανατολικής Αττικής και οριοθετείται :

- * βόρεια με τους δήμους Παιανίας και Σπάτων,
- * ανατολικά με το δήμο Μαρκόπουλου Μεσογαίας
- * νότια με τους ΟΤΑ καλυβίων Θορικού και Βάρης και τέλος
- * δυτικά με τους δήμους Γλυφάδας, Αργυρούπολης και Ηλιούπολης

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ η έκταση του Δήμου είναι περίπου 125.000 στρέμματα η οποία εκτείνεται στην νοτιοανατολική πλευρά του όρους Υμηττού και φθάνει την θάλασσα με 7κμ αυτών(βλέπε χάρτη).

Με βάση την διοικητική διαίρεση της ΕΣΥΕ⁴⁸ ο Δήμος Κρωπίας αποτελείται από 4 οικισμούς οι οποίοι είναι :

- το Κορώπιον
- τον Άγιο Δημήτριο
- τον Καρέλλα και
- το Κίτσι

2.8.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Πληθυσμιακή εξέλιξη (1951-1991)

Η πληθυσμιακή εξέλιξη του Δ Κρωπίας⁴⁹ για τα έτη 1951-1991 δίνεται από τον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΥ ΚΡΩΠΙΑΣ

ΕΤΟΣ	1951	1961	1971	1981	1991
ΚΡΩΠΙ	7.125	8.029	9.716	12.893	17.173

Πηγή: Στοιχεία απογραφών ΕΣΥΕ

⁴⁷ Στοιχεία από τον Δήμο Κορώπιου.

⁴⁸ Τεύχος ΕΣΥΕ Διοικητική διαίρεση της Ελλάδας κατά Νομούς, Επαρχίες, Δήμους, Κοινότητες και Οικισμούς που κυρώθηκε με την 7903/Δ'554/12-4-1982 κοινή απόφαση των Υπουργών Συντονισμού και Εσωτερικών .

⁴⁹ Στατιστικά στοιχεία από ΕΣΥΕ.

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 10 προκύπτει ότι ο Δήμος Κρωπίας από τα μεταπολεμικά χρόνια αποτελεί μέρος προσέλκυσης εσωτερικών μεταναστών. Από το 1951-1991 ο πληθυσμός παρουσιάζει συνεχώς μια ανοδική πορεία με περίοδο αιχμής τη δεκαετία 1981-1991. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην επέκταση της Αθήνας προς τα έξω καθώς και την μόνιμη εγκατάσταση πληθυσμού της παραθεριστικής κατοικίας. Ο πληθυσμός του Δ. Κρωπίας⁵⁰ υπολογίζεται σήμερα στους 30.000 κατοίκους τους χειμερινούς μήνες ενώ λόγω των παραθεριστικών του οικισμών, ο πληθυσμός του το καλοκαίρι ξεπερνάει τους 40.000 κατοίκους.

Ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού ανά δεκαετία δίνεται από τον ακόλουθο πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

ΕΤΟΣ	1951-1961	1961-1971	1971-1981	1981-1991
ΚΟΡΩΠΙ	12,68	21,01	32,69	33,2

Πηγή: Στοιχεία απογραφών ΕΣΥΕ.

Η σύνθεση του πληθυσμού κατά ομάδες και φύλο ηλικίας το 1981 είχε ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ

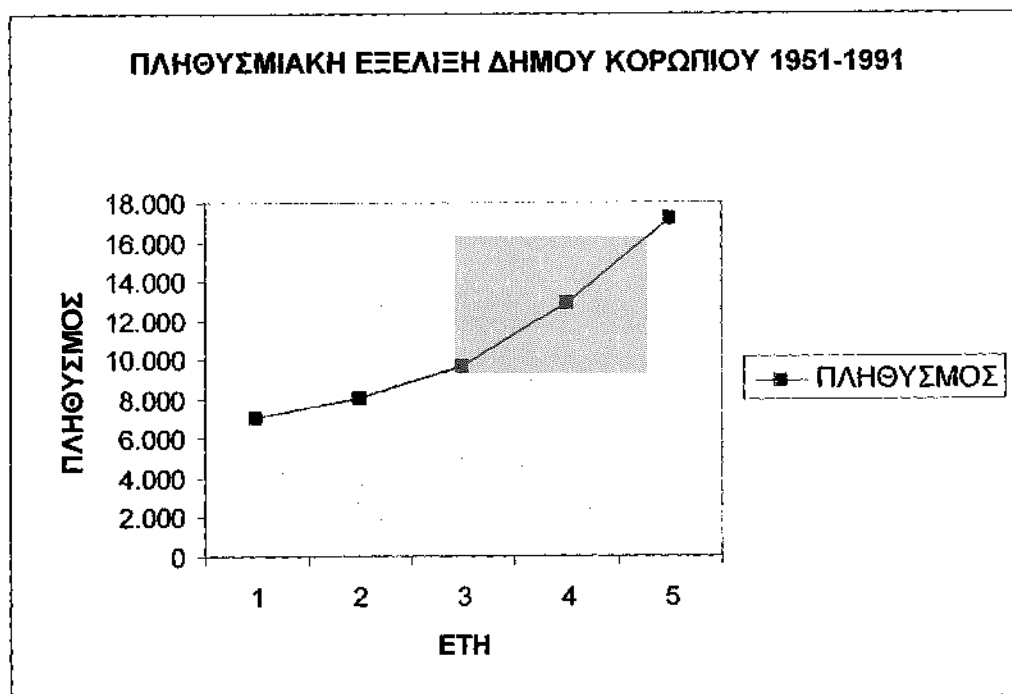
Ηλικιακές ομάδες	Απόλυτα μεγέθη	% Συμμετοχή
0-14 ετών	3.213	24,2
15-64	8320	65,1
64ετών +	1370	10,7
Σύνολο	12.893	100,0

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

Το 1981 το 65,1% του συνολικού πληθυσμού του δήμου ήταν ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός.

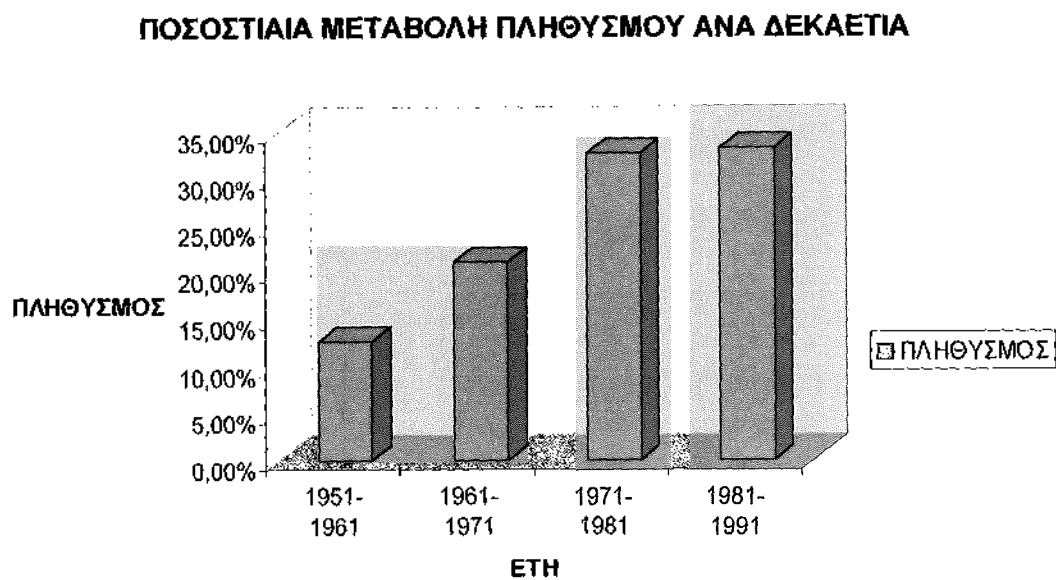
⁵⁰ Στοιχεία από τον Δήμο Κορωπίου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

Πηγή: Απογραφή στοιχείων, ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8

Πηγή: Απογραφή στοιχείων, ΕΣΥΕ

2.8.3 Οικονομικά χαρακτηριστικά

Η δομή της απασχόλησης κατά κλάδο παραγωγής για το έτος 1991 στο Δήμο Κορωπίας είχε ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 13:ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΚΟΡΩΠΙ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	800
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	2.200
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	3.100
ΣΥΝΟΛΟ	6.100

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 14 : ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ & ΑΠΑΣ/ΝΩΝ ΚΑΤΑ ΟΙΚ/ΚΗ ΔΡΑΣΤ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ
Α' ΟΡΥΧΕΙΑ	4	114
Β' ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	375	3042
Γ' ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	5	69
Δ' ΕΜΠΟΡΙΟ-ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ-ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	237	388
ΣΥΝΟΛΟ	621	3973

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

Από τα στοιχεία του πίνακα 14 παρατηρούμε ότι το Κορωπί παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη στον τομέα της μεταποίησης (η βιομηχανία). Απόδειξη είναι η κατασκευή και μεγάλη συγκέντρωση βιομηχανικών εγκαταστάσεων και στις δύο περιοχές : ζώνες οι οποίες βρίσκονται βόρεια και νότια της πόλης του Κορωπίου και έχουν πρόσβαση από τον υφιστάμενο οδικό άξονα Σταυρού -Κορωπίου Βάρης. Οι ζώνες αυτές παρουσιάζουν ανεπάρκεια στα δίκτυα υποδομής , στερούνται πολεοδομικών μελετών και γενικότερα είναι φανερή η έλλειψη οργάνωσης τους. Οι περιοχές ζωνών καταλαμβάνουν έκταση περίπου 2.100 στρεμμάτων εκάστη και υποδέχονται τις σημαντικότερες μονάδες της περιοχής

Πέραν όμως των βιομηχανικών κυρίως μονάδων αλλά και των βιοτεχνιών, που παίζουν τον κύριο ρόλο στη διαμόρφωση της οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής συντελούν σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη του Κορωπίου και οι κλάδοι του εμπορίου, του τουρισμού του αγροτικού τομέα και των ορυχείων. Συγκεκριμένα υπάρχουν 4 μεγάλες λατομικές επιχειρήσεις εξόρυξης αδρανών υλικών που παράγουν το 70% των αναγκών του Ν Αττικής και απασχολούν περίπου 114 εργαζόμενους.

Ο τριτογενής τομέας παραγωγής παρουσιάζει σημαντική άνθηση ειδικά τα τελευταία χρόνια με την επέκταση της Αθήνας προς τα έξω . Συγκεκριμένα στον τομέα του εμπορίου λειτουργούν 210 επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου και απασχολούν 296 εργαζόμενους και 27 επιχειρήσεις χονδρεμπορίου με 92 απασχολούμενους. Συνολικά

στο κλάδο του εμπορίου στον οποίο συμπεριλαμβάνονται εστιατόρια και ξενοδοχεία υπάρχουν 237 επιχειρήσεις με 388 εργαζόμενους.

Στον κλάδο του ηλεκτρισμού – ύδρευσης, σημειώνεται μικρή άνθηση στον οποίο υπάγονται 5 επιχειρήσεις που απασχολούν 69 άτομα. Παρατηρούμε, λοιπόν ότι όντως ο τομέας της βιομηχανίας είναι η κινητήριος δύναμη του Κορωπίου και συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων.

Βέβαια εκτός από τους παραπάνω κλάδους οικονομικής δραστηριότητας μικρή άνθηση σημειώνει και ο κλάδος διαφόρων υπηρεσιών, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται επιχειρήσεις, υπηρεσίες και οργανισμοί Δημόσιου φορέα με υπερτοπικό χαρακτήρα (δημόσια οικονομική υπηρεσία, δικαστήρια, Υποθηκοφυλάκειο, Τράπεζα, ΙΚΑ, ΔΕΗ και άλλες)

Ειδικότερα από τον οικονομικό ενεργό πληθυσμό το 46% είναι τεχνίτες και εργάτες το 18% ασχολούνται με τη γεωργία -κτηνοτροφία το 8% με το εμπόριο, το 5% ασκούν επιστημονικά και ελεύθερα επαγγέλματα, ενώ το 7% ασχολείται με την παροχή υπηρεσιών.

2.8.4 Πολεοδομική οργάνωση και Χρήσεις γης.

Στην περιοχή μελέτης περιλαμβάνονται δύο σημαντικές οικιστικές συγκεντρώσεις, η πόλη του Κορωπίου και ο οικισμός Καρελά , ο οποίος ευρίσκεται στο βόρειο τμήμα του Δήμου κοντά στα όρια της Παιανίας.

Το κορωπί αναπτύσσεται κατά μήκος του οδικού άξονα Αθήνας - Λαυρίου που διχοτομεί τον οικιστικό ιστό της πόλης. Εκατέρωθεν του άξονα αυτού(οδός βασιλέως Κωνσταντίνου) έχει αναπτυχθεί το κέντρο του Δήμου. Το υπόλοιπο οδικό δίκτυο της πόλης είναι χαραγμένο παράλληλα και κάθετα στην οδό βασιλέως Κωνσταντίνου.

Στον υφιστάμενο πολεοδομικό ιστό του Κορωπίου με πολεοδομικά και πληθυσμιακά κριτήρια , διακρίνονται 4 Πολεοδομικές Ενότητες Γειτονίες:

- Το Λεπούρι, με έκταση 90 Ha στη βορειοδυτική περιοχή της πόλης.
- Η Δεξαμενή με έκταση 100 Ha στη βορειοανατολική περιοχή της πόλης.
- Η Βόκα με έκταση 85 Ha στη νοτιοδυτική πλευρά της πόλης και
- Το Παλάτι, με έκταση 60 Ha στη νοτιοανατολική περιοχή της πόλης.

Ο οικισμός Καρελά ευρίσκεται στις υπώρειες του Υμηττού, βόρεια της πόλης του Κορωπίου και σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων απ' αυτή. Η έκταση που καταλαμβάνει είναι περίπου 60 Ha και αποτελεί ξεχωριστή Πολεοδομική Ενότητα.

Η μέση πυκνότητα κατοικίας στην πόλη του Κορωπίου⁵¹ παρουσιάζεται αρκετά υψηλή και ανέρχεται περίπου σε 50 κατοίκους ανά εκτάριο. Η πλέον πυκνοκατοικημένη Πολεοδομική ενότητα είναι η Βόκα, με πυκνότητα της τάξης των 70 κατοίκων ανά εκτάριο.

Οι ισχύοντες όροι δόμησης , σε συνδυασμό με τη γραμμική ανάπτυξη του εμπορικού κέντρου κατά μήκος του βασικού οδικού άξονα (βασιλέως -Κωνσταντίνου) ευνόησαν την πυκνή δόμηση του κέντρου, ενώ άλλες περιοχές θεωρούνται ακόμη αραιοδομημένες.

⁵¹ Παπαγεωργίου και Νικολακοπούλου, 1997 : 33

Για το δήμο Κρωπίας δεν υφίστανται εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο λόγω διαφωνίας του Υπουργείου Γεωργίας ειδικότερα για τον οικισμό Καρελλά.

Οι χρήσεις γης που περιλαμβάνονται στα διοικητικά όρια του δήμου είναι οι εξής:

- Εγκεκριμένα σχέδια πόλης για κατοικία , μικροεπαγγελματικές δραστηριότητες .
- Δύο βιομηχανικές ζώνες χαμηλής ρύπανσης στα βόρεια και νότια του νομού της πόλης .
- Αγροτικές περιοχές στις οποίες εγκαθίστανται κατά τόπους αυθαίρετες κατοικίες
- Λατομικές εγκαταστάσεις
- Μεγάλες δασικές εκτάσεις
- Επτά χιλιόμετρα ακτών προς χρήση λουόμενων .

Οι περιοχές του δήμου με εγκεκριμένο σχέδιο πόλης είναι η πόλη του Κορωπίου με 4300 στρέμματα σχεδίου πόλης του 1934 και ο οικισμός της Αγίας Μαρίνας και του Αγίου Δημητρίου με 3.800 στρέμματα σχεδίου πόλης του 1990.

Στο σχέδιο πόλης με βάση το Ν 1337/83 αναμένεται να ενταχθούν:

Ο οικισμός Καρελλά 1000 στρέμματα, τμήμα του Αγίου Δημητρίου 2000 στρέμματα και 1000 στρέμματα επέκτασης της πόλης του Κορωπίου.

Ακόμη έχουν προταθεί για ένταξη 11.000 προς την παραλιακή ζώνη και 1500 στρέμματα προς τον οικισμό Καρελλά όπου εντοπίζονται αυθαίρετα (νομοσχέδιο περί αυθαιρέτων.

2.8.5 Κοινωνική υποδομή ⁵²

1. Εκπαίδευση

Η εκπαιδευτική υποδομή του εν λόγω ΟΤΑ αποτελείται από :

- 1^ο νηπιαγωγείο στο Κίτσι
- 1^ο Δημοτικό σχολείο στην πλατεία Μερκούρη
- 2^ο δημοτικό σχολείο στην οδό βασ. Κων/νου 298
- 3^ο δημοτικό σχολείο στην οδό Ανδρούτσου 7
- Δημοτικό " στην Αγία Μαρίνα Κορωπίου
- Δημοτικό σχολείο στο Κίτσι
- Δημοτικό σχολείο στο Καρελλά
- Α' Γυμνάσιο πλατεία Μερκούρη
- Β' " " "
- Γενικό λύκειο " "
- ΤΕΛ " "
- ΤΕΣ " "
- ΣΕΚ " "

⁵² Τα στοιχεία του υφιστάμενου κοινωνικού εξοπλισμού δόθηκαν από τον Δήμο με την βοήθεια ερωτηματολογίου που τους υποβλήθηκε.

Η κατάσταση των σχολικών εγκαταστάσεων θεωρείται μέτρια από άποψη εξοπλισμού, διαμόρφωσης υπαίθριων χώρων κλπ. Στο Κορωπί επίσης είναι ιδιαίτερα αισθητή η λειτουργία ιδιωτικών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης και ξένων γλωσσών.

2. Αθλητισμός

Το Κορωπί έχει να επιδείξει ενεργή αθλητική δράση με την παρουσία μιας ποδοσφαιρικής ομάδας της δόξας Κορωπίου στην Τρίτη κατηγορία Αθηνών .

Υπάρχει ακόμη ομάδα μπάσκετ, που αγωνίζεται στην Β΄ κατηγορία, αλλά και ομάδα βόλεϊ.

Υπάρχει όμως και ιστιοπλοϊκός σύλλογος με την επωνυμία “Κέκρωψ” που εδρεύει στην παραλία της Αγίας Μαρίνας.

Οι χώροι που διατίθενται για άθληση και διεξαγωγή αθλοπαιδιών είναι αυτοί του κλειστού γυμναστηρίου και του εθνικού σταδίου Κορωπίου.

Σ’ αυτούς πρέπει να προστεθούν κλειστά γυμναστήρια, γήπεδα βόλεϊ και μπάσκετ . Επιπλέον, προωθείται η κατασκευή κλειστού κολυμβητηρίου.

3.Υγεία

Η εξυπηρέτηση των κατοίκων όσον αφορά την υγειονομική περίθαλψη γίνεται από το “Κέντρο Υγείας Κορωπίου” καθώς και από τα τοπικά δημόσια και ιδιωτικά ιατρεία και φαρμακεία της περιοχής .

Ο Δήμος δεν διαθέτει νοσοκομείο αλλά οι κάτοικοι του εξυπηρετούνται από τα νοσοκομεία της Αττικής.

2.9 ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΙΑΝΙΑΣ

2.9.1 Οριοθέτηση

Ο Δήμος Παιανίας αναγνωρίζεται γεωγραφικά στην Αττική και υπάγεται σύμφωνα με το Ρυθμιστικό σχέδιο της Αθήνας (1515/85) στη χωροταξική υποπεριφέρεια της Ανατολικής Αττικής με κέντρο το Λαύριο. Ο Δήμος Παιανίας απέχει από το κέντρο της Αθήνας 20 χιλιόμετρα περίπου. Η συνολική έκταση η οποία υπάγεται στα διοικητικά όρια του Δήμου ανέρχεται σε 45.000 στρέμματα.⁵³

Ο Δήμος Παιανίας οριοθετείται:

- * Βόρεια με το Δήμο Αγίας Παρασκευής
- * Νότια με το Δήμο Κρωπίας
- * Ανατολικά με το Δήμο Σπάτων
- * Δυτικά με το Δήμο Ηλιούπολης.

Σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της ΕΣΥΕ⁵⁴ Ο Δήμος Παιανίας περιλαμβάνει 5 οικισμούς οι οποίοι είναι

- Η παλαιά πόλη
- Το Κέντρο
- Η Αγία Μαρίνα
- Η Νέα Σμύρνη
- Η Παλαιπαναγιά.

2.9.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Πληθυσμιακή εξέλιξη (1951-1991)

Ο πληθυσμός της Παιανίας, σύμφωνα με τις απογραφές του πληθυσμού της ΕΣΥΕ⁵⁵ 1951-1991 παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις. Τη δεκαετία 1951-1961 παρατηρείται μια μείωση του πληθυσμού της τάξεως του 35,08%. Το γεγονός αυτό οφείλεται πιθανώς στο ότι η κοινότητα Παιανίας ως απογραφική μονάδα το 1951 περιλάμβανε τις περιοχές Παιανία (με πληθυσμό 5.032), Γέρακα (με πληθυσμό 1.775), Γλυκά Νερά (με 624) ενώ το 1981 περιλάμβανε μόνο την περιοχή της Παιανίας με συνολικό πληθυσμό 4.824 κατοίκους. Πάλι όμως υπάρχει φυσική μείωση του πληθυσμού της περιοχής της τάξεως του 4,2%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 15 τη δεκαετία 1961-1971 ο πληθυσμός παρουσιάζει αύξηση, λόγω της προσάρτησης της περιοχής Γέρακα στην κοινότητα. Ο συνολικός πληθυσμός το 1971 ανέρχονταν τους 11.827 κατοίκους εκ των οποίων οι 6.111 ήταν κάτοικοι Παιανίας και οι 5.716 κάτοικοι Γέρακα. Η αύξηση του

⁵³ Στοιχεία από τον Δήμο Παιανίας.

⁵⁴ Τεύχος ΕΣΥΕ Διοικητική διαίρεση της Ελλάδας κατά Νομούς, Επαρχίες, Δήμους, Κοινότητες και Οικισμούς που κυρώθηκε με την 7903/Δ'554/12-4-1982 κοινή απόφαση των Υπουργών Συντονισμού και Εσωτερικών.

⁵⁵ Στατιστικά στοιχεία από την ΕΣΥΕ.

πληθυσμού οφείλεται στη φυσική κίνηση ή στο μεταναστευτικό ρεύμα . Ομοίως η περιοχή Γέρακα παρουσιάζει τριπλασιασμό σχεδόν του πληθυσμού της σε δύο δεκαετίες.

Τη δεκαετία 1971-1981 ο πληθυσμός παρουσιάζει μείωση της τάξεως του 38,40%, λόγω του ότι ο Δήμος πλέον Παιανίας περιλαμβάνει μόνο την περιοχή Παιανίας και τον οικισμό Άγιο Νικόλαο. Ωστόσο η Παιανία παρουσιάζει αύξηση του πληθυσμού της από το 1971 στο 1981 κατά 1,167 κατοίκους.

Τέλος τη δεκαετία 1981-1991 αυξάνεται ο πληθυσμός κατά 2.542 κατοίκους. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται στην οικιστική ανάπτυξη της περιοχής και κατ επέκταση της Αθήνας προς τα έξω.

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 17 το έτος 1991 παρατηρείται υπερίσχυση του γυναικείου πληθυσμού κατά τα έτη 10-44 έναντι του ανδρικού φύλου.

Όσον αφορά τους άρρενες παρατηρείται κυριαρχία αυτών κατά τα έτη 50-59. Χαρακτηριστικό του πληθυσμού του Δήμου Παιανίας είναι ότι ο γυναικείος πληθυσμός υπερτερεί σε σχέση με τον άνδρες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ (1951-1991)

ΕΤΟΣ	1951	1961	1971	1981	1991
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	7.431	4.824	11.827	7.285	9.727

Πηγή : Απογραφή στοιχείων από ΕΣΥΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ.

ΕΤΟΣ	1951-1961	1961-1971	1971-1981	1981-1991
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	-35,08%	145,17%	-38,40%	33,52%

Πηγή : Απογραφή στοιχείων από ΕΣΥΕ.

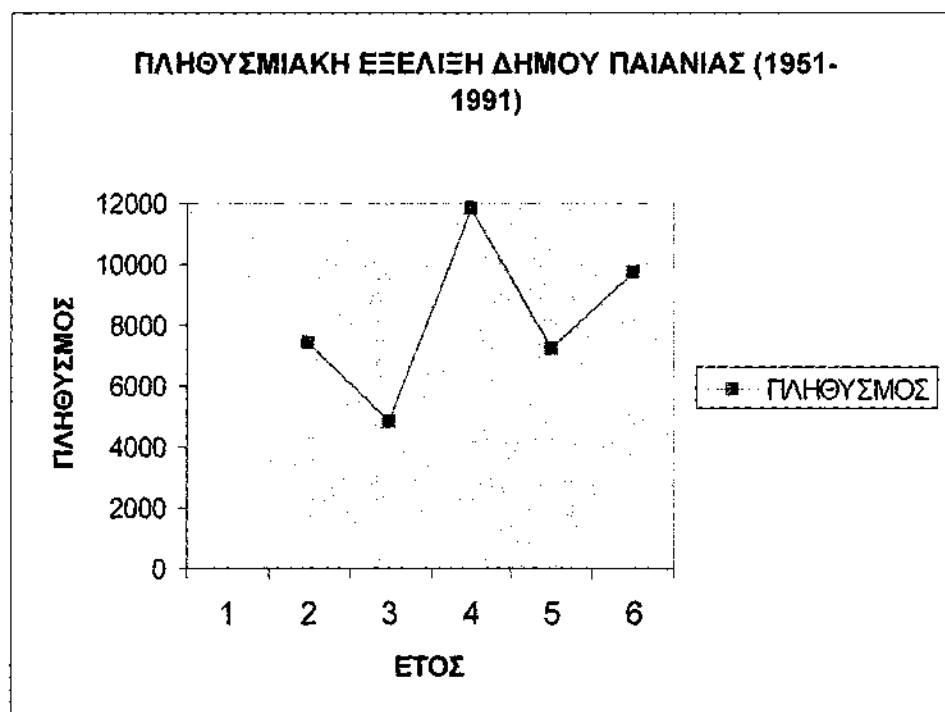
ΠΙΝΑΚΑΣ 17 : ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ 1991.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ
0-4	531	266	265
5-9	763	391	372
10-14	792	390	404
15-19	646	296	350
20-24	617	287	330
25-29	633	274	359
30-34	674	329	345
35-39	744	362	382
40-44	682	339	343
45-49	572	307	265
50-54	599	300	299
55-59	619	313	306
60-64	547	268	279

65-69	402	193	209
70-74	329	145	184
75-79	261	108	153
80-84	197	73	124
>=85	119	38	81
ΣΥΝΟΛΟ	9.727	4.679	5.048

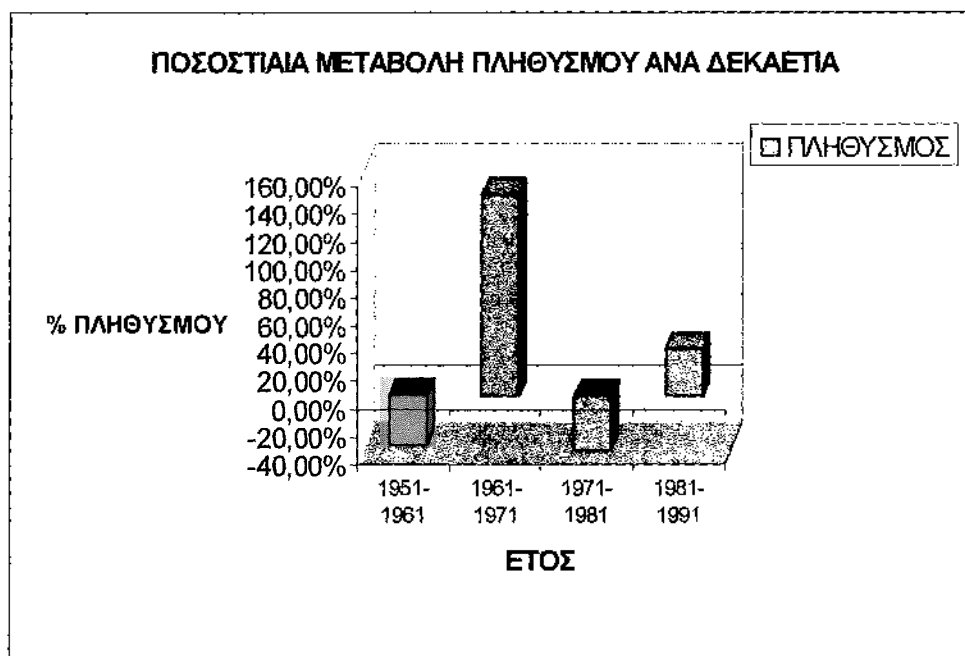
Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10

Πηγή: Απογραφή στοιχείων ,ΕΣΥΕ

2.9.3 Οικονομικά χαρακτηριστικά

Τα τελευταία 25 χρόνια ο Δήμος Παιανίας ακολούθησε ένα δρόμο ανάπτυξης με κύρια στοιχεία του την έντονη οικοπεδοποίηση της γεωργικής γης, την εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων, την άναρχη οικοδομική δραστηριότητα και την σταδιακή εγκατάλειψη του γεωργικού τομέα. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο πεδινό χαρακτήρα της .

Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα υπάρχουν βιομηχανίες μεταποίησης γεωργικών προϊόντων τροφίμων και ποτών στις οποίες απασχολούνται κάτοικοι της περιοχής αλλά και από την ευρύτερη περιοχή.

Όσον αφορά τον τριτογενή τομέα παραγωγής παρατηρείται μια αύξηση των υπηρεσιών και των κλάδων του εμπορίου που καλύπτουν και τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής. Επιπλέον γίνεται προσπάθεια τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής για την προβολή και ανάπτυξη των αξιοθέατων που έχει γεγονός που θα αποφέρει οικονομικά οφέλη στο Δήμο Παιανίας.

2.9.4 Πολεοδομική οργάνωση και χρήσεις γης

Το ΓΠΣ κατ' εφαρμογή του Ν1337/83 και του 1221/81 υπό την εποπτεία και ευθύνη του Οργανισμού Αθήνας (Ν1515/85) για το Δήμο Παιανίας προβλέπονται τα εξής⁵⁶:

- ♦ πληθυσμός 8.500 κάτοικοι για το 1991
- ♦ επέκταση του σχεδίου πόλης και δημιουργία 5 πολεοδομικών ενοτήτων με μέσο συντελεστή δόμησης από 0,6 έως 0,85 και μέση πυκνότητα από 10-32 κατ/Ha
- ♦ κυρίαρχη θέση κατοικία
- ♦ δημιουργία βιοτεχνικού πάρκου (ΒΙΟΠΑ) και(ΕΜ) νοτιοανατολικά της πόλης
- ♦ καθορισμός ζώνης ΖΑΣ (Ζώνη Αγοράς Συντελεστή) από την περιοχή της παλαιάς πόλης ή μεμονωμένων αξιόλογων κτιρίων όπως θα καθορισθούν από την πολεοδομική μελέτη
- ♦ Ζώνες προστασίας παραδοσιακού τμήματος της πόλης ως και μεμονωμένων μνημείων
- ♦ Ζώνες προστασίας περιβάλλοντος
- ♦ κατασκευή ταχείας λεωφόρου Σταυρού Ελευσίνας που θα εξυπηρετεί την Παιανία με 2 ανισόπεδους κόμβους και δημιουργία παρακαμπτηρίου περιφερειακής αρτηρίας
- ♦ επαναλειτουργία της σιδηροδρομικής γραμμής Λαυρίου σαν γραμμή προαστιακού σιδηρόδρομου
- ♦ επέκταση του δικτύου ύδρευσης στις περιοχές επέκτασης
- ♦ ανάθεση της μελέτης αποχέτευσης για τους ΟΤΑ ευρύτερης περιοχής
- ♦ μετατροπή των εναέριων γραμμών ΜΤ ή ΧΤ σε υπόγειες καθώς και των εναέριων Υ/ΣΜΤ προς ΧΤ σε εσωτερικούς.

Οι βασικές χρήσεις γης του δήμου Παιανίας για τα έτη 1971, 1981, 1991 δίνονται από τον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΒΑΣΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΠΑΙΑΝΙΑΣ⁵⁷ :ΕΤΗ 1971-1991(έκταση σε χιλ στρέμματα)

ΕΤΗ	1971	1981	1991
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	58	42,8	42,8
ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜ. ΕΚΤΑΣΕΙΣ & ΑΓΡΑΝΑΠΑΥΣΕΙΣ	33,8	26,3	27,4
ΒΟΣΚΟΤ. ΔΗΜ Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ	8,6	6	4
ΒΟΣΚΟΤ. ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ	-	-	-
ΔΑΣΗ	6,6	5,5	5,5
ΕΚΤΑΣΗ ΚΑΛΥΠΤΟΜ. ΑΠΟ ΝΕΡΑ	0,1	-	-
ΕΚΤΑΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	8,6	5	5,8
ΑΛΛΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ	-	-	-

Πηγή : Απογραφή στοιχείων ΕΣΥΕ.

⁵⁶ Μελέτη ΙΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997: 118-119.

⁵⁷ Ο πίνακας 22 αφορά την κατανομή της συνολικής έκτασης της περιοχής σε βασικές κατηγορίες χρήσης γης που δεν σχετίζονται όμως με την χρήση γης από τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα της οικονομίας.

2.9.5 Κοινωνική υποδομή

1. Εκπαίδευση

Στον δήμο Παιανίας λειτουργούν τα εξής σχολεία:

- Νηπιαγωγεία
- Γυμνάσια και
- Λύκειο.

2. Αθλητισμός.

Ο Δήμος Παιανίας έχει να επιδείξει έντονη αθλητική δραστηριότητα . Διαθέτει :

- ένα ποδοσφαιρικό γήπεδο
 - ένα σύγχρονο κλειστό
 - ένα γυμναστήριο που εγκαινιάστηκε τον Αύγουστο του 1993 που εξυπηρετούν και απασχολούν στις εγκαταστάσεις τους εκατοντάδες νέους της Παιανίας
- εγκαταστάσεις ενός σύγχρονου αθλητικού κέντρου της ΠΑΕ Παναθηναϊκός

3.Υγεία.

Οι κάτοικοι εξυπηρετούνται από το δημοτικό ιατρείο της περιοχής. Δεν διαθέτει κέντρο υγείας.

2.10 ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ.

Σύμφωνα με την μελέτη του Ι.Π.Α “Οικονομική Ανάπτυξη και Χωροταξικός Σχεδιασμός της πεδιάδας των Μεσογείων 1995-2020” προκύπτει ότι η λειτουργία του νέου αεροδρομίου στην περιοχή των Σπάτων θα αλλάξει την κοινωνικοοικονομική φυσιογνωμία της περιοχής.

Με την λειτουργία του νέου αεροδρομίου αναμένεται να απασχοληθούν 22000 εργαζόμενοι. Είναι λογικό λοιπόν να αναμένεται έντονη ζήτηση στην κατοικία για να καλυφθούν οι καινούργιες ανάγκες. Εκτός όμως από την ανάπτυξη του οικιστικού συστήματος θα αναπτυχθούν και οι δραστηριότητες για την εξυπηρέτηση των νέων κατοίκων της περιοχής. Τέτοιες δραστηριότητες είναι λειτουργίες που επιτρέπονται στην αμιγή κατοικία, τράπεζες χώροι αναψυχής κλπ.

Για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της περιοχής προβλέπονται τα εξής⁵⁸ :

- ♦ Δημιουργία ενός νέου πόλου ανάπτυξης της Αττικής, στην περιοχή μελέτης, που θα λειτουργεί ταυτόχρονα και ως κύριος κόμβος σύνδεσης της Αθήνας με διευρωπαϊκά δίκτυα
- ♦ Ανάδειξη εξειδικευμένων κέντρων ανάπτυξης στην περιοχή και προώθηση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης της ανατολικής Αττικής, με την λειτουργία του Αεροδρομίου “Ελευθέριος Βενιζέλος”, και την σύνδεση της περιοχής με την Αθήνα
- ♦ Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων και προσέλκυση νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων
- ♦ Αστική ανάπτυξη κυρίως στους άξονες Παλλήνη -Πικέρμι-Ραφήνα και Γέρακα-Παιανία-Κορωπί.

⁵⁸ Μελέτη ΙΠΑ, για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997 : 223-224.

- ♦ Ανάπτυξη και ενίσχυση του ρόλου των λιμένων της περιοχής και ιδίως της Ραφήνας και του Λαυρίου
- ♦ Ενίσχυση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της παράλιας ζώνης και δημιουργία προοπτικών ανάδειξης της σε πόλο αναψυχής.

Η λειτουργία όμως του νέου Αεροδρομίου ενδέχεται να επιφέρει και δυσμενείς επιπτώσεις στην περιοχή μελέτης όπως:

Οικονομικές : εγκατάλειψη παραγωγικών δραστηριοτήτων, αύξηση των αρνητικών εξωτερικών οικονομικών.

Περιβαλλοντικές: ρύπανση του περιβάλλοντος , δημιουργία ανάμεικτων και ασυμβίβαστων χρήσεων γης.

Κοινωνικές : δυσκολίες προσαρμογής στα νέα κοινωνικά πρότυπα, σε νέες εργασιακές σχέσεις κτλ.

Για την αξιοποίηση των θετικών και την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων προβλέπονται τα εξής:

- **Στην οργάνωση Επιχειρηματικών πάρκων που θα συμβάλει :**
 - * στην ανάπτυξη των αστικών και ημιαστικών κέντρων της περιοχής
 - * στην προστασία του περιβάλλοντος
 - * στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων
 - * στον εκσυγχρονισμό, στην ενσωμάτωση νέας τεχνολογίας και στην ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας.
- **Ανάπτυξη του τομέα των μεταφορών** για τις μεταφορές, για τις μεταφορές καυσίμων για την αποχέτευση και την αποκομιδή των απορριμμάτων.
- **Αύξηση των κατοικιών** για την κάλυψη αναγκών που θα δημιουργηθούν από την εγκατάσταση μόνιμου πληθυσμού από την λειτουργία του νέου Αεροδρομίου.
- **Δημιουργία πόλων αναψυχής** στην παράλια ζώνη με κατάλληλες παρεμβάσεις όπως μαρίνες , ναυταθλητικές εγκαταστάσεις και άλλα.
- **Τουριστική ανάπτυξη της περιοχής,** αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της περιοχής
- **Στήριξη του πρωτογενή τομέα,** αξιοποίηση των εδαφών της πεδιάδας των Μεσογείων και στήριξη και ανάπτυξη των παραδοσιακών καλλιεργειών
- **Διαμόρφωση Πολιτικής προστασίας και ανάπλασης του περιβάλλοντος** και στήριξη του ρόλου της περιοχής ως πνεύμονα πρασίνου αναγκαίου για τη διατήρηση οικολογικής ισορροπίας της περιοχής.
- **Προώθηση της Αυτοδύναμης ανάπτυξης και ολοκληρωμένης Ανάπτυξης** της περιοχής με την Ανάδειξη ενός προσαρμοσμένου μοντέλου τοπικής ανάπτυξης και την αξιοποίηση του ενδεχομένου δυναμικού. Αυτό μπορεί να καταστεί εφικτό με την διαμόρφωση ενός προγράμματος ολοκληρωμένης ανάπτυξης της περιοχής.

2.10.1 Αναμενόμενες ελκτικές επιδράσεις στην ευρύτερη περιοχή.

Σύμφωνα με την μελέτη του ΠΠΑ, οι δραστηριότητες που αναμένεται να εγκατασταθούν στην περιοχή λόγω λειτουργίας του νέου αεροδρομίου, μπορούν να ενταχθούν σε 5 ομάδες⁵⁹:

A. Βιομηχανίες που λειτουργούν σε περιβάλλον αεροδρομίου:

- Μονάδες παραγωγής αερομεταφερόμενων προϊόντων
- Μονάδες παραγωγής προϊόντων χαμηλού βάρους
- Υπεργολαβίες ενταγμένες στο παραγωγικό κύκλωμα μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, που αφορούν κυρίως προϊόντα ευέλικτης παραγωγής , βασισμένα στο βιομηχανικό σχέδιο , κυρίως για την τελική κατανάλωση .

B. Δραστηριότητες υψηλής τεχνολογίας, που εντάσσονται σε επιστημονικά ή τεχνολογικά πάρκα. Οι δραστηριότητες αυτές αφορούν κλάδους της μεταποίησης που παράγουν ορισμένα προϊόντα ή που θα αξιοποιούν εξελιγμένες μεθόδους παραγωγής (Ηλεκτρονικά, Βιομηχανικός εξοπλισμός, υπολογιστές, αυτοματιστές στην παραγωγή, τηλεπικοινωνίες, βιοτεχνολογία, ενέργεια , ιατρικά εργαλεία-Φάρμακα).

Γ. Επιχειρήσεις του τριτογενή τομέα, που συχνά εγκαθίστανται σε πάρκα επιχειρήσεων και σχετίζονται κυρίως με την παροχή προσωπικών υπηρεσιών που αφορούν ποικιλία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, χρηματοοικονομικές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες βασικές για την αποτελεσματική λειτουργία του σύγχρονου οικονομικού συστήματος σε μακροοικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, οργάνωση συνεδρίων , εκθέσεων τηλεδιασκέψεων και άλλα.

Δ. Εταιρίες μεταφορών, που παρουσιάζουν την τάση να συγκεντρώνονται σε ειδικά οργανωμένα πάρκα

Ε. Αποθηκευτικά κέντρα ενταγμένα σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους.

Η εγκατάσταση των νέων δραστηριοτήτων, λόγω λειτουργίας του αεροδρομίου αλλά και η ενδεχόμενη μετεγκατάσταση παλαιών δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο μιας χωροταξικής οργάνωσης της περιοχής μελέτης θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνει σε ειδικά οργανωμένες περιοχές .

Οι διαφανόμενες μορφές περιοχών που μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα ή συνδυασμένα είναι:

1.Επιχειρηματικό πάρκο.

Πάρκο Βιομηχανιών με προσανατολισμό αεροδρομίου, για εγκατάσταση μονάδων παραγωγής αερομεταφερόμενων προϊόντων και επιχειρήσεων υπεργολάβων.

2.Τεχνολογικό ή επιστημονικό Πάρκο.

Τεχνολογικό Πάρκο με έρευνα που γίνεται από ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα ή επιστημονικό πάρκο με έρευνα που γίνεται από τμήματα ή ινστιτούτα ΑΕΙ , σε συνδυασμό με την εγκατάσταση επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας.

⁵⁹ Μελέτη ΠΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997:227-230.

3. Πάρκο Υπηρεσιών

Πάρκο για την εγκατάσταση επιχειρήσεων και την παροχή υπηρεσιών στις επιχειρήσεις ή την παροχή προσωπικών υπηρεσιών και την οργάνωση συνεδρίων εκθέσεων, τηλεδιασκέψεων .

4.Πάρκο εταιριών μεταφορών

Πάρκο για την εγκατάσταση εταιριών μεταφορών και την οργάνωση υπηρεσιών και δικτύων διανομής.

5.Πάρκο αποθηκευτικών δραστηριοτήτων.

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και η διατήρηση της οικονομικής και κοινωνικής φυσιογνωμίας της περιοχής επιβάλλουν την διαμόρφωση οργανωμένων περιοχών, όπως: Παράλιο πάρκο αναψυχής, Πάρκο αναψυχής, περιοχές παραδοσιακών καλλιεργειών, Δάση και άλση . Οι ειδικές εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν : Κοινωνικές Υποδομές, κέντρα υπηρεσιών, εμπορικά κέντρα , ξενοδοχεία.

2.10.2 Επιπτώσεις του αεροδρομίου στην περιοχή μελέτης.

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις σύμφωνα με την μελέτη του ΙΠΑ μπορούν να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες⁶⁰ :

I. Επιπτώσεις της κατασκευής των Έργων.

A. *Πρωτογενείς επιπτώσεις*: αφορούν στην εγκατάσταση και λειτουργία των κατασκευαστικών εταιριών και την απασχόληση περίπου 4000 εργαζομένων.

B. *Δευτερογενείς επιπτώσεις* : αφορούν εγκατάσταση και λειτουργία επιχειρήσεων παροχή υπηρεσιών, τόσο στις κατασκευαστικές εταιρίες όσο και στους εργαζόμενους σε αυτές.

II. Επιπτώσεις λειτουργίας του αεροδρομίου:

A. *Πρωτογενείς επιπτώσεις* : αφορούν στην εγκατάσταση και λειτουργία υπηρεσιών και επιχειρήσεων άμεσα συνδεδεμένων με τη λειτουργία του αεροδρομίου ή την εξυπηρέτηση των επιβατών.

B. *Δευτερογενείς επιπτώσεις*: αφορούν στην αύξηση της δραστηριότητας των επιχειρήσεων που προσφέρουν καταναλωτικές υπηρεσίες στους εργαζόμενους και στις οικογένειες τους καθώς και στην προσέλκυση νέων επιχειρήσεων.

III. Έμμεσες επιπτώσεις στην τοπική οικονομία:

Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων.

Προσέλκυση νέων επιχειρήσεων.

⁶⁰ Μελέτη ΙΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997:228.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ

Ο τομέας του πολιτισμού περιλαμβάνεται στην κοινωνική υποδομή, κρίνεται όμως σκόπιμο στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας λόγω εμβάθυνσης σε θέματα σχετικά με το αντικείμενο του, η δημιουργία ανεξάρτητου κεφαλαίου.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί πραγματοποιείται αναλυτική παρουσίαση της υφιστάμενης πολιτιστικής υποδομής και δράσης στους Δήμους Μαρκοπούλου Μεσογαίας, Κορωπίου και Παιανίας. Αρχικά γίνεται μια σύντομη ιστορική αναφορά στην πόλη κάθε δήμου. Ακολουθεί η καταγραφή των τοπικών φορέων πολιτιστικής δράσης (Δημόσιων -Ιδιωτικών) καθώς και η παρουσίαση των θεσμοθετημένων πολιτιστικών δραστηριοτήτων για κάθε δήμο χωριστά.

Σκοπός του τρίτου κεφαλαίου είναι μέσα από την καταγραφή των κύριων φορέων πολιτιστικής δράσης και των δραστηριοτήτων τους η ανάδειξη της ποικιλομορφίας του τοπικού πολιτισμού με την οργάνωση ενός δικτύου πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην πεδιάδα των Μεσογείων.

3.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

3.1.1 Τμήμα Πολιτισμού της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής.

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ανατολικής Αττικής αποδίδοντας μεγάλη σημασία στον πολιτισμό και θέλοντας να αυξήσει την δραστηριότητα της στους μεγάλους τομείς του πολιτισμού, θεσμοθέτησε το Τμήμα Πολιτισμού (Εσωτερικός Οργανισμός λειτουργίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ανατολικής Αττικής ΦΕΚ 1194 31-12-97). Η έδρα του είναι στην Παλλήνη και ξεκίνησε να λειτουργεί από τις αρχές του 1998.

Οι αρμοδιότητες του είναι οι εξής⁶¹:

- Μέριμνα, προβολή, αξιοποίηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλο το νομό.
- Ανάπτυξη της καλλιτεχνικής παιδείας και της εικαστικής δημιουργίας.
- Οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, επιστημονικών συνεδρίων και συναντήσεων.
- Ανάπτυξη και συντονισμό αθλητικών δραστηριοτήτων σε Νομαρχιακό επίπεδο.
- Ενίσχυση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών της νεολαίας και θέματα ισότητας των φύλων.
- Συλλογή και επεξεργασία στοιχείων κατά ομάδες πληθυσμού.
- Ενίσχυση δράσεων για την ίδρυση και συντήρηση μουσειακών χώρων.
- Συνεργασία με τους ΟΤΑ και άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Το τμήμα Πολιτισμού σε συνεργασία με υπηρεσίες του δημοσίου, με ιδιωτικές πρωτοβουλίες, επιδιώκει τη διάσωση, τη διατήρηση και την ανάδειξη της πολιτιστικής παράδοσης της Ανατολικής Αττικής.

Οι βασικές επιδιώξεις της πολιτιστικής δραστηριότητας είναι :

- Η προώθηση ευρύτερων εκδηλώσεων προβολής των αυθεντικών γνωρισμάτων των διαφόρων περιοχών του νομού, των ποικίλων εκφράσεων του λαϊκού πολιτισμού.
- Η λαογραφική χαρτογράφηση των περιοχών του νομού.
- Η συγκέντρωση των στοιχείων του παρελθόντος, η ένωσή τους με το παρόν και η διαφύλαξή τους για την μελλοντική γενιά στοχεύει στη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης.
- Η ανάδειξη τόπων και μνημείων και της αισθητικής φυσιογνωμίας της Ανατολικής Αττικής.
- Επίσης, η ανάδειξη των αξιόλογων δημιουργών και της πρωτότυπης δημιουργίας και η προβολή τους σε ευρύτερο κοινό.
- Η προσφορά πολιτιστικών αγαθών και της πρωτότυπης δημιουργίας και η προβολή τους σε ευρύτερο κοινό.
- Η προσφορά πολιτιστικών αγαθών υψηλού επιπέδου.
- Η οργάνωση κοινών δράσεων που θα συγκινούν ευαίσθητες ομάδες πολιτών γυναίκες,
- νέους και ηλικιωμένους.

⁶¹ Καταστατικό του Τμήματος Πολιτισμού (Άρθρο 9) ΦΕΚ 1194 31-12-97.

- Ακόμη, η δημιουργία ιδιαίτερων θεματικών εκδόσεων και πρωτότυπων πολιτιστικών θεσμών .
- Η ενημέρωση για τα ναρκωτικά και για θέματα υγείας.
- Τέλος, η δημιουργική συνεργασία μέσα από την ομαδική δουλειά και την ανθρώπινη επικοινωνία, η ευαισθητοποίηση των πολιτών σε κοινωνικά θέματα.

Το Τμήμα Πολιτισμού στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του , πραγματοποίησε το διάστημα 1998-1999 τις εξής εκδηλώσεις:

8 Μαρτίου 1998: Ημερίδα με θέμα “Υπέρταση και πρόληψη καρδιαγγειακών παθήσεων” σε συνεργασία με το ελληνικό ίδρυμα Καρδιολογίας και το Δήμο Νέας Μάκρης στο Δημοτικό Κινηματοθέατρο “Αλίκη” στη Νέα Μάκρη.

7 Μαΐου 1998: Έκθεση Ζωγραφικής από ερασιτέχνες δημιουργούς που παρακολούθησαν τα προγράμματα της λαϊκής επιμόρφωσης στη Νομαρχία Ανατ Αττικής.

24 Ιουλίου 1998: Εκδήλωση στο Μουσείο Βορρέ με θέμα “Η Δημοκρατία από την αρχαιότητα έως σήμερα” σε συνεργασία με το Μουσείο και το Δήμο Παιανίας. Συμμετείχε ο Δήμος Μαρκοπούλου και η χορωδία του. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε Έκθεση Φωτογραφίας με θέματα από αρχαιολογικούς χώρους και αξιοθέατα της Ανατολικής Αττικής.

6 Φεβρουαρίου 1999: Θεατρική παράσταση του έργου του Γ. Ξενιτόπουλου “Το Φιόρο του Λεβάντε” που παρουσίασε το θεατρικό εργαστήρι του Δήμου Γλυκών Νερών στο Δημοτικό Κινηματοθέατρο “Αλίκη” στη Νέα Μάκρη.

28 Φεβρουαρίου 1999 : Ημερίδα με θέμα “Νεολαία και Ναρκωτικά” σε συνεργασία με το Δήμο Σπάτων και τη συμμετοχή της Θεραπευτικής κοινότητας “Παρέμβαση”. Έκδοση του Οδηγού Υπηρεσιών Ανατολικής Αττικής .

20 Μαΐου 1999: Ημερίδα Υγείας με ενημέρωση των μαθητών στο σχολείο, με θέμα “Υγεία, Αθλητισμός και Διατροφή” στο Γυμνάσιο Μαραθώνα .

3.2 ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

3.2.1 Ιστορική εξέλιξη της πόλης - Πολιτιστικά στοιχεία

Το Μαρκόπουλο ανήκει στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογαίας και σύμφωνα με τους ιστορικούς θεωρείται ότι υπάρχει από τους μυθικούς χρόνους. Επτά πόλεις του Κέκροπος υποστηρίζεται ότι ήταν χτισμένες στα όρια δικαιοδοσίας του σημερινού Μαρκοπούλου.

- Ο Δήμος Πρασιών είναι ο σημερινός οικισμός Πόρτο Ράφτη που ήταν και το λιμάνι της περιοχής.
- Ο Δήμος Βραυρώνος είναι η σημερινή Βραυρώνα, όπου σε πρόσφατες ανασκαφές ανεβρέθησαν τα ερείπια του αρχαίου συνοικισμού και αρχαίου ναού.
- Ο Δήμος Κυθήρου είναι η σημερινή Κύπη με σημαντικό αριθμό μνημείων και αρχαιολογικών χώρων.
- Ο Δήμος Κίκυνα είναι η σημερινή περιοχή Κίκυνα, με μεγάλο αριθμό αρχαιολογικών χώρων.
- Ο Δήμος Αγγελής είναι η σημερινή τοποθεσία Αγγελέσι
- Ο Δήμος Μυρινούντος είναι η σημερινή περιοχή Μερέντα
- Ο Δήμος Αγνούτος είναι η σημερινή τοποθεσία Σκούνδρα με πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα.

Η ονομασία του Μαρκοπούλου⁶², όπως υποστηρίζουν οι ιστορικοί προήλθε από το όνομα Αλβανού φύλαρχου (Μάρκου) που εγκαταστάθηκε στην περιοχή. Κατά άλλη εκδοχή, η ονομασία προήλθε από το όνομα «Μάρκου» που είχε μια από τις διασωθείσες οικογένειες κατά την εγκατάσταση από τη Μερέντα στη σημερινή θέση.

Στο Μαρκόπουλο βρίσκεται ο πιο σημαντικός αρχαιολογικός χώρος της περιοχής των Μεσογαίων, το ιερό της Βραυρωνίας Αρτέμιδος. Ο χώρος αυτός βρίσκεται ανατολικά του νέου αεροδρομίου. Περιλαμβάνει μεγάλες γεωργικές ζώνες που καλλιεργούνται κυρίως με αμπέλια και κατά τόπους συκιές και αμυγδαλιές σε ήπιο λοφώδες ανάγλυφο. Μέσα στον αρχαιολογικό χώρο της Βραυρώνας υπάρχουν τα εξής μνημεία:

Το πασίγνωστο ιερό της Αρτέμιδος είναι αφιερωμένο στην Βραυρωνία Αρτέμιδα και την Ιφιγένεια προστάτιδες της γονιμότητας και της ευτοκίας των γυναικών⁶³. Η ιστορία του αρχίζει από την ύστερη γεωμετρική και φθάνει ως τη ρωμαϊκή περίοδο. Έχει διασωθεί τμήμα των θεμελίων του κλασικού ναού της θεάς, γέφυρα της κλασικής εποχής που οδηγούσε στο ιερό, μικρή ιερή πηγή δίπλα από το ναό, και μεγάλη στοά η λεγόμενη “στοά των άρκτων” του 4^{ου} αιώνα⁶⁴. Όπως αναφέρει ο ανασκαφέας αείμνηστος Ιωαν. Παπαδημητρίου, η στοά περιλαμβάνει εννέα ισομεγέθη δωμάτια με κλίνες με ένδεκα κλίνες το καθένα και σύνολο κλινών ενενήντα εννέα και ένα μικρότερο δωμάτιο με εννέα κλίνες⁶⁵.

⁶² Ηλίας Ιερέας Ιωάννης, 1993: 327

⁶³ Ιατρός, 1999:15.

⁶⁴ Μελέτη ΙΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997: 34-35.

⁶⁵ Θέμελης, 1996:226-227.

Κοντά στον αρχαιολογικό χώρο, έχει κτισθεί το Μουσείο της Βραυρώνας στο οποίο εκτίθενται σημαντικά ευρήματα που ανακαλύφθηκαν κατά την ανασκαφή του ιερού. Στο χώρο του ιερού βρίσκεται και η προϊστορική ακρόπολη Βραυρώνας με λείψανα κατοίκησης από τη νεολιθική τη μεσοελλαδική και τη μυκηναϊκή εποχή. Στα δυτικά του ναού βρίσκεται η Παλαιοχριστιανική Βασιλική εν' μέρη αναστηλωμένη. Από ιστορική άποψη ενδιαφέρον παρουσιάζει το Μυκηναϊκό νεκροταφείο στη περιοχή Λαπούτσι. Τελειώνοντας θα ήθελα να προσθέσω ότι πέρα από την ύπαρξη ενός τέτοιου σημαντικού αρχαιολογικού χώρου στην περιοχή, η Βραυρώνα είναι μια περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Εκεί μέσα στους ελάχιστους αριθμητικά υγρότοπους που σώζονται στην Αττική, είναι και αυτός του έλους και της λιμνοθάλασσας της Βραυρώνας, ο οποίος πρόσφατα εντάχθηκε στον ευρωπαϊκό κατάλογο Natura 2000⁶⁶.

Άλλοι αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία της περιοχής είναι:

Αγ. Δημήτριος, Ναός της Ευαγγελιστρίας, περιοχή Μύλου, Προφήτης Ηλίας, Αγ. Τριάδα, Αγ. Θωμάς θέση Πύργος, Περάτη, Πούντα, Αγ. Κυριακή, τα νησιά Ραφτόπουλα και Ράφτης, Γκούρι Μπίμ, Χαμολιά Βραώνα, Παλιά Βραώνα.

3.2.2 Πολιτιστική Υποδομή

- Β' όροφος Δημαρχείου: Στεγάζεται το Πνευματικό -Πολιτιστικό Κέντρο. Περιλαμβάνει ένα αμφιθέατρο 230 θέσεων όπου πραγματοποιούνται ομιλίες, προβολές ταινιών και μια αίθουσα πολλαπλών χρήσεων 400 m² περίπου η οποία χρησιμοποιείται σαν εκθεσιακός χώρος.
- Δημοτικός κινηματογράφος "Άρτεμις": Έχει μια αίθουσα χωρητικότητας 700 θέσεων.
- Δημοτική πλαζ Αυλακίου: Λειτουργεί κάθε χρόνο από 15 Μαΐου έως κι 31 Οκτωβρίου. Κάθε χρόνο επισκέπτονται την πλαζ περίπου 250 χιλιάδες άτομα διαφόρων ηλικιών. Στο χώρο της πλαζ οργανώνονται κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού πολιτιστικές εκδηλώσεις, συναυλίες κλπ.
- Σταθμός τρένου: Είναι ένας υπαίθριος χώρος στον οποίο βρίσκεται το πρώτο πατητήρι του χωριού και πραγματοποιούνται πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις. Επίσης λειτουργεί και εστιατόριο δίπλα από το αναπαλαιωμένο σταθμαρχείο.

⁶⁶ Ιατρός, 1999:15.

3.2.3 Τοπικοί φορείς πολιτιστικής δράσης

Στην περιοχή Μαρκοπούλου Μεσογαίας δρουν μεταξύ άλλων και ορισμένοι κοινωνικοί φορείς δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου, που έχουν ως στόχο τους να προσφέρουν κοινωνικό έργο και να αναπτύξουν το πολιτιστικό επίπεδο της πόλης .

3.2.3.1 Δημοτικοί φορείς

Οι δημοτικοί φορείς πολιτιστικής δράσης είναι οι εξής:

- Πνευματικό-Πολιτιστικό κέντρο
- Φιλαρμονική του Δήμου
- Δημοτική χορωδία.

Στο πλαίσιο του Πνευματικού -Πολιτιστικού Κέντρου λειτουργούν:

- * Τμήμα χορού
- * Τμήμα αγιογραφίας
- * Τμήμα χειροτεχνίας
- * Τμήμα λαϊκής επιμόρφωσης : Κοπτικής - ραπτικής.

Στα άμεσα σχέδια του Δήμου είναι να οργανώσει:

- * Μουσείο Οίνου στο Συνεταιρισμό Μαρκό
- * Αναπαλαίωση ενός νεοκλασικού διώροφου κτιρίου στην κεντρική πλατεία Μαρκοπούλου το οποίο προβλέπεται να χρησιμοποιηθεί για την εγκατάσταση του Πνευματικού Κέντρου.

Η ιστορία και η δράση των δημοτικών φορέων είναι η ακόλουθη:

1. Πνευματικό – Πολιτιστικό Κέντρο.

Στο Δήμο Μαρκοπούλου λειτουργεί Πνευματικό Κέντρο με τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου.

Το Πνευματικό Κέντρο ξεκίνησε επίσημα την λειτουργία του το 1976. Στεγάζεται προσωρινά στο δημοτικό κατάστημα Μαρκοπούλου και η δραστηριότητα του έχει περιορισθεί μόνο σε πολιτιστικές και λοιπές εκδηλώσεις.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνει το Πνευματικό Κέντρο είναι χορευτικές και θεατρικές παραστάσεις, χοροί μουσικές εκδηλώσεις, εκθέσεις ζωγραφικής. Οι εκδηλώσεις αυτές γίνονται στο δεύτερο όροφο του Δημαρχείου καθώς και σε ενοικιαζόμενους χώρους (αίθουσες σχολείων, υπαίθριους χώρους κλπ). Επίσης θα πρέπει να αναφερθεί ότι το Πνευματικό Κέντρο ήδη βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας για διαμόρφωση χώρου βιβλιοθήκης και πινακοθήκης που θα στεγάζονται σε ειδικούς χώρους του δημοτικού καταστήματος.

Διοικείται από 15μελές Διοικητικό Συμβούλιο που το αποτελούν : ο εκάστοτε Δήμαρχος, ως Πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος, ο Γραμματέας, ο έφορος και τρεις δημοτικοί σύμβουλοι και οκτώ δημότες που ορίζονται από το Δημοτικό Συμβούλιο, η σύνθεση του οποίου είναι η εξής:

Πρόεδρος:(Δήμαρχος) Κατσίκης Νικόλαος, Αντιπρόεδρος: Καβασακάλης Σωτήριος
Γραμματέας: Αρβανιτάκης Δημήτριος, Έφορος: Μεθενίτης Δημήτριος

Μέλη του Πνευματικού Κέντρου: Βασιλείου Γεώργιος, Γκλιάτη Ελένη, Κιμπεζή Μάγδα, Κοκορέλη Βιβή, Κόλια Ανδρονίκη, Κόλιας Αθανάσιος, Κολιαβασίλης Πέτρος, Μαντάλα Μαρία, Μεθενίτης Σταμάτιος Μπέη Θάλεια, Φράγγος Σταμάτιος

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου σε συμφωνία με το Δήμαρχο, δείχνουν ιδιαίτερη ευαισθησία στα θέματα πολιτισμού με αποτέλεσμα να βοηθούν για την εύρυθμη λειτουργία του Πνευματικού-Πολιτιστικού Κέντρου.

Για τη σωστότερη λειτουργία του Πνευματικού Κέντρου, τα μέλη του Δ.Σ. έχουν χωρισθεί σε τρεις επιτροπές, οι οποίες είναι οι εξής:

Α) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ με αντικείμενο: α) Την προστασία του χώρου που περιβάλλει τον Δήμο, την ανάπτυξη και την οικολογική συνείδηση των κατοίκων, β) Την αποτύπωση-φωτογράφιση για τη δημιουργία αρχείου των αξιόλογων κτισμάτων της περιοχής του Δήμου, γ) Τη μελέτη και συντήρηση πύργων, πηγαδιών και των εν γένει κοινοχρήστων χώρων, δ) Την έκδοση λευκωμάτων και μελετών, ε) Με προτάσεις προς το Δ.Σ. για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Β) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ με αντικείμενο: Τη μελέτη και τη δημιουργία Μουσείου του Μαρκοπούλου με συγκέντρωση και προβολή λαογραφικού υλικού, β) Τη δημιουργία αρχείου-Μητρώου για την αξιοποίηση του Δημοτικού, εκκλησιαστικού-ιδιωτικού και Συνεταιριστικού αρχείου, γ) Την ίδρυση Κέντρου Τεχνών και παραδόσεων, δ) Τη σύσταση μουσικού τμήματος παραδοσιακής μουσικής και χορευτικής ομάδας.

Γ) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΝΕΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ με αντικείμενο: α) Τη δημιουργία στέγης νέων, για δυνατότητα σε δημιουργική δράση, ελεύθερη και

αβίαστη έκφραση της νεολαίας, β) Τη συγκρότηση βιβλιοθήκης και τη διοργάνωση συνεδρίων, συζητήσεων, διαλέξεων και σεμιναρίων, γ) Τη σύσταση θεατρικής ομάδας και τη διοργάνωση διαγωνισμών, εκθέσεων-προβολών, δ) Την απόκτηση υπαίθριου θεάτρου (500) θέσεων στο Π. Ράφτη και στα πλαίσια της Ναυτικής Εβδομάδας σε συνεργασία με τους Συλλόγους τη διοργάνωση εκδηλώσεων.

Σχετικά με τα οικονομικά του Πνευματικού- Πολιτιστικού Κέντρου, είναι εμφανής η έλλειψη ιδίων πόρων, κάποιας επιχειρηματικής δραστηριότητας που θα το καταστούσε αυτόνομο, ώστε να πάψει να εξαρτάται αποκλειστικά από την επιχορήγηση του Δήμου (βλέπε παράρτημα εισηγητική έκθεση προϋπολογισμού του Δήμου έτος 1999).

2.Φιλαρμονική Χορωδία

Ο Δήμος Μαρκοπούλου εκτός από το Πνευματικό Κέντρο έχει αναπτύξει σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα και μέσω της Φιλαρμονικής- χορωδίας, η οποία αποτελεί επίσης νομικό πρόσωπο του Δήμου.

Σκοπός είναι η κατάρτιση πλήρους και άρτιας Φιλαρμονικής⁶⁷ και η σωστή λειτουργία αυτής για τη συμβολή της στο λαμπρότερο εορτασμό των εθνικών επετείων και τοπικών εορτών , την παροχή ψυχαγωγίας στους δημότες και την εν γένει προαγωγή του μουσικού συναισθήματος στους νέους και την εκπαίδευση όσων έχουν κλίση στη μουσική.

Στεγάζεται στο ισόγειο του Δημοτικού Μεγάρου. Λειτουργεί από το έτος 1986 και αποτελείται από τα εξής τμήματα:

- Το τμήμα φιλαρμονικής με 40 άτομα περίπου και 1 μαέστρο.
- Το τμήμα χορωδίας με 80 άτομα και 1 χορωδό.

Τα μαθήματα της χορωδίας γίνονται μέσα στο δημοτικό μέγαρο ενώ οι εκδηλώσεις γίνονται σε διάφορους ενοικιαζόμενους χώρους.

Διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο απαρτιζόμενο: από το Δήμαρχο ως πρόεδρο, από ένα δημοτικό Σύμβουλο έναν εκπρόσωπο της ένωσης γονέων, από τέσσερις δημότες κατά προτίμηση μέλη του Συλλόγου Μουσική -Φιλαρμονική Μαρκοπούλου.

3.Δημοτική Χορωδία

Η μικτή Δημοτική χορωδία Μαρκοπούλου Μεσογαίας ιδρύθηκε το 1990 και αριθμεί πενήντα περίπου μέλη. Η χορωδία είναι Νομικό Πρόσωπο του Δήμου και παράλληλα τα μέλη της έχουν συστήσει σύλλογο με την επωνυμία “Σύλλογος Χορωδίας Δήμου Μαρκοπούλου”. Από τη σύστασή της μέχρι σήμερα είναι μέλος της ΕΧΕ.(Ενωση Χορωδιών Ελλάδας) και έχει πραγματοποιήσει πολλές και επιτυχημένες εμφανίσεις τόσο στην περιοχή όσο και στο Πανελλήνιο. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις εμφανίσεις της στο “Παλλάς”, τις συναυλίες στην ΕΡΤ2, στη βουλή των Ελλήνων, στο Χίλτον Αθηνών. Επίσης τη συμμετοχή της σε φεστιβάλ στα Μέγαρα , στο Βόλο, στην Άνδρο , στην Αθήνα σε συνεργασία με τον ΕΟΤ , στα Κρυστάλλεια στην Πεντέλη και αλλού.

Η χορωδία έχει κυκλοφορήσει από τις συναυλίες της στο Παλλάς δύο δίσκους με τραγούδια του Γ Χατζηνάσιου και του Μιχάλη Σουγιούλ.

Με την πλούσια καλλιτεχνική της προσφορά η Χορωδία έχει σκοπό να καλλιεργήσει την αγάπη του κοινού για τα ωραία πολυφωνικά ακούσματα και να βοηθήσει έτσι την

⁶⁷ Στοιχεία από το Καταστατικό της Φιλαρμονικής (άρθρο 2), ΦΕΚ 27592, 18-8-86

ανύψωση του πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων της περιοχής δημιουργώντας ταυτόχρονα το κατάλληλο κλίμα για ένα ψυχικό πλησίασμα των ανθρώπων.

Το πλούσιο ρεπερτόριο της περιλαμβάνει έργα Ελλήνων και Ξένων συνθετών από την αναγέννηση έως σήμερα.

Από το 1993 λειτουργεί τμήμα Νεανικής Χορωδίας που έχει σημειώσει επίσης αρκετές επιτυχίες σε εκδηλώσεις που συμμετείχε σε πολλές πόλεις της Ελλάδας (Αργοστόλι, Χαλκίδα, Αιδηψό, Λευκάδα και αλλού).

4.Μουσείο Οίνου στο Συνεταιρισμό “ΜΑΡΚΟ”

Η δημιουργία ενός τέτοιου μουσείου στο Συνεταιρισμό Μαρκό⁶⁸ έχει μεγάλη αξία γιατί μέχρι σήμερα όλη η ιστορία του κρασιού περνούσε χωρίς να καταγράφονται τα εμφανή στοιχεία που επηρέασαν την πορεία και την ιστορία της ζωής στο Μαρκόπουλο.

Επίσης δεν υπάρχει πρόσφατο ιστορικό ντοκουμέντο που να εκφράζει την εξέλιξη και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι αμπελουργοί πρόγονοί από καταβολής χρόνου μέχρι σήμερα.

Η περιοχή είναι απολύτως αμπελουργική και με την φτωχή πρόσοδο έφτασε στην σημερινή ζωή που έχουν αλλάξει οι συνθήκες οικονομίας. Οι κάτοικοι υποστηρίζουν ότι όπου υπάρχει κρασί από την αρχαιότητα συνοδεύεται από τον πολιτισμό.

Ο οικισμός της Βραυρώνας ανήκει στο Δήμο Μαρκοπούλου. Στο ιερό ναό της Βραυρωνίας Αρτέμιδος λατρευόταν ο θεός του κρασιού Διόνυσος.

Ο Πεισίστρατος που η ιστορία τον αναφέρει ότι η καταγωγή του ήταν από την Βραυρώνα ενδιαφέρθηκε πάρα πολύ για τη λατρεία του Διονύσου. Γι’ αυτό δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι στη Βραυρώνα γιορτάζονταν τα μικρά ή κατ’ Αγρούς Διόνυσια όπως η Βραυρώνα Άρτεμις και άλλοι θεοί.

Στο πρόγραμμα που ονομάζεται WITRANET συμμετέχουν τέσσερις χώρες με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις. Το κρασί είναι μια παραγωγή ευρείας διάδοσης σε όλη την Ευρώπη και υποστηρίζεται ότι αυτή η συνεργασία αποβλέπει και στον πολιτιστικό τομέα του τουρισμού. Το WTRANET είναι ένα δίκτυο για την διατήρηση και πολιτιστική ανταλλαγή της Ευρωπαϊκής οινοποιητικής παράδοσης.

Το πρόγραμμα αυτό της Ε.Ε αφορά την Καλαβρία της Ιταλίας, της Πορτογαλίας, της Αυστρίας και της Ελλάδος. Η μεγαλύτερη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση από τις άλλες τρεις Ευρωπαϊκές χώρες είναι στην Ελλάδα.

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση της Ανατολικής Αττικής έχει πληθυσμό 230.000 κατοίκους, της Καλαβρίας της Ιταλίας 95.000, της Πορτογαλίας 95.000 κατοίκους και της Αυστρίας 85.000 κατοίκους. Οι τέσσερις χώρες που συμμετέχουν έχουν αγροτικό χαρακτήρα.

Η ίδρυση ενός δικτύου συνεργασίας των τεσσάρων περιφερειών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, μπορεί με μια επικοινωνία μέσω του INTERNET να έχουν προώθηση του πλοτικού προγράμματος. Το δίκτυο του INTERNET θα μπορεί να επεκταθεί και σε τοπικές επιχειρήσεις που έχουν συμμετοχή και στον τουρισμό όσο και σε πολιτιστικές δραστηριότητες, ειδικά αυτές που σχετίζονται με τον πολιτισμό του κρασιού, την αγορά και την παραγωγή. Η προσπάθεια του προγράμματος είναι να

⁶⁸ Ο συνεταιρισμός “ΜΑΡΚΟ” έχει ιστορία από την παλιά εποχή του τρυγητού και της ιδρύσεως του το 1914, με σκοπό την προστασία των αμπελουργών σε όλη την Αττική. Η παλαιότητα των εργαλείων του και των κτιρίων του είναι καταφανής και έκδηλη, στοιχεία που συμπληρώνουν μια μεγάλη εικόνα από το παρελθόν της παλιάς καλής εποχής.

αναπτυχθούν μαζί με το κρασί και η πολιτιστική κληρονομιά ώστε να προωθηθεί και το εμπόριο του κρασιού και ο τουρισμός.
Ο προϋπολογισμός της κατασκευής του Μουσείου είναι 80.000.000 δραχμές.

3.2.3.2 Δημοτικές επιχειρήσεις

Ο Δήμος Μαρκοπούλου έχει ιδρύσει δύο αμιγείς δημοτικές επιχειρήσεις οι οποίες είναι οι εξής :

1. Δημοτική Επιχείρηση Ραδιοφωνίας Μαρκοπούλου Αττικής.

Πρόκειται για το δημοτικό Ραδιοφωνικό σταθμό Ράδιο Αττική που έχει συσταθεί με την απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών (ΦΕΚ 600/24-8-1998 ΤΒ)

Η Επιχείρηση διοικείται από εντεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο, που τα μέλη του ορίζονται μαζί με τους αναπληρωτές από το διοικητικό Συμβούλιο, κατ αναλογία της δύναμης κάθε δημοτικού συνδυασμού στο δημοτικό συμβούλιο.

Η επιχείρηση άρχισε να λειτουργεί στις 18/12/88 και δημοσίευσε το πρώτο ισολογισμό της στις 31 Δεκεμβρίου 1989.

Σήμερα η επιχείρηση απασχολεί τριάντα άτομα περίπου με μόνιμη απασχόληση και ως συνεργάτες.

Στην επιχείρηση έχει ενταχθεί η διαχείριση και η διοίκηση του δημοτικού κινηματογράφου "Αρτεμις" που εγκαινιάσθηκε τον Δεκέμβριο του 1995 και αμέσως αποτέλεσε πόλο έλξης των κατοίκων της περιοχής των Μεσογείων .Σ' ένα όμορφα διακοσμημένο χώρο 700 θέσεων ο κινηματογράφος ψυχαγωγεί 20.000 θεατές κάθε χρόνο με ταινίες Α' προβολής.

Παράλληλα η αίθουσα φιλοξενεί δεκάδες πολιτιστικές και κοινωνικές εκδηλώσεις.

Λειτουργεί καθημερινά, ενώ κάθε Δευτέρα η κινηματογραφική λέσχη του Δήμου προβάλλει κλασσικές ταινίες προηγούμενων δεκαετιών.

2.Αναπτυξιακή Δημοτική επιχείρηση Μαρκοπούλου (ΑΔΕΜ)

Έχει συσταθεί με την απόφαση του Νομάρχη Ανατολικής Αττικής(ΦΕΚ177/16-3-90)

Σκοπός της επιχείρησης είναι:

- Η ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών για την αξιοποίηση γεωργικών κτηνοτροφικών, αλιευτικών, τουριστικών και άλλων φυσικών πόρων καθώς και η διοίκηση, διαχείριση και εκμετάλλευση αντίστοιχων εγκαταστάσεων.
- Η ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών και η εφαρμογή προγραμμάτων για την κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.
- Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος
- Η σύνταξη προγραμματικών συμβάσεων σύμφωνα με το Ν1416/84
- Η διεξαγωγή κάθε δραστηριότητας που σχετίζεται με το σκοπό και το έργο της δημοτικής επιχειρήσεις.

Η επιχείρηση διοικείται από 6 μελές διοικητικό συμβούλιο που τα μέλη του ορίζονται μαζί με τους αναπληρωτές από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Στην επιχείρηση έχει ενταχθεί η διοίκηση, διαχείριση και εκμετάλλευση της πλαζ αυλακιού που παραχώρησε ο ΕΟΤ στο δήμο. Λειτουργεί κάθε χρόνο από τις 15 Μαΐου έως και 31 Οκτωβρίου. Κάθε χρόνο επισκέπτονται την πλαζ περίπου 250 χιλιάδες άτομα διαφόρων ηλικιών .Στο χώρο της πλαζ οργανώνται κατά την διάρκεια του καλοκαιριού πολιτιστικές εκδηλώσεις συναυλίες κλπ.

Το απασχολούμενο προσωπικό είναι 10 άτομα από οποία τα 9 απασχολούνται στην πλαζ.

Ακόμη, στις δραστηριότητες της ΑΔΕΜ έχει ενταχθεί η εκμετάλλευση του κάμπινγκ Χαμολιά και η κατασκήνωση.

Το κάμπινγκ Χαμολιά λειτουργεί κάθε χρόνο από 15 Ιουνίου έως και 15 Σεπτεμβρίου για παραθερισμό. Στους χειμερινούς μήνες λειτουργεί ως χώρος φύλαξης τροχοσπιτων.Φιλοξενούν100 τροχόσπιτα στα οποία διαμένον οικογένειες.

Η κατασκήνωση χαμολιάς λειτουργεί κάθε χρόνο από 10 Ιουνίου έως και 15 Σεπτεμβρίου σε πέντε εικοσαήμερα. Νοικιάζει σε οικογένειες 115 σκηνές και 15 προκατασκευασμένα σπίτια. Επιπλέον στο εσωτερικό λειτουργεί παιδική κατασκήνωση στην οποία φιλοξενούνται 50 παιδιά ανά δεκαπενθήμερο.

Τέλος, η κατασκήνωση χρησιμοποιείται από εξωτερικούς επισκέπτες για θαλάσσια μπάνια. Στη διάρκεια λειτουργίας της κατασκήνωσης, εκτός των ωρών κοινής ησυχίας, υπάρχει μεγαφωνική εγκατάσταση όπου χρησιμοποιείται για ψυχαγωγικούς σκοπούς.

3.2.3.3 Ιδιωτική φορείς-Σύλλογοι

Στο Δήμο Μαρκοπούλου εκτός από την δημοτική δραστηριότητα , αναπτύσσεται επίσης κάποια πολιτιστική δραστηριότητα από τους υπάρχοντες Εξωραϊστικούς Επιμορφωτικούς Συλλόγους και Εθνικοτοπικούς Συλλόγους, κυρίως σε συνεργασία με το Δήμο Μαρκοπούλου.

Οι Σύλλογοι αυτοί είναι⁶⁹:

Εθνικοτοπικοί Σύλλογοι:

- Σύλλογος κατοίκων Οικισμού Πολυτεχνείου
- Σύλλογος οικισμού Χαμολιάς Νέα Βραυρώνα
- Σύλλογος οικισμού Αμφιθέας Αυλακίου Πόρτο -Ράφτη.
- Σύλλογος οικισμού θέας ή γκούρι γκλιάτη.

Οι παραπάνω σύλλογοι δραστηριοποιούνται με στόχο την τοπική ανάπτυξη της περιοχής, την καλυτέρευση των υπαρχουσών συνθηκών διαβίωσης και γενικότερα την οικιστική βελτίωση του συγκεκριμένου χώρου που αντιπροσωπεύουν αλλά και του ευρύτερου χώρου στον οποίον ανήκουν.

Πολιτιστικοί Σύλλογοι:

- Διαλεκτικός Σύλλογος Μαρκόπουλου.
- Εξωραϊστικός Σύλλογος Πανόρα Πόρτο Ράφτη.
- Εξωραϊστικός και μορφωτικός σύλλογος Βραυρώνα Αττικής Η Αρτεμις
- Εκπολιτιστικός και Εξωραϊστικός σύλλογος Πόρτο -Ράφτη
- Εξωραϊστικός σύλλογος Η Αγία Παρασκευή καγκελίων.
- Εξωραϊστικός και μορφωτικός σύλλογος λιγορίου Η κοίμηση της Θεοτόκου.

⁶⁹ Στοιχεία από το Δήμο Μαρκοπούλου.

- Σύλλογος εξωραϊστικός και Αναμορφωτικός Συνδέσμου Μπαθίστα Πόρτο Ράφτη.
- Καλλωπιστικός Σύλλογος Πρασσιών Πόρτο Ράφτη Η Αγία Μαρίνα.
- Εξωραϊστικός Σύλλογος αυλάκι Πρασσιαιί
- Εξωραϊστικός και Ναυτικός σύλλογος Κορώνης Μεσογαίας.
- Εξωραϊστικός -Εκπολιτιστικός και μορφωτικός σύλλογος Χεροβουνίου Πόρτο-Ράφτη.
- Εκπολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Συνόριζας Κουλίδα -Χεροβούνι.
- Σύλλογος Πούσι Γιάννη -Πούσι Γκίνη.
- Εξωραϊστικός σύλλογος Αυγορίου.
- Εξωραϊστικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Μοναστηρέτα -Χέρωμα -Μπάρτζη- Πόρτο-Ράφτη.

Από τους παραπάνω συλλόγους αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο ο ένας αποτελεί δραστηριότητα του οικισμού Μαρκοπούλου ενώ όλοι οι άλλοι αποτελούν δραστηριότητα των άλλων οικισμών του δήμου.

Οι σύλλογοι αυτοί οργανώνουν σε συνεργασία με το δήμο διάφορες εκδηλώσεις(ομιλίες , συναντήσεις , μουσικές εκδηλώσεις κλπ).

Όλες οι εκδηλώσεις των Εθνικοτοπικών και Πολιτιστικών Συλλόγων γίνονται σε υπαίθριους και άλλους χώρους του Δημορχιακού Καταστήματος, δηλαδή όλοι οι Σύλλογοι αυτοί στερούνται κτιριακής και λοιπής υλικοτεχνικής υποδομής . Όμως, με τη δραστηριότητα τους συμβάλλουν, σε αρκετά σημαντικό βαθμό, στην τοπική πνευματική και πολιτιστική πρόοδο και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

3.2.4 Πολιτιστικές δραστηριότητες

- * Παγκόσμιος διαγωνισμός πιάνου Conchertum στο Δημοτικό Κιν/θέατρο Αρτεμης τον Δεκέμβριο.
- * Έκθεση βιβλίου στον β' όροφο του Δημορχιακού Μεγάρου, τον Φεβρουάριο .
- * Πανηγύρι στην Κεντρική Πλατεία Μαρκοπούλου με λαϊκά χορευτικά -συγκροτήματα στις 20 Μαΐου .
- * Θεατρική παράσταση στη Δημοτική Πλάζ Αυλάκι, κάθε Αύγουστο.
- * Ναυτική εβδομάδα στο Λιμάνι του Πόρτο Ράφτη κάθε Αύγουστο .
- * “Τρυγοπάτι” : Κάθε χρόνο το τελευταίο Σαββατοκύριακο του Σεπτεμβρίου στο πάρκο του Σιδηροδρομικού σταθμού απέναντι από τον συνεταιρισμό Μαρκό πραγματοποιείται η καθιερωμένη γιορτή το “τρυγοπάτι” . Εκεί λοιπόν αρειμάνιοι αγωγιάτες κουβαλάνε τα σταφύλια και τα ρίχνουν στο μαρμάρινο πατητήρι όπου περιμένουν οι πατητάδες για να τα πατήσουν. Μετά το πάτημα και το πέρασμα από τη στουφιλιά ο μεν μούστος οδεύει προς το Πουρλάκι τα δε τσάμπουρα χρησιμοποιούνται για ζωοτροφή. Στη συνέχεια ο μούστος βράζεται σε παλιά καζάνια γίνεται μουσταλευριά και μοιράζεται στους επισκέπτες μαζί με το παραδοσιακό φαγητό των πατητάδων το οποίο είναι μαρίδες στο τηγάνι τυρί φέτα και τοπική ρετσίνα. Εκτός από τη μουσταλευριά και τη ρετσίνα που προσφέρονται άφθονα , οι επισκέπτες της γιορτής έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια από λαϊκούς οργανοπαίχτες .

3.3 ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΩΠΙΟΥ

3.3.1 Ιστορική εξέλιξη της πόλης - Πολιτιστικά στοιχεία

Για την προέλευση του ονόματος της πόλης του Κορωπίου υπήρξαν αρκετές εκδοχές . Επικρατέστερη θεωρείται η άποψη ότι το όνομα οφείλεται στο μεγαλοκτηματία και κτηνοτρόφο Κοροπή Μπαρμπάνο Δάβο που είχε χειμερινά ποιμνιοστάσια προς την περιοχή της Βάρης, στη θέση Κουρσαλά, όπου και μέχρι σήμερα υπάρχει το τοπωνύμιο Κόρπι.

Κατά μια άλλη εκδοχή, στη θέση όπου είναι σήμερα η πόλη, υπήρχε παλιά μονή μετόχι της μονής Πεντέλης με το όνομα Κορωπί. Οι καλόγεροι της μονής, έπεισαν τους κατοίκους που ζούσαν σε ωραίο σημείο του πεντελικού, στη θέση Γέρακα, να μετοικήσουν κοντά στη μονή.

Ο Δήμος Κρωπίας είναι μια περιοχή με λείψανα συνεχούς κατοίκησης από την Ύστερη Νεολιθική Εποχή μέχρι τα νεότερα χρόνια και παρουσιάζει έντονο αρχαιολογικό και μνημειακό ενδιαφέρον. Τα περισσότερα λείψανα ανήκουν στην ιστορική περίοδο, όταν αναπτύχθηκαν στην περιοχή οι αρχαίοι δήμοι των Λαμπερών, του Σφηττού και της Ωας. Επίσης, μεγάλος είναι ο αριθμός των αξιόλογων εκκλησιών της βυζαντινής και κυρίως της μεταβυζαντινής περιόδου.

Αρκετές από τις θέσεις όπου ευρίσκονται αρχαιότητες έχουν κηρυχθεί, ή πρόκειται να κηρυχθούν αρχαιολογικοί χώροι⁷⁰:

- Αρχαιολογικός χώρος του Προφήτη Ηλία: Σε μικρό οροπέδιο και σε απόσταση περίπου 2 χλμ νοτιοανατολικά από το Κορωπί, αποκαλύφθηκε σημαντικό αρχαίο θρησκευτικό κέντρο της αρχαϊκής περιόδου, με μικρό ναό του Ομβρίου Διός που σώζεται σε ύψος 1 μ και ναό του Προομίου Απόλλωνα, βωμό, πηγάδι και περίβολο.
- Στην περιοχή Αγία Τριάδα -Λαμπρικά που βρίσκεται νοτιοδυτικά από το Κορωπί, τοποθετείται ο δήμος Λάμπτρων Καθυπέρθεν. Αρχαία Λείψανα δεν υπάρχουν, σώζονται όμως και βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία:
 - * Ο Όσιος Λουκάς, βυζαντινή εκκλησία μονόκλιτη που βρίσκεται έξω από την μονή της Αγίας Τριάδας.
 - * Η μονή της Αγίας Τριάδας, νοτιοδυτικά της πόλης του Κορωπίου. Είναι εκκλησία μεταβυζαντινής εποχής.
 - * Ο Άγιος Ιωάννης, μεταβυζαντινή εκκλησία, βασιλική μονόκλιτη με ξύλινη στέγη.
- Ο λόφος του Χριστού, δυτικά από το Κορωπί, όπου έχουν εντοπισθεί ευρήματα από όλες τις περιόδους της προϊστορικής εποχής και την αρχαϊκή και κλασσική περίοδο. Σώζεται περίβολος της Φραγκοκρατίας. Ο λόφος είναι η Ακρόπολη του Αρχαίου Δήμου του Σφηττού, μεγάλου και σημαντικού Δήμου της εποχής, το κέντρο του οποίου εντοπίστηκε κοντά στην εκκλησία του Χριστού που ευρίσκεται στους πρόποδες του λόφου. Η περιοχή παρουσιάζει αρχαιολογικό ενδιαφέρον και περιλαμβάνει: Εκκλησία της Γέννησης του Χριστού, Μυκηναϊκούς θαλαμοειδής τάφους και το κάστρο του Χριστού.

⁷⁰ Μελέτη ΙΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο:300-301.

- Στη πεδιάδα βόρεια του λόφου του Χριστού σώζονται πολλά λείψανα αρχαίων κτισμάτων που ανήκουν στο Δήμο Σφηττού. Στον οικισμό κατέληγε αρχαίο υδραγωγείο που κατέβαινε από τον Υμηττό. Στη γύρω περιοχή υπάρχουν διάσπαρτα λείψανα (αγρουκίες, νεκροταφεία, τύμβοι, οδοί).
- Οι βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες που βρίσκονται στα όρια του δήμου και έχουν κηρυχθεί διατηρητέα μνημεία είναι :
- * Ο Άγιος Πέτρος, ο Άγιος Γεώργιος, ο Άγιος Αθανάσιος οι Άγιοι Ασώματοι οι Άγιοι Ανάργυροι, η Παναγία Κουρσελά, ο Σωτήρας Μεταμόρφωσης, οι Άγιοι Θεόδωροι, ο Άγιος Νικόλαος και άλλες.

Τέλος μέχρι πριν λίγα χρόνια υπήρχε σε μικρό ύψωμα μόλις 50 μ από την εκκλησία του Αγίου Αθανασίου, οχυρός μεσαιωνικός Πύργος, του οποίου οι τοίχοι διατηρούνται. Τα λείψανα αυτά όμως καταστράφηκαν από ιδιοκτήτη αυθαίρετου κτίσματος, στην αυλή του οποίου φαίνεται τμήμα της λιθοδομής του Πύργου.

3.3.2. Πολιτιστική υποδομή

Στο δήμο Κορωπίου η κτιριακή πολιτιστική υποδομή αποτελείται από:

- Ένα ιδιόκτητο ακίνητο όπου στεγάζεται το Πνευματικό Κέντρο και η βιβλιοθήκη. Πρόκειται για διώροφο ακίνητο συνολικού εμβαδού 950 m², περίπου. Το έργο αυτό κόστισε περίπου τα 110 εκ δραχ και χρηματοδοτήθηκε από την ΣΑΤΑ, ίδια έσοδα του Δήμου και σε πολύ μικρότερη έκταση από τον ΟΠΑΠ.
- Υπάρχουν 2 αίθουσες εκδηλώσεων, που η καθεμία τους έχει χωρητικότητα 200 ατόμων, περίπου.
- Ο θερινός κινηματογράφος “Κέκρωψ” ξεκίνησε την λειτουργία του στις 21 Ιουνίου 1995 και παραχωρήθηκε ύστερα από ενέργειες του Δημάρχου, κ Κ Γκίκα, από την οικογένεια του Γιάννη και της Ελένης Παραδιά.
- Το τουριστικό κέντρο στη γραφική παραλία της λουμπάρδας. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις από πέτρα και ξύλο δένουν αρμονικά με τον περιβάλλοντα χώρο και θα αποτελέσουν μαζί, με τα υπό κατασκευή γήπεδα βόλεϊ, μπάσκετ και χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων, πόλο έλξης για τους ξένους επισκέπτες, αναβαθμίζοντας την ήδη γνωστή περιοχή της Αγίας Μαρίνας.

Τέλος στα μεσοπρόθεσμα σχέδια του Δήμου προβλέπεται η αξιοποίηση του παλαιού οινοποιείου, που βρίσκεται μέσα στον οικισμό του Κορωπίου.

3.3.3 Τοπικοί φορείς πολιτιστικής δράσης

3.3.3.1 Δημοτικοί φορείς πολιτιστικής δράσης

Οι δημοτικοί φορείς πολιτιστικής δράσης στο δήμο Κορωπίας είναι:

1. Πνευματικό Πολιτιστικό Κέντρο

Στο Δήμο Κορωπίου λειτουργεί πνευματικό κέντρο με τη μορφή νομικού προσώπου Δημοσίου Δικαίου.

Ξεκίνησε επίσημα τη λειτουργία του το 1992 και από τότε και σε ετήσια βάση επιχορηγείται από τον ίδιο τον δήμο με ποσό που κυμαίνεται μεταξύ 10-13 εκατ δραχ.

Σκοπός του Πνευματικού Κέντρου όπως καθορίζεται στο άρθρο 2 του κανονισμού του είναι “η δημιουργία και ανάπτυξη κάθε μορφής πνευματικής και εν γένει πολιτιστικής δραστηριότητας στη διοικητική περιφέρεια του Δ Κορωπίου”.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τις εξής δραστηριότητες:

- Πραγματοποίηση διαλέξεων και ελεύθερων συζητήσεων,
- Δημιουργία θεατρικού ομίλου και υποβοήθηση του έργου ιδιωτικών ομίλων και συλλόγων,
- Δημιουργία ομίλου λαϊκών χορών και υποβοήθηση του έργου ιδιωτικών ομίλων και συλλόγων,
- Δημιουργία πινακοθήκης,
- Διοργάνωση εκθέσεων ζωγραφικής, γλυπτικής, χαρακτικής, κεραμικής και διακόσμησης,
- Διοργάνωση κινηματογραφικών προβολών ποιότητας,
- Συγκέντρωση λαογραφικού υλικού και δημιουργία μουσείου λαϊκής τέχνης της περιοχής,
- Διοργάνωση εορτών κρασιού και λουλουδιών,
- Δημιουργία κουκλοθέατρου, θεάτρου σκιών και χορωδίας,
- Δημιουργία ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού σταθμού.

Ορίζεται μάλιστα ότι για την επίτευξη των σκοπών αυτών το πνευματικό Κέντρο θα συνεργάζεται με κρατικές υπηρεσίες, με νομικά πρόσωπα, ομίλους, συλλόγους και με ιδιώτες. Θα επιδιώκεται μάλιστα η συνεργασία με παρόμοιους οργανισμούς τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Το Πνευματικό Κέντρο Κορωπίου διοικείται από 13 μελές διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από τον εκάστοτε Δήμαρχο Κορωπίου, ως Πρόεδρο και από 12 μέλη.

Πρόεδρος: Δήμαρχος Πέτρος Παπαγιαννόπουλος.

Μέλη: Γεωργακοπούλου Καλομοίρα, Γιαννακούρης Γεώργιος, Γκιόκα Αγγελική, Γκολέμη Σταματίνα, Δημητρόπουλος Βασίλειος, Μωραΐτης Σπύρος, Παπαγεωργάκη Μαρία, Πρόφης Γιάννης, Τριανταφυλλίδης Εμμανουήλ, Τσεβάς Ευάγγελος, Φάκου Αναστασία.

2. Δημοτική Βιβλιοθήκη.

Στο Δήμο Κορωπίου λειτουργεί βιβλιοθήκη υπό τη μορφή ΝΠΔΔ. Ξεκίνησε την λειτουργία της το 1987 και στεγάζεται σε ιδιόκτητο ακίνητο του Δήμου μαζί με το Πνευματικό Πολιτιστικό Κέντρο .

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού⁷¹ της σκοπός της είναι: α) η ευρύτερη διάδοση του βιβλίου στον λαό του Δήμου Κορωπίας, έτσι που το βιβλίο να συντελέσει στην ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των δημοτών.

β) η εξυπηρέτηση των μαθητών και Σπουδαστών με την δωρεάν παροχή και δανεισμό βιβλίων και επιστημονικών συγγραμμάτων και την λειτουργία αναγνωστήριου.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού απαιτείται:

- Ι. Πλουτισμός της βιβλιοθήκης με κάθε βιβλίο έντυπο σύγγραμμα που θα βοηθά στην πραγματοποίηση του σκοπού.

⁷¹ Στοιχεία από το Καταστατικό της βιβλιοθήκης (άρθρο 2) ΦΕΚ 4357, 7-8-87.

II. Προβολή του βιβλίου με διάφορες πνευματικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις π.χ διαλέξεις , εκθέσεις βιβλίου, προβολή ταινιών κλπ..

III. Η λειτουργία της βιβλιοθήκης να παρέχει ουσιαστική πνευματική βοήθεια στους κατοίκους του Δήμου Κορωπίας,

IV. Συνεργασία της βιβλιοθήκης με άλλες άλλων πόλεων της χώρας ή άλλων χωρών καθώς και με διάφορα πνευματικά ή πολιτιστικά κέντρα της χώρας.

Η δημοτική βιβλιοθήκη διοικείται από πενταμελές διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται:

- από τον Δήμαρχο ως πρόεδρο
- δύο δημοτικούς συμβούλους και
- δύο δημότες σαν μέλη.

Η δημοτική βιβλιοθήκη διαθέτει περίπου 10.000-12000 τίτλους και οι θεματικές ενότητες που καλύπτονται είναι : Φιλολογία, λογοτεχνία, λαογραφία θέατρο ποίηση, ψυχολογία, παιδική λογοτεχνία, ιστορία , γεωπονία μαθηματικά και φυσική.

Στους τόμους αυτούς περιλαμβάνονται: Εγκυκλοπαίδειες , λεξικά και τέλος βιβλία και λεξικά ξένων γλωσσών.

Επίσης είναι οργανωμένη μηχανογραφικά.

Οι ηλικίες που χρησιμοποιούν κατά μέσο όρο τη βιβλιοθήκη είναι :

20 ετών το 40% , 20-40 το 20% , 40-60 ετών το 30% και 60 ετών το 10%. Το επίπεδο μόρφωσης των χρηστών είναι το 70% μέσης εκπαίδευσης και το 30% ανωτέρας και ανωτάτης. Λειτουργεί ως δανειστική και εξυπηρετεί τους χρήστες και τηλεφωνικά.

Ο αριθμός των ατόμων που επισκέπτονται κάθε μήνα τη βιβλιοθήκη είναι 200-400 άτομα.

Το ωράριο λειτουργίας της είναι από τις 8.30-100μ.μ και από 5.30-21.00μ.μ καθημερινά εκτός Σαββάτου και Κυριακής.

3. Δημοτική χορωδία

Η χορωδία του Δήμου Κορωπίου ιδρύθηκε το Μάρτιο του 1994 με πρωτοβουλία της Δημοτικής αρχής και φιλόμουσων κατοίκων της πόλης του Κορωπίου. Έχει πραγματοποιήσει σειρά εμφανίσεων στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή των Μεσογείων και Αττικής.

Έχει λάβει μέρος στις χορωδιακές Συναντήσεις της Ηλιούπολης των Μελλισσιών, των Τροβαδούρων Κηφισίας, της Κερατέας, της Παλλήνης και του Αιγίου. Πραγματοποίησε εμφανίσεις στα χορωδιακά φεστιβάλ Αιδηψού και Λευκάδας. Διοργάνωσε μουσικές βραδιές αφιερωμένες στον ποιητή Οδυσσέα Ελύτη και στον συνθέτη Γιώργο Χατζηνάσιο .Από τον Μαΐο του 1997 ξεκίνησε το δικό της φεστιβάλ με συμμετοχή χορωδιών από όλη την Ελλάδα . Φέτος διοργάνωσε το 7^ο Φεστιβάλ χορωδιών Μεσογείων με μεγάλη επιτυχία. Η χορωδία λαμβάνει μέρος και πλαισιώνει με μεγάλη επιτυχία πολιτιστικές και επετειακές εκδηλώσεις του Δήμου. Το ρεπερτόριο της χορωδίας περιλαμβάνει συνθέσεις μεγάλων δημιουργών από την κλασσική και σύγχρονη μουσική, προωθώντας κυρίως την ελληνική δημιουργία. Η χορωδία είναι μικτή και αποτελείται από 45 περίπου χορωδούς. Είναι μέλος της ΕΧΕ .

Διευθύνει ο πανελλήνια γνωστός Μαέστρος και συνθέτης Διονύσιος Αποστολάτος.

Πιάνο: Βασιλική Τσιμπούκη- Μαραγκού

Solist: Καίτη Στελλάκη

Φωνητική : Καίτη Αποστολάτου.

4. Γυναικεία βυζαντινή και παραδοσιακή χορωδία Δήμου Κορωπίου

Τον μήνα Οκτώβριο του έτους 1996 συστάθηκε η Γυναικεία Χορωδία βυζαντινής και Παραδοσιακής Μουσικής Κορωπίου ΑΝ Αττικής. Οραματίστηκε και πρωτοστάτησε στην σύστασή της ανώτερου χορωδίας η κ Ελένη Χελιώτη η οποία σπουδάζει βυζαντινή και Ευρωπαϊκή Μουσική στο ωδείο της ιεράς Μητροπόλεως Μεσογαίας και Λαυρεωτικής Σπάτων, με διευθυντή τον κύριο Ανδρέα βουτσινά και εκλεκτούς καθηγητές.

Η γυναικεία χορωδία βυζαντινής και παραδοσιακής μουσικής από το έτος ίδρυσης της έως το 1998 δρούσε αυτόνομα με οικονομική υποστήριξη των ιδίων μελών της. Κατά το έτος 1999 την οικονομική και ηθική υποστήριξη ανέλαβε ο Δήμαρχος Κρωπίας Κος Πέτρος Παπαγιανόπουλος. Μέχρι τώρα έχει εμφανιστεί σε αρκετές εκδηλώσεις που περιείχαν εκκλησιαστικούς ύμνους και βυζαντινό παραδοσιακό τραγούδι. Απώτερος σκοπός της Χορωδίας είναι η διαφύλαξη της μουσικής παράδοσης, καθώς αυτή η προσπάθεια θα συμβάλλει σημαντικά στην εδραίωση της ελληνικής και παραδοσιακής μουσικής. Σ' αυτό μπορεί να συντελέσει και η προσθήκη νεανίδων μελών στην Χορωδία που θα αγωνιστούν με την σειρά τους για τη διαφύλαξη της μουσικής κληρονομιάς. Ακόμα η ιστορική γνώση και η πείρα απ' το παρελθόν μπορούν να εξασφαλίσουν την ιστορική συνέχεια και την εθνική συνείδηση του Ελληνορθόδοξου λαού .

Τέλος δίνει την ευκαιρία να γνωρίσουνε και να θαυμάσουνε την τεράστια ποικιλία των μουσικών ακουσμάτων, που προσφέρει η ελληνική παραδοσιακή μουσική.

5. Δημοτική Φιλαρμονική Δήμου Κορωπίου.

Η φιλαρμονική του δήμου Κορωπίου λειτουργεί υπό τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου και είναι κάτω από την άμεση εξάρτηση και την εποπτεία του Δήμου Κορωπίου. Στεγάζεται σε ιδιόκτητο ακίνητο.

Σκοπός της είναι :

- Η συγκρότηση Φιλαρμονικής
- Η διδασκαλία της μουσικής στους φιλόμους νέους
- Η ανάπτυξη και η πλατύτερη διάδοση της μουσικής
- Η καλλιέργεια και η ανάπτυξη του μουσικού αισθήματος του λαού του Κορωπίου.

Διοικείται και εποπτεύεται από επταμελές διοικητικό Συμβούλιο.

Έχει μακρόχρονη παρουσία στις εκδηλώσεις του Δήμου. Το ρεπερτόριο της αποτελείται από εμβατήρια κυρίως για εθνικές γιορτές λιτανείες εικόνων αγίων και γενικά μουσική για τέτοιου τύπου εκδηλώσεις.

Το 1999 πραγματοποίησε 15 εμφανίσεις ενώ για το επόμενο έτος προβλέπονται 20.

6. Δημοτικός κινηματογράφος “Κέκρωψ”

Κατά την προπολεμική περίοδο δεν υπήρχε αίθουσα κιν/φου στο Κορωπί. Προβολή ταινιών γινόταν μόνο μία ή δύο φορές το χρόνο στο καφενείο του Ανδρέα Παπαδημητρίου.

Κανονικός κινηματογράφος λειτούργησε με την ονομασία ΣΙΝΕ ΚΡΩΠΙ στο τέλος του 1941. Τις καθημερινές γινόταν δύο προβολές, ενώ τις Κυριακές πέντε. Το 1943 λειτούργησε στην πλατεία αγάλματος θερινό σινεμά. Τα δύο σινεμά σταμάτησαν το 1945.

Στο τέλος του 1949 λειτούργησε το ΣΙΝΕ ΝΙΚΗ από τους Τάσο και Βαγγέλη Γκίκα , στην πλατεία οικονόμου, ενώ οι ίδιοι άνοιξαν το 1960 νέο θερινό κιν/φο με την ονομασία φάρος , που από το 1965 έγινε και χειμερινός . Παράλληλα λειτούργησε από το 1960 και ο θερινός κιν/φος ΚΕΚΡΩΨ από το Λευτέρη Πρεβενά. Ο φάρος σταμάτησε τις προβολές το 1988 και ο Κέκρωψ το 1993 . Μεσολάβησε μια διετία χωρίς αίθουσα κιν/φου στο Κορωπί. Το 1995 ξαναλειτούργησε ο Κέκρωψ ως θερινός δημοτικός κιν/φος, με πρωτοβουλία του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου.

Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού προβλήθηκαν περί τις 40 ταινίες μεγάλου μήκους , ελληνικές και ξένες σε συνεργασία με την εταιρία “προοπτική ΑΕ”.

Για το είδος των ταινιών που προβλήθηκαν αλλά και για ταινίες που πρόκειται να προβληθούν στο μέλλον αποφασίζει επιτροπή που αποτελείται από :

1 μέλος του πνευματικού Κέντρου

το 15 μέλές Συμβούλιο του λυκείου και 2-3 μέλη πολιτιστικών συλλόγων του Δήμου.

7. Δημοτική επιχείρηση Ανάπτυξης και κατασκευής έργων Δ. Κορωπίου

Το δημοτικό Συμβούλιο στις 18 Ιουλίου 1995 αποφάσισε ομόφωνα τη σύσταση αμιγούς δημοτικής επιχείρησης με την επωνυμία “Επιχείρηση Ανάπτυξης και Κατασκευής έργων Δ Κορωπίου” .

Οι σκοποί της εν λόγω επιχείρησης είναι:

- Η δημιουργία της αναγκαίας υλικής και λυιτής υποδομής για την προσφορά υπηρεσιών στον πολιτιστικό και πνευματικό τομέα και η οργάνωση συναφών εκδηλώσεων, όπως η λειτουργία Πολιτιστικού και πνευματικού Κέντρου, Σχολών Εικαστικών Τεχνών, Μουσικής, θεάτρου, Χορού .
- Η δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων και η οργάνωση συναφών αθλητικών εκδηλώσεων .
- Η κατασκευή, διαχείριση και εκμετάλλευση χώρων αναψυχής (ουζερί αναψυκτήρια τουριστικά περίπτερα).

Η επιχείρηση σύμφωνα με το καταστατικό της διοικείται από:

- 3 αιρετούς εκπροσώπους του Δ. Κορωπίου,
- 1 εκπρόσωπο κοινωνικού φορέα της περιοχής, αυτός δεν θα είναι το Πνευματικό Κέντρο του Κορωπίου και
- 1 δημότη ή κάτοικο του δήμου, που έχει πείρα ή γνώσεις σχετικές με το αντικείμενο της επιχείρησης.

Επιπλέον στα μέλη του Δ.Σ προστίθεται και ένας εκπρόσωπος των εργαζομένων όταν η επιχείρηση απασχολεί περισσότερους από 20 εργαζόμενους.

Η διάρκεια της επιχείρησης αυτής είναι 50 χρόνια από τη δημοσίευση της απόφασης στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.

Τέλος οι πόροι της επιχείρησης θα προέρχονται από την εκμετάλλευση των εγκαταστάσεων της και γενικά από την άσκηση της δραστηριότητας της καθώς επίσης και από δάνεια κληρονομίες εισφορές και δωρεές και λοιπές επιχορηγήσεις.

3.3.3.2 Ιδιωτικοί φορείς- Σύλλογοι

Πέραν όμως τους δημοτικούς πολιτιστικούς φορείς , που κατά τα τελευταία χρόνια φαίνεται να έχουν αναλάβει σημαντικό ρόλο στα πολιτιστικά θέματα και κυρίως στις τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις, υπάρχει μια σειρά ομίλων και συλλόγων τοπικής

πρωτοβουλίας , που επί σειρά των λειτουργούν και δραστηριοποιούνται στην περιοχή του .

Οι ιδιωτικοί φορείς πολιτιστικής δράσης είναι οι ακόλουθοι :

1. Επιμορφωτικός Σύλλογος Κορωπίου.

Είναι αυτός με την μεγαλύτερη παρουσία στα πολιτιστικά του Δήμου.

Ιδρύθηκε το 1961 και σημειώνεται ότι τα ιδρυτικά μέλη ήταν ο τέως δήμαρχος κ Κ Γκίκας.

Όπως είναι φυσικό ένας σύλλογος με τόσο μακρόχρονη ιστορία πέρασε από διάφορες φάσεις. Σε καμία περίπτωση όμως δεν έχει περιοριστεί η εμβέλεια και το κύρος που απολαμβάνει μεταξύ των δημοτών.

2. Ο Σύλλογος “Οι φίλοι της δημοτικής βιβλιοθήκης”

Ο Σύλλογος αυτός ιδρύθηκε το 1991 και σκοπός του είναι :

η αγορά βιβλίων για τη βιβλιοθήκη και η διάδοση και προώθηση του βιβλίου μέσα στα όρια του δήμου και όχι να ζητά οικονομική ενίσχυση απ’ αυτόν.

Διοικείται από 15 μελές συμβούλιο που αποτελείται από :

- 5 εκπαιδευτικούς και
- 10 αιρετά μέλη τριετούς θητείας .

Συνολικά , ο σύλλογος αριθμεί 180 μέλη. Ο σύλλογος στεγάζεται μέσα στο Πνευματικό Κέντρο. Σε ετήσια βάση επιχορηγείται από τον δήμο με ποσό της τάξεως των 150-200 χιλ δραχ.

Για τις αγορές των βιβλίων αποφασίζει το 15 μελές ΔΣ αφού προηγουμένως ζητηθεί και η γνώμη μορφωμένων και εξειδικευμένων μελών της τοπικής κοινωνίας.

Οι εκδηλώσεις του συγκεκριμένου συλλόγου δεν προγραμματίζονται. Η σημαντικότερη ετήσια εκδήλωση είναι η έκθεση βιβλίου.

3. Διαλεκτικός Όμιλος Κορωπίου (ΔΟΚ)

Αριθμεί περί τα 25 μέλη και στην περίπτωση του Κορωπίου μόνο γυναίκες . Κάθε χρόνο εκλέγεται νέα προεδρεύουσα .

Βασικός στόχος του ομίλου είναι :

- η εκπαίδευση των μελών στην κοινοβουλευτική διαδικασία δηλ στη διοίκηση,
- η επικοινωνία και
- η φιλία.

Ο ΔΟΚ υπάγεται στο διαλεκτικό όμιλο Ελλάδος και όπως μας γνωστοποιήθηκε λειτουργούν πολύ τέτοιοι όμιλοι στο σύνολο της χώρας.

Οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται κάθε 20 μέρες , στο σπίτι ενός από τα μέλη και αναπτύσσονται διάφορα θέματα από τα ίδια τα μέλη. Επίσης πραγματοποιούνται και εκδηλώσεις κοινωνικού περιεχομένου.

4. Σύλλογος Γυναικών Κορωπίου Στοργή

Ο σύλλογος Γυναικών Κορωπίου “Στοργή” έχει την έδρα του στο Δήμο Κορωπίου.

Στεγάζεται σε μισθωμένο ακίνητο , που μπορεί να φιλοξενήσει 80-100 άτομα κατά τις ενδοσυλλογικές εκδηλώσεις και οι οποίες πραγματοποιούνται 1 φορά το μήνα.

Εκδηλώσεις πραγματοποιούνται και εκτός συλλόγου.

Σκοπός του Σωματείου είναι:

- η προστασία του παιδιού από την βρεφική έως την εφηβική ηλικία

- η καταπολέμηση του αναλφαβητισμού με τη δημιουργία ιδρυμάτων που θα εξυψώσουν το πνευματικό και μορφωτικό επίπεδο του παιδιού
- η προστασία της μητρότητας και της ανύπαντρης μητέρας.

Διοικείται από 7 μελές Συμβούλιο διετούς θητείας.

Με τη λήξη της θητείας γίνεται απολογισμός πεπραγμένων της απερχόμενης διοίκησης και εκλογές.

5. ΧΕΝ Κορωπίου

Αποτελεί μια από τις 30 τοπικές ομάδες που συσπειρώνει η ΧΕΝ Ελλάδος.

Πρωτολειτούργησε το 1982 και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να παίζει σημαντικό ρόλο στα γεγονότα της πόλης του Κορωπίου με μια σειρά από πρωτοπόρα προγράμματα και σύγχρονες ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις.

Σκοπός της ΧΕΝ είναι η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και η παράλληλη ενίσχυση της συντροφικότητας και της επικοινωνίας ανάμεσα σε άτομα με κοινά ενδιαφέροντα . Τα κύρια προγράμματα που λειτούργησαν και εξακολουθούν να λειτουργούν είναι τα εξής :

- * Επαγγελματική εκπαίδευση - κατάρτιση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές
- * Προγράμματα ψυχολογίας
- * Αισθητική - Μακιγιάζ
- * Τέχνη , ποιότητα και φαντασία στο τραπέζι.

6. Μουσείο Παράδοσης και τέχνης

Το μουσείο αυτό ιδρύθηκε το 1985 με πρωτοβουλία της Αγγελικής Τσεβά στο Κορωπί με σκοπό τη διατήρηση του λαογραφικού υλικού των Μεσογείων. Παράλληλα περιλαμβάνει και λαογραφικά κομμάτια απ' όλη την Ελλάδα. Το υλικό αυτό συγκεντρώνονταν επί εννέα χρόνια (1977-1985). Τα 3/4 του υλικού είχαν αγοραστεί, εφόσον αρχικά δεν υπήρχε προθυμία δωρεάς του εκ μέρους των κατόχων του.

Από τη στιγμή, όμως, που το μουσείο άρχισε να λειτουργεί , η κατάσταση αντιστράφηκε. Έτσι κατέστη δυνατό να διασωθεί σημαντικό λαογραφικό υλικό, που διαφορετικά θα είχε χαθεί για πάντα.

Το 1977, η κα Τσεβά ίδρυσε το πολιτιστικό κέντρο Κορωπίου, που απέκτησε πλατιά δημοσιότητα. Ως συνέχεια αυτού προέκυψε το ιδιωτικό μουσείο "Παράδοσης και Τέχνης".

Το Μουσείο μπορούν να το επισκεφθούν μαθητές ή και μεμονωμένα άτομα, έπειτα από τηλεφωνικό ραντεβού.

7. Λύκειο Ελληνίδων

Το Λύκειο των Ελληνίδων ιδρύθηκε το 1973 από την Μαίρη Ρομπόκου, πρώτη πρόεδρο (1973-1978) και σήμερα είναι επίτιμη πρόεδρος.

Το 1978 πρόεδρος εξελέγει η Β Χατζή (1978-1986).

Το 1986 η Ν Παπασπύρου (1986-1995) και από το 1995 έως σήμερα η Τούλα Λαμπρου.

Για τις ανάγκες τις λειτουργίας του έχει δημιουργηθεί τμήμα Εθνικών Παραδόσεων και λαογραφίας, ιματιοθήκη Εθνικών Χορών ,Δημόσιων σχέσεων, Υλικού και Εορτών, και Εκδηλώσεων. Οι δραστηριότητες του ΔΣ καλύπτουν ένα ευρύ και ποικίλο χώρο.

Αμέσως μετά την ίδρυσή του το ΛΕΚ δημιούργησε μια μικρή χορευτική ομάδα, άρχισε να εμφανίζεται ενεργά στην κοινωνική ζωή της πόλης και συγχρόνως έκανε τα πρώτα βήματα για την συγκέντρωση ενδυματολογικού υλικού.

Σήμερα μετά από 25 χρόνια λειτουργίας το ΛΕΚ διαθέτει μια άρτια χορευτική ομάδα, Ιματιοθήκη με αυθεντικές φορεσιές της Αττικής και άλλων περιοχών της Ελλάδας, ολοκληρωμένες με παραδοσιακά κοσμήματα. Τα τελευταία χρόνια η ιματιοθήκη περιλαμβάνει, εκτός από τις πολύτιμες φορεσιές της Αττικής και της Φλώρινας, του Κρικέρι Σαρακατσάνικες, όλες αυθεντικές. Διαθέτει επίσης φορεσιές Γιδά Κέρκυρας, Μεταξάδων και ανδρικές τσολιάδων, νησιώτικες Μακεδονίας και παιδικές. Τα παιδιά όλων των ηλικιών διδάσκονται παραδοσιακούς χορούς στο ΛΕΚ.

Το Λύκειο από την ίδρυση του έχει πραγματοποιήσει διαλέξεις και ομιλίες με επίκαιρα θέματα: Εθνικά κοινωνικά παιδαγωγικά για την γυναίκα και το παιδί, για την τέχνη και την λαογραφία, εκπληρώνοντας έτσι το σκοπό του και συμβάλλοντας στην κοινωνική εξέλιξη.

Το γεγονός που σημάδεψε την ιστορία του λυκείου είναι τα εγκαίνια του Λαογραφικού μουσείου.

Στις 25 Μαρτίου 1998 στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου έγιναν τα εγκαίνια της λειτουργίας του Λαογραφικού μουσείου του λυκείου των ελληνίδων του Κορωπίου.

Το λύκειο των Ελληνίδων επιτελεί έναν προορισμό γνωριμίας του λαού με τον λαογραφικό του και πνευματικό του πολιτισμό.

Η λαογραφία εκφράζει τον ψυχικό κόσμο του λαού τα ήθη και έθιμα, την θρησκευτικότητα, την πίστη και την αγάπη στη ζωή του παρελθόντος και του παρόντος με προοπτική να εκφράσει και το κοινωνικό βίο των επερχόμενων γενεών. Το λύκειο έχει συγκεντρώσει αντικείμενα όχι μόνο από την Αττική αλλά και από άλλες περιοχές της Ελλάδας με την μεγαλύτερη όσο γίνεται αυθεντικότητα. Συγκεκριμένα εκτίθενται φορεσιές κοσμήματα κεντήματα υφαντά διακοσμητικά αντικείμενα παλαιών σπιτιών φωτογραφίες. Ακόμα αντικείμενα του αγροτικού βίου οικιακά σκεύη γεωργικά εργαλεία τα οποία με την αστικοποίηση της ελληνικής υπαίθρου παρουσιάζουν αρκετό ενδιαφέρον.

8. Πολιτιστική και Κινηματογραφική Λέσχη Κορωπίου

Η πολιτιστική και κινηματογραφική λέσχη Κορωπίου ιδρύθηκε το 1997. Σκοπός της λέσχης είναι η ανάπτυξη του πολιτιστικού, μορφωτικού και κοινωνικού επιπέδου του λαού, η διαφώτιση της κοινής γνώμης, η ζύμωση και ψυχαγωγία των μελών, η διάδοση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης του τόπου, η προβολή διαφόρων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η περιοχή και ιδιαίτερα η νεολαία, η οργάνωση των φίλων του Κινηματογράφου και θεάτρου και γενικά η πολιτιστική ανάπτυξη της περιφέρειας Κορωπίου.

Οι σκοποί της λέσχης θα πραγματοποιούνται με οποιοδήποτε πρόσφορο μέσο και ειδικότερα με : Κινηματογραφική Λέσχη, θεατρικό τμήμα, χορευτικό τμήμα, τμήμα λαογραφίας και παράδοσης, Φωτογραφικό τμήμα, τμήμα οικολογίας και περιβάλλοντος, τμήμα σκοποβολής-τοξοβολίας, τμήμα αγωνιστικού σκάκι.

Οι πόροι της λέσχης είναι τα ποσά που προέρχονται από το δικαίωμα εγγραφής, από τις συνδρομές ή από άλλες έκτακτες εισφορές των μελών.

Η λέσχη διοικείται από εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Α' Αντιπρόεδρο, Β' Αντιπρόεδρο, Γενικό Γραμματέα, Ταμία, δύο Εφόρους Δημοσίων Σχέσεων και δύο Συμβούλους.

Η πολιτιστική και κινηματογραφική λέσχη Κορωπίου έχει ήδη στο ενεργητικό της πολλές εκδηλώσεις, που μερικές από αυτές είναι πρωτοποριακές για το Κορωπί. Έχει διοργανώσει διαλέξεις-συζητήσεις εκθέσεις ζωγραφικής, συναυλίες με ντόπους καλλιτέχνες, σκακιστικούς αγώνες και αλλά. Επίσης τιμήθηκε για πρώτη φορά η μνήμη του Κορωπιώτη Ολυμπιονίκη του 1896 Γεωργίου Παπασιδέρη.

9. Πνευματικό Κέντρο “ Γεώργιος Σουρλατζής”

Στο ιερό ναό “Ανάληψης Ιησού Χριστού” του Δ. Κορωπίας λειτουργεί πνευματικό κέντρο με την ονομασία Γεώργιος Σουρλατζής , δωρεά της οικογένειας Σουρλατζή για τον πρόωρα χαμένο γιο τους Γεώργιο.

Σκοπός του είναι η παρουσίαση βασικών αληθειών της χριστιανικής πίστewας αλλά και άλλων θεμάτων που αφορούν τους νέους καθώς και η πνευματική ανάπτυξη των κατοίκων σύμφωνα με την ορθόδοξη χριστιανική διδασκαλία.

Οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται είναι αποκλειστικά θρησκευτικού περιεχομένου. Κάθε δεκαπενθήμερο ημέρα Κυριακή πραγματοποιούνται ομιλίες πάνω σε θρησκευτικά θέματα. Επίσης στεγάζει και τα κατηχητικά σχολεία της ενορίας. Στο παρελθόν είχε γίνει στο χώρο αυτό έκθεση βιβλίου με χριστιανικά βιβλία .

10. Σχολεία Κορωπίου.

2^ο Δημοτικό σχολείο

Στα πλαίσια των πολιτιστικών εκδηλώσεων το 2^ο Δημοτικό σχολείο πραγματοποιεί κατά τακτά χρονικά διαστήματα διάφορες δραστηριότητες. Στο τέλος κάθε διδακτικού έτους ο γυμναστής διοργανώνει σε συνεργασία με το σύλλογο διδασκόντων, πρόγραμμα παρουσίασης δημοτικών χορών απ’ όλα τα μέρη της Ελλάδας. Οι μαθητές εκτός από τη διδασκαλία των χορών διδάσκονται και την ιστορία του τόπου προέλευσής τους. Στις Εθνικές επετείους επίσης προκειμένου να ενισχυθεί το πατριωτικό συναίσθημα των παιδιών τα προτρέπουν να παίρνουν μέρος σε θεατρικές παραστάσεις με ιστορικό -εθνικό περιεχόμενο. Το λύκειο Ελληνίδων έχει προσφέρει σημαντική υπηρεσία στο σχολείο αυτό διαθέτοντας τοπικές ενδυμασίες στους μαθητές που ενσαρκώνουν τους θεατρικούς ρόλους .

Προάγουν τη λαϊκή παράδοση διδάσκοντας στους μικρότερους μαθητές των τάξεων (Α΄, Β΄, Γ΄) ιστορίες που εξηγούν μυθικά τον κόσμο και σχετίζονται με το λαϊκό πολιτισμό. Στις μεγαλύτερες τάξεις επικεντρώνεται το ενδιαφέρον των παιδιών στις ιστορικές παραδόσεις που αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα που η λαϊκή φαντασία τα μυθοποίησε και τα έντυσε με θρύλους καθώς τα παρέδιδε από γενιά σε γενιά και από στόμα σε στόμα.

Επειδή θεωρούνε ότι η συμβολή της λαϊκής τέχνης είναι σημαντική στον παιδαγωγικό τομέα χρησιμοποιήσανε τα λαϊκά έργα σαν πηγή έμπνευσης για τις καλλιτεχνικές δημιουργίες των μαθητών.

Στο παρελθόν οργάνωσαν έκθεση ζωγραφικής αλλά και φωτογραφίας με θέμα την ιστορία και την παράδοση του Κορωπίου.

Απώτερος στόχος είναι μέσα από την εκπαίδευση να δημιουργήσουν μικρούς ερευνητές τις λαϊκής τέχνης οι οποίοι θα εξελιχθούν αργότερα σε συνεχιστές της παράδοσης του τόπου τους .

1^ο και 2^ο Γυμνάσιο Κορωπίου

Ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων του 1^ο Γυμνασίου Κορωπίου παρουσιάζει ιδιαίτερη ευαισθησία στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου του.

Σκοπός του είναι η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός και προαγωγή της παιδείας, η διατήρηση της ελληνικής λαϊκής παράδοσης και ανάπτυξη στα πλαίσια της πολιτιστικής κληρονομιάς, η προώθηση και ανάπτυξη του σχολικού αθλητισμού, η ηθική και υλική συμπαράσταση στους μαθητές και τις μαθητικές κοινότητες για την ανάπτυξη πρωτοβουλίας, πολιτιστικής δραστηριότητας και ευγενικής άμιλλας για μάθηση και εργασία κτλ.

Παρόμοιους στόχους θέτει και το 2^ο Γυμνάσιο Κορωπίου όσον αφορά την προώθηση του πολιτιστικού συναισθήματος στη νέα γενιά.

3.3.4 Πολιτιστικές δραστηριότητες

Πανηγύρι της Αναλήψεως

Ο Δήμος Κορωπίου διοργανώνει κάθε χρόνο διήμερο εορτασμό προς τιμήν της αναλήψεως του Ιησού Χριστού, 40 ημέρες μετά το Πάσχα.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις πραγματοποιούνται υπό την αιγίδα του Πνευματικού-Πολιτιστικού Κέντρου σε συνεργασία και με ιδιωτικούς πολιτιστικούς φορείς.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τις εξής πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα:

- Θεατρικές παραστάσεις
- Εκθέσεις ζωγραφικής
- Χορευτικές εκδηλώσεις

Τέλος οι δημόσιες υπηρεσίες εκείνη την ημέρα παραμένουν κλειστά.

Πανηγύρι Αγ. Μαρίνας (17/7)

Για την τήρηση της πολύχρονης παράδοσης των εορταστικών εκδηλώσεων προς τιμήν της Αγίας Μαρίνας στην περιοχή Αγία Μαρίνα κοντά στην Λουμπάρδα ο Δήμος διοργανώνει κάθε χρόνο τριήμερο εορτασμό.

Για την επιτυχία των εκδηλώσεων συνεργάζεται το πνευματικό -πολιτιστικό Κέντρο, ο Ναυτικός Αθλητικός Όμιλος και η Φιλαρμονική Κορωπίου.

Οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο είναι:

- Εκθέσεις ζωγραφικής και βιβλίου
- Ιστιοπλοϊκοί αγώνες
- Κωπηλασία
- Χορευτικά Συγκροτήματα.

3.4 ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ

3.4.1 Ιστορική εξέλιξη της πόλης - πολιτιστικά στοιχεία

Η Παιανία-Λιόπεσι, χωριό αποτραβηγμένο στους πρόποδες του Υμηττού, τράβηξε την προσοχή λίγων περιηγητών μια και βρίσκεται μακριά απ' το δρόμο προς το Σούνιο. Ο Δήμος Παιανίας ήταν ένας από τους μεγαλύτερους της Αττικής, χωρισμένος σε δύο οικισμούς⁷² (υπενέρθεν -καθυπέρθεν). Η καθυπέρθεν -άνω Παιανία τοποθετείται ΒΔ του Λιόπεσι στις Υπόρειες του Υμηττού ενώ η υπενέρθεν κάτω νοτίως της σημερινής Παιανίας στις περιοχές Καρελά- Χαλιδού.

Το Λιόπεσι δεν το αντιλαμβάνονται μέχρι τα τέλη του 18 ου αιώνα οι περιηγητές ως μείζονα περιφέρεια που περιλάμβανε πολλούς οικισμούς, αλλά ως ένα εκ των οικισμών⁷³. Το 19 αιώνα και κυρίως μετά την απελευθέρωση των ελλήνων απ' τους Τούρκους, εννοείται το Λιόπεσι ως κοινότητα που περιλαμβάνει διάφορους οικισμούς.

Οι κάτοικοι του Λιοπεσιού συμβίωναν με πλήθος αρχαίων μνημείων που βρίσκονταν σκόρπια στους αγρούς και γύρω από τα εξωκλήσια. Εκεί όπου υπάρχουν οικισμοί-ναοί εγείρονται εξωκλήσια.

Τα εξωκλήσια στην Παιανία είναι τα μοναδικά μνημεία που κλείνουν μέσα τους στοιχεία απ' όλες τις ιστορικές περιόδους, αρχαία, μεσαιωνική και νεότερη.

Η Παιανία κατέχει πρώτη στη θέση ιστορικά στην περιοχή της Ανατολικής Αττικής ως η γενέτειρα του Δημοσθένη του μεγαλύτερου ρήτορα της αρχαίας Ελλάδας καθώς και του Φορμίωνα του Αθηναίου Ναύαρχου που αποκαλέστηκε και ο Νέλσον της αρχαιότητας.

Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία της Παιανίας είναι⁷⁴ :

Κηρυγμένοι: Με την παλαιά κήρυξη του 1923 έχουν χαρακτηριστεί ως προέχοντα βυζαντινά μνημεία οι μεταβυζαντινές εκκλησίες Αγία τριάδα , αγία Παρασκευή Αγ Ιωάννης, Παλαιπαναγιά, Αγ. Ανδρέας, Μεταμόρφωση, Αγ Παντελεήμων Ευαγγελίστρια , Αγ Κωνσταντίνος , Κοίμηση Θεοτόκου, Προφήτης Ηλίας.

Άλλοι σημαντικοί χώροι: Εκτός από αρχαιολογικά λείψανα, που αποκαλύφθηκαν σε θέσεις εντός σχεδίου πόλεως και δεν είναι ορατά σήμερα , έχουν εντοπισθεί με επιφανειακά ευρήματα μερικές θέσεις στη γύρω περιοχή που θα ερευνηθούν μελλοντικά και τις οποίες η Αρχαιολογική Υπηρεσία σκοπεύει να κηρύξει ως αρχαιολογικούς χώρους και να θεσμοθετήσει ζώνες προστασίας. Οι θέσεις αυτές είναι : Μικρή Βραχοσκεπή ή Νυμφαίο στη ΝΑ του λόφου Πυργάρι. Έκταση γύρω από τον ναΐσκο του Αγίου Πολύκαρπου και η θέση Μπούρα με λείψανα αγρουκίας και φρέατα αρχαίου υπογείου υδραγωγείου.

Νεότερα μνημεία εντός σχεδίου πόλεως , και σύγχρονη πολιτιστική υποδομή:

Διατηρούνται λίγα κατάλοιπα της λαϊκής αρχιτεκτονικής του 19^{ου} αιώνα . Ναός της ζωοδόχου Πηγής, ιστορημένος από τον Φώτη Κόντογλου. Μουσείο Βορρέ, εξαιρετικά σημαντικό μουσείο Σύγχρονης τέχνης και λαογραφίας (ιδιαίτερη αναφορά γίνεται παρακάτω στο κεφάλαιο αυτό).

⁷² Φιλίππου - Αγγέλου, 1994 :35

⁷³ Χατζησωτηρίου, 1998: 170

⁷⁴ Μελέτη ΙΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997:302

3.4.2 Τοπικοί Φορείς Πολιτιστικής δράσης

3.4.2.1 Δημοτικοί φορείς πολιτιστικών δράσεων.

Οι δημοτικοί φορείς πολιτιστικής δράσης είναι οι εξής:

1. Δημοσθένειας Βιβλιοθήκη

Η δημοτική βιβλιοθήκη του Δήμου στεγάζεται σε ξεχωριστό κτίριο από εκείνο του Δήμου το οποίο ήταν προσφορά του Επιμορφωτικού Συλλόγου, που είναι και ο ιδρυτής της. Τα βιβλία που έχει αριθμούν τους 4.000 τίτλους περίπου με ευρεία θεματολογία. Δυστυχώς όμως η παρέμβαση της περιορίζεται μόνο στη χρήση της συλλογής και του υλικού της και ως εκ τούτου γίνεται αντιληπτή η αδυναμία της να παίξει το ρόλο μιας ενεργού βιβλιοθήκης, που θα είναι σε θέση να παρέχει την ανθρώπινη γνώση και τις ανθρώπινες δράσεις υπό μορφή πληροφορίας, πολιτιστικά αξιοποιήσιμης.

2. Φιλαρμονική του Δήμου.

Ιδρύθηκε το 1980 και λειτουργεί υπό τη μορφή Νομικού προσώπου Δημοσίου Δικαίου με την ονομασία “Δημοσθένειας Φιλαρμονική Δήμου Παιανίας”. Στεγάζεται σε ενοικιαζόμενο κτίριο και αποτελείται από 25 άτομα. Η δράση της περιορίζεται στη συμμετοχή της στις συνήθειες και επαναλαμβανόμενες πολιτιστικές εκδηλώσεις τοπικού χαρακτήρα.

Στα άμεσα σχέδια του Δήμου είναι⁷⁵:

A. Μελέτη –Κατασκευή Πολιτιστικού-Πνευματικού Κέντρου

Προβλέπεται η κατασκευή 2 πολιτιστικών πνευματικών κέντρων στην περιοχή της Παιανίας. Το πρώτο θα πληρεί όλες του Ευρωπαϊκού τύπου πολιτιστικού κέντρου προδιαγραφές με αίθουσες συνεδριάσεων για θέματα πολιτισμού, παιδείας, πρόνοιας. Θα κατασκευασθεί στην θέση Μύλος εκτάσεως περίπου 4 στρεμμάτων.

Το δεύτερο, Πνευματικό –Πολιτιστικό Κέντρο θα καλύπτει τις σύγχρονες πολιτιστικές ανάγκες των κατοίκων της περιοχής. Η κατασκευή του προβλέπεται στην κεντρική πλατεία στη θέση του 1ου δημοτικού σχολείου.

Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται το 1.390 εκατ. Το έργο προβλέπεται να ξεκινήσει το 2000 και η αποπεράτωση του το 2003 με την ολοκλήρωση των έργων για την ολυμπιάδα του 2004.

B. Ανέγερση κτιρίου Κοινωφελών χρήσεων.

Το έργο αφορά την πολιτιστική αναβάθμιση του τόπου. Προβλέπεται η κατασκευή ενός διώροφου κτιρίου στο ισόγειο του οποίου θα στεγάζεται ο παιδικός σταθμός ενώ ο α΄ όροφος θα είναι μια αίθουσα πολλαπλών χρήσεων όπου θα πραγματοποιούνται διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις διαλέξεις, εκθέσεις και άλλα.

Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται τα 148 εκατομμύρια. Το έργο αυτό έχει ήδη ξεκινήσει και η αποπεράτωση του υπολογίζεται το 2000.

⁷⁵ Συγκεντρωτικός πίνακας προτεινόμενων έργων Δ. Παιανίας . Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΤΠΑ) 29/3/99.

Γ. Επισκευή και ανάδειξη Βυζαντινών Μνημείων-Εξωκλησιών. Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται τα 380 εκατ. και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των έργων ξεκινάει το 1999 έως το 2001.

3.4.2.2 Ιδιωτικοί Φορείς-Σύλλογοι .

1.Μουσείο “ Βορρέ”

Το Μουσείο Βορρέ αποτελεί το σύμβολο της Παιανίας και λειτουργεί υπό την μορφή Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου. Είναι παγκοσμίου φήμης και μοναδικό του είδους του στην Ελλάδα. Δέχεται στις σπάνιες εγκαταστάσεις του χιλιάδες επισκέπτες και εκατοντάδες μεγάλες προσωπικότητες απ’ όλο τον κόσμο κάθε χρόνο.

Το μουσείο Βορρέ και τα εκθέματα του καλύπτουν 3000 χρόνια ελληνικής ιστορίας, αποτελείται από δύο τμήματα. Το πρώτο περιλαμβάνει δύο παραδοσιακά χωριάτικα σπίτια και τα υπολείμματα ενός στάβλου από τις αρχές του 19 αιώνα στα οποία προβάλλονται λαϊκά ελληνικά αντικείμενα ελληνικά χαλιά κεραμικά, βυζαντινές εικόνες σπάνια έπιπλα και αρχαιότητες.

Το δεύτερο τμήμα είναι ένα μουσείο σύγχρονης ελληνικής τέχνης, το οποίο παρουσιάζει αξιόλογα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής ελλήνων καλλιτεχνών του δεύτερου μισού του 20 αιώνα. Οι πίνακες και τα γλυπτά που εκτίθενται στο “Μουσείο Βορρέ” είναι από τα καλύτερα και ωριμότερα έργα τους. Επίσης για πρώτη φορά παρουσιάζονται έργα διάσημων Ελλήνων καλλιτεχνών που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό. Για την ολοκλήρωση του μουσείου Βορρέ χρειάστηκαν 21 χρόνια.

Το μουσείο έχει δοθεί σαν μετά θάνατον δωρεά στο κράτος από τον ιδρυτή του και τέως δήμαρχο Παιανίας κ Ιωνά Βορρέ υπό τη μορφή πολιτιστικού ιδρύματος.

Τέλος το μουσείο χρησιμοποιείται και για την τέλεση πολιτιστικών εκδηλώσεων εφόσον υπάρχει έλλειψη πολιτιστικής κτιριακής υποδομής.

2. Επιμορφωτικός Σύλλογος Παιανίας

Ο Επιμορφωτικός Σύλλογος Παιανίας έχει μια σημαντική πορεία στα κοινά της πόλης, η οποία ξεκίνησε εδώ και 38 χρόνια Την πορεία αυτή μπορούμε να την διακρίνουμε σε δύο περιόδους ή φάσεις..

Η πρώτη φάση του Επιμορφωτικού Συλλόγου Παιανίας αρχίζει το 1955. Στις 26/12/1955 στην αίθουσα τελετών του Α΄ Δημοτικού Σχολείου εγκρίθηκε το καταστατικό και ορίστηκε προσωρινή διοικούσα επιτροπή. Η όλη προσπάθεια χαρακτηρίστηκε από τη σημαντική συμβολή του αείμνηστου φαρμακοποιού Δημήτριου Αθανάσιου Σιδέρη. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η ίδρυση του Επιστημονικού Ομίλου Παιανίας.

Κατά το χρονικό διάστημα της δραστηριοποίησης του, ο ΕΟΠ ανέπτυξε δράση με πολλούς τρόπους. Διοργάνωνε ομιλίες και συζητήσεις για διάφορα θέματα, στις οποίες συμμετείχαν πολλοί γνωστοί πνευματικοί άνθρωποι. Η συμβολή του όμως ήταν ιδιαίτερα αισθητή σε κάθε πολιτιστική εκδήλωση του τόπου.

Ο ΕΟΠ ήταν ένας σύλλογος που γεννήθηκε μέσα σε πολλές δυσκολίες και μετά από άοκνες προσπάθειες. Η δράση του άφησε το στίγμα της στα χρόνια που έδρασε.

Βέβαια οι εποχές άλλαζαν και μαζί τους και η Παιανία. Έπαψε πια να είναι το μικρό χωριό της εποχής του 1956 καθώς ο πληθυσμός της άρχισε να μεγαλώνει και κυρίως να γίνεται μέτοχος ευρύτερης παιδείας.

Έτσι όλο και περισσότεροι ζητούσαν συμμετοχή σε φορείς που θα συντελούσαν στην πολιτιστική και άλλη ανάπτυξη του τόπου. Σημειωτέον ότι ο μόνος σημαντικός πολιτιστικός φορέας της Παιανίας στα χρόνια αυτά ήταν ο ΕΟΠ. Ξεκίνησαν πολλές συζητήσεις που είχαν σαν αντικείμενο την εύρεση τρόπων για την διεύρυνση του ΕΟΠ και την προσέγγιση του από μεγαλύτερο κοινό και όχι μόνο από τους έχοντες μόρφωση ανώτερη του Γυμνασίου.

Έτσι έγινε η αλλαγή του καταστατικού με τη γενική συνέλευση της 21^{ης} Ιανουαρίου 1979 και ο Επιστημονικός Όμιλος Παιανίας μετονομάστηκε σε Επιμορφωτικό Σύλλογο Παιανίας. Έτσι αρχίζει η δεύτερη φάση στην ιστορία του Συλλόγου.

Στο καταστατικό του ΕΣΠ αναφέρονται οι σκοποί του συλλόγου που είναι οι εξής :

η συνεργασία και δραστηριοποίηση των μελών , για τη μορφωτική ανύψωση αυτών και των κατοίκων της περιοχής.

Η διαφώτιση της κοινής γνώμης της Παιανίας για τα θέματα που την αφορούν. Η ενασχόληση με τα προβλήματα που απασχολούν τους κατοίκους του τόπου και η κινητοποίηση για την λύση τους. Τοποθέτηση σε κοινωνικά και εθνικά θέματα που αφορούν τον λαό μας.

Επίσης, νεωτεριστικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του ΕΣΠ, μέλη του Συλλόγου μπορούν να γίνουν όσοι έχουν συμπληρώσει τα 18 χρόνια, έχουν γεννηθεί ή κατοικούν στο Δήμο Παιανίας και ενδιαφέρονται για την πραγμάτωση των σκοπών του Συλλόγου. Έτσι ο επιμορφωτικός σύλλογος Παιανίας ανοίγει μια καινούργια σελίδα στην ιστορία του, δίνοντας τη δυνατότητα και σε νέους ανθρώπους να βρουν διέξοδο στις ανησυχίες τους και ταυτόχρονα να συντελούν στη βελτίωση του τόπου όπου ζουν, αλλά και του ίδιου τους του εαυτού .

Κάνοντας μια αναδρομή στις μέχρι τώρα δραστηριότητες του ΕΣΠ πρώτα πρέπει να αναφέρουμε τη δημιουργία και επιτυχή λειτουργία βιβλιοθήκης στα γραφεία του μέχρι πριν πέντε χρόνια οπότε και την παραχώρησε στο Δήμο Παιανίας για τη δημιουργία της Δημοσθένειου Δημοτικής Βιβλιοθήκης Παιανίας, της οποίας αποτελεί και κορμό.

Επίσης, ο ΕΣΠ αναγνωρίζοντας την έλλειψη ενός εντύπου που να αφορά πρωτίστως στον Παιανιακό χώρο και τα δρώμενα σε αυτόν και περαιτέρω στα διάφορα γεγονότα, διεθνή και ελληνικά, προχώρησε στην έκδοση της “Συμβολής”. Η “Συμβολή” ήταν ένα διμηνιαίο περιοδικό που εκδιδόταν αποκλειστικά από τα μέλη του Συλλόγου. Τα θέματα του περιοδικού ήταν πολιτιστικά, λαογραφικά, ιστορικά, αθλητικά, επιστημονικά, αλλά και γενικότερου ενδιαφέροντος, έτσι ώστε να καλύπτεται ένα ευρύ φάσμα αναγνωστών.

Συνέχεια της εκδοτικής προσπάθειας που ξεκίνησε με τη “Συμβολή” ήταν τα “Παιανιακά Μελετήματα”. Μια επετειακή έκδοση για τα 30 χρόνια του Συλλόγου, που αποτελούνταν από μελέτες γύρω από την Παιανία, για θέματα όπως “Τα παρωνύμια στην Παιανία” του Γ.Δ Χατζησωτηρίου -Δρ. Ιατρού -Ιστοριοδίφη, “Ο Φώτης Κόντογλου στην Παιανία” του Ν. Ζία- Βυζαντινολόγου, Δρ. Ιστ. της Τέχνης, καθώς και άλλα αξιόλογα θέματα.

Η διοργάνωση της Ε’ Επιστημονικής Συνάντησης Νοτιοανατολικής Αττικής το 1991, με τη συμμετοχή και των άλλων πολιτιστικών συλλόγων της περιοχής υπό την αιγίδα του Δήμου Παιανίας, στο Μουσείο Βορρέ, ήταν μια μεγάλη επιτυχία του Συλλόγου και αποτέλεσε σταθμό στην πορεία του. Στο τριήμερο αυτό το κοινό της πόλης μας είχε την ευκαιρία να ακούσει εισηγήσεις για θέματα ιστορικά, λαογραφικά,

αρχιτεκτονικά, αρχαιολογικά και άλλα, από κορυφαίους επιστήμονες που ασχολούνται με την περιοχή της Νοτιοανατολικής Αττικής. Η προσπάθεια αυτή ολοκληρώθηκε με την έκδοση των Πρακτικών της Ε' Επιστημονικής Συνάντησης Νοτιοανατολικής Αττικής.

Αλλά ο Ε.Σ.Π. δεν έμεινε μόνο σε αυτές τις προσπάθειες. Η διοργάνωση ομιλιών, εκθέσεων, προβολών ταινιών, εκδρομών και ετήσιας χοροεσπερίδας, συμπληρώνουν την εικόνα των δραστηριοτήτων του Συλλόγου μέχρι σήμερα.

3. Λύκειο Ελληνίδων.

Ιδρύθηκε το 1985 και αποτελεί παράρτημα του Λυκείου Ελληνίδων της Αθήνας.

Η δράση του θεωρείται από τους κατοίκους ιδιαίτερα σημαντική. Στις διάφορες μουσικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα, ακούγεται παραδοσιακή μουσική συνοδευόμενη από παραδοσιακούς χορούς. Σημαντική είναι και η ύπαρξη διαφόρων ομάδων χορωδιών.

Ο κυριότερος στόχος του Λυκείου είναι η προώθηση και ανάδειξη της τοπικής παράδοσης.

Αυτό επιτυγχάνεται με την οργάνωση ομιλιών και εκδηλώσεων όπως εκθέσεις παραδοσιακών κεντημάτων, εκθέσεις παραδοσιακών στολών σε ξενοδοχεία και ανανέωση του βεστιαρίου όλης της Αττικής.

4. Αλκυόνειο Ωδείο

Ξεκίνησε να λειτουργεί γύρω στο 1990 και αποτελεί παράρτημα του αντίστοιχου στο Κορωπί. Στεγάζεται σε ενοικιαζόμενο οίκημα. Οι εισφορές προέρχονται από τους μαθητές. Οργανώνει θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, καθώς και άλλου είδους εκδηλώσεις για παράδειγμα απονομή βραβείων σε μαθητές του ωδείου.

5.Χριστιανική Ένωση Νεανίδων (ΧΕΝ)

Ιδρύθηκε το 1975 και αποτελεί παράρτημα της Πανελλήνιας ΧΕΝ. Είναι μη κερδοφόρα και τα έσοδα της προέρχονται από εισφορές μελών.

Στα πλαίσια λειτουργίας της υπάρχουν διάφορες ομάδες όπως:

- * Μια ομάδα ζωγραφικής με δέκα μέλη,
- * Μια ομάδα βιβλίου, καθώς και
- * Ένας παιδικός σταθμός

6.Σώμα Ελληνίδων Οδηγών και Σώμα Ελλήνων Προσκόπων

Οι φορείς αυτοί δεν έχουν ιδιαίτερη πολιτιστική δράση στη Παιανία και συμμετέχουν σε λίγες εκδηλώσεις (θεατρικές, κατασκηνώσεις) κυρίως κάθε Χριστούγεννα Πάσχα και καλοκαίρι.

7.Διαλεκτικοί Όμιλοι (Α&Β)

Ιδρύθηκε το 1980 σαν ενιαίος όμιλος. Το 1989 διασπάστηκε και έτσι σήμερα έχουμε τους Α και Β Διαλεκτικούς Ομίλους. Η διοίκηση τους βρίσκεται στην Αθήνα. Η δραστηριότητα τους επεκτείνεται πανελλαδικά. Καταθέτουν στέφανα σε επετείους,

συμμετέχουν σε τοπικές εορτές (Αγ Αθανάσιος), οργανώνουν εκθέσεις φωτογραφίας, ζωγραφικής καθώς και παρουσιάσεις βιβλίων.

Επίσης συμμετέχουν και σε παγκόσμια συνέδρια και ομιλίες σε καθορισμένα ή κατ' επιλογήν θέματα.

3.4.3 Δημόσιος Φορέας: Σπήλαιο Παιανίας “Κουτούκι”

Η Νοτιοανατολική Αττική είναι γεμάτη από σπήλαια, ο αριθμός των οποίων υπολογίζεται τα 400 σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρίας. Στην ανατολική πλευρά του Υμηττού και σε υψόμετρο 510 μέτρα, βρίσκεται το σπήλαιο “Κουτούκι”. Αιτία για την ανακάλυψη του στάθηκε ένα κατσίκι που έβασκε στις πλαγιές του βουνού και γλίστρησε και έπεσε μια τρύπα αγνώστου βάθους. Ο βοσκός που κατέβηκε για να το σώσει το βρήκε σκοτωμένο. Όταν ανέβηκε ανάφερε τα θάύματα που είδε.

Με την οργανωμένη κατάβαση του δημοσιογράφου Χατζόπουλου το 1928, αποκαλύφθηκε ο φυσικός πλούτος του και με τις δημοσιεύσεις έγινε γνωστό στο Πανελλήνιο.

Το κατακόρυφο βάθος του είναι 38μ, καταλήγει σε θάλαμο με διαστάσεις 60Χ60 χωρισμένο σε τμήματα με τεράστιες πολύχρωμες κολώνες σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Είναι το ωραιότερο και μεγαλύτερο σπηλαιοβάραθρο της Αττικής και το μόνο που έχει αξιοποιηθεί τουριστικά. Κάθε χρόνο το επισκέπτονται χιλιάδες τουρίστες αλλά και κάτοικοι γειτονικών περιοχών. Το εντυπωσιακό είναι ότι από περιβλεπτή θέση μπορούν να απολαύσουν: χάραγμα ανατολή ηλίου μεσημέρι σούρουπο και πανσέληνο από αυτόματα εναλλασσόμενο έγχρωμο φωτισμό που συνοδεύεται με μουσική υπόκρουση.

Το σπήλαιο αυτό ανήκει στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ).

3.4.4 Πολιτιστικές δραστηριότητες

Πανηγύρι Αγίου Αθανασίου Παιανίας

Για την τήρηση της πολύχρονης παράδοση των εορταστικών εκδηλώσεων προς τιμήν του πολιούχου της Παιανίας, Αγίου Αθανασίου ο δήμος διοργανώνει κάθε χρόνο τριήμερο εορτασμό.

Για την επιτυχία των εκδηλώσεων συνεργάζονται οι ενδιαφερόμενοι φορείς της πόλης με πολλούς δημότες με αποδεδειγμένη ευαισθησία στα πολιτιστικά θέματα.

Στο εορταστικό αυτό τριήμερο συμμετέχουν κυρίως οι παρακάτω πολιτιστικοί σύλλογοι:

- Α΄ και Β΄ Διαλεκτικοί Όμιλοι Παιανίας.
- Λύκειο Ελληνίδων Παιανίας
- Επιμορφωτικός Σύλλογος Παιανίας.
- Προοδευτικός και Πνευματικός Σύλλογος Παιανίας “Δημοσθένης ο Παιανιεύς”
- Σύστημα Προσκόπων Παιανίας.
- Σώμα Ελληνίδων Οδηγών Παιανίας.
- Σύλλογος Γυναικών Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας.
- Χ.Ε.Ν Παιανίας.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τις εξής πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται κάθε αρχές Μαΐου:

- * Έκθεση καλλιτεχνικής φωτογραφίας από τη φωτογραφική ομάδα του Επιμορφωτικού Συλλόγου Παιανίας.
- * Έκθεση μάσκας, κούκλας, σκηνικών και κοστούμιών κουκλοθέατρου από την ΧΕΝ Παιανίας.
- * Έκθεση Graffiti, έκθεση βιβλίου από τον Επιμορφωτικό Σύλλογο Παιανίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

4.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

Στο Δήμο Μαρκοπούλου είναι γενικά παραδεκτό ότι παράγεται πολιτισμός ο οποίος δεν περιορίζεται στην κατανάλωση προϊόντων εισαγόμενου δήθεν πολιτισμού, πολλές φορές αμφίβολης ποιότητας . Φορέας άσκησης του είναι ουσιαστικά το Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου. Στην περιοχή υπάρχουν ακόμα αρκετοί κοινωνικοί, επαγγελματικοί και εξωραϊστικοί σύλλογοι που φαίνεται πως δεν παίζουν σημαντικό ρόλο στον τομέα του πολιτισμού. Οι τοπικοί ιδιωτικοί φορείς που παρουσιάζουν ιδιαίτερη ευαισθησία στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου τους είναι : ο διαλεκτικός σύλλογος , η ΧΕΝ Μαρκοπούλου.

Οι τοπικές νεολαίες των διαφόρων πολιτικών κομμάτων δεν λαμβάνουν κανένα απολύτως ρόλο στην άσκηση πολιτιστικής πολιτικής παρά μόνο ενεργοποιούνται κατά τις περιόδους πριν τις εκλογές και οι στόχοι τους είναι αποκλειστικά πολιτικοί. Άτυπες ομάδες που να ασχολούνται με ζητήματα περιβάλλοντος, ιστορικής κληρονομιάς και παράδοσης ή με κοινωνικού προβληματισμού θέματα, όπως ισότητα των δύο φύλλων δεν υφίστανται στο δήμο. Οι αθλητικοί σύλλογοι και όμιλοι ακολουθούν ανεξάρτητη δράση ενώ η εκκλησία περιορίζεται σε εκδηλώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα χωρίς να λαμβάνει μέρος ως συνδιοργανωτής σε πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Από τις πιο πάνω επισημάνσεις προκύπτει πως στο Δήμο Μαρκοπούλου λειτουργεί το κεντροβαρικό μοντέλο άσκησης πολιτιστικής πολιτικής, όπου κύριος υπεύθυνος, οργανωτής και καθοδηγητής των πολιτιστικών εκδηλώσεων είναι ο δήμος μέσω του πνευματικού πολιτιστικού κέντρου του. Η άσκηση πολιτιστικής πολιτικής στο Δ ξεκίνησε το 1976 με τη σύσταση του Πνευματικού πολιτιστικού κέντρου.

Κύριος εμπνευστής της πολιτιστικής δράσης του πνευματικού πολιτιστικού κέντρου είναι σύμφωνα με τους αρμόδιους στα πολιτιστικά θέματα ο Δήμαρχος κ Κατσίκης ο οποίος φαίνεται ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος στα πολιτιστικά θέματα και όπως ο ίδιος λέει ότι το *«Μαρκόπουλο παράγει περισσότερο πολιτισμό από ότι μπορεί να καταναλώσει»*.

Ο κυριότερος στόχος της άσκησης πολιτιστικής πολιτικής, όπως επισημαίνουν οι υπεύθυνοι του Πνευματικού -πολιτιστικού Κέντρου είναι η βελτίωση και αναβάθμιση του πνευματικού πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων του Δήμου σε ολόκληρη την ηλικιακή κλίμακα και σε συνάρτηση με το υφιστάμενο πνευματικό τους επίπεδο. Ο στόχος αυτός επιχειρείται να επιτευχθεί με τη διοργάνωση από την πλευρά του πνευματικού πολιτιστικού κέντρου σειράς εκδηλώσεων όπως μουσικές βραδιές, χορευτικές εκθέσεις θεατρικές παραστάσεις και άλλα.

Η προβολή του Δήμου στην ευρύτερη περιοχή μέσα από εκδηλώσεις που κατά καιρούς οργανώνει, φαίνεται να απασχολεί τους τοπικούς αρμόδιους και να την συμπεριλαμβάνουν στους στόχους τους. Η προβολή επιχειρείται μέσω τοπικών ενημερωτικών εντύπων, αφισοκόλληση καθώς και με ανακοινώσεις στο τοπικό ραδιοσταθμό του Μαρκοπούλου.

Η άσκηση πολιτιστικής πολιτικής δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μέσο για την αύξηση των εσόδων του Δήμου. Τόσο από τις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται με

πρωτοβουλία του πνευματικού πολιτιστικού κέντρου , όσο και από τα μαθήματα που γίνονται στο πλαίσιο διαφόρων τμημάτων των τομέων του δεν τίθεται ζήτημα κέρδους. Το χρηματικό αντίτιμο της συμμετοχής στις δραστηριότητες αυτές είναι , όπου ζητείται συμβολικό. Μέχρι πρόσφατα, δεν έχει γίνει σκέψη για οικονομική εκμετάλλευση της ιστορικής ή και της παραδοσιακής υποδομής του Δήμου.

Στόχος της πολιτιστικής πολιτικής είναι η αξιοποίηση της υφιστάμενης ιστορικής - παραδοσιακής κληρονομιάς. Παράδειγμα τέτοιας περίπτωσης είναι το αναπαλαιωμένο σταθμαρχείο, όπου λειτουργεί εστιατόριο καθώς εκεί λαμβάνει χώρα η γνωστή γιορτή το τρυγοπάτι. Επιπλέον υπάρχει πλήρης εκμετάλλευση των αιθουσών του Σιδηροδρομικού σταθμού με ποικίλες εκδηλώσεις και διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων με απώτερο στόχο την επαγγελματική αποκατάσταση των συμμετεχόντων για να συνεχιστεί το αγκάλιασμα της νεολαίας από τη δημοτική αρχή έτσι ώστε οι νέοι να έχουν τη δυνατότητα σε δημιουργική δράση ελεύθερη και αβίαστη έκφραση. Βασικός στόχος των αρμοδίων του πολιτιστικού πνευματικού κέντρου είναι η δημιουργική συμμετοχή της νεολαίας με πρωτοβουλίες και έντονη δραστηριότητα.

Τα πρώτα βήματα έχουν ήδη γίνει. Ο μοναδικός στο κάμπο των Μεσογείων χειμερινός κινηματογράφος «Άρτεμις» και η κινηματογραφική λέσχη δίνουν διέξοδο τα βράδια του χειμώνα στους κατοίκους της περιοχής. Η φιλαρμονική και η χορωδία με τις πάμπολλες εκδηλώσεις τους στην πόλη αλλά και εκτός αυτής δίνουν το στίγμα του πολιτισμού που παράγεται σε αυτό τον τόπο. Το δημοτικό θέατρο «οι περίακτοι» με τη γενναία επιχορήγηση του δήμου έδωσε αξιόλογα δείγματα του ταλέντου και της σοβαρότητας των μελών του ανεβάζοντας αξιόλογες παραστάσεις.

Όσο για το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου, με τις εκδηλώσεις και τις επιδόσεις του δίκαια θεωρείται από τους κατοίκους της περιοχής από τα πλέον δραστήρια πνευματικά κέντρα στην επικράτεια. Τα μέλη του πνευματικού πολιτιστικού κέντρου νιώθουν περήφανοι γιατί κατορθώσανε να μετατρέψουν το πνευματικό κέντρο σε κυνέλι καλλιτεχνικής ευαισθησίας και δημιουργικότητας .

Η δυναμική δραστηριοποίηση του Πνευματικού Κέντρου παρουσιάζεται μέσα από την έκδοση α) του τοπικού περιοδικού «εν Μαρκοπούλω» στο οποίο γίνεται αναφορά κοινωνικών οικονομικών και πολιτιστικών θεμάτων καθώς και επίκαιρα προβλήματα που απασχολούν τους κατοίκους της περιοχής. β) του βιβλίου Μαρκόπουλο ο τόπος μου και η ιστορία μου, του Παπαγιάννη γ) του βιβλίου «Κώστας Σωτηρίου, η Ζωή και το έργο του».

Στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και στο αμφιθέατρο του πνευματικού κέντρου έχουν λάβει χώρα οι εξής εκδηλώσεις:

εικαστικές, μουσικές ομιλίες, λαογραφικές, ειδικές ημερίδες, θεατρικές, παραστάσεις ξένων συγκροτημάτων, χορωδιακό φεστιβάλ Μεσογείων, συνέδριο ΣΤ΄ Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής .

Οι πραγματοποιούμενες εκδηλώσεις διακρίνονται από ομοιομορφία και τυποποίηση ως προς το αντικείμενο και το περιεχόμενό τους. Είναι επαναλαμβανόμενες και σε γενικές γραμμές ίδιες. Τελικά φαίνεται πως δεν ακολουθείται η κατάλληλη πολιτιστική πολιτική, αφού λείπουν εκδηλώσεις που θα τόνιζαν και θα συντελούσαν στην προβολή των ιδιοτεροτήτων της περιοχής όσον αφορά φυσικό και δομημένο περιβάλλον, πληθυσμιακά στοιχεία, πολιτιστική κληρονομιά και άλλα.

Η συμμετοχή των πολιτών σε κάποιο ποσοστό θεωρείται ενεργή -Δημοτικό Ωδείο Φιλαρμονική, χορωδία και χορευτικό συγκρότημα αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό παρακολουθεί παθητικά, ως θεατής, τις εκδηλώσεις που οργανώνονται από το πνευματικό πολιτιστικό κέντρο. Οι περισσότερες περιπτώσεις ενεργής συμμετοχής δηλαδή στη διοργάνωση και στη συμμετοχή προέρχονται από τα μέλη των σχολικών κοινοτήτων.

Η κεντρική εξουσία δεν φαίνεται να παίζει ουσιαστικό ρόλο στην άσκηση πολιτιστικής πολιτικής, παρά μόνο μέσω κάποιων ενισχύσεων με περιορισμένα χρηματικά ποσά και θεσμικών οργανωτικών μέτρων που θέτει. Γεγονός είναι πως τα πολιτιστικά ζητήματα αποφασίζονται από το διοικητικό συμβούλιο του πνευματικού κέντρου σε συνεργασία με το δημοτικό συμβούλιο του δήμου. Το διοικητικό Συμβούλιο του Πνευματικού-Πολιτιστικού Κέντρου απαρτίζεται, σε σημαντικό ποσοστό από μορφωμένα άτομα νέα σε ηλικία, που έχουν αποδείξει την ενεργή συμμετοχή τους σε πολιτιστικά θέματα που αφορούν το Δήμο. Αρνητικό στοιχείο στη σύνθεση του διοικητικού Συμβουλίου αποτελεί η έλλειψη αντιπροσώπευσης των υπολοίπων κοινωνικών επαγγελματικών και εξωραϊστικών συλλόγων του Δήμου.

Η πλειοψηφία των πραγματοποιούμενων εκδηλώσεων του, στο πλαίσιο της ασκούμενης πολιτιστικής πολιτικής αναφέρεται στους δημότες του Μαρκοπούλου. Διαδημοτική συνεργασία μεταξύ Μαρκοπούλου και άλλων δήμων σε επίπεδο χώρας δεν παρατηρείται. Ενδιαφέρον εμφανίζει η χορωδία Μαρκοπούλου η οποία έχει εμφανιστεί σε διάφορους δήμους, μεταξύ των οποίων είναι η Αθήνα, η Ηλιούπολη, Μελίσσια, Κηφισιά, Κερατέα, Παλλήνη καθώς και στο Φεστιβάλ Αιδηψού και Λευκάδας.

Προβλήματα που αντιμετωπίζει το Μαρκόπουλο και επιδιώκεται να λυθούν από το Δήμο, μέσω άσκησης Πολιτιστικής Πολιτικής⁷⁶, είναι κυρίως ορισμένα κοινωνικοοικονομικά. Έτσι, με την οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, καθώς και την λειτουργία τμημάτων εκμάθησης μουσικής και χορού κ.α με συμβολική τιμή συμμετοχής, που σημαίνει όχι αποκλεισμός των χαμηλότερων εισοδηματικών τάξεων από εκδηλώσεις και μάθηση – επιχειρείται να ενισχυθεί η δυνατότητα επαφής μεταξύ των δημοτών, ώστε να γνωριστούν καλύτερα, να ευαισθητοποιηθούν σε ζητήματα πολιτισμού, αλλά και να ενημερωθούν σχετικά σε θέματα γενικότερου προβληματισμού, που απασχολούν καθημερινά το Δήμο και την ευρύτερη περιοχή του.

Άλλο πρόβλημα, σύμφωνα με τους αρμόδιους του Δήμου, που επιχειρείται να αντιμετωπισθεί μέσω άσκησης πολιτιστικής πολιτικής είναι ο κίνδυνος να ξεχαστεί από τις νεότερες γενιές η παράδοση και η ιστορία του τόπου τους. Γεγονός είναι πως το είδος των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου τα τελευταία χρόνια δεν πιστοποιεί τέτοιου είδους πρόθεση. Η διαφύλαξη και προβολή της παράδοσης και της ιστορίας του Μαρκοπούλου αποτέλεσε επιδίωξη καθοριστικής σημασίας, επί λειτουργίας του Επιμορφωτικού Συλλόγου, γεγονός που φαίνεται από το μεγαλύτερο ποσοστό των πραγματοποιούμενων εκδηλώσεων, όπως μεταξύ άλλων συναντήσεις αφιερωμένες στη ζωή και το έργο αξιόλογων ανθρώπων της περιοχής, εκδόσεις

⁷⁶ Στοιχεία από το Δήμο Μαρκοπούλου.

εντύπων με ιστορικό περιεχόμενο. Πρόσφατα έγινε, από το Πνευματικό – Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου ενέργεια προβολής μνημείων της περιοχής με ιστορικό ενδιαφέρον με την έκδοση βιβλίου «Εκκλησίες Τοιχογραφίες πορεία στο χρόνο Μαρκοπούλου Μεσογαίας» με σκοπό την ανάδειξη της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς του Μαρκοπούλου.

Τα τελευταία χρόνια στο Μαρκόπουλο έχουν πραγματοποιηθεί αρκετά έργα που πραγματικά άλλαξαν τη φυσιογνωμία της περιοχής. Πρόσφατα έχει γίνει αξιοποίηση της παραλιακής ζώνης του Πόρτο Ράφτη μέσω άσκησης πολιτιστικής πολιτικής με σκοπό την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής (ξενοδοχειακά συγκροτήματα, αναπλάσεις, κ.α.

Σύμφωνα πάντα με τους υπεύθυνους σε πολιτιστικά θέματα του Δήμου οι στόχοι τους είναι:

- * Συμπλήρωση των αρχείων παλαιάς φωτογραφίας και παλαιών εγγράφων - ντοκουμέντων που ήδη έχει αρχίσει.
- * Συνέχιση των εικαστικών μουσικών, λαογραφικών, θεατρικών και λοιπών εκδηλώσεων .
- * Συνέχιση των παρεμβάσεων με αποκαταστάσεις, αναπαλαιώσεις και αναστηλώσεις μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς των εξής : Ο ανεμόμυλος, η Σάρα η πλατειούλα της οδού Παπαβασιλείου, το Πουσιρί , το Τζούλι, η Κοπρέζα το Πούσι-Μητρολία, το πηγάδι της Μερέντας και η βρύση της Βραώνας.
- * Επιδίωξη της ηλεκτροδότησης των αγροτικών αντλιοστασίων.
- * Σύσταση χορευτικού τμήματος παραδοσιακών χορών και λειτουργία σχολής εκμάθησης παραδοσιακών οργάνων.
- * Για την περιοχή της Βραώνας προβλέπονται τα εξής⁷⁷:
- Αναβάθμιση του αρχαιολογικού χώρου και του Μουσείου.
- Διατήρηση και προστασία του βιότοπου και της Αρμύρας .
- Ανάπλαση του χώρου του πύργου της Βραώνας και ο εξωραϊσμός της πλατείας και της βρύσης.

⁷⁷ Προτάσεις που διατυπώθηκαν από το Δήμο Μαρκοπούλου για την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.

4.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΥ ΚΟΡΩΠΙΟΥ

Η προσπάθεια που καταβλήθηκε προκειμένου να εξακριβωθεί, αν και κατά πόσο στο Δήμο Κρωπίας εφαρμόστηκε ή εφαρμόζεται συγκροτημένη και ολοκληρωμένη πολιτιστική πολιτική κατέληξε στα ακόλουθα:

Η προσπάθεια και κυρίως η δραστηριότητα που φαίνεται να αναπτύχθηκε στο χώρο του πολιτισμού πήγαζε «εκ των κάτω». Οι πνευματικές ανησυχίες και οι ανάγκες ορισμένων δημοτών, τους οδήγησαν στην ανάληψη πολιτιστικών δράσεων. Ήταν οι άνθρωποι εκείνοι που το καφενείο και η πλατεία δεν τους αρκούσε. Υπήρχαν και άλλα πράγματα πέρα από αυτά που δεν τους τα προσέφερε όμως κανείς. Έπρεπε μόνοι τους να τα βρουν να τα αδράξουν, να κάνουν κάτι για τον εαυτό τους και τους συμπολίτες τους. Τα άτομα αυτά έχοντας πλέον αποκτήσει συνείδηση για το τι ήταν εκείνο που δεν τους ικανοποιούσε συναντήθηκαν και δημιούργησαν μια άτυπη, σε πρώτη φάση, ομάδα. Η ομάδα αυτή στη συνέχεια θεσμοθέτησε την ύπαρξή της και την οργανωμένη δράση της με τη σύσταση του Επιμορφωτικού Συλλόγου Κορωπίου (ΕΣΚ). Στο σύνολο τους τα άτομα αυτά είχαν αποκτήσει πανεπιστημιακή μόρφωση και οπωσδήποτε ξέφευγαν από το μέσο όρο μόρφωσης, που επικρατούσε στην περιοχή του Δήμου. Μια περιοχή με αγροτικές καλλιέργειες και την πλειονότητα των κατοίκων να απασχολείται στην Πρωτογενή παραγωγή. Στην προσπάθεια τους, λοιπόν, οι άνθρωποι αυτοί να ικανοποιήσουν προσωπικές πνευματικές ανάγκες και ανησυχίες, αλλά με βασική προϋπόθεση την ειλικρινή αγάπη για τον τόπο τους, έβαλαν, ίσως εν αγνοία τους τα θεμέλια για την αφύπνιση και άλλων δημοτών. Σταδιακά λοιπόν, άρχισαν να δημιουργούνται κι άλλες άτυπες αρχικά και στη συνέχεια οργανωμένες σε συλλόγους και ενώσεις ομάδες.

Κοινός στόχος όλων των ομάδων, που ξεκίνησαν ν' αναπτύσσουν δράση στο χώρο του πολιτισμού ήταν οι γενικόλογες και μάλλον συνθηματικές εκφράσεις «Πολιτιστική αναβάθμιση ή βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου ή ακόμη βελτίωση της ποιότητας ζωής».

Από το σύνολο, όμως των εν λόγω πρωτοβουλιών, όπως προέκυψε από τη διερεύνηση, απουσίαζαν βασικές παράμετροι προκειμένου να αποτελέσουν και ταυτόχρονα να σηματοδοτήσουν συγκεκριμένη, έστω και άτυπη, πολιτιστική κατεύθυνση και προοπτική για τους εν λόγω ΟΤΑ.

Πιο συγκεκριμένα, απουσίαζαν :

Κατανόηση του περιεχομένου του όρου πολιτισμός και σχετική προηγούμενη εμπειρία.
Ενδεικτικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι πολλοί από τους τοπικούς συλλόγους αναλώθηκαν στην επανάληψη συγκεκριμένων εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων. Ούτε τις ενέργειές τους ούτε τις δράσεις τους ήταν σε θέση να οργανώσουν, να συγκροτήσουν και πολύ περισσότερο να επιδιώξουν με συντονισμένες κινήσεις. Παρουσιάστηκε λοιπόν το φαινόμενο, αντί μέσω των συλλόγων να προωθείται και να ενθαρρύνεται η καινοτομία να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος επαναλαμβανόμενων εκδηλώσεων, που οδηγούσε τους συμμετέχοντες μάλλον σε πνευματικό λήθαργο παρά σε επαγρύπνηση και εγρήγορση ως προς τα πολιτιστικά.

Εξειδίκευση , προσδιορισμός και συγκροτημένη επιδίωξη συγκεκριμένων στόχων τόσο στη βραχυχρόνια όσο και στη μακροχρόνια περίοδο. Το γεγονός ότι τα μέλη των Συλλόγων είχαν καταλήξει συνειδητά στο τι δεν επιθυμούσαν δε σημαίνει ταυτόχρονα ότι είχαν ξεκάθαρες και σαφώς προσδιορισμένες απόψεις ως προς το τι ζητούσαν. Κάτι τέτοιο όμως κάνει πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο , το να τεθούν ρεαλιστικοί , εφικτοί εξειδικευμένοι στόχοι. Είναι βέβαια δυνατό κάποιος να έχει όραμα, αλλά η δυσκολία έγκειται στην υλοποίηση του και αυτή απαιτεί γνώση πρόγραμμα , οργάνωση συγκρότηση και έλεγχο.

Οικονομικοί πόροι.

Οι σύλλογοι και οι ενώσεις , εξαιτίας των λιγοστών έως και ανύπαρκτων οικονομικών τους πόρων, δεν ήταν σε θέση να προχωρήσουν στην οργάνωση και υλοποίηση σημαντικών πρωτοποριακών πολιτιστικών εκδηλώσεων και ευρύτερης των ορίων του Δήμου Εμβέλειας. Έτσι οι όποιες εκδηλώσεις πραγματοποιούντο ήταν τοπικής εμβέλειας.

Επιπλέον οι οικονομικές δυσχέρειες δεν επέτρεπαν, αφενός τη δημιουργία ιδιόκτητων χώρων για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων, αφετέρου την αναζήτηση συμβούλων ή ακόμη καλύτερα την πρόσληψη ανθρώπων που είχαν γνώση σε θέματα οργάνωσης και υλοποίησης εκδηλώσεων του είδους.

Έτσι λοιπόν :

⇒ Η αποσπασματικότητα που χαρακτήριζε τις πολιτιστικές πρωτοβουλίες που προέρχονταν εκ των κάτω δε συνέβαλε στη γενικευμένη συμμετοχή όλων των κατοίκων του Δήμου.

⇒ Η έλλειψη πόρων και προηγούμενης εμπειρίας αποστερούσε τους τοπικής πρωτοβουλίας πολιτιστικούς συλλόγους και ενώσεις από τη δυνατότητα διοργάνωσης σημαντικών και υπερτοπικού ενδιαφέροντος πολιτιστικών εκδηλώσεων.

⇒ Έλλειψη πολιτιστικού πλουραλισμού (επαναλαμβανόμενες εκδηλώσεις τοπικού ενδιαφέροντος) και η κριτική αντιμετώπιση της καινοτομίας εκ μέρους των δημοτών, δεν άφηνε πολλά περιθώρια για αυτοτροφοδοτούμενη πολιτιστική και γενικότερη ανάπτυξη.

⇒ Οι στενοί ορίζοντες που χαρακτήριζαν την αντίληψη πάνω στα θέματα του πολιτισμού και της πολιτιστικής δημιουργίας, δεν υποβοήθησαν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Αυτές οι αδυναμίες, όμως σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να κριθούν με αυστηρότητα. Ας μη λησμονείται το γεγονός ότι οι άνθρωποι αυτοί ξεκίνησαν τις προσπάθειες τους εκ του μηδενός.

Αυτές οι αδυναμίες, όμως, σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να κριθούν με αυστηρότητα. Ας μη λησμονείται το γεγονός ότι οι άνθρωποι αυτοί ξεκίνησαν τις προσπάθειές τους εκ του μηδενός.

Εκεί που θα πρέπει να αναζητηθούν ίσως ευθύνες είναι στην εκάστοτε τοπική δημοτική εξουσία, η οποία κατά γενική ομολογία από την εποχή που το Κορωπί έγινε Δήμος (1946), έκανε λίγα πράγματα για να προωθήσει τα πολιτιστικά θέματα στον εν λόγω ΟΤΑ.

Χαρακτηριστικό είναι άλλωστε το γεγονός ότι δεν έχει καταρτισθεί Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα.

Η αντιμετώπιση των θεμάτων πολιτισμού από τη μεριά των τοπικών αρχών του εν λόγω ΟΤΑ μεταβλήθηκε, όπως υποστηρίζουν πολλοί από τους αρμόδιους φορείς, κατά τα τελευταία χρόνια. Κατά τη περίοδο αυτή φαίνεται να τέθηκαν οι βάσεις για

την πιο συγκροτημένη ίσως παρουσία της δημοτικής αρχής στο χώρο των πολιτιστικών εκδηλώσεων και της πολιτιστικής δραστηριότητας του Κορωπίου, γενικότερα.

Καθοριστικό ρόλο στην άσκηση πολιτιστικής πολιτικής στο Δήμο Κορωπίου έπαιξε:

1. Η συγκρότηση του Πνευματικού κέντρου του Δήμου σε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου με συγκεκριμένες αρμοδιότητες και στόχους.
2. Η ανέγερση ιδιόκτητου κτιρίου, όπου στεγάζεται το Πνευματικό και η Δημοτική βιβλιοθήκη.
3. Η ολοκλήρωση του τουριστικού κέντρου στην παραλία της Λουμπάρδας.
4. Η επαναλειτουργία του θερινού κινηματογράφου «ΚΕΚΡΩΨ».
5. Η προσπάθεια για τη δημιουργία θεάτρου στο σε χώρο παλαιού λατομείου.
6. Η πρωτοβουλία για την ίδρυση της δημοτικής επιχείρησης.
7. Η ίδρυση λαογραφικού μουσείου.
8. Η δυναμική παρουσία των ιδιωτικών φορέων και συλλόγων.

Τα χρησιμοποιούμενα μέχρι πρόσφατα μέσα άσκησης Πολιτιστικής Πολιτικής από το Δήμο μπορούν να διακριθούν σε πέντε βασικές ενότητες⁷⁸:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΣΑ, κυρίως από τα τακτικά έσοδα του δήμου και από επιχορηγήσεις, κυρίως από το ΥΠΠΟ. Οι οικονομικές ενισχύσεις από ιδιώτες είναι ελάχιστες, ενώ δωρεές δεν εμφανίζονται.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΜΕΣΑ, σύσταση δημοτικών οργανισμών ή επιχειρήσεων και με πολιτιστικά ενδιαφέροντα. Ο δήμος ίδρυσε Πνευματικό πολιτιστικό κέντρο με τομέα μουσικής δημοτικό ωδείο, φιλαρμονική χορωδία και χορού με παραδοσιακούς χορούς. Στο Δήμο δεν υπάρχει Δ/ση πολιτισμού, λειτουργεί όμως δημοτική επιχείρηση που ασχολείται με θέματα πολιτισμού.

ΥΠΟΔΟΜΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ, αφορά σε αποκατάσταση –επανάχρηση κτιρίων ιστορικής ή και μνημειακής αξίας, καθώς και ανέγερση νέων με σκοπό την εξυπηρέτηση των νέων αναγκών που προκύπτουν.

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, αρκετές φορές ο Δήμος έχει να κάνει χρήση του τύπου – ημερήσιου ή τοπικού της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου. Συζητήσεις και διαφημίσεις ορισμένων εκδηλώσεων έχουν πραγματοποιηθεί κατά καιρούς, τόσο, από το κρατικό και από μεγάλους ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς όπως το ΣΚΥ. Σχετικά με τη τηλεόραση, στην ΕΡΤ1 έχει εμφανιστεί αρκετές φορές η χορωδία του Δήμου καθώς και στελέχη με ευθύνη σε πολιτιστικά ζητήματα σε συζητήσεις ανάλογου περιεχομένου.

⁷⁸ Στοιχεία από το Δήμο Κορωπίου.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ, από το Πνευματικό – Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου έχουν οργανωθεί διάφορες εκδηλώσεις όπως εκθέσεις ζωγραφικής και γλυπτικής, πρωτότυπων και παραδοσιακών αντικειμένων, μουσικές βραδιές, χορευτικά φεστιβάλ, ρεσιτάλ πιάνου θεατρικές παραστάσεις κυρίως από τη σχολική κοινότητα – χορευτικά, ημερίδες και επιστημονικού αντικειμένου συζητήσεις. Η περίοδος που εμφανίζει τη μεγαλύτερη κινητικότητα στη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων από το δήμο είναι η θερινή, καθώς και κατά τη διάρκεια των εορτών δηλαδή Χριστούγεννα, Πάσχα και Απόκριες.

Για τη νέα χιλιετία οι υπεύθυνοι του πνευματικού κέντρου υπόσχονται ένα πλούσιο πρόγραμμα πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

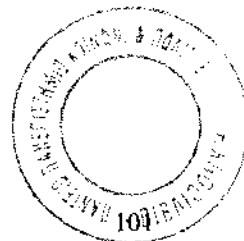
Οι παραπάνω εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, αν όχι αποκλειστικά, στον οικισμό Κορωπίου. Ο λόγος είναι η ελαχιστοποίηση των αποστάσεων που καλούνται να καλύψουν οι κάτοικοι του οικισμού προκειμένου να παρακολουθήσουν τις προγραμματιζόμενες από το Δήμο εκδηλώσεις. Οι προσφερόμενοι, εντός του οικισμού, χώροι για την πραγματοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων θεωρούνται περισσότερο προσιτοί και ευκολότερα προσεγγίσιμοι από τους κατοίκους του. Το δημαρχείο – η ισόγεια αίθουσα του το διώροφο κτίριο της κεντρικής πλατείας, το προαύλιο του 1ου δημοτικού σχολείου, καθώς και η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων που βρίσκεται στο ισόγειο του Πνευματικού πολιτιστικού κέντρου χρησιμοποιούνται για την πραγματοποίηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Εκτιμάται πάντως ότι στην αλλαγή της αντιμετώπισης των πολιτιστικών θεμάτων εκ μέρους των ΟΤΑ αλλά και του συγκεκριμένου δήμου συνέβαλαν ορισμένοι γενικοί αλλά και ειδικοί παράγοντες. Πιο συγκεκριμένα:

Η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου, που διέπει τις λειτουργίες και τις εξουσίες των ΟΤΑ, τους έβγαλε, σε κάποιο βαθμό από τη στάσιμη κατάσταση στην οποία βρισκόταν.

Αυτό βέβαια, χωρίς να υποβαθμίζονται οι αδυναμίες και οι δυσλειτουργίες που σε πολλές περιπτώσεις δημιούργησε ή ενέτεινε το ίδιο θεσμικό πλαίσιο, καθώς το κεντρικό κράτος δε θεώρησε σκόπιμο να παραιτηθεί από το συγκεντρωτικό και αυταρχικό του χαρακτήρα. Δε δίστασε δηλαδή να συνεχίσει να χρησιμοποιεί τους ΟΤΑ ως προέκταση της κομματικής αντιπαράθεσης, αφού έδωσε αρμοδιότητες, αλλά όχι οικονομική αυτοτέλεια.

Εδώ θα ήταν δυνατό να αποδοθεί και η ιδιαίτερη ενασχόληση των ΟΤΑ με τα πολιτιστικά καθώς ήταν ένας χώρος όπου η συμμετοχή του κεντρικού κράτους όταν ήταν ενεργή, δεν ικανοποιούσε τις ανάγκες και τις επιθυμίες των κατοίκων των ΟΤΑ. Το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων του Κορωπίου βελτιώθηκε σημαντικά. Η γεωργία δεν είναι πλέον η κατεξοχήν ασχολία των κατοίκων. Αντίθετα για πολλούς έχει μετατραπεί σε συμπληρωματική. Οι πολιτιστικές αναζητήσεις και ανάγκες των δημοτών δεν είναι πλέον η εξαίρεση, αλλά ο κανόνας. Το βιοτικό επίπεδο των δημοτών, όπως δείχνουν άλλωστε και τα στοιχεία δεν είναι χαμηλό.

Αναλαμβάνονται δράσεις εκ μέρους του δήμου και γίνονται δαπάνες με σκοπό να φέρουν τους κατοίκους πιο κοντά. Ενισχύονται οι τοπικοί σύλλογοι που αναπτύσσουν πολιτιστική δραστηριότητα.

Αργά αλλά σταθερά, αρχίζουν να αναπτύσσονται και κοινές δράσεις από τους πολιτιστικούς συλλόγους του Κορωπίου και μάλιστα προς διάφορες κατευθύνσεις. Παρά ταύτα φαίνεται ότι οι σύλλογοι δεν είναι σε θέση να ξεφύγουν από την επανάληψη κάποιων εκδηλώσεων και να αναλάβουν πρωτοποριακές και μεγαλύτερης εμβέλειας δράσεις.

Είναι λοιπόν δυνατό να υποστηριχθεί ότι το Κορωπί βρίσκεται σε μια φάση η οποία θα ήταν δυνατό να αποτελέσει κρίσιμη καμπή.

Εκτιμάται ότι αυτή είναι ή κατάλληλη στιγμή για να λάβει σάρκα και οστά μια ολοκληρωμένη και συγκροτημένη πολιτιστική πολιτική στον εν λόγω ΟΤΑ.

Τώρα πλέον είναι σχεδόν βέβαιο ότι υπάρχει αφενός υποδομή αφετέρου διάθεση για κάτι μεγαλύτερο και σημαντικότερο, που θα ξεφύγει από τις αποκλειστικά τοπικού χαρακτήρα και κατεύθυνσης εκδηλώσεις στα πολιτιστικά θέματα.

4.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΗΜΟΥ ΠΑΙΑΝΙΑΣ

Στο Δήμο Παιανίας «υπάρχει μια πλούσια πολιτιστική δραστηριότητα η οποία οφείλεται αποκλειστικά στο σπουδαίο ανθρωπιστικό δυναμικό που διαθέτει και όχι στην ύπαρξη δημοτικής πολιτιστικής πολιτικής» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο νυν Δήμαρχος της Κοσ Δάβαρης.

Είναι ο μοναδικός δήμος των Μεσογείων που στερείται πνευματικού πολιτιστικού κέντρου και δεν διαθέτει ούτε καν μια αίθουσα εκδηλώσεων. Η απουσία του έχει σημαντικές επιπτώσεις για την πολιτιστική αναβάθμιση του τόπου γιατί σαν σταθερός θεσμός και φορέας θα μπορούσε να οργανώσει πλήθος εκδηλώσεων με ποικίλες πολλαπλασιαστικές επιδράσεις.

Είναι φανερό όμως απ' όσα παρουσιάστηκαν ότι ο Δήμος Παιανίας δεν ακολούθησε συγκροτημένη και ολοκληρωμένη πολιτιστική πολιτική. Η δράση των περισσότερων φορέων στα πολιτιστικά θέματα είναι αποσπασματική.

Το Μουσείο Βορρέ αποτελεί μια πολύ σημαντική παρουσία στην περιοχή σε ότι αφορά τα πολιτιστικά θέματα. Το Μουσείο Βορρέ και τα εκθέματα του που καλύπτει 3000 χρόνια ελληνικής ιστορίας αποτελείται από δύο τμήματα: Το πρώτο περιλαμβάνει δύο παραδοσιακά χωριάτικα σπίτια και τα υπολείμματα ενός στάβλου από τις αρχές του 19ου αιώνα. Είναι περισσότερο μια αναδιαμόρφωση ελληνικών λαϊκών αρχιτεκτονικών στοιχείων και αντικειμένων για να προβληθεί η πηγαία ομορφιά τους και η πρακτική τους αξία.. Το δεύτερο τμήμα αποτελεί ένα μουσείο σύγχρονης ελληνικής τέχνης, το οποίο παρουσιάζει αξιόλογα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής Ελλήνων καλλιτεχνών. Σύμφωνα με τους υπεύθυνους του Μουσείου το όλο έργο αποσκοπεί στο να παροτρύνει τους σύγχρονους Έλληνες να σώζουν και να διατηρούν την εθνική τους κληρονομιά. Το Μουσείο Βορρέ το οποίο θεωρείται από τα ωραιότερα και τα πλέον πρωτότυπα του είδους στο κόσμο συμβάλλει στη πολιτιστική ανάδειξη του τόπου προσελκύοντας επισκέπτες από τις γύρω περιοχές αλλά και από όλη την Ελλάδα ακόμα και από το Εξωτερικό⁷⁹. Επίσης χρησιμοποιείται και για την παρουσία διαφόρων πολιτιστικών εκδηλώσεων, ομιλιών και ημερίδων εφόσον ο Δήμος στερείται μιας τέτοιας αίθουσας .

Στην Παιανία υπάρχουν φορείς που έχουν τα παραρτήματα τους εκεί και δρουν σε πανελλήνια κυρίως κλίμακα έχοντας την έδρα τους στην Αθήνα κάτι που αποδεικνύει την εξάρτηση τους από τις γενικότερες κατευθύνσεις και επιδιώξεις των κεντρικών φορέων.(Α&Β διαλεκτικοί όμιλοι).

Εξαίρεση αποτελεί το λύκειο Ελληνίδων το οποίο αν και είναι παράρτημα του αντίστοιχου στην Αθήνα έχει εκδηλώσει πλούσια και δημιουργική δράση κατά κοινή παραδοχή ιδιαίτερα σε ότι αφορά την ανάδειξη της τοπικής παράδοσης.

Ο επιμορφωτικός Σύλλογος έχει να επιδείξει ένα πλούσιο έργο με συνεχείς εκδόσεις βιβλίων καθώς και την διοργάνωση της Ε' Επιστημονικής συνάντησης Νοτιανατολικής Αττικής το 1991. Παρόλα αυτά όμως δεν έχει προχωρήσει σε παρέμβαση στα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής έτσι ώστε να προβάλλονται τα

⁷⁹ Άρθρο από τον τοπικό περιοδικό τύπο.

τοπικά πλεονεκτήματα και να αναζητούνται τρόποι αξιοποίησης τους στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης πολιτικής αν και ήταν θετική η αλλαγή της κατεύθυνσης του στο παρελθόν, από κατ' εξοχήν ελιτίστικη σε λαϊκή, με κάποιες ίσως υποβόσκουσες λαϊκίστικες τάσεις.

Το σπήλαιο «Κουτούκι» στην περιοχή της Παιανίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τουριστική άποψη με την προσέλκυση επισκεπτών στην τοπική κοινωνία αλλά αυτά του είδους τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα δεν έχουν εκτιμηθεί ούτε αξιοποιηθεί προς όφελος της τοπικής κοινότητας⁸⁰. Η ακαμψία του δημόσιου τομέα (στην προκειμένη περίπτωση του ΕΟΤ) και η έλλειψη ενδιαφέροντος από μέρους του για την προώθηση των τοπικών συμφερόντων είναι παράγοντες που συμβάλλουν στην απουσία οποιασδήποτε προσπάθειας συντονισμού δράσεων μεταξύ κοινωνικών φορέων με σκοπό την ενεργοποίηση και ανάδειξη των ενδογενών πόρων.

Άλλες οργανώσεις για παράδειγμα των πολιτικών κομμάτων δεν έχουν καμιά συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες. Επίσης άλλοι σύλλογοι (εξωραϊστικοί, κ.α) δεν παίζουν κάποιο ιδιαίτερο ρόλο στον τομέα του πολιτισμού. Ούτε και οι αθλητικοί όμιλοι συμμετέχουν ουσιαστικά σε πολιτιστικές εκδηλώσεις που διεξάγονται στην περιοχή της Παιανίας. Εκείνο που αξίζει να σημειωθεί είναι η συμμετοχή των μαθητών των σχολείων σε πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων. Εδώ μάλιστα υπάρχουν σύλλογοι όπως ο Εξωραϊστικός και οι Σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων που συμβάλλουν ενεργά στη διεξαγωγή των παραπάνω εκδηλώσεων, οι οποίες πολλές φορές λαμβάνουν χώρα και πέρα της τοπικής κοινότητας.

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται σχετικά με τα θέματα πολιτιστικού ενδιαφέροντος προέρχονται από τη δημοτική αρχή. Δεν πρόκειται βέβαια για αποφάσεις που στηρίζονται σε συγκεκριμένες μελέτες, αλλά για εκδηλώσεις που έχουν τακτικό ή περιοδικό χαρακτήρα και απαντώνται συνήθως σε κάθε δήμο. Βέβαια, η δημοτική αρχή πάντοτε υποστηρίζει την ανεπάρκεια των χρηματικών πόρων που χορηγούνται από το Υπουργείο Πολιτισμού.

Όσον αφορά τη διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς σημαντική είναι η προσφορά του Λυκείου των Ελληνίδων σε ότι αφορά την αναβίωση της αρβανίτικης ενδυμασίας του Επιμορφωτικού συλλόγου, στα πλαίσια κυρίως της διοργάνωσης της Ε' Επιστημονικής Συνάντησης Νοτιοανατολικής Αττικής. Η προβολή της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς δεν είναι αποτέλεσμα οργανωμένης δράσης στα πλαίσια κάποιας πολιτιστικής πολιτικής με συγκεκριμένους στόχους, αλλά προϊόν των επί μέρους φορέων συνήθως στα πλαίσια κάποιας πολιτιστικής πολιτικής με συγκεκριμένους στόχους, αλλά προϊόν των επί μέρους φορέων συνήθως στα πλαίσια των τυποποιημένων εκδηλώσεων.

Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη δράσεων πολιτιστικού ενδιαφέροντος είναι λίγα. Ο ίδιος ο δήμος χρηματοδοτεί λίγες δραστηριότητες από τα τακτικά του έσοδα, ενώ οι περισσότερες επιχορηγήσεις προέρχονται από το

⁸⁰ Πετρόχειλου, 1993:318.

Υπουργείο Πολιτισμού⁸¹. Δεν υπάρχει κάποια επιχείρηση στο δήμο που άμεσα ή έμμεσα να ασχολείται με θέματα πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο Δήμος δεν έχει πνευματικό κέντρο, οι διαδικασίες όμως για την κατασκευή του σύμφωνα με τη γνωστοποίηση του κ Δάβαρη βρίσκονται σε εξέλιξη. Ο τύπος και τα ΜΜΕ γίνονται αντικείμενο χρησιμοποίησης τόσο από το Δήμο όσο και από τους άλλους φορείς για την ενημέρωση σε πολιτιστικά θέματα. Ο επιμορφωτικός σύλλογος χρησιμοποιεί σαν μέσο τις εκδόσεις πολιτιστικών εντύπων για την ενημέρωση των πολιτών. Σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις επιστημονικές συζητήσεις με έντονη παρουσία σε περιόδους όπως Χριστούγεννα, Πάσχα, αποκριές καλοκαίρι και κατά τη διάρκεια εορτών που οργανώνονται από τους πολιτιστικούς φορείς.

Όπως γίνεται αντιληπτό απ' όσα μέχρι τώρα αναφέρθηκαν, δεν μπορούμε να συζητάμε για αποτελέσματα ασκηθείσας πολιτιστικής πολιτικής, γιατί δεν υπήρξε ποτέ ως τώρα ανάλογη πολιτική στο Δήμο Παιανίας. Ουσιαστικά, αν εξαιρέσει κανείς τον Επιμορφωτικό Σύλλογο και το Μουσείο Βορρέ (που ετοιμαζόταν πριν από πολλά χρόνια), οι υπόλοιποι φορείς κάνουν τη παρουσία τους μετά τη μεταπολίτευση και κεντρικά προσδιορισμένη δράση τους δεν εγγυάται την αναβάθμιση του πνευματικού επιπέδου της τοπικής κοινωνίας, αφού δεν είναι σαφές το κατά πόσο το εκφράζει. Επίσης το γεγονός ότι ο δήμος δεν συμμετέχει σε δίκτυο πόλεων, καθώς και η απουσία ενός τοπικού αναπτυξιακού προγράμματος για την περιοχή της Παιανίας, είναι παράγοντες που δρουν αρνητικά για την τοπική κοινωνία ως προς τη δυνατότητα που θα είχε να απορροφήσει πλεονεκτήματα από τις εμπειρίες και τις δράσεις άλλων πόλεων.

⁸¹ Στοιχεία από το Δήμο Παιανίας.

4.4 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ένας ευέλικτος χώρος αποφάσεων. Μπορεί να συνδυάσει την τοπική και την πολιτιστική υπόθεση και να διαθέσει ιδίους πόρους για πολιτιστικούς σκοπούς⁸². Αποτελεί πρόσφορη κοινωνική οργάνωση με μακρά παράδοση ώστε να μπορεί να αναδείξει την πολιτιστική πολλαπλότητα ενός λαού, πράγμα που ισχύει κατεξοχήν στην Ελλάδα. Εντάσσοντας τα πολιτιστικά θέματα, μέσα στα γενικότερα τοπικά θέματα, μπορεί να διεκδικήσει προς αυτό το σκοπό πιστώσεις και να τις απορροφήσει αποτελεσματικότερα, απ' ό,τι οι άλλοι – κρατικοί οργανισμοί. Μπορεί ευκολότερα στο χώρο της να συνειδητοποιηθεί η ανάγκη της ευρωπαϊκής ενότητας μέσω του πολιτισμού και της ειρήνης. Έτσι, ο πολιτισμός γίνεται μια ανυπολόγιστη δύναμη επικοινωνίας, που κάνει τους ανθρώπους να συνεννοούνται και μέσα από τα δημιουργήματά του. Η τελική δύναμη του ανθρώπου έγκειται στο να δημιουργεί έργα, που τείνουν να υπερβούν τη φθορά του χρόνου.

Από τα στοιχεία που έχουν παρατεθεί στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας είναι μάλλον ευχερής η διατύπωση των ακόλουθων διαπιστώσεων και προβλημάτων, η σειρά παράθεσης των οποίων είναι ενδεικτική⁸³:

- Κατ' αρχάς διαπιστώνεται η έλλειψη σαφούς και συγκεκριμένου προγράμματος πολιτιστικής δράσης και στους τρεις δήμους.

-Πλην ελάχιστων κινήσεων κατά τα τελευταία έτη, δεν έχει ακολουθηθεί μια συστηματική πολιτική για την αναζήτηση και προβολή πολιτιστικής ταυτότητας και πολιτιστικού προτύπου σε τοπικό επίπεδο που θα ήταν σε θέση, αφενός να οδηγήσει σε ανύψωση του πνευματικού επιπέδου των δημοτών, αφετέρου να συμβάλλει στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη της κάθε περιοχής. Αυτό μπορεί να αποδοθεί σε ποικίλους παράγοντες και εξελίξεις όπως ιστορικούς, γεωγραφικούς, οικονομικούς, θεσμικούς.

Πιο συγκεκριμένα:

- η έλλειψη τοπικής και ιστορικά προσδιορισμένης πολιτιστικής συνείδησης, που δεν στάθηκε δυνατό να αποκτηθεί τόσο λόγω εσωτερικών όσο και λόγω εξωτερικών παραγόντων.(προσμίξεις λαών, εισβολή κατακτητών κλπ)
- η γειτνίαση με τον ιστορικά σημαντικό πόλο της Αθήνας, που κυριαρχούσε στο σύνολο σχεδόν της ευρύτερης περιοχής και προσδιόριζε συνολικά τις εξελίξεις κυρίως σε θέματα κουλτούρας πολιτικής και οικονομίας.
- οι παραγωγικές εξειδικεύσεις του κάθε δήμου και η διαχρονική εξέλιξη και διαφοροποίηση τους
- το δύσκαμπτο , αυταρχικό και έντονα συγκεντρωτικό θεσμικό πλαίσιο, σε σχέση με τις αρμοδιότητες και τα οικονομικά των ΟΤΑ.

Εξαίρεση αποτελεί ίσως η περίπτωση του δήμου Κορωπίου, όπου οι προοπτικές για συγκρότηση ολοκληρωμένης πολιτιστικής πολιτικής φαίνονται ευνοϊκότερες, λόγω της σημαντικής αναβάθμισης της πολιτιστικής- θεσμικής και κτιριακής του

⁸² Φωτέα, 1992:16.

⁸³ ΚΕΔΚΕ- ΕΕΤΑΑ, 1995: 315-317.

υποδομής(πνευματικό κέντρο και δημιουργία δημοτικής Επιχείρησης και για πολιτιστικά θέματα).

Επίσης και στο Μαρκόπουλο οι προσπάθειες φαίνονται ότι διέρχονται ένα στάδιο αναβάθμισης της πολιτιστικής υποδομής τους (μεταφορά πνευματικού κέντρου σε ένα αναπαλαιωμένο διώροφο στη κεντρική πλατεία) ενώ κάτι ανάλογο δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι παρατηρείται στο δήμο Παιανίας.

Παρά το γεγονός ότι οι συγκεκριμένοι Δήμοι, από γεωγραφική άποψη, έχουν χωρική συνέχεια , εν τούτοις αυτό δεν αποτέλεσε παράγοντα προσέγγισης και αναζήτησης κοινού μέλλοντος, τόσο σε θέματα πολιτιστικού περιεχομένου όσο και σε γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα (οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά κλπ) στα πλαίσια μιας διαδημοτικής συνεργασίας.

- Επί θεμάτων πολιτιστικής δράσης παρατηρείται, ανεξαρτήτως της ποιότητας του παραγόμενου τελικώς έργου, ένας υπερσυγκεντρωτισμός δραστηριοτήτων, δυναμικών και πόρων σε δημοτικούς φορείς δράσης ενώ η παρουσία των ιδιωτικών φορέων-Συλλόγων δεν είναι ιδιαίτερα αισθητή στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου τους.

-Παρατηρείται έλλειψη πολιτιστικής υποδομής, και αυτό είναι ιδιαίτερα αισθητό στο Δήμο Παιανίας. Είναι ο μοναδικός δήμος στα Μεσόγεια που δεν έχει Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο, ούτε καν μια αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων.

-Διαπιστώθηκε ότι όλοι οι δήμοι πάντως έχουν λίγο πολύ χρησιμοποιήσει κοινά μέσα για την πραγματοποίηση και την προβολή πολιτιστικών εκδηλώσεων (οικονομικά αφενός επιχορηγήσεις από το Υπουργείο Πολιτισμού, όχι στο μέγεθος που θα επιθυμούσαν, αφετέρου ίδια έσοδα, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης) ενώ ανάλογες είναι οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται και στους τρεις δήμους τόσο ως προς το περιεχόμενο τους όσο και ως προς τη χρονική στιγμή που λαμβάνουν χώρα (χορευτικές μουσικές βραδιές κ.α κυρίως κατά τη διάρκεια των εορτών: Χριστούγεννα, Αποκριές, Πάσχα και τοπικές εορτές).

-Διαπιστώνεται χαμηλό ύψος δαπανών για πολιτιστικές δραστηριότητες σε τοπικό επίπεδο σύμφωνα με γνωστοποιήσεις των δημοτικών αρχών .

-Η καταγεγραμμένη ενδογενής πολιτιστική παραγωγή και δραστηριότητα ανεξαρτήτως ποιότητας, είναι ως επί το πλείστον μικρής εμβέλειας λόγω μη ενεργοποίησης και αξιοποίησης μέσων και μηχανισμών δημοσιότητας.

Σύμφωνα με τις παραπάνω διαπιστώσεις είναι καταφανής η ανάγκη αλλαγής γραμμής και η υιοθέτηση νέων μορφών δράσεων για την πολιτιστική ανάπτυξη και αναβάθμιση των Μεσογείων εν' όψει της λειτουργίας του νέου αεροδρομίου που προάγουν την κοινωνική πολιτιστική, πνευματική οικονομική αναβάθμιση των πολιτών.

Η δικτύωση των τριών δήμων φαίνεται να είναι μια από τις εναλλακτικές λύσεις, που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην ορθολογικότερη κατανομή και αποτελεσματικότερη διανομή των πολιτιστικών αγαθών και πόρων, ώστε να υπάρξει μια συγκροτημένη και συντονισμένη πορεία τους προς τη σταδιακή αναβάθμιση του πνευματικού αλλά και του βιοτικού επιπέδου και στους τρεις δήμους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ

5.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οργάνωση ενός δικτύου πολιτιστικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να στοχεύει αφενός στο σύνολο της καθημερινής ζωής των κατοίκων μέσα από μια ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη δράση και να συνδεθεί με ζητήματα τοπικής ανάπτυξης και αφετέρου στην ουσιαστική συμμετοχή των κατοίκων των άμεσα ενδιαφερομένων σε όλες τις φάσεις: Προγραμματισμός/ Σχεδιασμός/ Κατασκευή /Διαχείριση και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.

Ένα τέτοιο πρόγραμμα για να λειτουργήσει απαιτεί⁸⁴:

- Μια διαφορετική μεθοδολογία προσέγγισης για όλες τις φάσεις.
- Αναζήτηση εναλλακτικών μορφών στο χώρο αλλά και στη διαχείριση του χώρου.
- Τη συμμετοχή των κατοίκων σε όλες τις φάσεις .
- Σεβασμό στις ιδιαιτερότητες των διαφόρων ομάδων του πληθυσμού στην ιστορία και στη συλλογική μνήμη των κατοίκων μιας γειτονιάς όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στο χώρο μέσα στο χρόνο(καταγραφή των μνημείων και των παραδόσεων).
- Την αναβάθμιση, συνδεδεμένη με ζητήματα τοπικής ανάπτυξης.
- Τον αποκεντρωμένο σχεδιασμό/ δράση. Αρμοδιότητες και πόρους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Σημαντικό στόχο σε μια τέτοια κατεύθυνση μπορεί να παίζει η Τοπική Αυτοδιοίκηση επειδή είναι ο σημαντικός εκφραστής των πραγματικών φυσικών φορέων της τοπικής ανάπτυξης (πολιτιστικής & οικονομικής) δηλαδή των κατοίκων μιας περιοχής⁸⁵. Σε μια προσπάθεια προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς τον πρωτοβουλιακό και πρωταρχικό ρόλο τον διαδραματίζει η Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά και η δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση δηλαδή η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ενώ οι άλλοι φορείς μπορούν να συνδράμουν με διαφόρων μορφών υποστηρίξεις.

Ένα τέτοιο πρόγραμμα πρέπει να έχει ολοκληρωμένο χαρακτήρα⁸⁶:

α)Στο *επίπεδο του προγραμματισμού*, πρέπει να εκπονείται ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα που να στηρίζεται σε ένα χωροταξικό σχέδιο και ένα σχέδιο Τοπικής Ανάπτυξης.

β)Στο *χρηματοοικονομικό επίπεδο*, είναι αναγκαία η εξασφάλιση της χρηματοδότησης.

γ)Σε *επίπεδο κατασκευής έργων* η παρέμβαση πρέπει να αναφέρεται τόσο σε κτιριακά έργα όσο και σε δίκτυα υποδομής καθώς και σε έργα προστασίας ή αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος.

⁸⁴ Βρυχέα, 1994:194.

⁸⁵ Φωτιά, 1992: 16.

⁸⁶ Χατζηδάκης, 1994: 187-188.

Στο λειτουργικό επίπεδο απαιτούνται ενέργειες σχετικά με την αντίστοιχη υποδομή(εκπαίδευση- κατάρτιση προσωπικού σε τεχνική αναστηλώσεων διοίκηση διαχείριση προγραμμάτων , τουριστικά επαγγέλματα , επιχ/κη λειτουργία και την υποστήριξη της παρέμβασης.

Ως προς την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της παρέμβασης απαιτείται να θεσπιστεί μηχανισμός διαρκούς ελέγχου σε όλα τα στάδια εφαρμογής, με δυνατότητα αναθεώρησης ακόμη και των αρχικών στόχων .

Βασικός στόχος της παρούσας μελέτης είναι μέσα από την εκτίμηση των διαφόρων παραμέτρων που θα δημιουργηθούν άμεσα ή έμμεσα μέσα από μια νέα δυναμική εισροών που θα οδηγήσει στην χωροθέτηση νέων δραστηριοτήτων τις τάσεις μιας νέας χωρικής οργάνωσης στην πεδιάδα των Μεσογείων, να αναπτυχθεί ένα νέο πολιτιστικό πρότυπο στην περιοχή.

Σύμφωνα με τη μελέτη του ΙΠΑ παρατηρείται ότι εν' όψει της λειτουργίας του νέου αεροδρομίου αλλάζει ριζικά η όψη της περιοχής των Μεσογείων. Το αεροδρόμιο έδρασε καταλυτικά στην ανάπτυξη κάποιων υποδομών στην γύρω περιοχή. Είχε ένα ρόλο εκσυγχρονιστικό όσο αφορά στην ποιότητα κατοικίας και την έλξη κάποιων υπηρεσιών, κυρίως ιδιωτικο -οικονομικού χαρακτήρα. Δεν αξιοποιήθηκε όμως καθόλου ως πλότος για την ανάπτυξη κάποιων λειτουργιών μεγαλύτερης εμβέλειας και πιο σημαντικών, για μια πιο μοντέρνα διάρθρωση οικονομικών δραστηριοτήτων με αλυσιδωτές επιδράσεις.

5.1 ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Πριν επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε την τελική πρόταση για πολιτιστική αξιοποίηση στην περιοχή μελέτης, θα γίνει μια σύντομη αναφορά στα βασικά προαπαιτούμενα για την πολιτιστική παρέμβαση του χώρου αυτού.

Είναι βασικό στοιχείο η πολιτιστική παρέμβαση στην περιοχή μελέτης να στηριχθεί στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε χώρου τις ανάγκες και τις παραδόσεις του.

Για να επιτευχθεί ο στόχος της πολιτιστικής παρέμβασης που είναι η δημιουργία ενός καλού καλλιτεχνικού αποτελέσματος και ενεργοποίηση των κατοίκων της περιοχής απαιτείται η καταγραφή αναγκών και προτιμήσεων και ενδιαφερόντων όπως επίσης και καταγραφή των δυνατοτήτων σε έμψυχο υλικό χώρους υποδομής και οικονομικά μέσα⁸⁷.

Τα ερωτήματα αυτά που προκύπτουν για το σχεδιασμό αυτό είναι τι υπάρχει και τι χρειάζεται η περιοχή και τι είναι δυνατόν να γίνει και με τι μέσα.

Το δίκτυο πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή των Μεσογείων απαιτεί σοβαρή και συστηματική δουλειά στο χώρο του πολιτισμού, απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων και των σκοπών του. Είναι καθοριστικό να υπάρχει πνεύμα συνεργασίας και συλλογικότητας μεταξύ των τριών Δήμων. Επίσης οι

⁸⁷ Ιωαννίδης, 1990:51-52.

υπεύθυνοι πολιτιστικών εκδηλώσεων θα πρέπει να διακατέχονται από μεράκι ενθουσιασμό για την ανάπτυξη των τοπικών δυνάμεων.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντος είναι οι φορείς καλλιτεχνικών εκδηλώσεων να διακρίνονται από απόλυτη υπευθυνότητα στον τομέα τους έτσι ώστε να εξασφαλίζουν από πλευράς δήμου την πλήρη τεχνική και οργανωτική στήριξη καθώς επίσης και τη διαφημιστική προβολή που θα βοηθήσει την προσπάθειά τους.

Ένα άλλο επίσης σημαντικό θέμα είναι οι χώροι λειτουργίας όπου διεξάγονται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις. Οι χώροι αυτοί πρέπει να έχουν την κατάλληλη υποδομή να διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό να είναι άνετοι και να έχουν το κατάλληλο προσωπικό. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να λειτουργήσουν σαν χώροι συνάντησης και επικοινωνίας, ψυχαγωγίας και διασκέδασης. Οι δήμοι θα είναι προτιμότερο να αξιοποιήσουν υπάρχοντες χώρους άμεσης λειτουργίας από το να εκπονήσουν σχέδια νέων εγκαταστάσεων. Για παράδειγμα στην περιοχή υπάρχουν πολλές παλαιές μονοκατοικίες καθώς και πολλά νεοκλασικά κτίρια.

Αποτελεί γεγονός ότι οι αίθουσες όμορφα διακοσμημένες και καθαρές με υψηλή αισθητική διαμορφώνουν κλίμα φιλικό και οικείο απαραίτητο για την ανθρώπινη συμμετοχή και την πολιτιστική δημιουργία.

Τέλος οι δήμοι πρέπει να προσπαθήσουν να διαμορφώσουν νέες συλλογικότητας νέες μορφές πολιτιστικής δράσης και επικοινωνίας στηριγμένες στην επινοητικότητα σε βάρος της στείρας επαναληπτικότητας που αφυδατώνει τον πολιτισμό. Επίσης να θέσουν σαν βασική προτεραιότητα την ενεργοποίηση των τοπικών δυνάμεων και ιδιαίτερα των νέων ηλικιών στις μορφές τις τέχνης και του πολιτισμού.

5.2 ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ.

Πριν προχωρήσουμε στην παρουσίαση των προτάσεων για την ανάπτυξη της πολιτιστικής ζωής και την αναβάθμιση της πολιτιστικής φυσιογνωμίας της περιοχής κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν οι κύριοι σκοποί της πολιτιστικής πολιτικής που εφαρμόζεται από διάφορες, ανεπτυγμένες κυρίως, χώρες και να συνδεθούν με τη συγκεκριμένη περίπτωση των Μεσογείων.

Κύριοι σκοποί της πολιτιστικής πολιτικής είναι⁸⁸:

A) Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αναφέρεται στην υλική κληρονομιά που περιλαμβάνει τα ακίνητα (κτίσματα, κτιριακά συγκροτήματα, αρχαιολογικοί χώροι) και κινητά (έργα τέχνης και τεχνικής, γραπτά μνημεία, αρχαιολογικά ευρήματα) και την άυλη κληρονομιά (γλώσσα παραδόσεις ήθη και έθιμα μουσική και χορό). Για να επιτευχθεί προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς σένα έργο απαιτούνται εξειδικευμένες διαδικασίες που μπορεί να ταξινομηθούν ως διαδοχικές φάσεις ενός ολοκληρωμένου έργου. Κύριος υπεύθυνος για τα θέματα της προστασίας είναι το

⁸⁸ Κόνσολα, 1998: 23-30

κράτος το οποίο μέσα από τη θέσπιση ειδικών νόμων οργανώνει, χρηματοδοτεί και εποπτεύει τα έργα. Εκτός από την κρατική παρέμβαση, πρωτοβουλίες για θέματα προστασίας κτιρίων, χώρων και κινητών αγαθών της νεότερης κυρίως εποχής έχει και ο ιδιωτικός τομέας καθώς και φορείς εθελοντικής και συλλογικής δράσης. Μέσα από την προστασία επιδιώκεται όχι μόνο η διάσωση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και διάδοση της ώστε να γίνει γνωστή και προσιτή και να εκτιμηθεί από το λαό της κάθε χώρας.

Β) Η ενίσχυση της καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας.

Κύριος στόχος της τοπικής πολιτιστικής ανάπτυξης είναι η ποσοτική αύξηση της παραγωγής πολιτισμικών δημιουργημάτων, με τη ενεργοποίηση του πολιτισμικού δυναμικού της περιοχής. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται με την οικονομική και ηθική ενίσχυση των δημιουργών από την πολιτεία και την Τοπική Αυτοδιοίκηση (επιχορηγήσεις βραβεύσεις φορολογικές απαλλαγές συντάξεις δημιουργία κτιριακής υποδομής για τη διευκόλυνση της διάδοσης των καλλιτεχνικών και πνευματικών έργων διοργάνωση εκθέσεων και παραστάσεων και άλλα. Η ενίσχυση της πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας μπορεί να επιτευχθεί μέσω: α) της πολιτείας, με οικονομικές και κοινωνικές παροχές. β) των επιχειρήσεων που αναλαμβάνουν ως χορηγοί την οικονομική υποστήριξη ενός δημιουργού, ενός καλλιτεχνικού οργανισμού ή συχνότερα μιας πολιτιστικής εκδήλωσης κύρους.

Γ) Η διεύρυνση της συμμετοχής των πολιτών στην πολιτιστική ζωή.

Βασικός άξονας της πολιτιστικής πολιτικής κάθε κράτους είναι η άνοδος της πολιτιστικής στάθμης των κοινωνιών με την πνευματική και καλλιτεχνική καλλιέργεια των πολιτών. Επίσης πρέπει να καταρριφθεί η αντίληψη ότι η κουλτούρα είναι μια εκλεπτυσμένη απασχόληση για την αριστοκρατία του αίματος, του χρήματος και της διανοήσης⁸⁹. Πρέπει να συνειδητοποιήσουν οι πολίτες ότι τα πολιτιστικά αγαθά και οι υπηρεσίες αποτελούν κοινωνικό δικαίωμα και ότι το σύνολο του λαού πρέπει να απολαμβάνει την πολιτιστική ζωή. Ως προς το θέμα αυτό παρουσιάζονται δύο απόψεις: ο πολιτιστικός εκδημοκρατισμός υποστηρίζει ότι τα πολιτιστικά αγαθά της υψηλής τέχνης πρέπει να γίνουν κτήμα όλου του λαού πέρα από γεωγραφικούς κοινωνικούς και οικονομικούς φραγμούς. Β) Η πολιτιστική δημοκρατία απορρίπτει την άποψη για ιεραρχική διαβάθμιση των πολιτιστικών αγαθών και αξιών και διευρύνει την έννοια της κουλτούρας έτσι ώστε να περιλαμβάνει εκτός από τα δημιουργήματα της λεγόμενης υψηλής τέχνης και στοιχεία των αξιών όλων των κοινωνικών ομάδων που έχουν ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα (π.χ νέοι, αγρότες εργάτες, μειονότητες κ.ά.). Κύριος φορέας καθορισμού πολιτιστικής πολιτικής εκτός από την κεντρική διοίκηση είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση η οποία έχει να επιδείξει ουσιαστικό ρόλο στη διαδικασία διεύρυνσης της συμμετοχής των πολιτών στην πολιτιστική ζωή.

Όσον αφορά στην περιοχή μελέτης θεωρούμε ότι οι σκοποί της πολιτιστικής πολιτικής πρέπει να είναι:

⁸⁹ Κόνσολα, 1998: 10.

A) Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Κύριος σκοπός της πολιτιστικής πολιτικής στην περιοχή των Μεσογείων πρέπει να είναι η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ολόκληρη η περιοχή των Μεσογείων που αποτελεί ένα τοπίο με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος είναι κατάσπαρτη από αρχαιολογικές θέσεις οι οποίες κυμαίνονται από εξαιρετικά σημαντικές έως λιγότερο σημαντικές.

Όσον αφορά την υλική κληρονομιά που περιλαμβάνει δύο κατηγορίες αγαθών τα ακίνητα (κτίσματα κτιριακά συγκροτήματα, αρχαιολογικοί χώροι) και τα κινητά (έργα τέχνης και τεχνικής γραπτά μνημεία) υπάρχουν στην περιοχή αρκετά. Αξίζει να αναφέρουμε το ιερό της Βραυρωνίας Αρτέμιδος το οποίο θεωρείται το σημαντικότερο πολιτιστικό μνημείο στα Μεσόγεια Αττικής. Η ιστορία του αρχίζει από την ύστερη γεωμετρική και φθάνει ως τη ρωμαϊκή περίοδο. Τα ευρήματα της ανασκαφής του ιερού στεγάζονται στο Μουσείο της Βραυρώνας που έχει κτισθεί κοντά στο αρχαιολογικό χώρο. Επίσης ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για το Μουσείο Βορρέ στην Παιανία το οποίο χαρακτηρίζεται ως σύμβολο της περιοχής. Στο Κορωπί, ύστερα από προσπάθειες των φιλότεχνων της περιοχής διατηρούνται δύο Μουσεία: Το Λαογραφικό Μουσείο το οποίο λειτουργεί υπό την εποπτεία του δημοτικού φορέα και το δεύτερο της Αγγελικής Τσεβά.

Πέρα από τα αρχαιολογικά μνημεία και τοπία τα Μεσόγεια μια κοινωνία κλειστή, σημαντικό ρόλο έχει να επιδείξει η ύλη κληρονομιά δηλαδή η τοπική διάλεκτος, τα λεγόμενα αρβανίτικα, οι παραδόσεις τους, τα ήθη και τα έθιμα, η μουσική, ο χορός.

Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής πρέπει να επικεντρωθεί κυρίως στη συστηματική καταγραφή, τη μελέτη, τη συντήρηση, και την αποκατάσταση καθώς και την ανάδειξη των παραπάνω αγαθών με την δυναμική ένταξη τους στη σύγχρονη ζωή.

Το κράτος κατά κύριο λόγο οφείλει να προστατεύσει τα αρχαιολογικά μνημεία της περιοχής θεσπίζοντας ειδική νομοθεσία (όπως ζώνες προστασίας) έτσι ώστε να μην δημιουργηθούν προβλήματα από την λειτουργία του νέου αεροδρομίου. Παράλληλα η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε συνεργασία με ιδιωτικούς συλλόγους να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για θέματα προστασίας κτιρίων, χώρων και κινητών της νεότερης κυρίως εποχής. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να διασωθεί και να διατηρηθεί η κληρονομιά αυτή, αλλά και να γίνει ευρύτερα γνωστή και προσιτή και να εκτιμηθεί όχι μόνο από τους κατοίκους της περιοχής αλλά και από ολόκληρη την Ελλάδα.

Η προστασία και η ανάδειξη των παντός είδους μνημείων της περιοχής μπορεί επίσης να συμβάλει στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού και κατ' επέκταση στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

B) Ενίσχυση της καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας.

Στην προσπάθεια ενίσχυσης της σύγχρονης δημιουργίας πρέπει να συμμετέχει περισσότερο η Τοπική Αυτοδιοίκηση από ότι η πολιτεία, διότι η πρώτη γνωρίζει τις ανάγκες και τις επιθυμίες των κατοίκων της περιοχής της. Μ' αυτό το τρόπο, θα εξασφαλισθεί η καλλιτεχνική ελευθερία και το αδέσμευτο της δημιουργίας. Η περιορισμένη συμμετοχή της πολιτείας στην επίτευξη του σκοπού αυτού θα συμβάλει στην αποφυγή ενός γραφειοκρατικού προγραμματισμού χωρίς τέλος.

Πάντως η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα δηλαδή η οικονομική ενίσχυση μέσω χορηγιών από μεγάλες βιομηχανίες ή εμπορικές εταιρίες, η και από ιδιώτες φιλότεχνους θεωρείται ιδιαίτερα αναγκαία για την επίτευξη αυτού του σκοπού.

Γ)Διεύρυνση της συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή.

Στο πλαίσιο της τοπικής πολιτιστικής ανάπτυξης της περιοχής μελέτης η συμμετοχή του πολίτη μπορεί να εκφραστεί με διαφορετικούς τρόπους, σε συνάρτηση όμως πάντοτε με την πολιτική που εφαρμόζει η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποια παραδείγματα: ενεργή δραστηριοποίηση του στο πλαίσιο της διοργάνωσης πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Η συμμετοχή του μέσα από οργανωμένους φορείς στην κατάρτιση πολιτιστικών προγραμμάτων. Η συμμετοχή του στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης , ακόμα και αν τυχαίνει να ανήκει σε ομάδα με πολιτιστικές ή άλλες θρησκευτικές ιδιαιτερότητες. Η συστηματική παρακολούθηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων που οργανώνει η πόλη του ως θεατής.

Η δραστηριοποίηση μιας δημιουργικής ομάδας πολιτών, που αποφάσισαν να καλλιεργήσουν ένα μέρος του λαϊκού πολιτισμού.

Βέβαια ο βαθμός αποτελεσματικότητας του στόχου αυτού εξαρτάται από την ανταπόκριση και συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού. Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να προτείνει συγκεκριμένες δράσεις, μέσα από τη δημιουργία ενός δικτύου πολιτιστικών δραστηριοτήτων, που η πραγματοποίησή τους μπορεί να συντελέσει όχι μόνο στην πολιτιστική ανάπτυξη αλλά και στη διεύρυνση της επικοινωνίας μεταξύ των κατοίκων των τριών δήμων και γενικότερα των κατοίκων των Μεσογείων.

Έτσι θα επιδιωχθεί αφενός η όσο το δυνατό μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στα πολιτιστικά δρώμενα και αφετέρου ο πολιτιστικός σχεδιασμός να μην αποτελεί απλή εφαρμογή ελιτίστικής πολιτιστικής παραγωγής σε τοπικό επίπεδο, αλλά να ανταποκρίνεται στις κοινωνικές ανάγκες, όπως αυτές κάθε φορά διαμορφώνονται σύμφωνα με τις εξελίξεις της τεχνολογίας και της οικονομίας.

Για την ουσιαστική λειτουργία ενός δικτύου πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή απαιτείται συλλογική δράση και δραστηριοποίηση των τοπικών αρχών σε συνδυασμό με την ενεργή συμμετοχή των πολιτών.

5.3 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ.

5.3.1 Κύριοι τομείς παρέμβασης.

Στις μέρες μας, ο πολιτισμός αναδεικνύεται σε σημαντικό μοχλό ανάπτυξης των κρατών.

Τα Μεσόγεια Αττικής μια περιοχή αφενός με τεράστια πολιτιστική παράδοση και αφετέρου με την λειτουργία του Νέου Αεροδρομίου πρέπει να αξιοποιήσει την ευκαιρία που τις προσφέρεται για να αναγάγει την πολιτιστική ανάπτυξη σε ύψιστη προτεραιότητα της.

Η τάση δημιουργίας του διαδημοτικού δικτύου αποτελεί την πιο σύγχρονη μορφή συνεργασίας σε τοπικό επίπεδο. Η ανάγκη αυτή προέκυψε ύστερα από τα νέα δεδομένα που δημιουργήθηκαν από την εγκατάσταση του Νέου Αεροδρομίου στην περιοχή των Σπάτων και τον ριζικό μετασχηματισμό της κοινωνικοοικονομικής φυσιογνωμίας της περιοχής.

Τα δίκτυα γενικά θεωρούνται ως ο προσφορότερος τρόπος συνεργασίας και ανταλλαγής απόψεων τόσο στον τομέα του πολιτισμού όσο και στους τομείς της τεχνολογίας των τηλεπικοινωνιών των μεταφορών.

Το δίκτυο, αποτελεί έναν κατοχυρωμένο θεσμικά τρόπο πολιτιστικής παρέμβασης και μέσω αυτού θα επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή επικοινωνία και ανταλλαγή πολιτιστικών εμπειριών και πρακτικών όχι μόνο μεταξύ των τριών δήμων αλλά και της ευρύτερης περιοχής των Μεσογείων. Επίσης, θα συμβάλλει στην ανάπτυξη ισχυρών δεσμών και θα καλλιεργήσει το κλίμα της συλλογικότητας.

Πρέπει επίσης να αναφέρουμε ότι τέτοια δίκτυα έχουμε παραδείγματα τόσο από ευρωπαϊκό όσο και από εθνικό επίπεδο τα οποία γνώρισαν μεγάλη επιτυχία.

Το προτεινόμενο διαδημοτικό δίκτυο είναι ένα ενιαίο οργανωτικά πρόγραμμα δράσης κεντρικά καθοδηγούμενο από τους δημοτικούς φορείς και των τριών δήμων που έχει σκοπό να ενισχύσει την πολιτιστική δραστηριότητα και υποδομή στα Μεσόγεια Αττικής συμβάλλοντας ταυτόχρονα και στην ανάπτυξη μιας άλλης ποιότητας τουρισμού, του “Πολιτιστικού Τουρισμού”.

Το πρόγραμμα αυτό προβλέπεται να παρέμβει στους τομείς εκείνους οι οποίοι περιλαμβάνονται και στο Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων, που αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο. Οι τομείς αυτοί είναι⁹⁰ :

1. Θεσμοί
2. Κτιριακή υποδομή
3. Επιμόρφωση και
4. Επικοινωνία.

⁹⁰ ΥΠΠΟ, 1994: 3

1.ΘΕΣΜΟΙ.

Σκοπός του διαδημοτικού δικτύου στην Αν. Αττική είναι η δημιουργία βιώσιμων πολιτιστικών θεσμών κύρους στην Αν. Αττική, τοπικής, πανελλήνιας και ίσως και ευρωπαϊκής εμβέλειας.

Οι Δήμοι που προτείνεται να συμμετέχουν στο Δίκτυο είναι το Μαρκόπουλο Μεσογαίας το Κορωπί και η Παιανία. Κάθε Δήμος δημιουργεί ένα σημαντικό θεσμό κύρους με τον οποίο ταυτίζεται, επικεντρώνοντας την δραστηριότητα του σ' ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό τομέα της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας .

Η εξασφάλιση της βιωσιμότητας του θεσμού καθώς και η ανταπόκριση του τοπικού στοιχείου στις εκδηλώσεις αποτελούν βασικούς σκοπούς του δικτύου.

Πριν όμως παρουσιασθεί η τελική πρόταση θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής κριτήρια όπως:

- * Οι υφιστάμενες πολιτιστικές δραστηριότητες .
- * Η ιστορική φυσιογνωμία της πόλης καθώς και της ευρύτερης περιοχής (γειτνίαση με ιστορικό -αρχαιολογικό χώρο.
- * Η πολιτιστική παράδοση.
- * Η υφιστάμενη κτιριακή πολιτιστική υποδομή και ο αντίστοιχος τεχνικός εξοπλισμός.
- * Η εκπαιδευτική υποδομή
- * Η τουριστική της αξιοποίηση.

Η τελική πρόταση προκύπτει από τον συνδυασμό των πιο πάνω προϋποθέσεων σε συσχέτιση με την υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής στα πολιτιστικά θέματα στους τρεις Δήμους, και μετά από συζήτηση με εκπροσώπους πολιτιστικών φορέων και με ειδικούς επιστήμονες.

Η έννοια του δικτύου υποβάλλει την αναγκαιότητα της ύπαρξης ενός μηχανισμού λειτουργίας σε τοπικό επίπεδο. Είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός οργανισμού ως φορέα συντονισμού του θεσμού με σαφείς αρμοδιότητες και δομή προσανατολισμένη στην εξυπηρέτηση του συγκεκριμένου θεσμού.

Έτσι θα επιτευχθεί:

- * Διάχυση του πολιτιστικού αγαθού σε ολόκληρη την περιοχή των Μεσογαίων .
- * Αποκέντρωση τόσο στην παραγωγή όσο και στην διακίνηση και διαχείριση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων.
- * Ενίσχυση του ρόλου της ΤΑ
- * Παραγωγή πρωτότυπης πολιτιστικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας και διάδοσής της στον Ελληνικό χώρο.
- * Αξιοποίηση και καλλιέργεια της ιδιαίτερης πολιτιστικής κληρονομιάς του κάθε τόπου.

2.ΚΤΙΡΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

2.1Αξιολόγηση της υπάρχουσας πολιτιστικής κτιριακής υποδομής.

Σύμφωνα με την έρευνα και τα στοιχεία που παρατέθηκαν στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας η πολιτιστική υποδομή στους τρεις Δήμους Μαρκόπουλο, Κορωπί, Παιανία παρουσιάζει μεγάλες ελλείψεις .

Τα κυριότερα πολιτιστικά κτίρια είναι:

- * Τρία Μουσεία (Μουσείο Βορρέ, Λαογραφικό Μουσείο Κορωπίου, Μουσείο Βραυρώνας).Το τελευταίο είναι το πιο αξιόλογο και θεωρείται το πολιτιστικό σύμβολο της περιοχής.
- * Τρεις Δημοτικές βιβλιοθήκες
- * Μια αίθουσα κλειστού κινηματογράφου
- * Δύο Πνευματικά Κέντρα.

Προκειμένου να οργανωθούν πολιτιστικές δραστηριότητες σ' ένα διαδημοτικό δίκτυο χρειάζονται ορισμένες προϋποθέσεις χωρίς τις οποίες οι πολιτιστικές δραστηριότητες δεν είναι εφικτές.

Ενδεικτικά θα αναφέρουμε ορισμένες από τις προϋποθέσεις αυτές:

- * Η ύπαρξη οργανωμένου χώρου υπαίθριου ή εσωτερικού περιοδικού ή μόνιμου χαρακτήρα(π.χ πάρκα, κτίρια προορισμένα για πολιτιστική χρήση).
- * Η ύπαρξη του κατάλληλου εξοπλισμού θεωρείται απαραίτητο κατά περίπτωση(μικροφωνικές εγκαταστάσεις , ηχεία κτλ).
- * Η ύπαρξη στελεχιακού δυναμικού κατάλληλου να υποστηρίξει την οργάνωση της πολιτιστικής δραστηριότητας.
- * Η ύπαρξη κατάλληλης διοικητικής δομής (οργάνωσης)που θα επιτρέπει με οργανωμένο τρόπο την αποτελεσματική διεξαγωγή του πολιτιστικού δρώμενου, ώστε να αποφεύγονται η σύγχυση και ο πανικός ή οι μετεωρισμοί της τελευταίας στιγμής.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι στο Δήμο Παιανίας λείπει ακόμα και η στοιχειώδης αίθουσα για την εξυπηρέτηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων ακόμα και για εκδηλώσεις με περιορισμένες απαιτήσεις οι οποίες πραγματοποιούνται σε μια αίθουσα του "Μουσείου Βορρέ". Βασική επιδίωξη του δικτύου είναι η διατήρηση σημαντικού αριθμού κτιρίων πολιτισμού, η μη επιβάρυνση του πολεοδομικού ιστού με νέα κτίρια και η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις με την αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου.

2.2 Προτάσεις για τη βελτίωση της πολιτιστικής κτιριακής υποδομής.

Το νέο πολιτιστικό διαδημοτικό δίκτυο που προτείνεται στην παρούσα εργασία μπορεί να βελτιώσει τους υπάρχοντες ή να δημιουργήσει νέους χώρους με τους εξής τρόπους:

Εκσυγχρονισμός -Ανακατασκευή υπαρχόντων κτιρίων έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις τις σύγχρονης τεχνολογίας.

Νέες χρήσεις σε παλαιά κτίρια.

Η αλλαγή της χρήσης ορισμένων κτιρίων και τοποθεσιών (όπως ο σιδηροδρομικός σταθμός στο Μαρκόπουλο, μύλος αποθήκες και άλλα) σε κτίρια πολιτισμού. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα αφενός την διάσωση στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς και αφετέρου τη δημιουργία χώρων για πολιτιστικές δράσεις.

Στην περιοχή με επιτόπια έρευνα και συζητήσεις με τους αρμόδιους πολιτιστικούς φορείς διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν μοναδικοί και παραδοσιακοί χώροι οι οποίοι μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα και να συμβάλλουν και αυτοί με το τρόπο τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Εξοπλισμός κτιρίων.

Σε αρκετά πολιτιστικά κτίρια ο εξοπλισμός των αιθουσών δηλαδή τα καθίσματα , οι εγκαταστάσεις φωτισμού και ήχου, ο κλιματισμός η σκηνική τεχνολογία είναι από ανεπαρκής έως ανύπαρκτος.

Μέσα όμως από την δημιουργία του διαδημοτικού δικτύου προβλέπεται εγκατάσταση του απαραίτητου σύγχρονου εξοπλισμού και η διαμόρφωση χώρων με υψηλές ποιοτικές προδιαγραφές .

Νέοι χώροι.

Η πλήρης έλλειψη σε ορισμένες περιπτώσεις της κατάλληλης ειδικής κτιριακής υποδομής για την εξυπηρέτηση των πολιτιστικών χρήσεων και οι αυξανόμενες αρχιτεκτονικές και λειτουργικές απαιτήσεις κάνουν απαραίτητη την κατασκευή νέων κτιρίων. Τα κτίρια αυτά θα κατασκευασθούν σε οικόπεδα που προσφέρουν κυρίως οι δήμοι. Ήδη προβλέπεται η δημιουργία δύο τέτοιων κτιρίων στον Δήμο Παιανίας .

3-4. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Βασική παράμετρος της βιωσιμότητας των πολιτιστικών θεσμών που θα δημιουργηθούν είναι η στελέχωση τους με ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Η ύπαρξη κατάλληλων πολιτιστικών στελεχών εμψυχωτών θεωρείται ίσως μεγαλύτερης σπουδαιότητας από την επένδυση χρημάτων στην υποδομή. Η διαμόρφωση πολιτιστικής ανάπτυξης για να πραγματοποιηθεί χρειάζεται πολιτιστικά στελέχη. Ειδικά σεμινάρια κατάρτισης πολιτιστικών στελεχών οργανωμένα από τους δήμους ή πολιτιστικούς φορείς της περιοχής, σε συνεργασία με πανεπιστήμια ή άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, μπορεί να καλύψουν τις ελλείψεις σε ειδικευμένο προσωπικό, που παρατηρούνται σήμερα στους δήμους. Επίσης, το προτεινόμενο αυτό δίκτυο στοχεύει στην επικοινωνία όχι μόνο μεταξύ των τριών δήμων αλλά και της ευρύτερης περιοχής των Μεσογείων. Για την επίτευξη του στόχου αυτού χρειάζεται ένας χώρος που θα στεγάζει τις πηγές παροχής και ανταλλαγής της πολιτιστικής πληροφορίας. Ο χώρος αυτός θα περιλαμβάνει την εξής υλικοτεχνική υποδομή:

- Τερματικά για την ανταλλαγή της πολιτιστικής πληροφορίας.
- Συσκευές τηλεοράσεων –video και οθόνη προβολής.
- Βιντεοθήκη.
- Μικρή βιβλιοθήκη.

5.3.2 Προτάσεις για πολιτιστική οργάνωση δικτύου στους Δήμους Μαρκόπουλο-Κορωπί-Παιανία.

Ο βασικός στόχος αυτού του μέρους είναι λαμβάνοντας υπόψη την πολιτιστική υποδομή της περιοχής καθώς και τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής, να προταθούν ορισμένα μέτρα για την ανάπτυξη της πολιτιστικής δράσης και την προβολή της μέσω πολιτιστικού δικτύου.

5.3.2.1 Μαρκόπουλο.

Για τον Δήμο Μαρκοπούλου προτείνεται η δημιουργία ενός περιβαλλοντικού αρχαιολογικού πάρκου⁹¹ στην περιοχή της Βραυρώνας. Η ευρύτερη περιοχή της Βραυρώνας έχει χαρακτηριστεί ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ιστορικός τόπος ιδιαίτερης σημασίας για τα Μεσόγεια Αττικής, συνεπώς ενδείκνυται η δημιουργία ενός τέτοιου πάρκου.

Σπουδαιότερος χώρος εκεί, είναι το ιερό της Βραυρωνίας Αρτέμιδος, που συνδέεται και με το πολύ αξιόλογο Αρχαιολογικό Μουσείο δίπλα του.

Το Μουσείο της Βραυρώνας, το οποίο ιδρύθηκε για να παρουσιάσει τα ευρήματα από το ιερό της Βραυρωνίας Αρτέμιδος μπορεί να εξελιχθεί σε χώρο παρουσίασης των ευρημάτων και από τα άλλα δύο επίσημα ιερά που υπήρχαν στις ανατολικές ακτές της Αττικής της Ταυροπόλου Αρτέμιδος στη Λούτσα και του Δηλίου Απόλλωνα στις Πρασιές καθώς και όσων ευρημάτων προέρχονται από την γύρω περιοχή, από την προϊστορική ακρόπολη, το μυκηναϊκό νεκροταφείο στο Λαπούτσι και την Παλαιοχριστιανική Βασιλική. Μέσα από μια λεπτομερή παρουσίαση της εξέλιξης των ιερών αυτών με σχεδιαγράμματα, εικόνες και ομοιώματα, καθώς και την παράθεση τεκμηρίων για την επίσημη και λαϊκή λατρεία που ασκούνταν εκεί (επιγραφές, αναθήματα επίσημα ή απλών ανθρώπων), παράθεση αρχαίων κειμένων που αναφέρονται στα ιερά αυτά, το μουσείο μπορεί να αποκτήσει ένα χαρακτήρα μοναδικό και να ελκύσει το ενδιαφέρον του κοινού που τώρα είναι πολύ μικρό.

Η περιοχή της Βραυρώνας διατηρεί μια σημαντική ποικιλία από φυσικά / ημιφυσικά /ανθρωπογενή τοπία που μπορούν να αξιοποιηθούν για περιήγηση και αναψυχή από τον πληθυσμό της Αττικής αλλά και από τους κατοίκους άλλων περιοχών λόγω του ιστορικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν. Συγκεκριμένα, η περιοχή αυτή εκτείνεται στα ανατολικά του νέου αεροδρομίου, περιλαμβάνει μεγάλες γεωργικές ζώνες που καλλιεργούνται κυρίως από εκτάσεις με αμπέλια και κατά τόπους με συκιές και αμυγδαλιές σε ήπιο λοφώδες ανάγλυφο, μικρές νησίδες φυσικής βλάστησης στους λόφους Παλιάς Βραύνας τμήματα του ποταμού Εράσινου με περιοδική ροή και παρόχθια βλάστηση και στο μυχό του ομώνυμου κόλπου, τον υγρότοπο και τον αρχαιολογικό χώρο με το ναό της Αρτέμιδας.

Για να δημιουργηθεί στην περιοχή αυτή το περιβαλλοντικό - αρχαιολογικό πάρκο, θα πρέπει να τεθεί υπό ένα καθεστώς διαχείρισης, το οποίο θα πληρεί μια σειρά από στόχους όπως⁹²:

⁹¹ Η ιδέα προήλθε από τις προτάσεις που έγιναν στη Μελέτη του ΙΠΑ για την πολιτιστική αξιοποίηση της Βραυρώνας.

⁹² Μελέτη ΙΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997: 308.

- Διατήρηση των φυσικών στοιχείων και των πολιτιστικών μνημείων της περιοχής.
- Οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής
- Υποδοχή, εκπαίδευση και ενημέρωση των επισκεπτών.
- Αξιοποίηση και ανάδειξη των πολιτιστικών μνημείων της περιοχής.

Βέβαια, η πρόταση για τη δημιουργία ενός περιβαλλοντικού - αρχαιολογικού πάρκου προϋποθέτει:

την ανάγκη εκπόνησης ειδικής μελέτης για την οριοθέτηση του πάρκου και των διαφόρων ζωνών ειδικών χρήσεων, όπως ζώνες που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από πλευράς φυσικού περιβάλλοντος ή πολιτιστικής κληρονομιάς.

Όσον αφορά την διαχείριση του πάρκου προτείνεται στη προαναφερθείσα μελέτη του ΠΠΑ η ίδρυση ενός φορέα υπό την εποπτεία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αλλά πάντα με τη συμμετοχή και τη συνεργασία ιδιωτικών φορέων που θα μεριμνούν για τη σύνταξη και εφαρμογή του καταστατικού λειτουργίας του.

Πιο συγκεκριμένα :

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συνεργασθεί με ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή Εταιρίες ανάπτυξης για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του συνόλου του προγράμματος του πάρκου. Έτσι μ' αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στους ΟΤΑ να εξασφαλίσουν μέσω συνεργασιών με επιχειρήσεις ή διεθνείς οργανισμούς που διαθέτουν εμπειρία στον τομέα των πάρκων, την απαραίτητη τεχνογνωσία, αλλά και τις πηγές χρηματοδότησης. Επιπλέον η Τοπική Αυτοδιοίκηση γνωρίζοντας τις ανάγκες και τις επιλογές των κατοίκων της θα συμβάλλει καθοριστικά στην δημιουργία ενός πάρκου που θα οδηγήσει στην τοπική ανάπτυξη.

Τέλος η συνεργασία μεταξύ Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ιδιωτικών επιχειρήσεων είναι βασική για την ταχύτερη υλοποίηση του προγράμματος του πάρκου και η πρόσβαση σε επαρκή χρηματοδότηση για την επίτευξη αυτού του σκοπού.

Για τον σχεδιασμό του πάρκου αυτού πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένες βασικές αρχές όπως⁹³:

Αρχή των συμβατών χωροθετήσεων : Οι δραστηριότητες και οι χρήσεις γης στις ζώνες του πάρκου θα χωροθετηθούν κατά τρόπο ώστε οι οχλήσεις να παραμείνουν στους χώρους όπου βρίσκονται σήμερα.

Υποστήριξη των παραγωγικών διαδικασιών . Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αλλοιωθεί η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της περιοχής. Για την υποστήριξη μορφών εκμετάλλευσης και την ανάπτυξη νέων μεθόδων οικονομικής στήριξης των κατοίκων της περιοχής απαιτείται η κατάλληλη Χωροθέτηση νέων στοιχείων παραγωγής και υποδομών.

Η κατοίκηση και οι παραγωγικές δραστηριότητες θεωρούνται δεδομένες στην περιοχή του πάρκου όμως αυτές θα υπόκεινται στον έλεγχο του φορέα διαχείρισης

⁹³ Μελέτη ΠΠΑ για το Νέο Αεροδρόμιο, 1997: 309.

του πάρκου . Η εκτός σχεδίου δόμηση στις ζώνες του πάρκου θα πρέπει να επεκταθεί με βάση ένα σχέδιο οικιστικών πόλων, το οποίο θα λειτουργεί στο πλαίσιο του πάρκου, παραλαμβάνοντας τις λειτουργίες και διοχετεύοντας τους φόρτους στα καταλληλότερα σημεία.

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω η ζώνη του Αττικού Πάρκου αποτελεί ζώνη Ειδικής διαχείρισης για την αξιοποίηση των φυσικών της πόρων, τη διαφύλαξη των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής και τέλος την υποδοχή , εκπαίδευση και ενημέρωση των επισκεπτών της.

Το περιβαλλοντικό-αρχαιολογικό πάρκο ορίζεται σαν μια πολιτιστική διαδρομή που στόχο θα έχει την αξιοποίηση και προβολή των αρχαίων μνημείων της περιοχής. Το πάρκο προβλέπεται να περιλαμβάνει: υπαίθριες εγκαταστάσεις αναψυχής, υποδομή υποδοχής επισκεπτών, αναψυκτήρια- εστιατόρια, παρατηρητήρια της φύσης διαδρομές-καθιστικά και παραδοσιακές καλλιέργειες.

Στο πάρκο αυτό θα έχουν πρόσβαση όχι μόνο οι κάτοικοι της περιοχής και των όμορων δήμων αλλά και από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό λόγω της άμεσης γειτνίασης του με το νέο αεροδρόμιο των Σπάτων Ελευθέριος Βενιζέλος.

Με αφορμή την δημιουργία ενός τέτοιου πάρκου κρίνεται σημαντικό να καθιερωθούν τα βραυρώνεια σαν πολιτιστικός θεσμός.

Συγκεκριμένα μια ή δύο φορές το χρόνο να προβάλλεται η αρχαία τραγωδία που συνδέεται με το χώρο αυτό.

Κάνοντας μια ιστορική αναφορά, η Αρτεμις (που έχει πάρει και το όνομα της η περιοχή) είναι μια θεότητα της φύσης και των ζώων. Στην περιοχή αυτή σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία υπάρχει ο μύθος της Ιφιγένειας⁹⁴ στην Ταυρίδα που με λίγα λόγια είναι ο εξής: Ενώ οι Έλληνες περιμένουν στην Αυλίδα να ξεκινήσουν για την Τροία, ο Αγαμέμνων σκοτώνει το ιερό ελάφι της Αρτεμης και εκείνη εξοργισμένη , σαν κυρίαρχη στη φύση , εμποδίζει τους ανέμους να φυσήξουν. Ο μάντης Κάλχας λέει ότι ο Αγαμέμνωνας πρέπει να θυσιάσει την κόρη του να εξευμενιστεί η θεά. Την ώρα που η Ιφιγένεια γονατίζει στο βωμό η Αρτεμη την ανταλλάσσει με ένα ελάφι και παίρνει την κοπέλα στο ναό της στην Ταυρίδα , όπου την κάνει ιέρεια της. Το καθήκον της εκεί είναι να θυσιάζει στην θεά όποιον ξένο φτάσει στην περιοχή. Κάποτε φτάνει εκεί ο Ορέστης για να εξιλεωθεί για το φόνο της μητέρας του και να πάρει το ιερό ξόανο της Αρτεμης και να το φέρει στην Ελλάδα. Όταν γίνεται αυτό το φέρνει στην Βραυρώνα , όπου ιδρύει ναό και τοποθετεί σαν πρώτη ιέρεια την Ιφιγένεια. Ο μύθος αυτός περικλείει όλα τα στοιχεία της Αρτέμιδας από τα αρχαιότερα χρόνια μέχρι την κλασσική εποχή που ο Ευριπίδης γράφει την τραγωδία του "Ιφιγένεια η εν Ταύροις", οργανώνεται το ιερό της Βραυρωνείας Αρτέμιδας και τελικά η λατρεία της μεταφέρεται στην Αθήνα όπου γιορτάζονται και τα Βραυρώνεια.

Με τον εορτασμό των Βραυρωνείων πιστεύω ότι ο αρχαιολογικός χώρος της περιοχής θα αποκτήσει σημαντικότερη αξία από ότι έχει σήμερα.

Η προβολή της τραγωδίας θα γίνεται μέσα στο πάρκο προτείνοντας στην αρχή την εγκατάσταση ενός κινητού υπαίθριου θεάτρου. Στο μέλλον προτείνεται η κατασκευή ενός θεάτρου που να ικανοποιεί τις απαιτήσεις της σύγχρονης τεχνολογίας.

⁹⁴ Παλίκισιανός, 1994:309-310.

Τέλος πριν γίνει οποιαδήποτε ενέργεια είναι απαραίτητο να εκπονηθούν μελέτες σκοπιμότητας από ειδικούς επιστήμονες που θα κρίνουν αν είναι εφικτή η δημιουργία ενός τέτοιου πάρκου στην περιοχή.

5.3.2.2. Κορωπί.

Για το Δήμο Κορωπίου προτείνω τη δημιουργία *Δημοτικού Ωδείου* ενός θεσμού αρκετά διαδεδομένου σε άλλους Δήμους καθώς αποτελεί σήμερα ένα μεγάλο τμήμα του πολιτιστικού ενδιαφέροντος⁹⁵.

Στο Δήμο Κορωπίας όπως ήδη έχει αναφερθεί στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης υπάρχει δημοτική χορωδία, Γυναικεία βυζαντινή και παραδοσιακή χορωδία και δημοτική Φιλαρμονική. Ύστερα από τη καταγραφή της περιοχής καθώς και η επαφή μου με ανθρώπους ιδιαίτερα ευαίσθητους στα μουσικά θέματα θεώρησα αναγκαία τη λειτουργία ενός σύγχρονου Δημοτικού Ωδείου στην περιοχή.

Το Ωδείο θα στοχεύει στην :

- Καλλιέργεια και ανάπτυξη του μουσικού αισθήματος του λαού του Κορωπίου
- την ανάπτυξη και πλατύτερη διάδοση της παραδοσιακής μουσικής
- την διδασκαλία της μουσικής στους φιλόμους νέους .

Ο χαρακτήρας του θα είναι ενημερωτικός, ψυχαγωγικός, ερευνητικός εκπαιδευτικός. Θα περιλαμβάνει δύο τμήματα:

- ένα τμήμα τοπικής παραδοσιακής μουσικής, όπου εκεί θα έχει κανείς τη δυνατότητα να γνωρίσει και να θαυμάσει την τεράστια ποικιλία των μουσικών ακουσμάτων που προσφέρει η ελληνική παραδοσιακή μουσική.
- και ένα τμήμα βυζαντινής μουσικής, το ρεπερτόριο του οποίου θα είναι βυζαντινό παραδοσιακό τραγούδι και εκκλησιαστικοί ύμνοι.

Ενδεχόμενες συνεργασίες του Δημοτικού Ωδείου με:

- Δημοτική χορωδία του Πνευματικού κέντρου
- Γυναικεία και παραδοσιακή χορωδία του Δ. Κορωπίας
- Δημοτική Φιλαρμονική Δ Κορωπίας
- Με ντόπιους μουσικούς
- Με ιδιωτικούς πολιτιστικούς συλλόγους (τμήματα μουσικής χορού, ιδιωτικά ωδεία)
- Μέγαρο Μουσικής
- Εθνική Λυρική σκηνή.

Στο δημοτικό Ωδείο θα συμμετέχουν όχι μόνο κάτοικοι του δήμου Κορωπίας αλλά και κάτοικοι των όμορων δήμων Παιανίας και Μαρκόπουλου.

⁹⁵ Πολυχρονόπουλος, 1994: 49.

Το ωδείο αυτό προβλέπεται να στεγασθεί προσωρινά στο ιδιόκτητο ακίνητο του Δήμου, όπου ήδη στεγάζεται το Πνευματικό κέντρο και βιβλιοθήκη του δήμου Κρωπίας.

Πρόκειται για ένα ιδιόκτητο διώροφο ακίνητο συνολικού εμβαδού 950 μ² περίπου. Στόχος βέβαια θα είναι η κατασκευή ενός μεγάλου σύγχρονου Δημοτικού Ωδείου που θα περιλαμβάνει:

- αίθουσες πρακτικής διδασκαλίας και αίθουσες θεωρητικών μαθημάτων,
- αίθουσες πολιτιστικών εκδηλώσεων,
- χώρους υποδοχής,
- αναψυκτήριο , μπαρ,
- κέντρο πληροφοριών,
- χώρους υγιεινής,
- υπαίθριους χώρους και παραδοσιακές καλλιέργειες.

Στα άμεσα σχέδια του Ωδείου θα είναι η οργάνωση ενός φεστιβάλ μια φορά το χρόνο το οποίο θα ξεφεύγει από το χορωδιακό του χαρακτήρα και θα περιλαμβάνει φιλόδοξες και πρωτοποριακές εκδηλώσεις, όπως ανέβασμα όπερας, μεγάλα συμφωνικό -χορωδιακά έργα . Σ' αυτό μπορούν να συμμετέχουν όχι μόνο ο Δήμος Κρωπίας αλλά και ο Δήμος Μαρκοπούλου και Παιανίας. Μέσα από αυτή τη συνεργασία θα επιτευχθεί η δικτύωση μεταξύ των τριών δήμων με απώτερο στόχο την πανελλήνια ακτινοβολία τους.

Η πρόταση αυτή θα επιφέρει σημαντικές ωφέλειες στην περιοχή των Μεσογείων. Μερικές από αυτές είναι:

- διάσωση και προβολή της παραδοσιακής μουσικής του Μεσογειακού λαού.
- προσέλκυση επισκεπτών και τουριστών
- οικονομικά έσοδα.

Το Ωδείο θα είναι υπό την εποπτεία του Δήμου σε συνεργασία πάντοτε με ιδιωτικούς φορείς οι οποίοι δείχνουν ιδιαίτερη ευαισθησία για τα μουσικά δρώμενα του τόπου τους και θα μπορούν να το χορηγούν. Όσον αφορά το χορωδιακό Φεστιβάλ θα συσταθεί ένας φορέας διαχείρισης στον οποίο θα μετέχουν εκπρόσωποι των τριών δήμων μια και θα παρουσιάζονται εκδηλώσεις και από τους τρεις δήμους.

Κλείνοντας το κείμενο αυτό θα συνοψίσω την όλη μου αντίληψη για τη μορφή και το περιεχόμενο του Δημοτικού Ωδείου στις παρακάτω φράσεις :

- Ένα ωδείο ποιοτικό με συγκεκριμένους ιδεολογικούς και αισθητικούς στόχους που να απέχουν από τον ελιτισμό και το λαϊκισμό.
- Ένα ωδείο που να αφορά τους κατοίκους του δήμου και της ευρύτερης περιοχής να ενδυναμώνετε από αυτούς αναζητώντας το ποιοτικό και το ωραίο.
- Ένα ωδείο με θετικά αποτελέσματα εργασίας με μουσικές επιδόσεις και αξιόλογες μουσικές εκδηλώσεις.

- Ένα ωδείο με σωστή ατμόσφαιρα και φιλικές σχέσεις που θα απορρέουν από μια συνεπή και αυστηρή διοίκηση.
- Ένα ωδείο απαιτεί σοβαρή σύνεση και θέλει γνώση του αντικειμένου που επιτυγχάνεται μόνο όταν συνεργαστούν αρμονικά, όλοι εκείνοι οι παράγοντες που ενδιαφέρονται γι' αυτό θεωρώντας το παιδευτική και ψυχαγωγική συγχρόνως λειτουργία του.

Τέλος πιστεύω ένας τέτοιος θεσμός θα διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο στο μουσικό γήγενσθαι. Πριν όμως προχωρήσει μια τέτοια πρόταση κρίνω σκόπιμο την εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας από ειδικούς επιστήμονες.

5.3.2.3 Παιανία

Για την Παιανία σύμφωνα με τη μελέτη και τη καταγραφή της πολιτιστικής υποδομής (βλέπε οικείο κεφάλαιο) προτείνω την δημιουργία ενός *Πολυλειτουργικού - Πολιτιστικού κέντρου*.

Με τον όρο αυτό εννοούμε έναν οργανωμένο χώρο που να μπορεί να φιλοξενεί ποικίλες πολιτιστικές δραστηριότητες αποτελώντας τόπο συγκέντρωσης ανθρώπων με ευαισθησίες και πνευματικές αναζητήσεις⁹⁶. Είναι ένας χώρος επικοινωνίας μέσα από τα αποτελέσματα της σκέψης και της δημιουργικότητας με το κοινό. Αφετηρία για το λειτουργικό προγραμματισμό του μπορεί να αποτελέσουν οι υφιστάμενες δραστηριότητες που εντάσσονται στους τομείς πολιτισμός, επιμόρφωση, αναψυχή, άθληση . Το πολύκεντρο αυτό θα λειτουργεί υπό την εποπτεία της δημοτικής αρχής. Οι δραστηριότητες θα έχουν χαρακτήρα οργανωμένο, προγραμματισμένο, μόνιμο ή περιοδικό, τοπικής εμβέλειας ή ευρύτερης ακτινοβολίας .

Οι δραστηριότητες θα απευθύνονται σε όλες τις ομάδες ηλικιών.

Το Πολυλειτουργικό - πολιτιστικό κέντρο δεν θα είναι απλά ένα ανεξάρτητο κτιριακό συγκρότημα στο δήμο Παιανίας αλλά θα αποτελεί τμήμα ενός συστήματος, ενός Πολυλειτουργικού δικτύου πολιτιστικού χαρακτήρα που θα διαχέεται στον πολεοδομικό ιστό σε άμεση συνάρτηση και συνοχή με το πλέγμα των υπόλοιπων λειτουργιών .

Είναι φανερό πως η λειτουργία ενός τέτοιου πολυκέντρου θα συμβάλλει καθοριστικά στην πολιτιστική ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας με την αναβάθμιση του πολεοδομικού περιβάλλοντος και την αξιοποίηση και αύξηση της δημοτικής ακίνητης περιουσίας.

Το κέντρο αυτό προβλέπεται να περιλαμβάνει⁹⁷ :

- Αίθουσες για πολιτιστικές εκδηλώσεις (αίθουσα συναυλιών και θεατρικών παραστάσεων, εκθεσιακούς χώρους και αίθουσα πολλαπλών χρήσεων).
- αίθουσες για συνέδρια.
- Κέντρο πληροφοριών.
- Χώροι και εγκαταστάσεις υγιεινής.

⁹⁶ Τσακίριδη, 1998: 18.

⁹⁷ Υπουργείο Εσωτερικών, 1985:7-10

- Ειδικές λειτουργίες (πχ εργαστήρια).
- Αναψυκτήριο, μπαρ(στοιχεία εξοπλισμού).
- Ύπαρξη άνετων υπαίθριων χώρων και χώρων στάθμευσης.

Επειδή τα κτίρια των πολυκέντρων, είναι κτίρια πολιτιστικού χαρακτήρα, με απαιτήσεις προδιαγραφών σύγχρονων κατασκευών είναι απαραίτητο να ικανοποιούν και σύγχρονους κανονισμούς πυρασφάλειας .

Όσον αφορά το εσωτερικό του χώρου αυτού πρέπει να είναι άρτια εξοπλισμένο και να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής. Οι χώροι πρέπει να είναι ευέλικτοι, οικείοι, πολυσήμαντοι και ο εξοπλισμός ευκίνητος.

Οι χώροι διοίκησης πρέπει να περιορίζονται στην απαραίτητη έκταση και η παρουσία τους στα κτίρια να είναι διακριτική.

Οι αίθουσες σεμιναρίων είναι ειδικοί χώροι. Δεν πρέπει να έχουν λειτουργική γειτνίαση με χώρους κοινού και αναψυχής. Λειτουργούν ορισμένες ώρες την ημέρα.

Η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων προβλέπεται να χρησιμοποιηθεί για διαλέξεις, προβολές, συγκεντρώσεις θέατρο μουσική. Χρήση αυτής, θα μπορεί να έχει όχι μόνο ο Δήμος Παιανίας αλλά και οι Δήμοι Μαρκόπουλου και Κορωπίου. Απαραίτητη προϋπόθεση σε μια τέτοια αίθουσα είναι η ύπαρξη εισόδου και η δυνατότητα ενοποίησης της με κοινόχρηστους χώρους (είσοδοι φουαγιέ εκθέσεις).

Επίσης επιθυμητή είναι η δυνατότητα εγκατάστασης συστήματος ταυτόχρονης μετάφρασης για συνέδρια (ενσύρματο ή ασύρματο).

Το κέντρο πληροφόρησης αποτελεί σημαντικότατο κόμβο επαφής του κοινού με το πολύκεντρο. Στο τμήμα αυτό θα είναι εγκατεστημένος ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής καθώς και προσωπικό που θα παρέχει της απαραίτητες πληροφορίες σε ότι αφορά τα πολιτιστικά θέματα της ευρύτερης περιοχής των Μεσογείων. Αυτό θα επιτυγχάνεται με την έκδοση οδηγών αλλά και τη διαρκή ενημέρωση του προσωπικού για τα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής.

Πρέπει να βρίσκεται κοντά στο χώρο εισόδου και να έχει άνετο χώρο αναμονής και εξυπηρέτησης και ευχάριστη ατμόσφαιρα. Επίσης επιφάνειες για ανακοινώσεις, αφίσες κλπ.

Οι χώροι αναψυχής που αποτελούν τον ελκυστικότερο πόλο των πολυκέντρων για την νεολαία πρέπει να είναι διαμορφωμένοι με υψηλή ποιότητα αισθητικής, κατασκευής και διακόσμησης και εξοπλισμένοι με στοιχεία που ασκούν έλξη για την νεολαία ώστε να μην θυμίζουν χώρους δημόσιων υπηρεσιών

Το πολυλειτουργικό -συνεδριακό κέντρο προτείνεται να κατασκευασθεί στην Παιανία γεγονός που θα διευκολύνει την πρόσβαση σε αυτό τόσο των κατοίκων της περιοχής όσο και των επισκεπτών από το λεκανοπέδιο της Αττικής και των τουριστών.

Την άποψη αυτή δείχνει να την ενισχύει το γεγονός ότι εκεί καταλήγουν ή διέρχονται δρόμοι που οδηγούν προς όλες τις κατευθύνσεις, την Αθήνα, το Σούνιο, την Βραυρώνα , το Μαραθώνα και κυρίως το αεροδρόμιο των Σπάτων, που σε λίγα χρόνια θα είναι η μεγαλύτερη πύλη εισόδου τουριστών στη χώρα μας. Θα υπάρχει δυνατότητα το κέντρο αυτό να συγκεντρώνει ένα μεγάλο μέρος από διακινούμενους επισκέπτες, τους οποίους ακολούθως θα κατευθύνει προς τα τοπικά μουσεία και

αρχαιολογικούς χώρους συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανάδειξη των πολιτιστικών αξιοθέατων της περιοχής καθώς και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής των Μεσογείων.

Η σημαντικότερη προσφορά του κέντρου αυτού θα είναι ότι θα αποτελέσει ένα μεγάλο πολυλειτουργικό κέντρο που με ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις θα συμβάλλει στην καλλιέργεια των κατοίκων των Μεσογείων.

Με βάση τις παραπάνω προτάσεις προβλέπεται να δημιουργηθεί μια δικτύωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων αρχικά μεταξύ των Δήμων Μαρκόπουλου -Κορωπίου - Παιανίας με απώτερο στόχο την επέκταση του δικτύου αυτού στην ευρύτερη περιοχή των Μεσογείων.

Οι βασικοί στόχοι του δικτύου αυτού είναι:

1. Διευκόλυνση της πρόσβασης στο πολιτισμό όσο το δυνατόν ευρύτερων ομάδων του πληθυσμού.
- 2.Ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού στον προγραμματισμό της πολιτιστικής δράσης.
- 3.Ανάπτυξη της καλλιτεχνικής Παιδείας. Επίσης καλλιέργεια του κοινού και αξιοποίηση του εν δυνάμει τοπικού καλλιτεχνικού δυναμικού.
- 4.Δημιουργία θετικής εικόνας και βελτίωση της ελκυστικότητας των συγκεκριμένων πόλεων.
- 5.Συγκράτηση του υπάρχοντος πληθυσμού και προσέλκυση νέου.
- 6.Βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση υπηρεσιών.

Αναλυτικότερα:

1. Σύμφωνα με το στόχο ένα προβλέπεται άρση , όσον αφορά την πρόσβαση στο πολιτισμό, των ανισοτήτων που καθορίζονται από γεωγραφικές, κοινωνικές, οικονομικές και εκπαιδευτικές παραμέτρους. Για την επίτευξη του στόχου αυτού προβλέπεται η ενίσχυση της κινητικότητας των καλλιτεχνικών σχημάτων, η διατήρηση προσιτών τιμών στα εισιτήρια των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

2. Η οργάνωση ενός δικτύου πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή των Μεσογείων στοχεύει στην άμεση ενεργοποίηση και συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στην προαγωγή πολιτιστικού αγαθού. Η τοπική Αυτοδιοίκηση γνωρίζοντας τις ανάγκες και τα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας μπορεί να αναπτύξει πολιτικές και να αναλάβει δράσεις, μέσω των οποίων θα επιτευχθεί ο στόχος ένα.

Μέσα από αυτή τη δικτύωση αλλά και της πολύμορφης κατεύθυνσης που διέπει τους τρεις Δήμους μπορεί να επιτευχθεί ενδογενής πολιτιστική ανάπτυξη και ενίσχυση της πολιτιστικής φυσιογνωμίας του τόπου.

3.Αναγκαία προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η διεξαγωγή επαγγελματικών και επιμορφωτικών δραστηριοτήτων με σκοπό την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση ενός ευρύτερου κοινού. Για παράδειγμα η πρόταση που έγινε στο Μαρκόπουλο και την Παιανία αποσκοπεί στην διάδοση της γνώσης της πολιτιστικής κληρονομιάς όχι μόνο στους κατοίκους της περιοχής αλλά και σε ολόκληρη την Ελλάδα ακόμα και το εξωτερικό. Αντίθετα η πρόταση που έγινε για το Δήμο Κορωπίου στοχεύει στην καλλιέργεια της μουσικής παιδείας στο Κορωπί αλλά και στους υπόλοιπους δήμους.

4. Η δημιουργία θετικής εικόνας και βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων είναι ένας από τους βασικότερους στόχους αυτού του δικτύου. Η δικτύωση θεωρείται ο πιο κατάλληλος τρόπος για την επίτευξη του στόχου αυτού.

5. Ο στόχος αυτός θα υλοποιηθεί μέσω διαδημοτικών και διακοινοτικών συνεργασιών και ανταλλαγών που θα δημιουργηθούν με το Δίκτυο αυτό γεγονός που θα συμβάλει στην ανάπτυξη κοινών πολιτιστικών προγραμμάτων ευρύτερης χωρικής εμβέλειας και δυναμικής, καλύτερου σχεδιασμού και μακροπρόθεσμου χαρακτήρα καθώς και τη συγκέντρωση δυνάμεων και πόρων σε επιλεγμένες δράσης υψηλότερων προδιαγραφών.

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι χρειάζεται να αναπτυχθούν τα εξής:

- Συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με το Δημόσιο, Ιδιωτικό και Εθελοντικό τομέα.
- Προώθηση Διαδημοτικών και Διακοινοτικών Συνεργασιών.
- Στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό των πολιτιστικών φορέων των ΟΤΑ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασόπουλος Δ., «Τοπική Αυτοδιοίκηση και Πολιτισμική Ανάπτυξη», στο ΕΕΤΑΑ, 1994, σελ 20-27.

Αθανασόπουλος Κ., *Περιφερειακή Διοίκηση-Τοπική Αυτοδιοίκηση Β' Βαθμού*, Τομ. Β', Αθήνα 1992.

Αντωνίου Α., «Ιστορική ετυμολογική έρευνα του τοπωνυμίου Βραυρών», *Πρακτικά Γ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια 1988, σελ 183-190.

Βαφόπουλος Γ., «Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο» στο ΕΕΤΑΑ, 1994, σελ 246-250.

Βεκρής Λ., «Οι περιηγητές στην Παιανία, Λιόπεσι», *Πρακτικά Ε' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Παιανία 1994, σελ 404-411.

Βενιζέλος Ε., *Διαχρονία και Συνέργεια. Μια πολιτική πολιτισμού*, Αθήνα 1998.

Βενιζέλος Ε., «Τα συμπεράσματα: Η Ελλάδα ως Επικράτεια Πολιτισμού», *Επικράτεια Πολιτισμού, Θεσσαλονίκη 18-19/1/1997, Πρακτικά*, Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού 1997, σελ.175-186.

Βρυχέα Ά, «Αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, συμμετοχικός σχεδιασμός, τοπική αναβάθμιση. Για την αρχιτεκτονική της καθημερινής ζωής», στο ΕΕΤΑΑ 1994, σελ 190-198.

Γασπαρινάτος Κ., Η Πολιτιστική Πολιτική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, LES RECONTRES de Thessaloniki, 30/10-2/11/97, Minutes of the meeting (σε ελληνική μετάφραση).

Γκίνη -Τσοφοπούλου Ε., «Νεότερα από τη συντήρηση των Βυζαντινών μνημείων στα Μεσόγεια», *Πρακτικά Γ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια 1988, σελ 431-443.

Johansson, M., «Culture as a development resource: Cultural Policy in Sundvall», *Cultural Policy* 2, 1996, σελ 327-340.

Γουλή Ε., «Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων: πολλά προβλήματα στην εφαρμογή», *Επίλογος* 1996, σελ 13-20.

Corijn E. and Mommas H., «Urban cultural policy Developments in Europe» *The European Report on Culture and Development*, Council of Europe, Stasbourg, 1995.

ΕΕΤΑΑ, *Πολιτισμός και Τοπική Δημοκρατία. Η αφανής πλευρά μιας προφανούς σχέσης*, Αθήνα 1994.

Ευθυμιάδης Ν., «Τοπική Αυτοδιοίκηση και Πολιτισμός, Χορωδίες, Φεστιβάλ, Ωδεία...», στο ΕΕΤΑΑ, 1994 σελ 127-130.

Ευρωπαϊκή Ένωση, *Η πολιτιστική μας κληρονομιά: ένα κεφάλαιο για τις περιφέρειες*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999, σελ 4-31.

Ηλίας Ιερέας Ιωάννης, *Μαρκόπουλο, ο τόπος μου και η ιστορία μου*, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Μαρκοπούλου, 1993.

Θέμελης Π., «Βραυρών. Η στοά των Άρκτων.» *Πρακτικά Β' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια 1986, σελ 225-233.

Θεοφύλη Ε., *Ειδικότερες ρυθμίσεις περί διαδημοτικών συνεργασιών και η συμβολή τους στην ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Αθήνα 1999.

Ιατρός Σ., «Προβλήματα Περιβάλλοντος Ν.Α Αττικής». *Πρακτικά Δ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α*, Καλύβια 1993, σελ 665-688.

Ιατρός Σ., «Ο υγρότοπος της Βραυρώνας», *Καθημερινή*, 31/1/99.

ΙΠΑ, *Οριστική πρόταση χωροταξικής οργάνωσης της περιοχής αμέσου επιρροής αεροδρομίου (ΠΑΕΑ)*, Οργανισμός Ρυθμιστικού σχεδίου και προστασίας περιβάλλοντος Αθήνας, 4η Φάση Μελέτης, Νοέμβριος 1997.

Ιωαννίδης Ι., «Ο πολιτισμός στα μετόπισθεν ή στο πουθενά;» *Τοπική Αυτοδιοίκηση και Αποκέντρωση*, Μάρτιος-Απρίλιος 1998, σελ 18-30.

Ιωαννίδης Ι., «Βασικά προαπαιτούμενα για πολιτιστική παρέμβαση στο χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης», *Επιχειρήματα* 1990, σελ 51-54.

Κακαβογιάννη Ό., «Μια πρόταση για το Αττικό Μουσείο», *Πρακτικά Δ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια 1993, σελ 91-106.

Κακαβογιάννη Ό., «Πρόσφατα αρχαιολογικά ευρήματα στο Κορωπί», *Πρακτικά Ζ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Κορωπί 1998, σελ 68-75.

Κακαβογιάννη Ό., «Η κατοίκηση της Ν.Α Αττικής κατά την προϊστορική περίοδο. Νέα Ευρήματα», *Πρακτικά Α' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια 1995, σελ 47-51.

Κασιμάτη Κ., «Αετοπούλειο Πνευματικό Κέντρο Δ. Χαλανδρίου» στο ΕΕΤΑΑ, 1994, σελ 251-254.

Κάσσιος Κ., «Προβλήματα φυσικού περιβάλλοντος Μεσογείων –Λαυρεωτικής», *Πρακτικά Β' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια 1986, σελ 81-87.

ΚΕΔΚΕ-ΕΕΤΑΑ, *Η πολιτιστική δραστηριότητα των ΟΤΑ. Παρούσα κατάσταση και προοπτικές*, Αθήνα 1995.

Κλάδος Γ., «Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το χθες και η πορεία στο αύριο.» στο ΕΕΤΑΑ σελ 52-54.

Κόνσολα Ντ., *Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα. Η περιφερειακή διάσταση*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1990.

Κόνσολα Ντ., *Θέματα πολιτιστικής πολιτικής*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, 1998.

Λουκάκης Π., «Σταθερότυπα Πολιτιστικών δραστηριοτήτων», *Σημειώσεις πολεοδομίας-Ειδικά Κεφάλαια*, Τεύχος 2, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης-Πολυτεχνική Σχολή, Ξάνθη, 1985.

Λουκοπούλου Λ., *Αττική από την προϊστορική ως τη ρωμαϊκή περίοδο*, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1973.

Μιχαήλ -Δέδε Μ., *Από τη ζωή στα Μεσόγεια Αττικής*, Αθήνα 1986.

Μπιανκίни Φ. και Πάρκινσον Μ., *Πολιτιστική πολιτική και αναζωογόνηση των πόλεων*, Αθήνα 1994.

Μπιανκίни Φ., «Πολιτισμός, σύγκρουση και πόλεις: Ζητήματα και προοπτικές για τη δεκαετία του 1990», σε Μπιανκίни και Πάρκινσον 1994, σελ 193-205.

Μπουθ Π. και Μπούλ Ι., «Δείτε τη Γλασκώβη δείτε τον πολιτισμό» σε Μπιανκίни και Πάρκινσον 1994, σελ 35-57.

Νικόλη Ν., «Μεσόγεια χώρος συνάντησης και αλληλοεπίδρασης λαών λίκνου πολιτισμού», *Πρακτικά Ζ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Κορωπί 1998, σελ 62-67.

Οργανισμός Αθήνας, *Ζώνη οικιστικού ελέγχου Ανατολικής Αττικής Μεσογείων*, 1999.

Παλκισιανός Μ., «Μυκηναϊκή Μικροτεχνία από την περιοχή των Μεσογείων», *Πρακτικά Δ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια 1993, σελ 279-300.

Παλκισιανός Μ., «Η λατρεία της Άρτεμις από την Ταυρίδα στην Βραυρόνα», *Πρακτικά Ζ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Κορωπί 1998, σελ 308-313.

Πάνας Ε., «Πολιτικά και Δημογραφικά χαρακτηριστικά Αν. Αττικής», *Πρακτικά Δ' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια 1993, σελ 231-242.

Παπαγεωργίου Γ., Νικολακοπούλου Μ., *Μελέτη Χωροταξικών, Πολεοδομικών και Προγραμματικών Μεγεθών Πόλης και Δήμου Κρωπίας με προοπτική της μελλοντικής επέκτασης του ΓΠΣ και ένταξης του στη ΖΟΕ Μεσογείων*, Α' Φάση, 1997.

Περιφέρεια Αττικής, *Αναλυτικό Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης περιφέρειας Αττικής προγραμματικής περιόδου 2000-2006*, Μάρτιος 1999.

Πετρόχειλου Α., «Τα σπήλαια στην Ν.Α Αττική.» *Πρακτικά 4' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Καλύβια, σελ 313-322.

«Πολιτισμός 2000», αφιέρωμα του περιοδικού *Ευρωπαϊκή Επικαιρότητα*, 1-15 Ιουλίου 1999.

Πολύζος Γ., «Ποιότητα Ζωής, Περιβάλλον και Πολιτισμός. Αναγκαία η συμφιλίωση της πόλης με το πολιτισμό», στο ΕΕΤΑΑ 1994, σελ 182-184.

Πολυχρονόπουλος Π., «Δημοτικά Περιφερειακά θέατρα-Δημοτικά Ωδεία» στο ΕΕΤΑΑ 1994, σελ 48-51.

Σκούτα Σ., «Η αναγκαιότητα της δημοτικής – διαπολιτισμικής επικοινωνίας για μια υγιή πολιτισμική ανάπτυξη» *Τοπική Αυτοδιοίκηση και Αποκέντρωση*, Μάρτιος-Απρίλιος 1998.

Συνοδινός Π., «Το Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων. Ένα παράδειγμα εθνικού σχεδιασμού με στόχο την πολιτιστική αποκέντρωση», στο ΕΕΤΑΑ 1994, σελ 43-47.

Τσακίριδη-Θεοφανίδη Ο., *Διοίκηση Πολιτισμικών θεσμών. Όψεις θεωρίας και πρακτικής*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα 1998.

Τσένες Η. και Τσαγκαράτος Σ., *Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δήμου Μαρκόπουλου Μεσογαίας*, 4 τεύχη, τεύχος Α, Μάρτιος 1992.

Υπουργείο Εσωτερικών, *Προδιαγραφές προτύπων οικονομικοτεχνικών μελετών για την ίδρυση επιχειρήσεων. Κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες*, Αθήνα 1985.

ΥΠΠΟ, *Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων. Εναρξη εφαρμογής του προγράμματος 1994-1999*, Νοέμβριος 1994.

Φυλλίπου-Αγγέλου Π., «Παιανία Υπενέρθεν-Παιανία Καθυπέρθεν», *Πρακτικά 5' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής*, Παιανία 1994, σελ 31-41.

Φρίντριχς Γ., και Ντάνγκσατ Γ., «Αμβούργο: πολιτισμός και ανταγωνισμός μεταξύ πόλεων» σε Μπιανκίνι και Πάρκινσον 1994, σελ 117-134.

Φωτέα Π., *Θέματα πολιτισμού και Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, ΕΕΤΑΑ, Αθήνα 1992.

Χάγιερ Μ., «Ρόττερνταμ: ανασχεδιάζοντας τον δημόσιο χώρο» σε Μπιανκίνι και Πάρκινσον 1994, σελ 61-80.

Χατζησωτηρίου Γ., *Η ζωή μου, Αυτοβιογραφία*, Παιανία 1988.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΣΥΕ, Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος κατά την απογραφή της 5^{ης} Απριλίου 1981 κατά νομούς επαρχίες, δήμους, κοινότητες και οικισμούς, Αθήνα 1982.

ΕΣΥΕ, Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος κατά την απογραφή της 17^{ης} Μαρτίου 1991 κατά νομούς επαρχίες, δήμους, κοινότητες και οικισμούς, Αθήνα 1994.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ιερός Ναός Βραυρωνίας Αργεμίδας.
Δήμος Μαρμαριούλου.

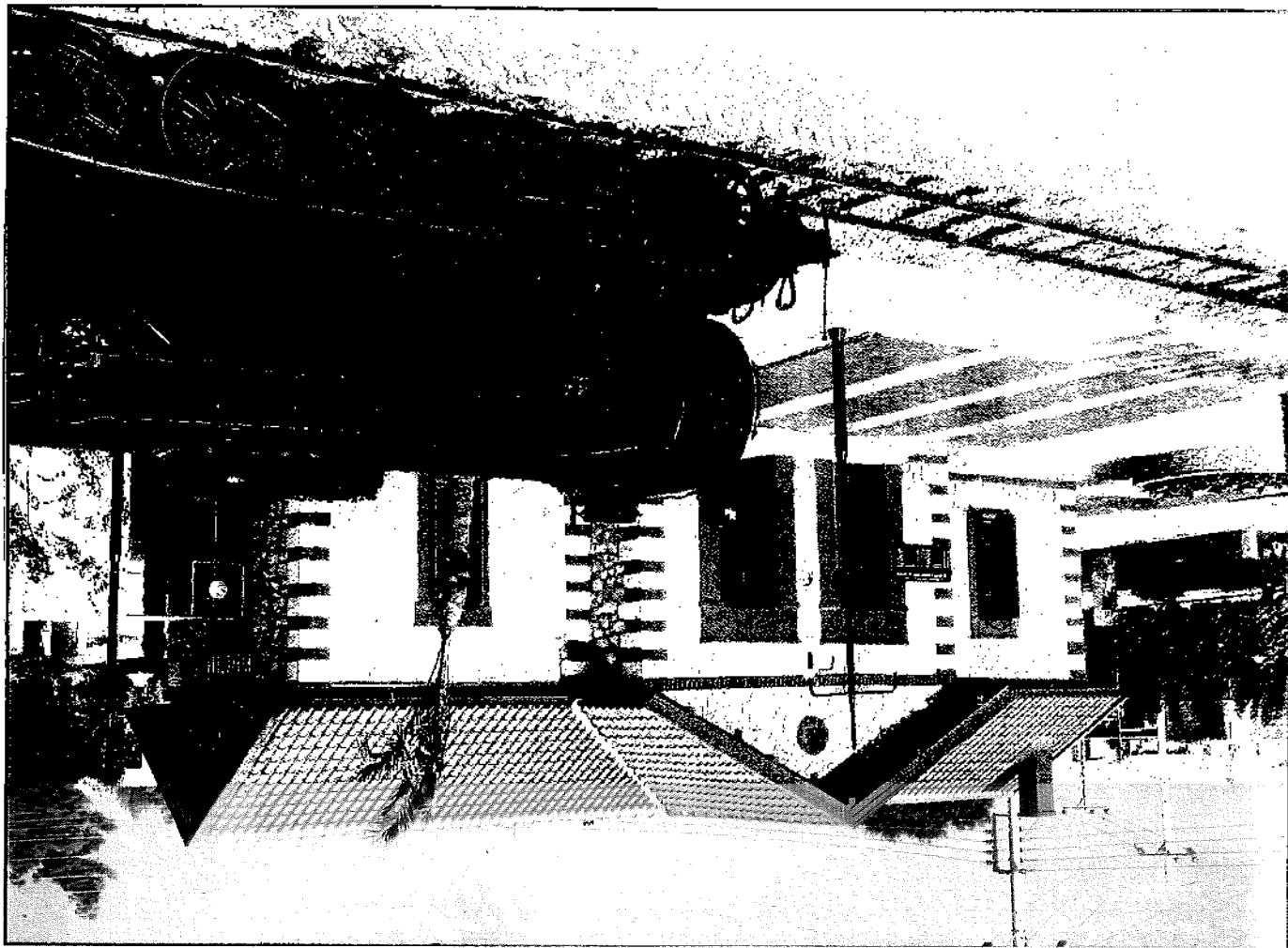

Δημοτική Βιβλιοθήκη
Δήμος Μαρκοπούλου.

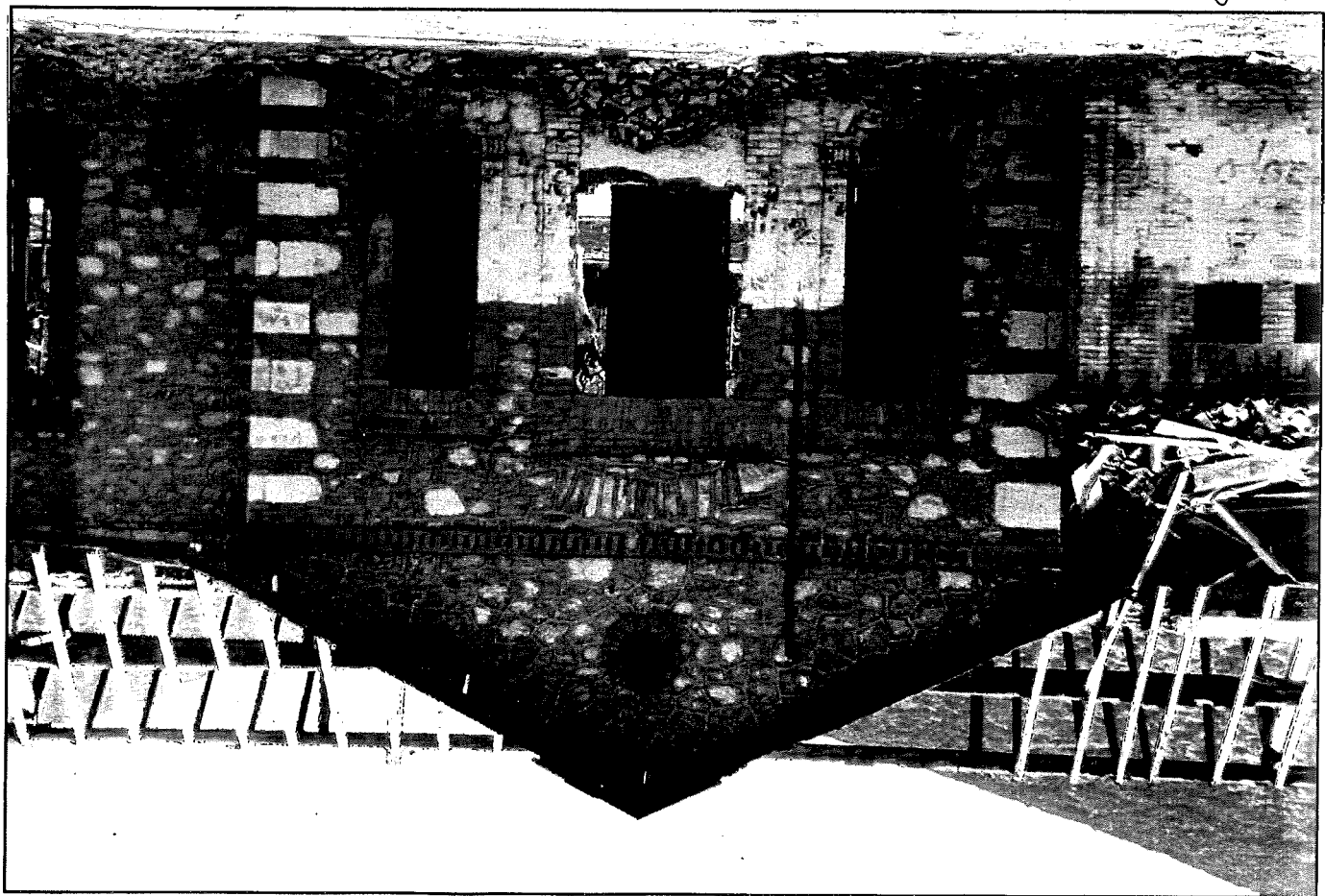

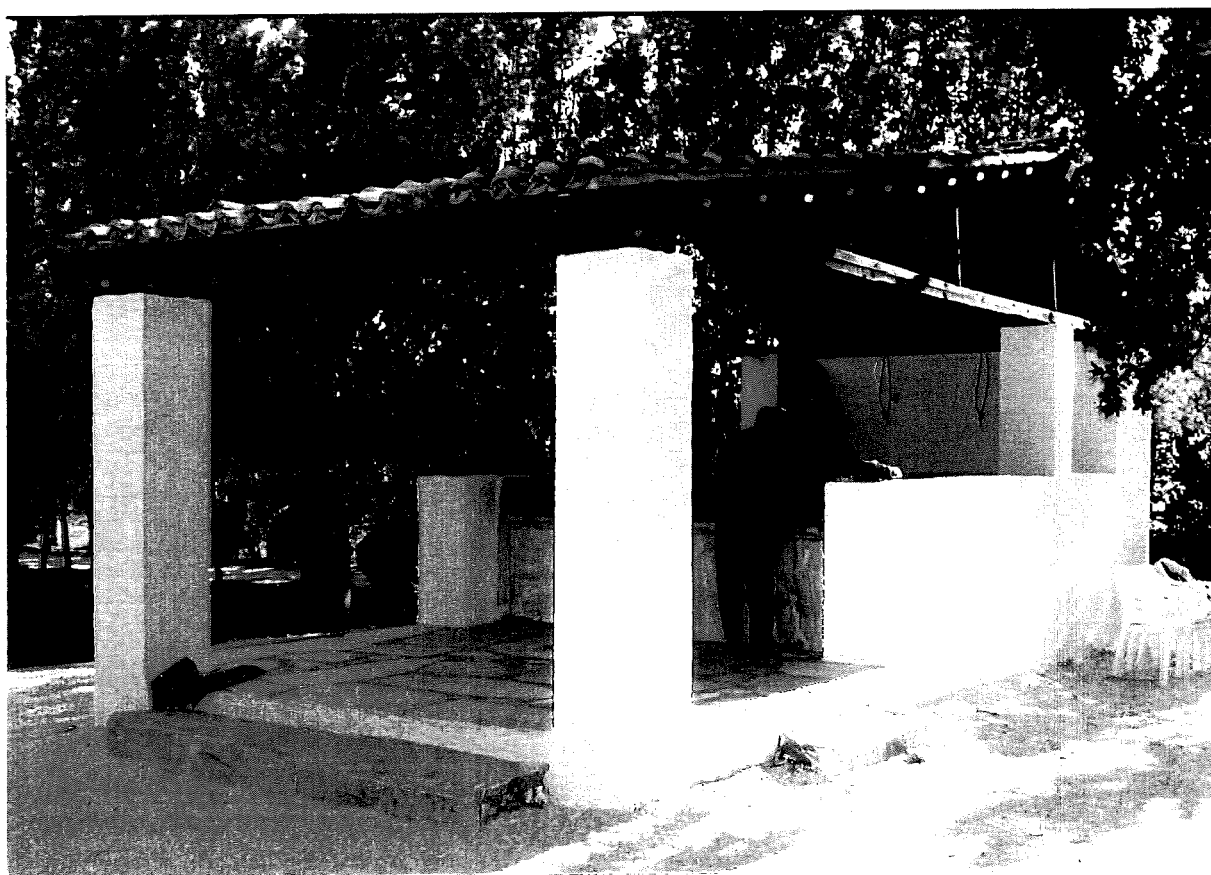
Кингаторпос «Артис»
Динос Мапунодло.

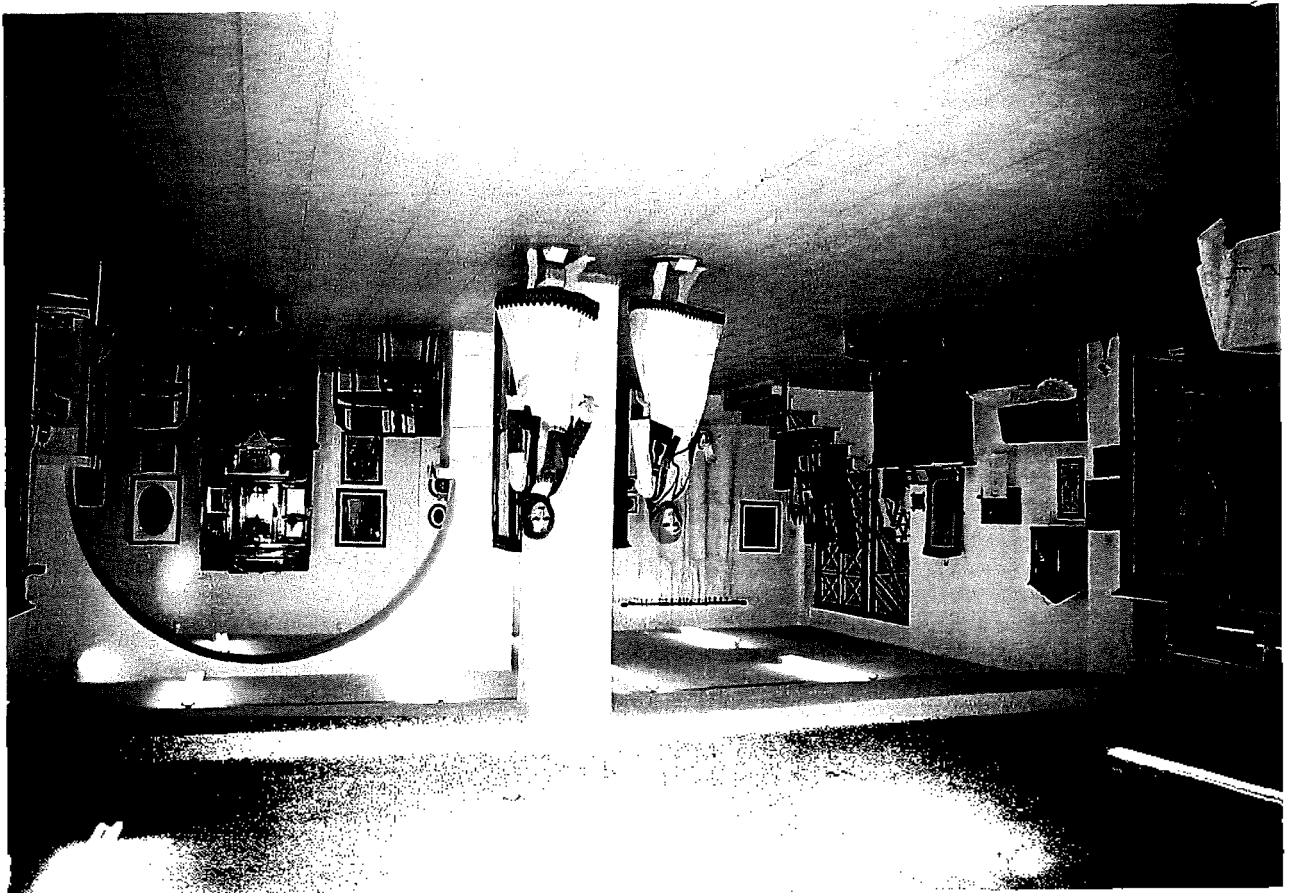
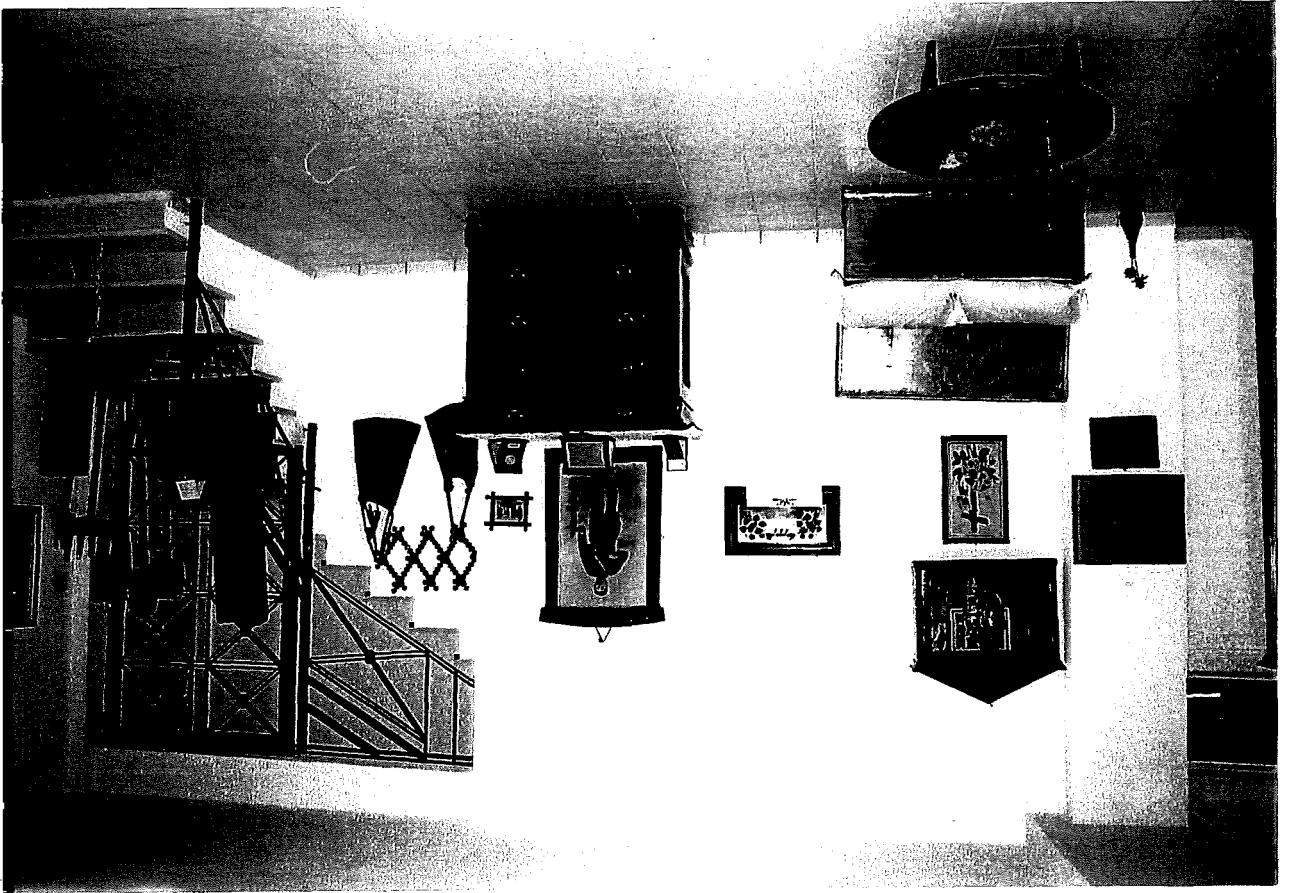
Σταθμός ΤΡΕΛΩΝ
Λιμάνι Μαρμαράς

Συναγερτήριο "Μαρκό"
Δήμου Μαρκοπούλου.

Αρχαιολογικό Μουσείο
Διπλ. Κοπυλάς.

Μουσείο 'Borke'
Δήμος Πατρών.

